Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

भागीरथ-कोष

(उर्दू-हिंदी डिक्शनरी)

नवलकिशोर-प्रेस, लखनऊ.

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

BHAGIRATH KOSH

AN

Urdu-Hindi Dictionary

WITH PRONUNCIATION IN HINDI.

BY

PANDIT DINANATH KOUL.

भागीरथ कोष

उर्दू से हिन्दी

जिसमें

अवर्गादि क्रम से सर्व शब्द उर्दू व हिन्दी में वर्णित हैं

संग्रह कर्ता

पण्डित दीनानाथ कौल लखनऊ-निवासी

लखनऊ

श्रीकेसरीदास सेठ द्वारा

नवलकिशोर-प्रेस में मुद्रित

द्वितीय बार

सन् १९३० ई०

सर्वाधिकार सुरक्षित

मूल्य १।)] *All Rights Reserved.* [*Price Rs. 1/4*

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

भूमिका

यह कोष तहसीलों के अमले और कचहरियों के अहलकारों व विद्यार्थियों व पाठशालाओं के लड़कों और हिन्दी भाषा पढ़नेवाले मुसलमानों आदि के लिये बनाया गया है, और क़ानून अदालत के वास्ते जो शब्द संगृहीत होते हैं वह भी युक्त किये गये हैं। यदि कदाचित् किसी शब्द में प्रमाद हो गया हो तो सज्जन कृपा करके मुझे विज्ञापित करें।

بھاگیرتھہ کوش اُردو و ھندی

دیباچہ

اِس کوش کو واسطے اھلکاران تحصیل و کچھری و بدیارتھیون و طالبعلمون پاٹھشالہ و مسلمانان ھندی‌خوان وغیرہ کے معہ اصطلاحات عدالت و قانون بہت کوشش و محنت سے طیار کیا گیا ھے—اگر کسي صاحب کو کہین غلطي یا فروگذاشت معلوم ھووے وہ براہ مہرباني بندہ کو اطلاع بخشین—فقط

مینیجر نولکشور پریس بکڈپو لکھنؤ

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan K

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

भागीरथ कोष

(الف)

آب	(ف)	(आब)	पानी, जल, नीर, रस, अम्भस्, तोय ।
أبحيات	(ف)	(आबहयात)	अमृत, अमी, सुधा, पीयूष ।
اکیلا	(४)	(अकेला)	अकेला, केवल, एक ।
اُمید	(ف)	(उम्मैद)	आशा, भरोसा, आसरा ।
آدمي	(ف)	(आदमी)	पुरुष, मनुष्य, मानुष, मनुज, मर्त्य ।
اوتار	(س)	(अवतार)	जन्म लेना, प्रकट होना, उतरना ।
آواگمن	(س)	(आवागमन)	आना जाना, गतागत ।
اچمبھا	(४)	(अचम्भा)	आश्चर्य, अनोखा, विस्मय, चित्र ।
اکڑنا	(४)	(अकड़ना)	कड़ा होना, तन जाना ।
اکرا	(४)	(अकरा)	महँगा, महर्घ, बढ़िया ।
اکھڑ	(४)	(अक्खड़)	जंगली, गँवार, अनघड़ ।
اکھاڑا	(४)	(अखाड़ा)	मल्लों की कुश्ती की जगह ।
ایذا	(ع)	(ईज़ा)	दुःख, क्लेश, पीड़ा, संकष्ट, बाधा ।
ایک	(४)	(एक)	एक, एको ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ایکٹھا	(ہ)	(इकट्ठा)	संग्रह, संयुक्त, संचय, संमेलन ।
ایلچی	(ف)	(एलची)	वकील, दल्लाल, घटक, संयोजक ।
ایمان	(ف)	(ईमान)	धर्म, सत्यता ।
امن	(ف)	(अमन)	सुख, आनन्द, शान्त ।
آئین	(ف)	(आईन)	शास्त्र, किसी देवता या मुनि की पुस्तक ।
ایندھن	(ہ)	(ईंधन)	जलावन, लकड़ी, बलीता ।
آینہ	(ف)	(आईना)	कांच, शीशा, दर्पण, मुकुर ।
ایودھیا	(س)	(अयोध्या)	एक तीर्थस्थान ।
ایما	(ف)	(ईमा)	इशारा, सैन, इङ्गित ।
ایرکھا	(ہ)	(ईर्षा)	ईर्षा, जलना, हसद करना, कुढ़ना ।
ایشور	(س)	(ईश्वर)	नारायण, परमात्मा, परमेश्वर ।
ایضاً	(ع)	(ऐज़न्)	तथा ।
ایران	(ف)	(ईरान)	एक देश का नाम ।
ایڑی	(ہ)	(एड़ी)	पांव का पिछला भाग ।
ایجاد	(ع)	(ईजाद)	रचना, सृजना, पैदा करना ।
ایجاب	(ع)	(ईजाब)	स्वीकार, ग्रहण करना, अंगीकार ।
اُلفت	(ف)	(उलफ़त)	प्रीति, प्रेम, मित्रता, स्नेह ।
ایام	(ف)	(ऐयाम)	दिन, दिवस, समय, काल ।
اہیر	(س)	(अहीर)	आभीर, घोष, एक ग्वाल की जाति ।
آہو	(ف)	(आहू)	मृग, हरिण, कुरंग ।
آہنگ	(ف)	(आहंग)	इच्छा, कांक्षा, वाञ्छा, चाहत ।
اہنکار	(س)	(अहंकार)	अभिमान, गर्व, अहम्मति ।
آہن	(ف)	(आहन)	लोहा, लोह ।
اہلیہ	(ف)	(अहल्या)	स्त्री, जोरू, वधू, स्वधर्मिणी ।
آہک	(ف)	(आहक)	चूना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

آهسته	(ف)	(आहिस्ता)	धीरा, शनैः।
اهتمام	(ف)	(एहतमाम)	उद्योग, उपाय, प्रबन्ध।
اوني	(ء)	(ऊनी)	बालों के वस्त्र।
اونگهنا	(ء)	(ऊंघना)	निद्रालु, शयालु।
اونگهه	(ء)	(ऊंघ)	गाड़ी के पहिये को चिकनाना।
اوندها	(ء)	(औंधा)	उल्टा, सुल्टा।
اونچا	(ء)	(ऊंचा)	उच्च, उत्तुंग, उन्नत।
اونٹ	(ء)	(ऊंट)	उष्ट्र, एक पशु।
اون	(ء)	(ऊन)	ऊर्ण, बाल।
اوليا	(ع)	(औलिया)	तपस्वी, ऋषि।
اولى	(ع)	(औला)	उत्तम, श्रेष्ठ।
اولاد	(ع)	(औलाद)	सन्तान, सन्तति, कुटुम्ब, परिवार।
اول	(ف)	(अव्वल)	प्रथम, पहिला, उत्तम।
اوگهنا	(ء)	(उघना)	पैदा होना, उत्पत्ति होना।
اوشده	(س)	(औषध)	ओषधि, दवा।
اوکهه ایکهه	(ء)	(ऊख,ईख)	गन्ना, कातारी, इक्षु।
اوکنا	(ء)	(ओकना)	उगिलना, उल्टी करना, वमन करना।
اوگن	(س)	(अवगुण)	अवगुण, ऐब, बुराई।
اوقات	(ف)	(औक़ात)	समय, काल।
اوصاف	(ف)	(औसाफ़)	गुण।
اوشدهي	(س)	(औषधी)	ओषधि, औषध, दवा।
اوسط	(ف)	(औसत)	मध्यम, बिचला।
اوسر	(ء)	(अवसर)	समय, विराम, अवकाश, मौक़ा।
اُوسر	(ء)	(ऊसर)	बञ्जर, धरती, ऊषर।
اوسان	(ء)	(औसान)	चैन, सावधानी, विचार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

اوس (ہ) (ओस) तुषार, रजनीजल, अम्बुकण।
اوزار (ف) (औज़ार) शस्त्र, अस्त्र, हथियार।
اورنگ (ف) (औरंग) राजा की गद्दी, सिंहासन।
اور (ہ) (और) और, च।
اوديمي (س) (उद्यमी) पराक्रमी, पुरुषार्थी, उद्योगी।
اوديم (س) (उद्यम) उपाय, यत्न, पुरुषार्थ।
اودبلاؤ (ہ) (ऊदबिलाव) एक जंगली पशु।
اودا (ہ) (ऊदा) रंग फालसई।
اُوٹھائي گيرا (ہ) (उठाईगीरा) चोर, स्तेन, तस्कर।
اونٹنا (ہ) (औंटना) गर्मपानी, तत्ता, जलता हुआ।
اوٹ پٹانگ (ہ) (ऊटपटांग) अंटशंट, व्यर्थ, मूर्खताई।
اُوٹ (ہ) (ओट) परदा, जवनिका, आस्तरण, आड़।
اوت (ہ) (ऊत) मूर्ख, सिड़ी, बावला।
اوپر (ہ) (ऊपर) अधिक, ऊंचा।
آؤبھگت (ہ) (आउभगत) आदरभाव, शिष्टाचार।
اوباش (ف) (औबाश) विषयी, कुचाल, लुच्चा, लम्पट।
آواز (ف) (आवाज़) शब्द, ध्वनि, रव, स्वन।
آوارہ (ف) (आवारह) लुच्चा, कुचाल, कुढंग।
آنواہ (ہ) (आंवा) मिट्टी के बर्तनों के पजावा, अपाक।
آؤ (ہ) (आउ) आना, आगमन।
انياي (س) (अन्याय) अधर्म, बे विचार।
انہان (ہ) (अन्हान) स्नान,चर्चा,जलसे शरीरको पवित्रकरना।
انوکھا (ہ) (अनोखा) अनूठा, अनुभा, अद्भुत।
انار (ف) (अनार) मुखवल्लभ, दाड़िम।
انگوچھا (ہ) (अंगोछा) गमछा, तौलिया।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

انواع (ف) (अनवाय) प्रकार, क़िस्म, विचित्र ।
آدمیت (ف) (आदमीयत) मनुष्यता, मानुषत्त्व ।
انوواد (س) (अनुवाद) बार बार कहना, तर्जुमा, उल्था, भाषान्तर।
آنند (س) (आनन्द) सुख, आराम, आनन्द, शर्म ।
اتتھ (س) (अतिथि) पाहुना, अभ्यागत, मेहमान, एक जाति ।
انمت (س) (अनुमिति) सलाह, सम्मति, राय ।
انومان (س) (अनुमान) अटकल, अन्दाज़ा, अनुमान ।
انگیکار (س) (अंगीकार) स्वीकार, मानना, मंज़ूर करना ।
انگیٹھی (ہ) (अंगीठी) अग्नि रखने का पात्र ।
انگور (ف) (अंगूर) दाख, अंगूर ।
انگوٹھی (ہ) (अंगूठी) मुंदरी, अंगुलीयक, कुंडल ।
انگوٹھا (ہ) (अंगूठा) मोटी अंगुली, ठोस ।
انگنائی (ہ) (अंगनाई) घर का चौक, अजिर ।
اونگلی (ہ) (उंगली) हाथ पांव की अंगुली ।
آنکھ (ہ) (आंख) नेत्र, लोचन, चक्षु, नयन, दृग, अंबक ।
انتظار (ف) (इंतज़ार) बाट देखना, निहारना, उड़ीकना, प्रतीक्षा ।
انسانیت (ف) (इंसानियत) मनुष्यता ।
انسان (ف) (इंसान) पुरुष, मनुष्य ।
آنسو (ہ) (आंसू) आंख का पानी, नेत्राम्बु, अश्रु ।
انسب (ف) (अंसब) मुनासिब, उचित, योग्य ।
انصاف (ف) (इंसाफ़) न्याय, धर्म ।
انڈا (ہ) (अंडा) अण्ड ।
اندیشہ (ف) (अंदेशा) भय, सन्देह, शंका, भ्रम ।
اندھیرا (ہ) (अंधेरा) अन्धकार, तिमिर ।
آندھی (ہ) (आंधी) अँधिआव, अन्धड़ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

اندھا	(ہ)	(अंधा)	अन्ध, सूर, गताक्ष, नेत्रहीन ।
انداز	(ف)	(अंदाज़)	अटकल, अनुमान ।
انجان	(ہ)	(अंजान)	अज्ञानी, मूर्ख, अज्ञ ।
انجام	(ف)	(अंजाम)	अन्त, सीमा, शिरा, समाप्त ।
آہٹ	(ہ)	(आहट)	पांव का शब्द ।
انت	(س)	(अंत)	अन्त, सीमा, शिरा, आखिर ।
انتشار	(ف)	(इन्तशार)	चिन्ता, व्याकुलता, दुःख, घबड़ाहट ।
اصطبل	(ف)	(अस्तबल)	अश्वशाला, मंदुरा, घुड़शाल ।
انادر	(س)	(अनादर)	सत्कार नहीं करना, तिरस्क्रिया, अपमान, परिभव ।
امیر	(ف)	(अमीर)	धनाढ्य, धनवान्, धनिक, धनी ।
اُمنگ	(ہ)	(उमंग)	चाह, इच्छा, तरंग, उत्साह ।
امسال	(ف)	(इमसाल)	इस वर्ष में ।
امرت	(س)	(अमृत)	अमी, सुधा, पीयूष, देवताओं के खाना।
آمدني	(ف)	(आमदनी)	प्राप्ति, लाभ ।
امراض	(ف)	(अमराज़)	रोग, विकार, खेद, बीमारी ।
امتحان	(ف)	(इम्तहान)	परीक्षा, जांच ।
ام	(ف)	(अम)	अम्ब, मातु, माता, महतारी, जननी ।
الہام	(ع)	(इलहाम)	अनुभव ।
الماس	(ف)	(अलमास)	हीरा, जवाहिर, एक रत्न ।
الفاظ	(ف)	(अलफ़ाज़)	शब्द, पद ।
الزام	(ف)	(इलज़ाम)	दोष, पाप, कलङ्क, अपराध ।
آلاپ	(ہ)	(आलाप)	भाषण, स्वरों के मिलान ।
آسمان	(ف)	(आसमान)	अम्बर, आकाश, गगन, नभ, नाक।
آکاش	(س)	(आकाश)	आकाश, आसमान, अम्बर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

آگ (ہ) (आग) अग्नि, वसन्दर, वह्नि ।
اکثر (ف) (अक्कसर) बहुधा, विशेष ।
اقرار (ف) (इक़रार) वचन देना, प्रतिज्ञा, प्रमाण ।
اندام (ف) (अंदाम) शरीर, अंग, देह ।
افلاس (ف) (इफ़लास) दरिद्रता, कंगाली, विपता, निर्धन ।
افعال (ف) (अफ़आल) कर्म, कार्य ।
افواہ (ف) (अफ़वाह) गप्प, मिथ्या ।
افواج (ف) (अफ़वाज) फ़ौज, दल, सेना, लशकर, कटक ।
آفت (ف) (आफ़त) दुःख, क्लेश, विपत्ति ।
افعی (ف) (अफ़अई) कालानाग, सर्प ।
افسوس (ف) (अफ़सोस) अनुताप, सन्ताप, शोक करना, पश्चात्ताप, अनुशोचन ।
افراط (ف) (इफ़रात) बहुधा, विशेष, अधिक ।
آفتاب (ف) (आफ़ताब) सूर्य, भानु, आदित्य ।
اعتراض (ع) (इतराज़) तक़रार, दलील, हठ ।
اختیار (ف) (इख़्तियार) वश, अधिकार, स्वीकार ।
اثر (ع) (असर) प्रभाव, गुणदायक ।
افیون (ع) (अफ़यून) अहिफेन, आफू ।
احمق (ع) (अहमक़) मूर्ख, कुमति, कुबुद्धि, मूढ़मति, अज्ञानी ।
اعلان (ع) (एलान) सूचनापत्र, इश्तहार, घोषणपत्र ।
اعتبار (ف) (एतबार) विश्वास, भरोसा, निश्चय, विश्रम्भ ।
اظہار (ف) (इज़हार) कथन, बयान ।
اصل (ف) (असल) सत्य, मूल, निपुण ।
اشراف (ف) (अशराफ़) सज्जन, सुपात्र, महाशय, सभ्य ।
اجلاف (ف) (अजलाफ़) नीच, कुपात्र, कुजाति, अकुलीन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

آشنائي	(ف)	(आशनाई)	प्रीति, मित्रता, स्नेह ।
اشرفي	(ف)	(अशरफ़ी)	मोहर, निष्क, सोने का रुपया ।
استعمال	(ف)	(इस्तेमाल)	अभ्यास, सेवन, संग्रह ।
آسن	(س)	(आसन)	आसन ।
اوداسي	(س)	(उदासी)	बैरागी ।
استعفا	(ف)	(इस्तैफ़ा)	नौकरी छोड़ने का पत्र ।
اوداس	(ہ)	(उदास)	बैराग, दुःखी, सन्तापी, शोच, मलीन ।
اوپج	(ہ)	(ऊपज)	गान, तान, अन्तरा ।
انگیا	(ہ)	(अंगिया)	चोली, महरम, कांचोली, कंचुकी ।
اِندر	(س)	(इंद्र)	देवताओं के राजा, मघवा, शुनासीर ।
اِندرجال	(س)	(इंद्रजाल)	बाजीगरी, कपट, साबरतन्त्र ।
اِندرجیت	(س)	(इंद्रजीत)	इन्द्रजीत, मेघनाद, रावण का पुत्र ।
اِندرپرستھ	(س)	(इंद्रप्रस्थ)	इन्द्रप्रस्थ, दिल्ली ।
اگھوري	(س)	(अघोरी)	जो फ़क़ीर मैला–मुर्दा खाता है ।
اچانک	(ہ)	(अचानक)	कदाचित्, अकस्मात् ।
آچار	(س)	(आचार)	कर्म, धर्म ।
اعتقاد	(ف)	(एतक़ाद)	विश्वास, निश्चय, मानता ।
اَٹل	(س)	(अटल)	अचल, निश्चल, स्थिर ।
انمول	(ہ)	(अनमोल)	उत्तम, बढ़िया, अमूल्य ।
آغاز	(ف)	(आग़ाज़)	अनुष्ठान, प्रारम्भ ।
اجنبي	(ف)	(अजनबी)	आगन्तुक, अज्ञात मनुष्य ।
اجگر	(س)	(अजगर)	सर्प, अजदहा, नाग ।
اطلاع	(ف)	(इत्तला)	सूचना, विज्ञापन ।
آدھا	(ہ)	(आधा)	अर्ध, अद्धा ।
احسان فراموش	(ف)	एहसान-फ़रामोश	कृतघ्न, अप्रत्युपकारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

احسانمند (ف) (अहसानमंद) कृतज्ञ, उपकार, स्मर्ता ।
آرام (ف) (आराम) आनन्द, सुख ।
اشتہار (ف) (इश्तहार) सूचनापत्र, घोषणपत्र ।
آبادی (ف) (आबादी) छोटा नगर, ग्राम ।
اقبال (ف) (इक़बाल) तेज, प्रताप ।
آرزو (ف) (आरज़ू) अभिलाषा, इच्छा, लालसा ।
اتفاق (ف) (इत्तफ़ाक़) संयोग, एका, सम्मति ।
انعام (ف) (इनआम) पारितोषिक, दान, प्रतिफल ।
آداب (ف) (आदाब) प्रणाम, दण्डवत्, नमस्कार ।
اندر (ف) (अंदर) भीतर, अभ्यन्तर, अन्तःकरण, अन्तर्गत ।
آسان (ہ) (आसान) सरल, सहज, सुगम ।
اتوار (ف) (इतवार) रविवार ।
احسان (ع) (एहसान) उपकार, निहोरा ।
اقرارنامہ (ف) (इक़रारनामा) वचनपत्र, निश्चयपत्र ।
اسواسطے (ہ) (इसवास्ते) अतः, अतएव, एतदर्थ ।
اپیل (انگ) (अपील) अनुयोजन ।
اپیلانٹ (انگ) (अपीलांट) अनुयोजक ।
استخوان (ف) (उस्तख़्वां) अस्थि, हड्डी ।
استغاثہ (ف) (इस्तग़ासा) अभियोग, नालिश, मुक़द्दमा ।
اگر (ف) (अगर) यदि, जो, कदाचित् ।
آمدرفت (ف) (आमदरफ़्त) आवागमन, गमनागमन, गतागत ।
احاطہ (ع) (अहाता) घेरा, मण्डल, चक्रवाल ।
اُلو (ہ) (उल्लू) घूघू, उलूक ।
اسپتال (ہ) (अस्पताल) चिकित्सालय ।
اطلاعنامہ (ف) (इत्तलानामा) सचनापत्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

اصلیت (ع) (असलियत) मूल, जड़ ।
الگ (ہ) (अलग) पृथक्, भिन्न, न्यारा ।
آبرو (ف) (आबरू) सम्मान, आदर ।
اهلکار (ف) (अहलकार) कार्यकर्ता, कार्यकारक ।
انتظام (ف) (इन्तज़ाम) प्रबन्ध ।
اسقاط حمل (ع) (इसक़ातहमल) गर्भस्राव, गर्भपात ।
اپاهج (ہ) (अपाहज) अंगहीन, शरीरावयवहीन ।
اتفاقاً (ف) (इत्तफ़ाक़न्) अचान्यक, अकस्मात्, अचानक ।
اگست (س) (अगस्त) एकऋषिकानाम,अंगरेज़ी आठवां महीना।
آتشبازي (ف) (आतशबाज़ी) अग्निक्रीड़ा ।
افسر (ازگ) (अफ़सर) अग्रगामी, मुखिया, प्रधान ।
اشاره (ف) (इशारा) सैन, इंगित, चेष्टित ।
امانت (ف) (अमानत) बन्धक, धरोहर, जमा ।

(ب)

باب (ف) (बाब) अध्याय ।
باپ (ہ) (बाप) पिता, तात, जनक ।
بات (ہ) (बात) वाणी, बोल-चाल ।
باتوني (ہ) (बातूनी) बकवादी, बक्की ।
بات (ہ) (बाट) प्रस्थ, बाट, तोलने का लोहा या पत्थर।
باٹي (ہ) (बाटी) भँवरी, मकुनी, मोटी, गोलरोटी ।
باج (ف) (बाज) महसूल, टेक्स ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

باوا (س) (बावा) पिता, पितामह, बड़ा, आदमी, प्यारा, बच्चा, लड़का।

باجرا (ہ) (बाजरा) एक प्रकार का अन्न।

باد (ف) (बाद) पवन, हवा, वायु, समीर, मारुत।

بادام (ف) (बादाम) एक मेवा, बादाम।

بادبان (ف) (बादबान) नाव का पाल।

بادشاہ (ف) (बादशाह) राजा, महाराज, भूप, भूपति, नृपति।

بادشاہت (ف) (बादशाहत) राज्य, राष्ट्र।

بادکش (ف) (बादकश) व्यजना, पंखा, वातद।

بادل (ہ) (बादल) मेघ, अम्बुद, घन, जलद, जलमुग्।

باولا (ہ) (बावला) पागल, दीवाना, विक्षिप्त।

بادہ (ف) (बादह) मदिरा, शराब, दारू, मद्य।

بادھوائي (ہ) (बादहवाई) झूठा, असत्यवादी।

بادي (ہ) (बादी) बादी, बाद करनेवाला, वातरोग।

بار (ف) (बार) समय, अवसर।

باران (ف) (बारान) वर्षा, बर्सात, प्रावृट्।

بار بار (ف) (बारबार) बारम्बार, फिर फिर, पुनः पुनः।

بارش (ف) (बारिश) वर्षा, बर्सात, वर्षाऋतु।

بارکش (ف) (बारकश) गाड़ी, छकड़ा, शकट।

بارگاہ (ف) (बारगाह) दरबार, सभा।

بارگیر (ف) (बारगीर) साईस, अश्व-सेवक, अश्वपालक, घोड़े का टहलुवा।

بارات (ہ) (बारात) विवाह की भीर, या धूमधाम।

بارہسنگھا (ہ) (बारासिंहा) बारह सींग के हरिण।

بارہا (ف) (बारहा) बहुधा, बहुत, अत्यन्त।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

باري	(४)	(बारी)	झड़ोखा, दरीचा, खिड़की।
باريک	(ف)	(बारीक)	पतला, महीन, सूक्ष्म।
باڑه	(४)	(बाड़ा)	घेर, हाता।
باپڑا	(४)	(बापड़ा)	अनाथ,कंगाल,बेवश,विचारा,अकिंचन।
باز	(ف)	(बाज़)	श्येन, शचान, बैरी, एक शिकारी पक्षी।
بازار	(ف)	(बाज़ार)	हाट, पेट, मंडी, बिपिणी।
بازو	(ف)	(बाज़ू)	भुजा, बाहू, हस्त।
باروت	(४)	(बारूत)	दारू, अग्नि, चूर्ण।
بازي	(४)	(बाज़ी)	खेल, क्रीड़ा, केलि, पेखन, इन्द्रजाल
بازيگر	(ف)	(बाज़ीगर)	तमाशा करनेवाला, इन्द्रजाली।
باس	(४)	(बास)	स्थान, गृह, निवासस्थान।
باسن	(४)	(बासन)	बरतन, पात्र, भाजन, भांड़ा।
باسنا	(४)	(बासना)	सुगन्ध, चाह, इच्छा।
باسي	(४)	(बासी)	निवासी, वास्तव्य, रहनेवाली, अनुष्ण, अनूतन।
باطل	(ع)	(बातिल)	असत्य, मिथ्या, वृथा, मृषा, झूठ।
باطن	(ع)	(बातिन)	अन्तःकरण, मन, चित्त।
باعث	(ع)	(बाइस)	कारण, हेतु, बीज।
باغ	(ف)	(बाग़)	बाड़ी, आराम, उद्यान।
باغبان	(ف)	(बाग़बान)	माली, आराम-पालक।
باغي	(ف)	(बाग़ी)	विरोधी, विमुख, फिराहुआ।
باقي	(ف)	(बाक़ी)	बचत, शेष, अवशिष्ट।
باکره	(ف)	(बाकरा)	कुमारी, कन्या, गौरी।
باگ	(४)	(बाग)	लगाम।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بال (४) (बाल) केश, बच्चा, बालक ।
باگھ (४) (बाघ) व्याघ्र, तेंदुआ, चीता ।
بالاخانہ (ف) (बालाखाना) अटारी, चौबारा ।
بالابھولا (४) (बालाभोला) सीधा, मूर्ख ।
بال بچہ (४) (बालबच्चा) कुटुम्ब, परिवार, स्त्री बाल ।
بال چھڑ (४) (बालछड़) एक औषध, सुगन्धी घास, बिल्लीलोटन ।
بیخوف (ف) (बेख़ौफ़) निर्भय, निडर, निशंकी, अभय ।
بالغ (ع) (बालिग़) युवा, तरुण, जवान ।
بلوغ (ع) (बलूग़) यौवन, तरुणाई, जवानी ।
بالفعل (ع) (बिलफ़ैल) इदानीम्, अब, सम्प्रति, अधुना ।
بالک (४) (बालक) बाल, बच्चा ।
بالو (४) (बालू) रेत, रज, धुरी, सिकता ।
بام (ف) (बाम) छत, एक मछली का नाम है ।
بامداد (ف) (बामदाद) प्रातःकाल, भोर, सुबह, तड़का ।
بامن (४) (बामन) ब्राह्मण, विप्र, महिसुर ।
بامھنی (४) (बाम्हनी) ब्राह्मणी, विप्रपत्नी ।
بان (४) (बान) मूंज, लड़ाई के हथियार, तीर ।
بان (स) (बान) अग्निबाण, वह्निबाण ।
بابو (स) (बाबू) रईस, राजकुमार, लड़का, बालक ।
بانپرستھ (स) (बानप्रस्थ) एक आश्रम ।
بانٹ (४) (बांट) भाग, हिस्सा ।
بنگال (स) (बंगाल) एक देश का नाम है ।
بہار (४) (बिहार) यह भी एक देश का नाम है ।
بانجھ (४) (बांझ) बन्ध्या, अपुत्रवती ।
بانڈا (४) (बांडा) ठूण्डा, हस्तहीन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

باندهنا	(४)	(बांधना)	गांठ बांधना, बन्धन।
باندي	(४)	(बांदी)	लौंड़ी, नौकर स्त्री, दासी।
بانس	(४)	(बांस)	एक पेड़ है, वंश, वेणु।
بانسري	(४)	(बांसुरी)	बांसुरी, मुरली, वंशी।
بانکا	(४)	(बांका)	टेढ़ा, वक्र।
بانگ	(ف)	(बांग)	पुकारना, शब्द, निनद।
بانو	(ف)	(बानू)	रानी, बेगम, बीबी, राज्ञी।
باني	(س)	(बानी)	वाणी, वाक्, सरस्वती, भारती।
بايو	(س)	(बायु)	पवन, हवा, समीर।
باورچي	(ف)	(बावरची)	रसोइया, पाककर्ता, सूदा, औदानिक।
بادلا	(४)	(बादला)	गोटा, किनारी।
باهر	(४)	(बाहर)	बाहीक, बाह्य, घर के बाहर।
باهم	(ف)	(बाहम)	आपस में, सब के बीच में।
بائي	(४)	(बाई)	साधुनी या साध्वी।
ببول	(४)	(बबूल)	एक प्रकार के पेड़।
بپت	(س)	(विपत्त)	दुःख, क्लेश, कष्ट।
بتهوا	(४)	(बथुवा)	एक प्रकार की तरकारी, साग, भाजी।
بتوا	(४)	(बटुवा)	थैली।
بتورنا	(४)	(बटोरना)	समेटना, इकट्ठा करना।
بيٹا	(४)	(बेटा)	पुत्र, सुत, लड़का, अंगज।
بيٹهنا	(४)	(बैठना)	आसन मारना, जमना, उपवेशन।
بٹير	(४)	(बटेर)	एक पक्षी।
بجرنگ	(س)	(बजरंग)	हनुमान्, महाबीर, बन्दर।
بجلي	(४)	(बिजली)	दामिनी, चपला, चंचला, सुदामिनी, तड़ित्।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بجانا (४) (बजाना) बाजा बजाना।
باجا (४) (बाजा) वाद्य।
بجھانا (४) (बुझाना) ठंढा करना, शान्त करना।
بچارنا (४) (विचारना) निर्णय करना, सोचना, विचारना।
بچن (س) (बचन) वचन, इक़रार, बोली, वाणी।
بچنا (४) (बचना) रक्षा पाना।
بچہ دان (ف) (बच्चेदान) गर्भस्थान।
بچھڑا (४) (बछड़ा) गाय का बच्चा, वत्स।
بجا (ف) (बजा) यथार्थ, सत्य, ठीक।
بچھو (४) (बिच्छू) वृश्चिक, एक ज़हरीला कीड़ा।
بحال (ف) (बहाल) यथातथ्य, यथायथ।
بحر (ع) (बहर) सागर, समुद्र।
بخار (ف) (बुख़ार) ज्वर, सन्ताप, संज्वर।
بخت (ف) (बख़्त) भाग्य, प्रारब्ध, दैव।
بختاور (ف) (बख़्तावर) भाग्यवान्, प्रारब्धी, सुभागी, भाग्यशाली।
بخشش (ف) (बख़्शिश) दान, पुण्य।
بخیل (ف) (बख़ील) कृपण, कंटक, सूम।
بد (ف) (बद) दुष्ट, बुरा, दुःखदायी।
بدرقہ (ع) (बदरक़ा) अनुपान।
بدرو (ف) (बदररौ) मोरी, जलनिर्गम, जलनिःसारण।
بدعت (ع) (बिदअत) फ़साद, झगड़ा, क्लेश, दुःख।
بدل (ف) (बदल) } एवज़, पलटा, तदुत्तर।
بدلا (४) (बदला) }
بدلی (४) (बदली) बादल, मेघ, दूसरी जगह जाना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

بدن (ف) (बदन) शरीर, जिस्म, काया, देह, डाल, चोला
بدون (ف) (बिदून) बग़ैर, बिना, वे।
بدھوا (س) (बिधवा) रांड़, अपति पत्नी।
بدیا (س) (बिद्या) विद्या, इल्म, ज्ञान।
بدی (ف) (बदी) दुष्टता, बुराई।
بدنامی (ف) (बदनामी) अपयश।
بدیارتھی (س) (बिद्यार्थी) विद्या का पढ़नेवाला।
بدیاوان (س) (बिद्यावान्) विद्वान्, पण्डित, ज्ञानी।
برا (ہ) (बुरा) दुष्ट, विघ्नकर्ता।
برابر (ف) (बराबर) अनुकूल, अनुसार, समान, तुल्य।
برتن (ہ) (बरतन) बरतन, पात्र, भाजन।
براجنا (س) (बिराजना) शोभना, चैन से रहना।
برادر (ف) (बिरादर) भाई, बन्धु, बान्धव, बिरह।
برادری (ف) (बिरादरी) जातिमान्, जाति, बन्धु।
برامدہ (ف) (बरामदा) बरांडा।
براورد (ف) (बराबुरद) हिसाबपत्र, गणितपत्र।
برت (س) (बर्त) अनाहार, उपवास, रोज़ा, लंघन।
برتمان (س) (बर्तमान) मौजूद, जारी।
بدچلن (ف) (बदचलन) दुराचार, अधर्म, दुष्ट, अनाचार।
برتی (س) (बर्ती) अनाहारी, उपवासी।
برچھا (ہ) (बरछा) भाला, कुन्त, एक शस्त्र है।
بردان (س) (बरदान) अशीश, दुआ, आशीर्वाद।
برات (س) (ब्रात) पतित, संस्कारहीन।
بڈھا (ہ) (बुड्ढा) वृद्ध, वार्द्ध, वृद्ध अवस्था।
برودھ (ہ) (बिरुद्ध) शत्रुता, रिपुता।

برسات (४) (बरसात) वर्षाकाल, चौमासा ।
برسنا (४) (बरसना) वृष्टि होना, जल वर्षना ।
برطرفي (ف) (बर्तर्फ़ी) मौकूफ़ी, अलग होना, छूटना ।
برف (ف) (बर्फ़) पाला, तुषार, हिम, शीत, तुहिन ।
برق (ع) (बर्क़) बिजुली, दामिनी, चपला, सुदामिनी, विद्युत् ।
برکت (ف) (बरकत) उन्नति, वृद्धि, वर्द्धन ।
برکھا (४) (बर्षा) वर्षा, मेघ, बरसात ।
برگ (ف) (बर्ग) पेड़ का पत्ता, पाता, पत्र ।
برن (س) (बरन) वर्ण, रंग, चार वर्ण, अक्षर ।
برنج (ف) (बिरंज) चावल, तण्डुल ।
برن سنکر (س) (बरनसंकर) वर्णसंकर, दासीपुत्र ।
برهم (س) (ब्रह्म) परमात्मा, परब्रह्म ।
برهما (س) (ब्रह्मा) ब्रह्मा, विरांचि, धाता ।
برهمانڈ (س) (ब्रह्मांड) जगत्, भूमण्डल, संसार ।
بڑا (४) (बड़ा) महा, मुखिया, ज्येष्ठ, प्रधान ।
بڑائی (४) (बड़ाई) आदर, सत्कार, प्रतिष्ठा ।
بڑ بڑ (४) (बड़बड़) बकवाद करना, बड़बड़ ।
بڑھاپا (४) (बुढ़ापा) वृद्धता, वृद्धाई ।
بڑھنا (४) (बढ़ना) उन्नति, वृद्धि ।
بڑھئی (४) (बढ़ई) खाती, वर्धकी, काष्ठतट ।
بڑھیا (४) (बुढ़िया) वृद्धा, वृद्ध स्त्री ।
بزرگ (ف) (बुज़ुर्ग) बड़ा, महाशय, महापुरुष ।
بس (४) (बस) वश, आधीन, परतंत्र ।
بساط (४) (बिसात) सामर्थ्य, योग्यता ।

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بسارنا (४) (बिसारना) भूलना, अचेत, अस्मरण ।
بسترا (ف) (बिस्तरा) सेज, शयन, शय्या, बिछौना, फ़र्श ।
بستی (س) (बस्ती) छोटी आबादी, ग्राम, संवसथ ।
بشواس (س) (विश्वास) विश्वास, भरोसा, प्रत्यय ।
بسولا (४) (बसूला) औज़ार जिससे लकड़ी काटते हैं, बसूला ।
بسیرا (४) (बसेरा) नीड़, घोंसला ।
بشاش (ف) (बश्शाश) प्रसन्न, आनन्द, मुदित ।
بشر (ے) (बशर) मनुष्य, पुरुष ।
بطخ (ف) (बत्तख़) जलकाक, पंडुब्बी ।
بصارت (ع) (बसारत) तीक्ष्णनेत्र, नेत्रों का तेज ।
بعض (ع) (बाज़) कोई, थोड़ा ।
بعید (ع) (बईद) दूर, अन्तर, पल्ला ।
بغل (ف) (बग़ल) कक्ष, कांख ।
بغاوت (ف) (बग़ावत) झगड़ा, बलवा ।
بقا (ف) (बक़ा) बचत, शेष, अवशिष्ट ।
بقال (ف) (बक़्क़ाल) वैश्य, बनिया, तुलाधार, बणिक् ।
بقر (ع) (बक़र) गाय, बैल, वृषभ ।
بکاین (४) (बक़ायन) एक पेड़ का नाम है ।
بک بک (४) (बकबक) बकवाद, बकवास ।
بکرا (४) (बकरा) छाग, अज ।
بکل (४) (बक्कल) पेड़ का छिलका, छाल ।
بکواس (४) (बकवास) व्यर्थबोलना ।
بکھیڑا (४) (बखेड़ा) झगड़ा, विरोध ।
بکھیرنا (४) (बखेरना) फैलाना, तितिर बितिर करना ।
بگاڑ (४) (बिगाड़) विरोध, नुक़सान, उपाधि, विघ्न ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بگلا (४) (बगला) बक, एक पानी का पक्षी ।
بگولا (४) (बगूला) बवँडर, बातचक्र, धूलचक्र ।
بل (४) (बल) ज़ोर, बलिष्ठ, बलदान, चढ़ावा, पराक्रम ।
بلائي قند (४) (बलाईक़न्द) एक औषध जो धरती में पैदा होती है ।
بلبل (ف) (बुलबुल) एक बाग़ का पक्षी ।
بلغم (ع) (बलग़म) कफ़, थूक ।
بےعلم (ع) (बेइल्म) मूर्ख, अज्ञानी, अज्ञ ।
باعلم (ع) (बाइल्म) ज्ञानी, पण्डित, विद्वान् ।
بلائي (४) (बिलाई) बिल्ली, मंजार, बिल्ला ।
بلندی (ف) (बुलंदी) ऊंच, उच्च, दीर्घ ।
بلوان (س) (बलवान्) मज़बूत, पराक्रमी, बली, बलवान् ।
بلوا (४) (बलवा) झगड़ा, फ़साद, वैमनस्य, बिगाड़ ।
بن (س) (बन) जंगल, कुंज, विपिन ।
بنّا (४) (बन्ना) दुलहा, वर ।
بنانا (४) (बनाना) रचना करना, तैयार करना ।
بناسپتي (س) (बनासपती) वनस्पति, जंगल की घास ।
بنات (ف) (बनात) ऊनी कपड़ा ।
بناوٹ (४) (बनावट) रचना, झूठी दिखावट ।
بنارس (४) (बनारस) काशी, वाराणसी, शिवपुरी ।
بنجارا (४) (बंजारा) बनिया, बैपारी, सौदागर ।
بنج (४) (बनज) बैपार, लेनदेन ।
بنجر (४) (बंजर) ऊषर धरती, निकम्मी धरती ।
بندر (४) (बंदर) कपि, बानर, कीश, हनुमान् ।
بندگي (ف) (बंदगी) नमस्कार, अभिवादन, प्रणाम ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بندوبست (ف) (बंदोबस्त) प्रबन्ध, उपाय, इन्तज़ाम।
بندوق (ف) (बंदूक़) भुशुण्डी, नालिक।
بندھوا (ہ) (बंधुवा) क़ैदी, दोषी।
بندھان (ہ) (बंधान) बन्धहुआ, निश्चित।
بنس (س) (बंस) बंश, कुल, खानदान, नस्ल, अन्वय।
باندھنا (ہ) (बांधना) गांठ बांधना।
بنسي (ف) (बंसी) बांसुरी, मुरली।
بنگ (س) (बंग) बंगाला देश।
بنواري (س) (बनवारी) कृष्ण, मुरलीधर।
بنولا (ہ) (बिनौला) रुई का बीज।
بنیاین (ہ) (बनियायन) वैश्य स्त्री।
بوالهوس (ف) (बुलहविस) लोभी, लालची, लुब्ध।
بو (ف) (बू) दुर्गंध, दुर्वास।
بودباش (ف) (बूदबाश) बासा, रहने की जगह।
بورا (ہ) (बूरा) मिठाई, शक्कर, चीनी।
برائي (ہ) (बुराई) दुष्टता।
بوريا (ہ) (बोरिया) चटाई, कट।
بوسه (ف) (बोसा) चुम्बा, चुम्बना।
بول چال (ہ) (बोलचाल) वाणी, बातें करना।
بولي (ہ) (बोली) वाणी, वाक्।
بونا (ہ) (बोना) वपन, बीज बोना।
بوند (ہ) (बूंद) करका, बूंद।
بوزنه (ف) (बूज़ना) हनुमान्, बन्दर, वानर।
بول (ہ) (बोल) वाणी, वाक्।
بول (ف) (बौल) मूत्र, पेशाब।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بواسیر (४) (बवासीर) अर्श।
بول بالا (४) (बोलबाला) कल्याण, सुख।
بوئیا (४) (बोईया) छोटी टोकरी, खांची।
بھجن (س) (भजन) ईश्वरसम्बन्धी गीत।
بھابھی (४) (भाभी) भावज, भौजाई, भ्रातृपत्नी।
بھاپ (४) (भाप) श्वास मुख की तरफ़ से।
بھات (४) (भात) ओदन, चहोड़ा।
بھاگنا (४) (भागना) दौड़ना, धावन, पराना।
بھاجی (४) (भाजी) साग, तरकारी।
بہادر (ف) (बहादुर) शूर, वीर, सुभट।
بہادری (ف) (बहादुरी) शूरता, वीरता, सुभटता।
بہار (ف) (बहार) वसन्त, पुष्पसमय।
بھار (४) (भार) बोझ, दुःख।
بھاڑا (४) (भाड़ा) किराया, गाड़ी या पशु का।
بھاری (४) (भारी) बोझवाली वस्तु, गरुवा।
بھاڑ (४) (भाड़) एक प्रकार का बड़ा चूल्हा।
بھاسکر (س) (भास्कर) सूर्य, रवि, प्रकाशक।
بھاشا (س) (भाषा) बोली, वाणी, वचन।
بھاگ (س) (भाग) प्रारब्ध, भाग्य, दैव।
بھاگ (४) (भाग) दौड़।
بھاگڑ (४) (भागड़) घबराहट, दौड़।
بھالا (४) (भाला) बर्छी, कुन्त।
بھالو (४) (भालू) ऋक्ष, मल्ल, एक जंगली पशु।
بہانا (४) (बहाना) मिस।
بھانت (४) (भांति) प्रकार, तरह, सदृश।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بھانجا (ہ) (भांजा) भागिनेय, बहिन का बेटा ।
بھانجی (ہ) (भांजी) भागिनेयी, बहिन की बेटी ।
بھانڈ (ہ) (भांड) स्वांग करनेवाला ।
بھانڈا (ہ) (भांडा) मिट्टी के पात्र ।
بھاؤ (ہ) (भाउ) दर, इज़्ज़त, सत्कार, मोलाई ।
بھاونا (ہ) (भावना) इच्छा, वासना ।
بھائی بند (ہ) (भाईबंद) भ्रातृगण, बन्धु, बान्धव ।
بھبھکنا (ہ) (भभकना) प्रज्वलित, प्रदीप्त, तत्ता, जलता ।
بھبھوت (س) (भभूत) भस्म, पवित्र राख ।
بھبھوکا (ہ) (भभूका) अतिसुन्दर, चमकदार ।
بہت (ہ) (बहुत) बहुधा, अधिक, अत्यन्त, विशेष ।
بہتر (ف) (बेहतर) भला, उत्तम, ठीक, अच्छा ।
بھتیجا (ہ) (भतीजा) भ्रातृज, भाई के पुत्र ।
بھٹ (س) (भट्ट) वीर, सुभट, योधा ।
بھٹا (ہ) (भट्टा) जंगली पशुओं के घर ।
بھینٹ (ہ) (भेंट) उपायन, समर्प, अर्पण, दान ।
بھٹکنا (ہ) (भटकना) इधर उधर फिरना, घूमना, डांवाडोल ।
بھٹیارا (ہ) (भठियारा) धर्मशालारक्षक, सरायवाला ।
بہجت (ع) (बहजत) प्रसन्नता, अनुमोद, आनन्द ।
بھجنگ (س) (भुजंग) सर्प, साँप, भुजंग, अहि ।
بھدا (ہ) (भद्दा) कुरूप, बुरा शकल ।
بھدرکالی (س) (भद्रकाली) एक देवी का नाम ।
بھرنا (ہ) (भरना) सारा, तमाम, भरण ।
بھرشٹ (س) (भ्रष्ट) अधर्मी, पतित ।
بھیڑیا (ہ) (भेड़िया) हुँडार, लियारी, वृक ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بھرم (४) (भरम) संदेह, भूल, धोखा, संशय ।
بہوروپ (४) (बहुरूप) स्वांग ।
بھسم (س) (भस्म) राख, भस्म ।
بہشت (ف) (बहिश्त) स्वर्ग, नाक, वैकुंठ ।
بھشتی (ف) (भिश्ती) माशकी, पानी भरनेवाला, जलद भृत्य ।
بہرا (४) (बहिरा) कल्ल, बधिर, कनफुटा ।
بہکانا (४) (बहकाना) फुसिलाना, ठगना ।
بھکشا (س) (भिक्षा) भिक्षा, भीख ।
بھکشک (س) (भिक्षुक) भिक्षुक, फ़क़ीर, साधु, माँगनेवाला ।
بھکھاری (ھ) (भिखारी) भिक्षुक, भीख माँगनेवाला ।
بھگ (س) (भग) श्री, काम, माहात्म्य, योनि, शोभा, इच्छा ।
بھگت (س) (भगत) सेवक, भक्तिमान्, गानेवाला ।
بھگنی (س) (भगिनी) बहिन ।
بھگوان (س) (भगवान्) ईश्वर, परमेश्वर, परमात्मा ।
بھلا (४) (भला) अच्छा, उत्तम ।
بہلانا (४) (बहलाना) राज़ी करना, प्रसन्न करना ।
بھلسنا (४) (भुलसना) जलना, अग्नि से घायल होना ।
بھلامانس (४) (भलामानस) उत्तम मनुष्य, सत्यवादी, सुपात्र ।
بہن (४) (बहन) भगिनी, सहोदरा ।
بھبھوڑنا (४) (भभोड़ना) काटखाना, फाड़खाना ।
بھنڈ (४) (भंड) विघ्न, झगड़ा ।
بھنڈار (س) (भंडार) कोठार, खज़ाना, भांडागार ।
بھنڈارا (س) (भंडारा) एक बड़ाभारी भोज ।
بھنڈاری (س) (भंडारी) कोठारी, खज़ान्ची, रोकड़िया ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بھنڈی (४) (भिंडी) एक तरकारी ।
بھنڈیلا (४) (भंडेला) स्वांग करनेवाला ।
بھنور (४) (भंवर) चक्र नदी में ।
بھنورا (४) (भौंरा) भ्रमर, चंचरीक, अलि, षट्पद ।
بہنوئی (४) (बहनोई) बहिन का पति, आवुत्त ।
بہو (४) (बहू) पतोहू, स्त्री, दुलहिन ।
بھے (س) (भय) शंका, डर, संदेह ।
بیوہار (४) (व्यवहार) लेनदेन, आपस की रस्म ।
بھوانی (س) (भवानी) देवी, महामाया, जगदम्बा ।
بھوبل (४) (भूबल) गर्म राख, उष्ण भस्म ।
بھوجن (س) (भोजन) रसोई, खाना, भोग, आहार ।
بھوت (س) (भूत) प्रेत, पिशाच, प्राणी, जन्तु ।
بھوج پتر (س) (भोजपत्र) एक पेड़ के छाल ।
بھولنا (४) (भूलना) चूकना, विसारना, याद न रहना ।
بھوم (س) (भूम) भूमि, जमीन, धरती, पृथ्वी ।
بھون (س) (भवन) घर, मकान, सदन, महल ।
بھونچال (४) (भूंचाल) भूकम्प, भूडोल, धरती कांपना ।
بھونڈا (४) (भोंडा) सादा, सीधा ।
بھونکنا (४) (भोंकना) कुत्ते की आवाज़, श्व-शब्द ।
بھونڈنا (४) (भूनना) भर्जन, भर्जू ।
بھوین (४) (भवें) भ्रू, भृकुटी ।
بہی (ف) (विही) भलाई, नेकी, उपकार ।
بہی (४) (विही) मेवा, अमरूद ।
بہی (४) (बही) हिसाब की किताब, गणित पुस्तक ।
بھیا (४) (भैया) भाई, भ्राता, सहोदर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بھیت (४) (भीत) दीवार, भित्ति ।
بیجا (ف) (बेजा) अयोग्य, अनुचित ।
بھیتر (४) (भीतर) अन्तर, अभ्यन्तर, अन्तः ।
بھینسا (४) (भैंसा) महिष, लुलाय ।
بھیجنا (४) (भेजना) पठाना, रवाना करना ।
بھید (४) (भेद) गुप्त, अन्तर, मर्म ।
بی بی (४) (बीबी) रानी, बेगम, स्त्री ।
بھینس (४) (भैंस) महिषी, लुलायी ।
بہلی (४) (बहली) गाड़ी, मँझोली ।
بھیک (४) (भीख) माँगना, भिक्षा ।
بہنا (४) (बहना) भागिनी, बहिन ।
بیابان (ف) (बियाबान) मैदान, उजाड़, जंगल ।
بیاہنا (४) (बियाहना) विवाह करना ।
بیالو (४) (बयालू) राति का भोजन ।
بیدانت (س) (वेदांत) एक शास्त्र ।
بیشوا (س) (बेशवा) वेश्या, कंचनी, नगर नारी, रूपजीवा, पातुर ।
بیضہ (ع) (बैज़ा) अण्डकोश, वृषण, अण्ड ।
بیعانہ (ع) (बैआना) साई ।
بیگم (ف) (बेगम) बेगम, रानी, राजपत्नी ।
بیل (४) (बैल) बरद, वृषभ, वृष ।
بینائی (ف) (बीनाई) नेत्र-शक्ति, नेत्र-ज्योति ।
بیورا (४) (ब्योरा) समाचार, वृत्तान्त ।
بیہودہ (ف) (बेहूदा) मूर्ख, निर्लज्ज ।
بین (४) (बीन) वीणा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

بهنگن	(४)	(बैंगन)	साग पात, तरकारी, भांटा ।
بهیج	(४)	(भेज)	सरकार की मालगुज़ारी, कर ।
بیان	(ف)	(बयान)	कथन, वर्णन, बखान ।
بیج	(४)	(बीज)	वीर्य ।
بیماری	(ف)	(बीमारी)	बीमारी, रोग, रुज ।
بیگناه	(ف)	(बेगुनाह)	निर्दोष, अदोषी ।
بهبهڑ	(४)	(भब्भड़)	भीड़भाड़, घबराहट ।
بهتایت	(४)	(बहुतायत)	अधिक, अत्यन्त, बहुधा ।
بهٹها	(४)	(भट्ठा)	पज़ावा ।
بهیل	(४)	(भील)	भिल्ल, किरात, कोल ।
بیقرار	(ف)	(बेक़रार)	द्विचित्त, व्याकुल, द्विमना, अधीर ।
بددعا	(ف)	(बददुआ)	दुर्वचन, शाप, श्राप ।
بدنصیب	(ف)	(बदनसीब)	दुर्भागी, अभाग्यवान्, भाग्यहीन ।
بیوقوف	(ف)	(बेवक़ूफ़)	मूर्ख, कुमतिमान्, कुबुद्धी, मूढ़मति ।
بیگهه	(ف)	(बीघा)	६० गज़ लम्बी चौड़ी धरती, एक जरीब ।
بیشمار	(ف)	(बेशुमार)	अगणित, अनगिना ।
بیرحم	(ع)	(बेरहम)	कट्टर, कठोर, निर्दयी ।
بیشرم	(ف)	(बेशरम)	निर्लज्ज, लज्जाहीन ।
بهنگی	(४)	(भंगी)	मलग्राही, गूथग्राही ।
بیکنٹهه	(س)	(बैकुंठ)	विष्णुलोक, स्वर्ग ।
بندهیاچل	(س)	(विंध्याचल)	विन्ध्य पर्वत ।
بیفایده	(ف)	(बेफ़ायदा)	अकार्य, अप्रयोजन, व्यर्थ ।
بیخوف	(ف)	(बेख़ौफ़)	निडर, निश्शंक, निर्भय ।

———

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

(پ)

پاپ (س) (पाप) अपराध, पातक, गुनाह ।
پاپوش (ف) (पापोश) जूता, उपानह, पगरखी, चर्म पादुका ।
پاپي (س) (पापी) अपराधी, दोषी, पातकी ।
پات (س) (पात) पत्ता, चिट्ठी, पाती, पत्र ।
پاتک (س) (पातक) पाप, दोष, अपराध ।
پاتي (س) (पाती) चिट्ठी, पत्री ।
پاٹھ (س) (पाठ) पढ़ना, अध्याय, चौकी, पटरा ।
پاٹھشالہ (س) (पाठशाला) विद्यालय, मदरसा, स्कूल ।
پاٹھک (س) (पाठक) पढ़ानेवाला, मास्टर, शिक्षक ।
پاجامہ (ف) (पायजामा) टांगों का जामा ।
پاجی (ف) (पाजी) नीच, कमीना, दुष्ट ।
پاچک (ہ) (पाचक) पाचन करनेवाला, हज़म करनेवाला ।
پاداش (ف) (पादाश) बदला, दण्ड, एवज़ ।
پادگھابرا (ہ) (पादघाबरा) डरपोक, डराभूत ।
پادھا (س) (पाधा) पढ़ानेवाला, पाठक, शिक्षक ।
پار (س) (पार) नदी का दूसरा तीर, पारावार ।
پارا (ہ) (पारा) एक प्रकार का धातु, रसराज, रसेन्द्र ।
پارس (س) (पारस) पारसीक, ईरान का देश, पारसपत्थर ।
پارسال (ف) (पारसाल) पिछला साल, गतवर्ष ।
پارسا (ف) (पारसा) साधु, श्रेष्ठ योगी, सुपात्र ।
پارسی (ف) (पारसी) पारसीकी, ईरान देशी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پتھر (४) (पत्थर) पाषाण, पाखान, अश्म, प्रस्थ, उपल।
پتھرکلا (४) (पथरकला) प्रस्तरकला।
پتیارنا (४) (पतयारना) भरोसा करना, प्रतीत करना।
پیتل (४) (पीतल) आर, एक प्रकार का धातु।
پٹا (४) (पट्टा) लिखत जो किसान ज़मींदार को देता है, कुण्डल जो पशु के गले में डालते हैं।
پٹارا (४) (पिटारा) बांस या बेंत का सन्दूक़ या टोकरा।
پٹاپٹ (४) (पटापट) पीटने की आवाज़।
پٹاو (४) (पटाव) सींचाई, थोपना, हुण्डी के रुपया लेना।
پٹڑا (४) (पटड़ा) लकड़ी की चौकी।
پٹ سال (४) (पटसाल) पाठशाला, विद्यालय।
پٹکنا (४) (पटकना) बल से धरती पर देमारना।
پٹواري (४) (पटवारी) ग्रामगणितकार, गांव का हिसाब रखनेवाला।
پٹھا (४) (पुट्ठा) पशुनितम्ब, पशुओं के चूतड़।
پٹھانا (४) (पठाना) भेजना, रवाना करना।
پٹی (४) (पट्टी) ऊनी कपड़े का थान, खाट की पट्टी।
پٹیلا (४) (पटेला) एक प्रकार की घास जिसकी चटाई बनती है।
پٹیلنا (४) (पटीलना) कमाना, पैदा करना, खटना, प्राप्ति।
پجاپا (४) (पुजापा) देवता का चढ़ावा।
پچ پچ (४) (पचपच) कीचड़ में चलने के शब्द।
پچکاری (४) (पिचकारी) स्थूल, दम फुलना।
پچکنا (४) (पिचकना) दबना, खिचना।
پچمیل (४) (पचमेल) मिलाझुला, मिश्रित।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پچنا (४) (पचना) हज़म होना, पकना।
پچوترا (४) (पिचोतरा) कमीशन, दस्तूरी।
پچھاڑنا (४) (पछाड़ना) पटकना, गिरा देना।
پچھاڑی (४) (पिछाड़ी) घोड़े की पीछे की रस्सी।
پچھتانا (४) (पछताना) पश्चात् शोक करना, पश्चात्ताप करना, संताप करना।
پچھلا (४) (पिछला) पीछे का हिस्सा, व्यतीत।
پچھم (س) (पच्छम) पश्चिम, पाश्चात्य।
پچھوا (س) (पछवा) पश्चिम बात, पाश्चात्यवायु।
پچیسی (४) (पच्चीसी) चौपड़।
پخال پکھال (४) (पखाल) चमड़े का बड़ा पानी का पात्र।
پختہ (ف) (पुख़्ता) पका हुआ, राँधा हुआ।
پدارتھ (س) (पदार्थ) उत्तम वस्तु, उत्तम भक्ष्य।
پدانا (४) (पदाना) सताना, दुःख देना, दिक़ करना।
پدوی (س) (पदवी) दर्जा, उपाधि।
پدم (س) (पद्म) कमल, नलिन और एक संख्या सोनीलकी।
پدماوتي (س) (पद्मावती) एक रानी का नाम है।
پدمنی (س) (पद्मिनी) एक स्त्री।
پدوڑا (४) (पदौड़ा) डरपोक, भीत।
پذیر (ف) (पिज़ीर) मानना, स्वीकार करना।
پر (४) (पर) ऊपर, पराया, दूसरा।
پراپت (س) (प्राप्त) लाभ, प्राप्त, आगम।
پرسنتا (س) (प्रसन्नता) आनन्द, दया, ख़ुशी, मेहरबानी।
پراتم (س) (पुरातम) प्राचीन, पुरातन, पुराना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پرات (४) (परात) पीतल की चौड़ी थाली ।
پراٹھا (४) (पराठा) घी में घिसी हुई रोटी ।
پراشچت (س) (प्रायश्चित्त) पवित्र करनेवाला कर्म ।
پراکرت (س) (प्राकृत) प्रकृति, स्वभाव, गुण ।
پراکرم (س) (पराक्रम) शक्ति, सामर्थ्य, उद्यम, परिश्रम ।
پراکرمي (س) (पराक्रमी) शक्तिमान्, सामर्थ्यवान्, उद्यमी, परिश्रमी ।
پراگ (س) (प्रयाग) इलाहाबाद एक नगर का नाम है ।
پرالبدھ (س) (प्रालब्ध) भाग्य, नसीब, दैव, भागधेय ।
پران (س) (प्राण) जान, असु ।
پران (س) (पुराण) १८ पुराण व्यासादिक ऋषियों के बनाए हुए ।
پرانا (४) (पुराना) प्राचीन, सनातन, प्रत्न ।
پر (ف) (पर) पंख, पत्र ।
پرایا (४) (पराया) दूसरे का, अन्य ।
پرب (س) (पर्व) पवित्र दिन, उत्सव दिन, तिहवार ।
پرباسي (س) (प्रवासी) प्रदेशी, मुसाफ़िर ।
پرباو (س) (प्रवाह) प्रभाव, शक्ति, असर, तासीर ।
پربت (س) (पर्वत) पहाड़, डूंगर, शिलोच्चय ।
پربتي (س) (पर्वती) पहाड़ी, पर्वतीय, पहाड़ का वासी ।
پربس (४) (परबस) आधीन, परतन्त्र, बे इख़्तियार ।
پربل (س) (प्रबल) बलिष्ठ, अधिक बलवान् ।
پربھات (س) (प्रभात) प्रातःकाल, विभात, भोर का समय, तड़का ।
پربین (४) (प्रबीण) निपुण, योग्य, गुणी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پرت (ہ) (पर्त) तह, लड़ ।
پرتاپ (س) (प्रताप) महिमा, तेजस्वित्त्व ।
پرنالي (ہ) (प्रणाली) पुरानी रीति, मोरी, पानी का निकास ।
پرتو (ف) (प्रतौ) छाया, साया ।
پرتھم (س) (प्रथम) पहिला, अव्वल, आद्य ।
پرتي (ہ) (परती) बेकार धरती, बंजर भूमि ।
پرتيت (ہ) (प्रतीति) विश्वास, भरोसा, प्रत्यय ।
پرجا (س) (प्रजा) रिआया, सन्तान, जन लोग ।
پرجاپت (س) (प्रजापति) ब्रह्मा, राजा, कुम्हार ।
پرچار (س) (प्रचार) विस्तार, रिवाज, चलन, फैलाना ।
پرچارنا (ہ) (प्रचारना) पालना, हिलाना, सदाना ।

پرچونی / پرچونیا (ہ) (परचूनी) बनियां, वणिक् ।
پرچھاؤں (ہ) (परछांव) छाया, साया ।
پریچھت (ہ) (परीक्षित) परीक्षित एक राजा का नाम है ।
پرخاش (ف) (परखाश) संग्राम, युद्ध, समर ।
پردہ (ف) (परदह) लाज, लज्जा, व्रीड़ा ।
پردھان (س) (प्रधान) मुख्य, मुखिया, अफ़सर, सरदार ।
پردمن (س) (प्रद्युम्न) कृष्णपुत्र ।
پردیش (ہ) (प्रदेश) दूसरा मुल्क, अन्य देश ।
پردیشي (ہ) (प्रदेशी) विदेशी, अन्य देशी, दूसरे मुल्क का ।
پرزہ (ہ) (पुर्ज़ा) टुकड़ा, खण्ड ।
پرش (س) (पुरुष) मनुष्य, मानुष, आदमी ।
پرساد (س) (प्रसाद) प्रसाद, नैवेद्य, देवता का भोग ।
پرست (ف) (परस्त) पूजना, भक्ति करना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پرستار (ف) (प्रस्तार) दासी, नौकर स्त्री, बाँदी, लौंडी ।
پرستش (ف) (परस्तिश) भक्ति, पूजन ।
پرسن (س) (प्रसन्न) राज़ी, ख़ुशी, आनन्द, मुदित ।
پرسنگ (س) (प्रसंग) मेल, संगम, सम्बन्ध, जमावड़ा ।
پرسوت (ہ) (प्रसूति) एक बीमारी जो स्त्रियों को होती है ।
پرسوں (ہ) (परसों) तीसरा दिन, परश्व ।
پردہ زمین (ف) (परदा ज़मीन) भूचक्र, भूमण्डल ।
پرسیا (ہ) (प्रसिया) दराँती, दात्र, हसिया ।
پرسیاوشان (ف) (प्रसियाउशां) एक औषध का नाम है ।
پرکار (س) (प्रकार) रीति, ढंग, तरह ।
پرکاش (س) (प्रकाश) तेज, दीप्ति, उजाला, रोशनी ।
پرکالہ (ف) (परकाला) अग्निकण, चिन्गारी ।
پرکرما (س) (परिक्रमा) फेरी, किसी देवस्थानको परिक्रमण करना ।
پرکھنا (ہ) (परखना) जांचना, परीक्षा करना, निरखना ।
پرکھا (ہ) (पुरखा) वृद्ध मनुष्य ।
پرکھائی (ہ) (परखाई) परीक्षा मूल्य, जांचने की मज़दूरी ।
پرکھیا (ہ) (परखैया) परीक्षक, जांचनेवाला ।
پرگھٹ (س) (प्रघट) प्रकाश, प्रकट, प्रत्यक्ष ।
پرگنہ (ف) (परगना) तहसील ।
پرلا (ہ) (परला) उसतरफ़, दूसरे तरफ़ ।
پرلے (س) (प्रलय) संसारनाश ।
پرمان (س) (परमान) सबूत, दृष्टान्त ।
پرمپرا (س) (परम्परा) प्रणाली, इब्तिदाय से चले आना ।
پرمل (ہ) (परमल) एक अनाज है ।
پرمیہ (س) (प्रमेह) एक प्रकार का रोग, बरव, कफ़ विकार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پرن (۱) (परन) मृदंग की एक प्रकार की आवाज़ ।
پرنالہ (۱) (परनाला) छत की मोरी ।
پرنام (س) (परनाम) प्रणाम, दण्डवत्, नमस्कार ।
پرنت (س) (परन्तु) लेकिन, मगर ।
پرندہ (ف) (परिन्दा) पक्षी, पंछी, चिड़िया ।
پرنیان (ف) (परनियान) एक कोमल वस्त्र ।
پرواہ (۱) (परवाह) प्रयोजन, ग़रज़, मतलब ।
پوروا (۱) (पूर्वा) एक नक्षत्र, पूर्वदिशा ।
پروار (۱) (परिवार) कुटुम्ब, बालबच्चे, गृहस्थ ।
پروال (۱) (परवाल) नेत्र विकार ।
پروانگی (ف) (परवानगी) आज्ञा, हुक्म, इजाज़त ।
پروانہ (ف) (परवाना) आज्ञापत्र ।
پروجن (س) (परोजन) मतलब, अर्थ, कारण, मनोरथ ।
پروردگار (ف) (परवरदिगार) परमेश्वर, परमात्मा, पालक ।
پرورش (ف) (परवरिश) पालना, रक्षा करना ।
پروسا (۱) (परोसा) खाना, रसोई, भोजन ।
پرونا (۱) (पिरोना) सूई में धागा डालना ।
پروہت (س) (पुरोहित) पुरोधा पूजापाठक, कर्मकाण्डी ।
پروہتانی (س) (पुरोहतानी) पुरोहित की स्त्री ।
پروین (۱) (प्रवीण) गुणी, सुन्दर ।
پرہیز (ف) (परहेज़) बचाव, बन्धेज, पथ्य, परेखा ।
پرہیزگار (ف) (परहेज़गार) साधु, श्रेष्ठ, संन्यासी, योगी ।
پرے رہنا (۱) (परेरहना) अलग रहना, पृथक् रहना ।
پری (ف) (परी) गन्धर्व, अप्सरा, अति सुन्दर स्त्री ।
پریا (۱) (प्रिया) सुन्दरी, मनोहरी, प्यारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پریت (س) (प्रीति) प्रीति, स्नेह, अनुराग मोह, प्रेम ।
پریت (ہ) (प्रेत) भूत, पिशाच, मृतक, मुर्दा ।
پریزاد (ف) (परीज़ाद) गन्धर्वज, अप्सरा सन्तति ।
پریشان (ف) (परेशान) व्याकुल, व्यग्र, दुखी ।
پریشانی (ف) (परेशानी) चिन्ता, व्याकुलता, दुःख ।
پریم (س) (प्रेम) प्रीति, लगन, स्नेह, मोह ।
پریمی (س) (प्रेमी) प्रीतिमान, स्नेही, मोही ।
پریوا (س) (परेवा) एकम,प्रतिपद, महीने की पहली तिथि ।
پڑاپڑا (ہ) (पड़ापड़) पीटने की आवाज़ ।
پڑاپانا (ہ) (पड़ापाना) किसी वस्तु को पाना ।
پڑھانا (ہ) (पढ़ाना) पाठन ।
پڑاؤ (ہ) (पड़ाव) फ़ौज के उतरने की जगह, दल स्थान ।
پیٹی (ہ) (पेटी) पेट बन्धनी, कमर कसनी ।
پڑجانا (ہ) (पड़जाना) लेटजाना ।
پڑنا (ہ) (पड़ना) लम्बा होजाना, लेटजाना, सोजाना ।
پڑوس (ہ) (पड़ोस) समीपता, प्रतिवास, समीपवास ।
پڑھنا (ہ) (पढ़ना) पठन, पढ़गित, वाँचना ।
پڑوسی (ہ) (पड़ोसी) समीपी, पासवर्ती, समीपवासी ।
پڑاوا (ہ) (पज़ावा) आवाँ,ईंट अथवा चूना पकानेकी जगह ।
پڑیا (ہ) (पुड़िया) पुड़ि, पुड़ि कागज़ की छोटीसी गांठ ।
پس (ف) (पस) पीछे, माबाद, पश्चात् ।
پسارنا (س) (पसारना) फैलाना,प्रसारण करना,विस्तारण करना।
پساری (ہ) (पसारी) किराना व मसाला बेंचनेवाला ।
پیسنا (ہ) (पीसना) चूर २ करना, चूर्ण करना ।
پستان (ف) (पिस्तां) स्तन, कुच, चूची ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پس خورده (ف) (पसखुर्दा) उच्छिष्ट, जूठा।
پسر (ف) (पिसर) पुत्र, सुत, बेटा।
پسرچراۓ (ہ) (पसरचराई) पशुको राति में चराना।
پسلي (ہ) (पसली) पांजर, पर्शुका।
پسند (ف) (पसंद) चाह, प्रसन्न।
پسينا (ہ) (पसीना) स्वेद, पसेव, शरीर से जल टपकना।
پس وپيش (ف) (पसुपेश) आगा पीछा, विकल्प।
پسو (ہ) (पिस्सू) दंश, वनमक्षिका।
پشت (ف) (पुश्त) पृष्ठ, पीठि।
پشت پناه (ف) (पुश्तपनाह) रक्षा, सहारा, सहायता।
پشت خم (ف) (पुश्तखम) कुबड़ा, कुब्ज, टेढ़ा।
پشتک (ہ) (पुश्तक) घोड़े की लात।
پشته (ف) (पुश्ता) सहायक, सहायदाता।
پشتي (ف) (पुश्ती) सहायता, रक्षा, सहारा।
پشت (س) (पुष्ट) मोटाताजा, बहाल, संडा।
پوشن (س) (पोषण) पालन, रक्षा।
پشم (ف) (पशम) ऊन, बाल।
پشيمان (ف) (पशेमान) लज्जित, लज्जावान्।
پکا (ہ) (पक्का) तैयार, पकाहुआ।
پکارنا (ہ) (पुकारना) बोलना।
پکانا (ہ) (पकाना) तैयार करना अग्नि पर।
پکڑنا (ہ) (पकड़ना) थाँभना, क़ाबू करना।
پکنا (ہ) (पकना) पक जाना।
پکوان (ہ) (पकवान) घृतपक्व।
پکوائي (ہ) (पकवाई) पाकमूल्य, पकाई की मज़दूरी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پکھاوج (ہ) (पखावज) एक प्रकार का बाजा ।
پکھراج (ہ) (पुखराज) एक मणि ।
پکھرو (ہ) (पखेरू) पक्षी, परन्द ।
پگڑی (ہ) (पगड़ी) पाग, उष्णीष ।
پگلا (ہ) (पगला) बावला, मतिभ्रम ।
پگھلانا (ہ) (पिघलाना) गलाना ।
پگاہ (ف) (पगाह) सुबह, प्रातःकाल, भोर, तड़का ।
پگیا (ہ) (पगिया) पगड़ी, पाग, उष्णीष ।
پنکھڑی (ہ) (पंखड़ी) फूलकी पत्ती ।
پگھا (ہ) (पघा) रस्सी पशु बाँधने की ।
پل (س) (पल) क्षण, लहजा ।
پل (ف) (पुल) सेतु, बन्ध, बाँध ।
پلاؤ (ہ) (पलाऊ) पाला हुआ ।
پلا (ہ) (पल्ला) तराजू का पलड़ा ।
پلاس (ف) (पलास) मोटा कपड़ा ।
پلاسی (س) (पलासी) एक नगर का नाम ।
پالان (ف) (पालान) खुर्जीन, बैल गदहे का ।
پلاؤ (ف) (पुलाउ) चावल जो मांस में पकाया जाय ।
پلپلا (ہ) (पिलपिला) घुला, बहुत नरम ।
پلپلانا (ہ) (पुलपुलाना) मुँह में घोरना ।
پلٹنا (ہ) (पलटना) उलटना ।
پلٹن (ہ) (पलटन) सेना, दल, कटक, फ़ौज ।
پلچنا (ہ) (पिलचना) लिपटना, चिपटना ।
پلڑا (ہ) (पलड़ा) तराजू का पल्ला ।
پلک (ہ) (पलक) नयनपट, निमेष लहजा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پلندا (४) (पुलंदा) पोटली, पारसल, गाँठ ।
پلنگ (४) (पलँग) शय्या, सेज, नेवाड़ की खाट ।
پلنگ (ف) (पलंग) जंगली पशु, तेंदुआ, चीता ।
پلوٹھا (४) (पलोठा) पहिला, अगला ।
پلول (४) (पलवल) एक प्रकार की तरकारी ।
پلینڈا (४) (पलेंडा) पानी रखने की जगह ।
پلي (४) (पली) तेल या घी निकालने का चिमचा ।
پلیت (ف) (पलीत) अमेध्य, अपवित्र ।
پلیتا (४) (पलीता) बड़ी बत्ती ।
پلیتھن (४) (पलेथन) आटा जिसमें रोटी फैलाई जाय ।
پن (س) (पुन्य) दान, पुण्य, ख़ैरात ।
پنا (४) (पन्ना) रत्न, जवाहिर ।
پنبہ (ف) (पम्बा) रुई, कार्पास ।
پنتھ (س) (पंथ) मार्ग, मज़हब, धर्म ।
پنج (ف) (पंज) पाँच ।
پنجاب (ف) (पंजाब) एक देश पंचनद ।
پنج انگشت (ف) (पंजअंगुश्त) पाँच अँगुलियाँ ।
پنجر (س) (पिंजर) शरीर का ढाँचा ।
پنجرا (س) (पिंजरा) जिसमें पक्षी पाले जाते हैं ।
پنج عیب (ف) (पंज ऐब) पंचदोष, चोरी, जारी, जुआ, झूठ, नशा
پنجہ (ف) (पंजा) हाथ की पाँच अँगुलियाँ ।
پنجیارا (४) (पिंजयारा) धुनियाँ ।
پنچ (س) (पंच) कमेटी के अफ़सर ।
پنچانن (س) (पंचानन) शिव, सिंह, शेर ।
پنچایت (س) (चायत) सभा, कमेटी, समाज ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پنچکي (٥) (पंचक्की) पानी की चक्की ।
پنچم (س) (पंचम) पाँचवाँ,एक स्वरहै जो बाजेमें निकलताहै।
پنچمي (س) (पंचमी) तिथि पाँचवीं महीने की ।
پنچھالا (س) (पंछाला) पतंग या तुक्कल की दुम ।
پنچھي (س) (पंछी) पक्षी, चिड़िया, परन्द ।
پند (ف) (पंद) शिक्षा, सिख ।
پنڈ (٥) (पंड) बोझा, बण्डल, गाँठ ।
پنڈا (س) (पिंडा) शरीर, देह, काया ।
پنڈا (س) (पंडा) तीर्थ या मन्दिर का पुजारी ।
پنڈالو (٥) (पिंडालू) एक प्रकार की तरकारी ।
پنڈت (س) (पंडित) मौलवी, ज्ञानी, पढ़ा ब्राह्मण ।
پنڈلي (٥) (पिंडली) फिल्ली, टंगड़ी ।
پنڈول (٥) (पिंडोल) धुन्धली मिट्टी ।
پنڈي (س) (पिंडी) महादेव का उपरला शरीर ।
پنساربٹا (٥) (पंसारहट्टा) पंसारियों की बहुत सी दूकानें ।
پنسال (٥) (पंसाल) पानी के माप की जगह ।
پن کپڑا (٥) (पनिकपड़ा) भीगा कपड़ा ।
پنکھا (٥) (पंखा) व्यजन, बेना ।
پنگت (س) (पंगत) पाँती, पंक्ति, पांती ।
پنگلا (س) (पिंगला) पंगु, खंज, अपाहिज ।
پنگوڑا (٥) (पिंगूड़ा) हिंडोला, झूला ।
پنگھٹ (٥) (पनिघट) पानी के घाट, कुआँ ।
پنوار (س) (पंवार) एक प्रकारका पेड़, एक राजपूतोंकी जात ।
پنواري (س) (पनवारी) तम्बोली, पान बेंचनेवाला ।
پنہارا (٥) (पनिहारा) पानी भरनेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پنیا (س) (पनिया) पानी के सर्प, राजिल ।
پنہارن (ہ) (पनहारिन) पानी भरनेवाली स्त्री ।
پن آتما (س) (पुन्यआत्मा) धर्मात्मा, महापुरुष ।
پنیر (ف) (पनीर) फेनुसा ।
پواج (ف) (पवाज) नीच–कमीना स्वभाव के लोग ।
پوپلا (ہ) (पोपला) जिसके दाँत न हों, दन्तहीन ।
پوت (ہ) (पूत) पुत्र, बेटा, सुत ।
پوتا (ہ) (पोता) नाती, पौत्र ।
پتلا (ہ) (पुतला) मूर्ति, सूरत ।
پوتنا (ہ) (पोतना) लीपना, पलस्तर करना ।
پوتھی (س) (पोथी) पुस्तक, किताब ।
پوتی (س) (पोती) पौत्री, सुतात्मजा ।
پوٹ (ہ) (पोट) गठरी, बण्डल ।
پوٹلا (ہ) (पोटला) बड़ा बण्डल, बोझा ।
پوٹلی (ہ) (पोटली) छोटी गठरी ।
پٹھا (ہ) (पट्ठा) दफ़्ती, पुस्तक का ढकना ।
پوجا (س) (पूजा) नमस्या, अपचिति, आराधना, भक्ति, सेवा ।
پوجمان (س) (पूजमान) पूज्य, सत्कार करने योग्य ।
پوجنا (س) (पूजना) भक्ति करना, सेवा करना ।
پوچھ (ہ) (पूछ) दरियाफ़्त, प्रश्न टोयाटोई, ढूँढ़ ।
پوددار (ہ) (पोददार) खजाँची, रोकड़िया, कोषाध्यक्ष ।
پودنا (ہ) (पोदना) एक छोटा पक्षी ।
پودینہ (ف) (पोदीना) एक छोटा पेड़ पचाव का ।
پورا (ہ) (पूरा) संपूर्ण, सारा, कुल ।
پورب (س) (पूर्व) प्राक्, पूर्वदिशा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پورن (س) (पूरन) सारा, कुल ।
پورنماسي (س) (पूरनमासी) पूर्णिमा ।
پوروا (ہ) (पुरवा) पूर्ववात ।
پوري (ہ) (पोरी) अँगुली की गाँठ—या पोरवा ।
پوري (ہ) (पूरी) शष्कुली, घी की बनी रोटी ।
پوس (س) (पूस) जाड़े का महीना ।
پوست (ف) (पोस्त) त्वक्, छिलका, बक्कल ।
پوستين (ف) (पोस्तीन) बालदार चमड़े का कपड़ा ।
پوش (ف) (पोश) ढक्कन, ढकना ।
پوشاک (ف) (पोशाक) वस्त्र, पहरावनी ।
پوشش (ف) (पोशिश) ऊपर का कपड़ा, ढक्कन ।
پوشيده (ف) (पोशीदा) गुप्त, गूढ़, छिपाहुआ ।
پولا (ہ) (पोला) खोखला, थोथा ।
پولاد (ف) (पोलाद) ईसपात, पक्का लोहा ।
پون (س) (पवन) वायु, हवा, बयार ।
پون (س) (पौन) तिहाई, तृतीयांश ।
پونجي (س) (पूंजी) मूलधन, असलधन ।
پونچھ (ہ) (पूंछ) पुच्छ, लूम ।
پونڈا (س) (पौंडा) गन्ना, ऊख ।
پھاٹک (ہ) (फाटक) बड़ा दरवाज़ा ।
پہاڑ (ہ) (पहाड़) पर्वत, डुंगर, शिलोच्चय ।
پھاڑکھانا (ہ) (फाड़खाना) मुंह से काटकर टुकड़े करना ।
پہاڑي (ہ) (पहाड़ी) छोटा पर्वत ।
پھاگ (ہ) (फाग) होली का खेल ।
پھاگن (س) (फागुन) एक महीने का नाम ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پھال (४) (फाल) हल का फार ।
پھالسا (४) (फालसा) एक फल ऊदा रंग का ।
پھاند (४) (फांद) जाल, फंदा, बागुरा ।
پھاندنا (४) (फांदना) कूदना, उछलजाना ।
پھانسنا (४) (फांसना) पकड़ना, लपेट लेना ।
پھانسي (४) (फांसी) गला घोटना, फंदा, गलदेना ।
پھانکڑا (४) (फांकड़ा) लुच्चा, बदमाश ।
پھاوڑا (४) (फावड़ा) एक प्रकार की कुदाल ।
پھبتي (४) (फबती) ठट्ठा करना, हंसी करना ।
پھانک (४) (फांक) टुकड़ा, खण्ड ।
پھانسي گھر (४) (फांसीघर) वधगृह, हननस्थान ।
پھیپڑا (४) (फेपड़ा) फुफुस, फुफकार ।
پھپھوندي (४) (फफूंदी) लावा लगना, वस्तु विकारक ।
پھٹنا (४) (फटना) फूटजाना, टूटना ।
پھٹکارنا (४) (फटकारना) धमकाना, घुड़कना ।
پھکڑي (४) (फक्कड़ी) निरादर, अपयश ।
پہچان (४) (पहिचान) जानना, चीन्हना ।
پھدپھدانا (४) (फदफदाना) उबलना ।
پھوپھي (४) (फूफी) पितृष्वसा, बुआ, पिता की बहिन ।
پھوسیندي (४) (फुसेंडी) अकार्यी, निकम्मा, सीधा ।
پھٹکنا (४) (फटकना) अनाज को साफ करना ।
پھاوڑي (४) (फावड़ी) छोटा फवड़ा, फरुही ।
پھاڑنا (४) (फाड़ना) फाटना, चीरना ।
پھدکنا (४) (फुदकना) कूदना, उछलना ।
پھرتیلا (४) (फुरतीला) चतुर, चालाक ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پھر (४) (फिर) पीछे, इसके बाद, पुनः ।
پہر (४) (पहर) प्रहर, याम, आठ घड़ी ।
پہرا (४) (पहरा) रक्षा, चौकीदारी ।
پھرآنا (४) (फिरआना) लौट के आना ।
پھرانا (४) (फिराना) इधर उधर घुमाना ।
پھڑپھڑانا (४) (फड़फड़ाना) तड़पना, कांपना ।
پھرپھند (४) (फरफंद) धोखा, मक्कारी, कपट ।
پھرت (४) (फुरत) चालाकी, चतुरई ।
پھرجانا (४) (फिरजाना) उलट जाना, पलट जाना ।
پھرکي (४) (फिरकी) फिरनी, चकई ।
پھرنا (४) (फिरना) घुमना, चक्कर खाना ।
پہرنا (४) (पहिरना) वस्त्र शरीर पर धारण करना ।
پہرےوالا (४) (पहरेवाला) रक्षक, चौकीदार ।
پھڑ (४) (फड़) द्यूत स्थान, जुआ खेलने की जगह ।
پھڑکنا (४) (फड़कना) उछलना ।
پھسانا (४) (फसाना) जाल में पकड़ा ।
پھسنا (४) (फसना) क़ैद होना, पकड़ जाना ।
پھسرپھسرکرنا (४) (फुसर२करना) कानाफुस्सी करना ।
پھسلنا (४) (फिसलना) रपटना, बिछलाना ।
پھسلنا (४) (फुसलना) धोखा खाना ।
پھکڑ (४) (फक्कड़) दरिद्री, निर्धनी ।
پھٹکري (४) (फटकरी) एक ओषधि का नाम है ।
پھکني (४) (फुकनी) धौंकनी ।
پھینکنا (४) (फेंकना) डालदेना, बगेलना ।
پھل (४) (फल) मेवा, पदार्थ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پھل (४) (पहल) रुई का बड़ा टुकड़ा ।
پھلا (४) (फला) फलदार, फलवान् ।
پھلنا پھولنا (४) (फलनाफूलना) फलदार होना, दूध पूतवाला होना ।
پھلانگ (४) (फलांग) छलांग, उछलना, कूदना ।
پھلجھڑی (४) (फुलझड़ी) अग्नि क्रीड़ा की एक वस्तु ।
پھلکا (४) (फुलका) पतली रोटी ।
پھلکاری (४) (फुलकारी) फूलदार कपड़ा ।
پھلنا (४) (फलना) पेड़ फलदार ।
پھلو (ف) (पहलू) करवट, पर्शुका ।
پھلواری (४) (फुलवारी) बाग बाड़ी ।
پھلوان (ف) (पहलवान) मल्ल ।
پھلوانی (ف) (पहलवानी) मल्लता, कुश्ती ।
پھلوری (४) (फुलौरी) पकौड़ी ।
پھلی (४) (फली) एक पेड़ या झाड़ी का फल ।
پھلیانا (४) (फलयाना) फलदार होना ।
پھلیل (४) (फुलेल) सुगन्धित तेल ।
پھن (४) (फन) फण, सर्प का फैलाया हुआ शिर ।
پونچا (४) (पौंचा) कलाई ।
پونچی (४) (पौंची) हाथ के आभूषण ।
پھندا (४) (फंदा) फाँसी, जाल, फँसड़ी ।
پھنسی (४) (फुंसी) फुड़िआ, छोटा ज़खम ।
پھنوار (४) (फुंवार) मेघ की हलकी झड़ी ।
پھوپھا (४) (फूफा) पिता की बहिन का पति, पितृष्वसृपति ।
پھوٹ (४) (फूट) विरोध, झगड़ा, ककड़ी फल ।
پھوٹا (४) (फूटा) टूटा हुआ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پھوڑا (४) (फोड़ा) घाव, व्रण, ज़ख़म ।
پھوڑنا (४) (फोड़ना) तोड़ना ।
پھوس (४) (फूस) सूखी घास ।
پھوسڑا (४) (फूसड़ा) घिसा हुआ, गला हुआ ।
پھوگ (४) (फोग) निःसत्त्व, जिसका सार निकाल लिया जावे ।
پھوکٹ (४) (फोकट) मुफ्त, अमूल्य ।
پھونکنا (४) (फूंकना) साँसना ।
پھول (४) (फूल) पुष्प, सुमन ।
پھیا (४) (पहिया) शकट, चक्र ।
پھٹا (४) (फटा) चिरा हुआ ।
پھیرنا (४) (फेरना) लौटाना, वापस करना निवर्तन करना ।
پھیر (४) (फेर) घुमाव, चक्कर ।
پھیری (४) (फेरी) चक्कर खाना, घूमना ।
پھلنا (४) (फलना) मेवेदार होना ।
پھیلانا (४) (फैलाना) पसारना ।
پھیکا (४) (फीका) अलोना, बेस्वाद ।
پھین (४) (फेन) कफ़, झाग ।
پھینٹا (४) (फेंटा) शिरका दुपट्टा ।
پھینچنا (४) (फींचना) साफ़ करना, धोना, निचोड़ना ।
پھکنا (४) (फुकना) मूत्राधार, थैली ।
پیا (४) (पिया) प्रेमी, प्रीतम, हित, मित्र ।
پینا (४) (पीना) रसादि पीना ।
پیار (४) (पियार) प्रेम, प्रीति, अनुराग, स्नेह, मोह, दुलार ।
پیارا (४) (पियारा) प्रेमी, प्रीतम, सोहावना, मित्र ।
پیاز (ف) (पियाज़) पलाण्डु ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پیاس (४) (पियास) तर्ष, पिपासा, पानेच्छा, तिस ।
پیاسا (४) (पियासा) तर्षी, जलेच्छु, तृषार्त ।
پیال (४) (पियाल) एक प्रकार के तृण ।
پیالہ (४) (पियाला) कटोरा, बेला ।
پیام (ف) (पयाम) संदेश, वृत्तान्त ।
پیپ (४) (पीप) राद, मवाद, पीब ।
پپیہا (४) (पपइया) चातक ।
پیپل (४) (पीपल) अश्वत्थ, वृक्षराज ।
پپلا (४) (पिपला) एक प्रकार की ओषधि ।
پپلامور (س) पिपलामूर एक ओषधि ।
پیتل (४) (पीतल) आर, एक प्रकार की धातु ।
پیتم (س) (पीतम) प्रेमी, स्नेही ।
پیتامبر (س) (पीताम्बर) रेशमी वस्त्र ।
پیٹ (४) (पेट) कुक्षि, जठर, उदर ।
پیٹنا (४) (पीटना) मारना, ताड़ना ।
پیچ (ف) (पेच) मरोर, पीड़ ।
پیشاب (४) (पेशाब) मूत्र, प्रस्राव ।
پیچتاب (ف) (पेचताब) मरोर, क्रोध में आना ।
پیچش (ف) (पेचिश) पेट में मरोर होना ।
پیچک (४) (पेचक) तागे की गोली ।
پیچوان (ف) (पेचवान) बलदार हुक्का, सटक ।
پیچھہ (४) (पीछ) माड, चावल का पका हुआ पानी ।
پیخال (ف) (पीखाल) जानवर की विष्ठा ।
پیدایش (ف) (पैदायश) जन्म, जनन, जनि, उत्पत्ति ।
پیدل (س) (पैदल) पदग, पैर से चलनेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پیڑ (٥) (पेड़) वृक्ष, शाखी, विटप ।
پیرائي (٥) (पैराई) तैरना ।
پیروي (ف) (पैरवी) उपाय, यत्न ।
پیری (ف) (पीरी) वृद्धावस्था ।
پیڑ (٥) (पैड़) खोज, निशान ।
پیڑھي (٥) (पीढ़ी) छोटा पटा, वंशावली, वंश ।
پیشاني (ف) (पेशानी) ललाट, मस्तक ।
پیشکار (ف) (पेशकार) गुमाश्ता, कार्यवाहक, नायब ।
پیشکش (ف) (पेशकश) भेंट, उपदा, उपायन ।
پیشگي (ف) (पेशगी) अगाऊदेना, अग्रिमदान ।
پیشوا (ف) (पेशवा) प्रधान, मुखिया, अग्रगामी ।
پشاور (ف) (पिशावर) एक नगर का नाम ।
پیشه (ف) (पेशा) जीविका, धन्दा ।
پیغام (ف) (पैग़ाम) संदेशा, ब्यौरा ।
پیغامبر (ف) (पैग़म्बर) अवतार ।
پیک (ف) (पैक) एलची, वकील, दूत ।
پیکان (ف) (पैकान) शस्त्र, अस्त्र, हथियार ।
پیکار (ف) (पैकार) युद्ध, संग्राम, लड़ाई ।
پیکر (ف) (पैकर) चेष्टा, सूरत, मूर्त्ति ।
پیکڑي (٥) (पैकड़ी) पांवकी बेड़ी ।
پیل (ف) (पील) गज, हस्ति, मतंग ।
پیلا (٥) (पीला) पीतरंग, ज़रदरंग ।
پیلپا (ف) (पीलपा) स्तम्भ, पांवफूलने की बीमारी, हस्तिपाद ।
پیلو (٥) (पीलू) एक झाड़ी, एक रागिनी ।
پیلي بهیت (٥) (पीलीभीत) एक नगर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

پیمان (ف) (पैहमान) ठहरना, वचन करना, इक़रार करना।
پیمایش (ف) (पैमायश) धरती की नाप।
پینٹھ (ہ) (पेंठ) मण्डी, बाज़ार।
پینجنا (ہ) (पींजना) रुई का साफ़ करना।
پیندا (ہ) (पेंदा) किसी पात्रादिक का तला।
پینس (ہ) (पीनस) डोली, पालकी, एक नाककी बीमारी।
پینک (ہ) (पीनक) अफ़ीम का नशा।
پیوڑی (ہ) (पेवड़ी) एक पीतरंग की औषधि।
پیوندی (ف) (पेवंदी) जोड़ा हुआ, मिलाया हुआ।
پیمانہ (ف) (पैमाना) अन्दाज़ा करने का पात्र।

(ت)

تاب (ف) (ताब) बल, शक्ति, ताक़त।
تابدان (ف) (ताबदान) गाड़ी-अथवा बग्घी में लोहेके पादान, रोशनदान।
تابڑتوڑ (ہ) (ताबड़तोड़) फुर्ती, जल्दी।
تابستان (ف) (ताबिस्तान) गर्मदेश, उष्णदेश।
تابع (ف) (ताबय) नौकर, बंदा, सेवक।
تابوت (ع) (ताबूत) विमान, अर्थी, जनाज़ा।
تاپ (س) (ताप) ज्वर, बुख़ार।
تاپنا (ہ) (तापना) अग्नि तापना।
تات (س) (तात) पिता, भाई, जनक, जन्मदाता।
تاتار (ف) (तातार) एकदेश।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تات پرج (س) (तात्पर्य) अभिप्राय, मतलब, खुलासा, नतीजा
تاتي و تتا (ہ) (ताती व तत्ता) बहुत गर्म, जलानेवाला।
تاثیر (ف) (तासीर) गुण, असर।
تاج (ف) (ताज) मुकुट, राजा की टोपी।
تاجر (ف) (ताजर) बैपारी, सौदागर।
تجارت (ف) (तिजारत) व्यौपार, सौदागरी।
تاخت (ف) (ताख़त) दौड़, हमला, हल्ला।
تخت تاراج (ف) (तख़्त ताराज) लूटमार करना।
تاخیر (ف) (ताख़ीर) देर, ढील, अबेर।
تادیب (ف) (तादीब) शिक्षा देना, बुद्धि देना।
تار (ہ) (तार) धातु सूत्र, धातु का बना हुआ डोरा।
تارا (س) (तारा) सितारा, नक्षत्र।
تارک (ف) (तारक) छोड़नेवाला, त्यागनेवाला।
تارنا (س) (तारना) पार करना, ठिकाने से लगाना।
تاریخ (ع) (तारीख़) तिथि, दिन, इतिहास।
تاریک (ف) (तारीक) अंधेरा, अन्धकार, तिमिर।
تاڑ (ہ) (ताड़) एक प्रकार का पेड़।
تاڑنا (س) (ताड़ना) धमकाना, डराना।
تاڑی (ہ) (ताड़ी) ताड़रस।
تازہ (ف) (ताज़ह) नया, नूतन, नवीन।
تازی (ف) (ताज़ी) अर्बी घोड़ा।
تازیانہ (ف) (ताज़ियाना) कोड़ा, चाबुक।
تاش (ہ) (ताश) क्रीड़ापत्र।
تاربرقی (ف) (तारबर्क़ी) तड़ित् समाचार, तारद्वारा वृत्तान्त।
تافتہ (ف) (ताफ़ता) रेशमी कलाबतूनी कपड़ा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تاقي-طاقي (ع) (ताक़ी) दोरंग के नेत्र ।
تاک (ف) (ताक) अंगूर का पेड़ ।
تاکنا (ہ) (ताकना) देखना, सोचना ।
تاکید (ف) (ताकीद) दबाना, ताड़ना, स्मरण देना ।
تاگ-تاگا (ہ) (तागा) धागा, डोरा ।
تال (س) (ताल) कुण्ड, सरोवर, जलाशय, ताली बजाना ।
تالا (س) (ताला) यन्त्रिका, कुफ़ुल, जन्दरा ।
تالاب (ف) (तालाब) कुण्ड, ताल, सरोवर, जलाशय ।
تالمکھانا (ہ) (तालमखाना) एक औषधि ।
تالو (ہ) (तालू) तालू जो मुँह में होता है ।
تالي (ہ) (ताली) कुंजी, चाभी, तल्लिका ।
تالیف (ف) (तालीफ़) संग्रह, पुस्तक रचना ।
تام (ف) (ताम) सम्पूर्ण, पूरा ।
تانبا (ہ) (तांबा) एक धातु ।
تامبڑا (ہ) (तांबड़ा) एक लाल रंग का पत्थर ।
تامسي (س) (तामसी) तामस प्रकृतिमान्, क्रोधी ।
تامل (ف) (ताम्मुल) ठहरना, विचारना ।
تان (س) (तान) गानेवाले की आवाज़, रागोच्चारण ।
تانا (ہ) (ताना) लम्बा करना धागे का ।
تانت (ہ) (तांत) चर्मरज्जु, चमड़े का तार ।
تانگا (ہ) (तांगा) एक प्रकार की गाड़ी, रेहड़ू ।
تاننا (ہ) (तानना) ज़ोर से खींचना ।
تاو (ہ) (ताउ) तपना, तावना ।
تاؤ (ہ) (ताऊ) पिता का बड़ा भाई ।
تاوان (ف) (तावान) दण्ड, जुरमाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تاویل (ف) (तावील) स्वप्नफल ।
تب (ع) (तब) तदा, उस समय ।
تائید (ف) (ताईद) बात की पक्ष करना ।
تبار (ف) (तबार) कुल, वंश, खान्दान, घराना ।
تباہ (ف) (तबाह) नाश, उजड़ना, मिसमार, बरबाद ।
تبدل (ف) (तबद्दुल) बदलना, तबदीली ।
تبر (ف) (तबर) कुठार, कुल्हाड़ी, एक शस्त्र ।
تبرک (ف) (तबर्रुक) प्रसाद, नैवेद्य ।
تبرید (ف) (तबरीद) औषधि, औषध, भेषज ।
تبسم (ف) (तबस्सुम) हँसना, मुसकाना, विहँसना ।
تبصر (ع) (तबस्सुर) नेत्र ज्योति, आंख की रोशनी ।
تبنچہ (ع) (तबंचा) एक गोली मारने का शस्त्र, लघु भुशुण्डी ।
تبنیت (ع) (तिबनियत) दत्तक, गोदलेना ।
تپ (ف) (तप) ज्वर, बुखार ।
تپاک (ف) (तपाक) प्रीति, प्रेम ।
تپت (س) (तपित) तप्त, तपा हुआ ।
تپسی (س) (तपस्वी) तप करनेवाला, भक्तिमान् ।
تپسیا (س) (तपस्या) योग, भक्ति, कायाकष्ट ।
تپش (ف) (तपिश) गर्मी, जलन ।
تپدق (ف) (तपदिक़) यक्ष्मा, राजरोग ।
تتربتر (ہ) (तितरबितर) फैलना, बिखरना ।
تتلانا (ہ) (तुतलाना) जीभ से शुद्ध न बोलना ।
تتمہ (ع) (तितम्मा) अन्तिम अन्त्य, परिशिष्ट, अवशिष्ट ।
تنہا (ف) (तनहा) अकेला, केवल ।
تثلیث (ع) (तसलीस) त्रिकोण ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تجار (ع) (तज्जार) व्योपारी, वस्तु विक्रेता ।
تجارت (ع) (तिजारत) व्योपार, सौदागरी ।
تجاری (س) (तिजारी) ज्वर तीसरे दिन का ।
تجاوز (ف) (तजावज़) भिन्न, अन्तर, फ़र्क़ ।
تجاهل (ع) (तजाहुल) अज्ञान, मूर्खता ।
تجربه (ف) (तजरुबा) अनुभव ।
تجرد (ع) (तजर्रुद) एकाकी, अकेला रहना ।
تجسس (ع) (तजस्सुस) ढूँढ़ना, अन्वेष करना, तलाश करना ।
تجلي (ع) (तजल्ली) तेज, रोशनी, नूर ।
تجمل (ع) (तजम्मुल) रोशन, तेज, प्रकाश ।
تجربه‌کار (ف) (तजरुबाकार) अनुभवी ।
تجنا (س) (तजना) छोड़ना, त्यागना ।
تجویز (ف) (तजवीज़) विचार, यत्न, उपाय ।
تجهیز (ع) (तजहीज़) कफ़न काठी ।
تحفه (ع) (तोहफ़ा) उत्तम वस्तु ।
تحریک (ع) (तहरीक) उत्तेजन करना, उकसाना ।
تحریر (ع) (तहरीर) लेख, लिपि, लिवि, लकीर, लिखाई ।
تحریص (ع) (तहरीस) लालच देना, लोभ देना ।
تحس نحس (ع) (तहसनहस) नष्ट, नाश ।
تحسین (ع) (तहसीन) उत्साहित करना, अशीश ।
تحصیل (ف) (तहसील) संचय स्थान ।
تحصیلدار (ف) (तहसीलदार) संचयकारक, मेहतू ।
تحقیق / تحقیقات (ع) (तहक़ीक़) अन्वेषण, ढूँढ़, टोयाटोई ।
تحقیر (ع) (तहक़ीर) घृणा करना, घिन करना, नफ़रत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تحکم (ع) (तहुक्कम) आज्ञादेना, हुकूमत करना, शासन ।
تحلیل (ع) (तहलील) दबजाना, उतरना ।
تحمل (ع) (तहम्मुल) सहना, संतोष करना ।
تحویل (ع) (तहवील) रोकड़, अमानत, माल सौंपना ।
تحویلدار (ع) (तहवीलदार) रोकड़िया, पोतदार ।
تحیر (ع) (तहय्युर) अचम्भा करना, आश्चर्य करना ।
تخت (ف) (तख़्त) राजगद्दी, सिंहासन ।
تخت گاه (ف) (तख़्तगाह) राजधानी ।
تختہ (ف) (तख़्ता) लकड़ी का पटरा ।
تختي (ف) (तख़्ती) लकड़ी की पटरी ।
تخریب (ف) (तख़रीब) बिगाड़ना, ख़राब करना, दुःख देना ।
تخصیص (ع) (तख़सीस) एक प्रयोजन, विशेष बात ।
تخفیف (ع) (तख़फ़ीफ़) कमी करना, न्यून करना ।
تخلیص (ع) (तख़लीस) भोग देना भजनादि में ।
تخلل (ع) (तख़ल्लुल) विघ्न करना, रोकना ।
تخلیه (ع) (तख़लिया) गुप्तसभा, अन्तर सभा, गुप्त कमेटी ।
تخم (ف) (तुख़्म) वीर्य, बीज ।
تخمینه (ع) (तख़मीना) अनुमान, अन्दाज़ा ।
تدارک (ع) (तदारुक) दण्ड, सज़ा ।
تدریس (ع) (तदरीस) पढ़ना, शिक्षा देना ।
تدهي (٨) (तदही) उसी समय, तभी ।
تذکره (ع) (तज़करा) प्रसंग देना ।
تر (ف) (तर) गीला, भीगा हुआ, आर्द्र ।
ترارا (٨) (तरारा) फुर्तीवाला, चंचल ।
ترازو (٨) (तराज़) तकड़ी, तुला, नरखा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تراس (ہ) (तरास) प्यास, तृषा, तर्ष।
تراش (ف) (तराश) काट, कतरना।
تراش خراش (ف) (तराशख़राश) कपड़े की काट, कतरना।
ترانہ (ف) (तराना) एकप्रकार के गान।
تراہ (س) (त्राहि) तोबा, कृपा, दया।
ترائی (ہ) (तराई) तैरना, धरती पहाड़ी, चरने की जगह।
ترب (ف) (तरब) मूली, एक प्रकार की तरकारी।
ترباچک (س) (त्रिवाचक) त्रिवचन, तीनबार वचन करना।
تربت (ع) (तुरबत) क़बर, मज़ार, चिता।
تربتر (ف) (तरबतर) आर्द्र, भीगा हुआ।
تربوز (ف) (तरपुज़ह) एक प्रकार का फल।
تربیت (ف) (तरबियत) विद्या देना, उत्तम शिक्षा देना।
ترپنا (ہ) (तुरपना) कपड़े का सीना।
ترپن (س) (तर्पण) तृप्ति, पितरों को पानी देना।
ترپولیا (س) (तिरपोलिया) त्रिद्वारा, तीन दरवाज़े का मकान।
ترپھلا (س) (तिरफला) फलत्रिक, हर्र, बहेरा, आंवला।
ترت (س) (तुरत) शीघ्र, द्रुत, उसी समय।
ترتیب (ف) (तरतीब) क्रम, क्रमशः।
ترت فرت (س) (तुरत फ़ुरत) जल्दी से, उसी समय।
ترجمہ (ف) (तरजुमा) अनुवाद, उल्था।
ترجیح (ف) (तरजीह) उत्तमता, बड़ाई।
ترچھا (ہ) (तिरछा) टेढ़ा, बांका।
ترشنا (ہ) (तिरशना) बहुत चाहना, तर्षण, तृष्णा।
ترشول (س) (तिरशूल) त्रिशूल, एक शस्त्र महादेव का।
ترسوں (ہ) (तरसों) पिछला तीसरा दिन।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ترسيل (ف) (तरसील) भेजना, पठाना ।
ترش (ف) (तरश) काट, फाड़ ।
ترش (س) (तरश) इच्छा, चाह ।
ترش (ف) (तुरश) खट्टा, चूक, अम्ल ।
ترشح (ع) (तरश्शुह) बूंदा बांदी ।
تراشنا (ف) (तराशना) काटना, चीरना, फाड़ना ।
ترصد (ع) (तरस्सुद) आशा, उम्मेद, भरोसा ।
ترغيب (ع) (तरग़ीब) लोभाना, ललचाना, फुसलाना ।
ترقب (ع) (तरक़्क़ुब) आशा, आसरा, भरोसा ।
ترقي (ع) (तरक़्क़ी) उन्नति, बड़ाई, बढ़ती, वृद्धि ।
ترک (ف) (तर्क) त्यागना, छोड़ना ।
ترک (ع) (तुर्क) सिपाही, तुर्की ।
ترکاري (४) (तरकारी) भाजी, साग ।
ترکش (ف) (तरकश) तूणीर, इषुधि ।
ترکه (ع) (तरका) पुरुषों का माल असबाब जायदाद ।
ترکي (ف) (तुरकी) अर्बी अश्व ।
ترکيب (ف) (तरकीब) यत्न, उपाय, तदबीर ।
ترکيبي (ع) (तरकीबी) यत्नवान्, उपायी ।
تراوک (س) (त्रिलोक) मर्त्यलोक, पाताललोक, स्वर्गलोक ।
ترمرانا (४) (तिरमिराना) डगमगाना, कांपना ।
ترن (س) (तृन) तृण, घास ।
ترن (س) (तरुण) युवा, तरुण, जवान ।
ترن (س) (तरणि) सूर्य, भानु, नाव, किश्ती ।
ترنا (س) (तरना) उद्धार करना, तारना ।
ترنا (४) (तरना) पैरना, तैरना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ترنائی (س) (तरुनाई) जवानी, युवक, तरुणाई ।
تورنت (س) (तुरंत) शीघ्र, द्रुत, उसी समय ।
ترنج (ف) (तुरंज) लम्बा निम्बू एक फल है ।
ترنجبین (ف) (तुरंजबीन) दस्तावर दवाई ।
ترنگ (س) (तड़ंग) उमंग, इच्छा ।
ترنی (س) (तरनी) नौका, नाव, किश्ती ।
تروتازہ (ف) (तरोताज़ा) नया, नूतन, नवीन ।
ترئی (ہ) (तुरई) एक तरकारी ।
تری (ف) (तरी) सील, गीलापन ।
تریا (س) (तिरिया) स्त्री, नारी, योषित् ।
تریاق (ع) (तिरयाक़) एक औषध का नाम ।
تریتا (س) (त्रेता) दूसरा युग ।
ترپڑا (ہ) (त्रपड़ा) संपात, पानी गिरने की आवाज़ ।
تراڑا (ہ) (तराड़ा) पानी गिरने की आवाज़ ।
تڑاکا (ہ) (तड़ाका) मारने की आवाज़ ।
تڑپ (ہ) (तड़प) व्याकुलता, बेचैनी ।
تڑپنا (ہ) (तड़पना) व्याकुल होना, घबराना, धकधकाना ।
تڑپڑاہٹ (ہ) (तड़पड़ाहट) घबराहट, व्याकुलता ।
تڑکنا (ف) (तड़कना) टूटना, फटना ।
تڑکا (ہ) (तड़का) प्रातःकाल, भोर, प्रभात, विभात ।
تزک (ع) (तुज़क) शोभा, कान्ति, द्युति छबि, तेज ।
زینت (ع) (ज़ीनत) शोभा, तेज ।
تس (ہ) (तिस) प्यास, तर्ष, पिपासा ।
تساہل (ف) (तसाहुल) अबेर, सुस्ती, आलस्य, देरी ।
تسبیح (ع) (तसबीह) माला, स्मरणी, जपनी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تسخير (ع) (तसख़ीर) घेरा, जीतना।
تسكين (ع) (तसकीन) सुख, दिलासा।
تسلا (ہ) (तसला) एक प्रकार का पीतल का बर्तन।
تسلط (ع) (तसल्लुत) वश करना, स्वतन्त्र करना।
تسلي (ع) (तसल्ली) संतोष, शान्ति, दिलासा।
تسليم (ع) (तसलीम) स्वीकार, बन्दना, आधीन होना।
تسمه (ع) (तस्मा) कोड़ा, चमड़े की रस्सी।
تسو (ہ) (तसू) इंच, तीन जव लम्बा।
تشبيه (ف) (तशबीह) मूर्ति, प्रतिबिम्ब, प्रतिमा।
تشتري (ہ) (तश्तरी) रकाबी, छोटी थाली।
تشخيص (ع) (तशख़ीस) पहिंचानना, समझना।
تشدد (ع) (तशद्दुद) दबाना, माड़ना, कड़ाई करना।
تشريح (ع) (तशरीह) टीका, तिलक।
تشريف (ع) (तशरीफ़) पधारना, सिधारना, आदर से कहना।
تشفي (ع) (तशफ़्फ़ी) आनन्द, दिलासा, सुख।
تشنج (ع) (तशन्नुज) अंग कर्षण।
تشنگي (ف) (तिश्नगी) प्यास, पिपासा, तिस।
تشنه (ف) (तिशना) प्यासा, तर्षी।
تشويش (ع) (तशवीश) चिन्ता, दुःख, क्लेश।
تشهير (ع) (तशहीर) प्रकाशित करना, जताना, प्रकट करना।
تصحيح (ع) (तसहीह) शुद्ध करना, सही करना, ठीक करना।
تصدق (ع) (तसद्दुक़) बलिहारी होना, निछावर करना।
تصديع (ع) (तसदीअ) सताना, दुःख देना, कष्ट देना।
تصرف (ع) (तसर्रुफ़) वश में करना, स्वाधीन करना।
تصريح (ع) (तसरीह) ब्योरा, तफ़सील।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تصغیر (ع) (तसग़ीर) छोटा होना, लघु होना।
تصفیہ (ع) (तस्फ़िया) निबेड़ना, न्याय करना, फ़ैसला करना।
تصنیف (ع) (तसनीफ़) पुस्तक निर्माण।
تصور (ع) (तसव्वुर) ध्यान करना, सोचना।
تصوف (ع) (तसव्वुफ़) योगाभ्यास, वेदान्त।
تصویر (ع) (तसवीर) मूर्ति, प्रतिबिम्ब, चित्र।
تضحیک (ع) (तज़हीक) निन्दा करना, परिहास करना, न्यूनता।
تضرع (ع) (तज़र्रा) विनय, विनती, प्रार्थना।
تظلم (ع) (तज़ल्लुम) अनर्थ करना, अपराध करना, अधर्म करना।
تعارف (ع) (तआरुफ़) जान पहिंचान।
تعاقب (ع) (तअक़्क़ुब) पीछा करना।
تعالے (ع) (तआला) परेश, परमात्मा, परमोत्तम।
تعاون (ع) (तआवुन) सहारा देना, सहायता देना, रक्षा करना।
تعجب (ع) (तअज्जुब) आश्चर्य, अचम्भा।
تعجیل (ع) (तअजील) शीघ्र, फुर्ती, जल्दी।
تعداد (ع) (तअदाद) गणना, गिनती।
تعدی (ع) (तअद्दी) अनर्थ, अधर्म, अन्याय।
تعذر (ع) (तअज़्ज़ुर) विनती, प्रार्थना।
تعلیم کا محکمہ (ع) (तालीमका महकमा) शिक्षा विभाग, शिक्षा प्रकरण।
تعریف (ع) (तारीफ़) स्तुति, प्रशंसा, गुण बताना।
تعزیت (ع) (ताज़ियत) मातम पुर्सी, पुछार, दिलासा देना।
تعزیر (ع) (ताज़ीर) दण्ड करना, ताड़ना देना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تعزيل (ع) (ताज़ील) मौकूफ़ करना, बहिर्मुख करना।
تعزيه (ع) (ताज़िया) कागज़ की मूर्त्ति जो मुहर्रम में बनाई जाती है।
تعشق (ع) (तअश्शुक़) प्रेम करना, प्रीति करना, स्नेह करना।
تعصب (ع) (तअस्सुब) पक्षपात करना।
تعطيل (ع) (तातील) छुट्टी, स्वास्थ्य।
تعظيم (ع) (ताज़ीम) आदर, सत्कार, भाव।
تعقل (ع) (तअक़्क़ुल) बुद्धि देना।
تعلق (ع) (तअल्लुक़) सम्बंध, मेल, साथ।
تعلم (ع) (तअल्लुम) विद्या पढ़ना, सिखाना, प्रचार करना।
تعلي (ع) (तअल्ली) झूठ, तूफ़ान, बात को बढ़ाना।
تعليقه (ع) (तालीक़ा) कुर्की, अपहरण, हरना।
تعليم (ع) (तालीम) विद्या देना, विद्या का प्रचार।
تعمق (ع) (तअम्मुक़) गहराई, निचाई, अगाध, गम्भीर।
تعمير (ع) (तामीर) गृह बनाना।
تعويز (ع) (तावीज़) गण्डा, यन्त्र।
تعويق (ع) (तावीक़) अबेर, देर, सुस्ती।
تعهد (ع) (तअहुद) वचन देना, इक़रार करना।
تعين (ع) (तअय्युन) नियुक्त करना, कोई काम देना।
تعينات (ع) (तईनात) कोई काम देना, नियुक्त करना।
تغار (ع) (तग़ार) बालटी, डोल।
تغافل (ع) (तग़ाफ़ुल) सुस्ती, प्रमाद करना।
تغلب (ع) (तग़ल्लुब) चुराना, माल मारना।
تغمه (ع) (तग़मा) प्रतिष्ठा वस्तु, सरकारी मुहर।
تغير (ع) (तग़य्युर) बदलना, विलोम।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تف (ف) (तुफ़) तुच्छ, लालच, फिटकार ।
تفاخر (ف) (तफ़ाख़ुर) बड़ाई, आदर, सत्कार ।
تفارق (ع) (तफ़ारुक़) भिन्न, भेद, अन्तर ।
تفاوت (ع) (तफ़ावत) दूर, अन्तर, भेद, भिन्न, फ़र्क़ ।
تفتيش (ع) (तफ़तीश) ढूँढ़, तलाश, अन्वेषण, टोआटोई ।
تفحص (ع) (तफ़हुस) ढूँढ़, तलाश, अन्वेषण, टोआटोई ।
تفرقه (ع) (तफ़रक़ा) फूट, अनबन, विरोध ।
تفريح (ع) (तफ़रीह) चित्त प्रसन्न करना, दिल बहलाना ।
تفريق (ع) (तफ़रीक़) पृथक् करना, बाक़ी निकालना, अलग करना ।
تفسير (ع) (तफ़सीर) भाष्य करना, प्रकाशित करना ।
تفضيل (ع) (तफ़ज़ील) उत्तमता, बड़ाई ।
تفصيل (ع) (तफ़सील) ब्योरा, वृत्तान्त ।
تفكر (ع) (तफ़क्कुर) शोच करना, शोक करना ।
تفنگ (ف) (तुफ़ंग) शस्त्र, भुशुण्डी ।
تفنن (ع) (तफ़न्नुन) मन प्रसन्न करना, चित्त बहलाना ।
تفويض (ع) (तफ़वीज़) सौंपना, हवाले करना ।
تفهيم (ع) (तफ़हीम) समझना, ज्ञातकरना ।
تقارب (ع) (तक़ारुब) पासहोना, निकटहोना, धीरे बैठना ।
تقاضا (ع) (तक़ाज़ा) दबाना, टोकना ।
تقاطر (ع) (तक़ातुर) बुन्द बुन्द गिरना ।
تقاوي (ع) (तक़ावी) अग्रिमदान, अगाड़ी देना, पेशगी देना।
تقدم (ع) (तक़द्दुम) आगे चलना, मुखर ।
تقدير (ع) (तक़दीर) प्रारब्ध, भाग्य ।
تقرب (ع) (तक़र्रुब) पास होना, निकट होना, धीरे होना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تقرر (ع) (तक़र्रुर) ठहरना, निश्चय करना।
تقریر (ع) (तक़रीर) वार्णी, बातचीत।
تقسیم (ع) (तक़सीम) बाँट, बटवारा, भाग, अंश, विभाग।
تقصیر (ع) (तक़सीर) पाप, चूकना, भूलना, बिसरना।
تقطیر (ع) (तक़तीर) बुन्द बुन्द पानी गिरना।
تقطیع (ع) (तक़ती) काटना, बनाना।
تقلید (ع) (तक़लीद) अनुहार करना, अनुसर करना।
تقوے (ع) (तक़वा) धर्मिष्ठ होना, सुकर्म करना।
تقویت (ع) (तक़वियत) भरोसा, सहारा, आशा।
تقید (ع) (तक़ैयुद) पकड़ना, क़ैद करना, बन्धन देना।
تک (४) (तक) तलक, जैसे—अब तक।
تکا (४) (तिक्का) मांस की बोटी, मांस खण्ड।
تکا (४) (तुक्का) टूटा हुआ तीर।
تکاهل (ع) (तकाहुल) सुस्ती, आलस्य।
تکان (×) (तकान) कमज़ोरी, थकावट।
تکلیف (ع) (तकलीफ़) दुःख, कष्ट, क्लेश।
تکبر (ع) (तक़ब्बुर) अभिमान, गर्व, अहंकार।
تکثیر (ع) (तकसीर) ज़्यादा होना, अधिकतर होना।
تکذیب (ع) (तकज़ीब) अशुद्ध करना, झूठा करना।
تکرار (४) (तकरार) विरोध, झगड़ा।
تکراری (४) (तकरारी) विरोधी, झगड़ाऊ।
تکریم (ع) (तकरीम) आदर करना, सत्कार करना।
تکفین (ع) (तकफ़ीन) कफ़न काठी बनाना, चिता सामग्री बनाना।
تکل (४) (तुक्कल) पतंग, गुड्डी, कनकउआ।
تکلا (४) (तकला) टेकुआ, फिरकी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تکلف (ف) (तकल्लुफ़) बनावट, डौल, रचना, झूठी दिखावट।
تکمہ (ف) (तुकमा) बटन, बोताम, मुन्धी।
تکمیل (ف) (तकमील) सम्पूर्ण करना, पूर्ण करना, समाप्त करना।
تکنا (ہ) (तकना) देखना, घूरना।
تکڑی (ہ) (तकड़ी) तराजू, नरज़ा, तुला।
تکونیا (ہ) (तिकोनिया) त्रिकोण, तिखुंट।
تکیہ (ف) (तकिया) उपधान।
تگایو (ف) (तगायू) } दौड़धूप, उपाय करना, परिश्रम
تک و تا (ف) (तक व ता) } करना।
تگنا (ہ) (तिगुना) त्रिगुण।
تل (ہ) (तिल) शरीर का चिह्न, एक प्रकार का अन्न।
تلا (س) (तुला) तराजू, बराबर, सातवीं राशि।
تلادان (س) (तुलादान) एक प्रकार का दान।
تلاش (ف) (तलाश) ढूँढ़, अन्वेषण, अनुसंधान।
تلاطم (ع) (तलातुम) कठिन, ऊर्मि, पानी की बड़ी लहर।
تلافی (ع) (तलाफ़ी) बदला, पलट देना।
تلاقی (ع) (तलाक़ी) मिलना, मुलाक़ात, संमेलन।
تولنا (ہ) (तोलना) जोखना, वज़न करना।
تلاو (ہ) (तलाव) ताल, कुण्ड, सरोवर।
تلے اوپر (ہ) (तलेऊपर) उलट पलट, उथल पुथल।
تلبیس (ع) (तिलबीस) कपट, धोखा, फ़रेब।
تکلم (ع) (तकल्लुम) वक्ता, बोलनेवाला।
تلپٹ (ہ) (तलपट) उलट, पुलट, विनाश।
تلچھٹ (ہ) (तलछट) मैल, तरछा, मरम, गादि।
تلخ (ف) (तलख़) कड़ुवा, कटु।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تلسي (س) (तुलसी) एक पेड़, एक कवि ।
تل شكري (ہ) (तिलशिकरी) मिठाई तिल की बनी हुई ।
تلطف (ف) (तलत्तुफ़) दया करना, कृपा करना ।
تلفظ (ع) (तलफ़्फ़ुज़) उच्चारण, शब्दोच्चारण ।
تلقين (ع) (तलक़ीन) पढ़ाना, शिक्षा देना, शिष देना ।
تلک (ہ) (तलक) तक, जैसे—अब तक ।
تلک (ہ) (तिलक) टीका माथे पर लगाना, किसी पुस्तक के अर्थ ।
تل کٹ (ہ) (तिलकुट) तिल की मिली हुई मिठाई ।
تلملانا (ہ) (तिलमिलाना) व्याकुल होना, व्यस्त होना ।
تلنا (س) (तलना) घी या तेल में भूनना ।
تلنگا (ہ) (तिलंगा) सिपाही, तिलंगदेशी ।
تلوا (ہ) (तलवा) पाँव के नीचे का भाग ।
تلوار (س) (तलवार) खड्ग, कृपाण, असि ।
تلوريا (س) (तलवरिया) खड्गधारी, कृपाणी, आसिक ।
تلون (ف) (तलवुन) चंचल स्वभाव, अस्थिर स्वभाव ।
تلي (س) (तली) तला, पेंदा ।
تليا (ہ) (तलय्या) } कुण्ड, सरोवर ।
تالاب (ف) (तालाब) }
تمادی (ع) (तमादी) मुद्दत, अतिकाल ।
تناسخ (ع) (तनासुख) आवागमन, आना जाना प्राण का ।
تماشا (ع) (तमाशा) मेला, सैर, दिल बहलाव ।
تمام (ع) (तमाम) सम्पूर्ण, सकल, सर्व, सिगरा ।
تمبو (ہ) (तम्बू) डेरा, पाल, कपड़कोठा ।
تمتع (ع) (तमत्तो) लाभ प्राप्ति ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تمتمانا (४) (तमतमाना) मुहँ लाल हो जाना गरमी से ।
تمثيل (ع) (तमसील) दृष्टान्त ।
تمرد (ع) (तमरुद) अनज्ञाकारी, वक्रहोना, ऐंठना, फिर जाना ।
تمشخر (ع) (तमशख़ुर) ठट्ठा करना, हँसी करना ।
تمسک (ع) (तमस्सुक) उधार पत्र, ऋण पत्र ।
تمکنت (ع) (तमकनत) राजशोभा, राजदीप्ति ।
تملق (ع) (तमल्लुक़) विनती करना, प्रार्थना करना ।
تمنا (ع) (तमन्ना) मनोरथ, कामना, प्रयोजन, इच्छा ।
تمنچا (ف) (तमंचा) पिस्तौल, लघुभुशुण्डी ।
تمول (ع) (तमव्वुल) माया, धन, धनाढ्य होना ।
تمهيد (ع) (तमहीद) भूमिका, उदाहार ।
تميز (ع) (तमीज़) बुद्धि, समझ, ज्ञान ।
تن (ف) (तन) शरीर, काया, देह ।
تن (س) (तुन) एक प्रकार की लकड़ी ।
تنا (४) (तन्ना) खिंचना, कड़ा होना ।
تنازع (ع) (तनाज़ा) तकरार, विरोध, झगड़ा ।
تنازل (ع) (तनाज़ुल) पतित होना; न्यून होना, कम होना ।
تناسب (ع) (तनासुब) सम्बन्ध, वास्ता, नाता ।
تناسل (ع) (तनासुल) वंश, सन्तति, नसल, कुल ।
تناور (ع) (तनावुर) बलवान्, रिष्ट पुष्ट, सण्डा ।
تناول (ع) (तनावुल) खाना, भोजन करना ।
تندرستي (ع) (तन्दुरुस्ती) नैरोग्यता, आरोग्यता ।
تمباکو (ف) (तम्बाकू) तमाकू, तमाल ।
تمبول (س) (तम्बोल) नागर पान, पान ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تمبولی (س) (तम्बोली) पनेहरी, पान बेंचनेवाला ।
تمبیه (ع) (तम्बीह) दबाव, ताड़ना ।
تمبیا (ہ) (तम्बिया) तसला, एक पीतल का बड़ा कटोरा ।
تنتر (س) (तंत्र) एक शास्त्र, स्वाधीन, प्रधान ।
تنخواه (ف) (तनख़्वाह) वेतन, मज़दूरी, तलब ।
تند (ف) (तुंद) तमोगुणी, क्रोधी, दुष्ट ।
تندور (ف) (तंदूर) बड़ा चूल्हा, भट्ठी ।
تندهی (ف) (तंदिही) तत्पर, आसक्त ।
تنزل (ف) (तनज़्ज़ुल) कमी होना, न्यून होना, पतित होना ।
تنظیر (ع) (तनज़ीर) देखना, दृष्टि करना ।
تنعم (ع) (तनउम) धनाढ्य होना, सम्पन्मान् होना ।
تنظم (ع) (तनज़्ज़ुम) व्यवस्था करना, इन्तज़ाम करना ।
تنفر (ع) (तन.फ़ुर) भिन्न करना, पृथक् करना ।
تنفس (ع) (तन.फ़ुस) दमा, तेज श्वास चलना ।
تنقیح (ع) (तनक़ीह) न्यायकरना,निर्णयकरना,निश्चयकरना ।
تنقیه (ع) (तनक़िया) विरेचन करना, जुल्लाब ।
تنک مزاج (ف) (तुनकमिज़ाज) तेज स्वभाव, शीघ्र क्रोधी ।
تنک (ہ) (तनक) थोड़ा, ज़रा, अल्प ।
تنکا (ہ) (तिनका) खर एक प्रकार की घास ।
تنکنا (ہ) (तिनकना) क्रोध में आना, रोष में आना ।
تنگ (ہ) (तुंग) अल्पग्रीवा पात्र, सुराही ।
تنگ (ف) (तंग) कम चौड़ा, दुःखी, निर्धनी ।
تنگی (ف) (तंगी) दुःख, क्लेश, विपद् ।
تنومند (ف) (तनोमंद) पुष्ट, बलवान्, बली ।
تنهه (ف) (तनह) पेड़ का गुद्दा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تنہائی (ف) (तनहाई) एकान्त, उपांशु, रहस्य ।
تو (ہ) (तो) तब ।
تواتر (ع) (तवातुर) बराबर, लगातार ।
تواریخ (ع) (तवारीख़) इतिहास, पुरानी कथा राजाओं की ।
تواضع (ع) (तवाज़ा) आदर करना, सत्कार, सन्मान ।
توام (ع) (तोअ्रम) जबड़ीआ, यमल ।
توانا (ع) (तवाना) बलवान्, पुष्ट, आरोग्य, रोगरहित ।
توانگر (ف) (तवंगर) धनाढ्य, बलवान्, लक्ष्मीपात्र ।
توبہ (ع) (तोबा) त्राहि, दया, कृपा ।
توبڑا (ہ) (तोबड़ा) थैली, घोड़े के दाना खाने की थैली ।
توپ (ع) (तोप) तुपक ।
توپچی (ع) (तोपची) तुपकदार, तोप छोड़नेवाला ।
توت (ع) (तूत) एक मेवा, शहतूत ।
توتلا (ہ) (तोतला) हिचकके बोलना, तोतलाह बोलना ।
توتی (ہ) (तोती) शुकी, सुआ की स्त्री ।
توتیا (ہ) (तूतिया) एक दवाई ।
توجہ (ف) (तवज्जह) ध्यान, दृष्टिदेना, कृपा, दया ।
توحید (ع) (तौहीद) एक ब्रह्म ।
تودہ (ف) (तूदा) ढेर, राशि ।
توریت (ع) (तौरैत) इहूदी शास्त्र ।
توڑ (س) (तोड़) दधि जल, दहीका पानी ।
توڑا (ہ) (तोड़ा) टूटहुआ, एकहज़ारकी थैली, रस्सीका टुकड़ा ।
توسط (ع) (तवस्सुत) मध्यम, बिचला ।
توسل (ع) (तवस्सुल) कारण, हेतु, सबब ।
توسن (ف) (तौसन) घोड़ा, अश्व, तुरंग, तुरग ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

توسدان (ف) (तोसदान) बारूद वो गोलीरखने की थैली ।
توشک (ف) (तोशक) गदेला, गद्दी ।
توشه خانه (ف) (ताशाख़ाना) भण्डार, कोठार, मालख़ाना ।
توشه (ف) (तोशह) सफ़रकी सामग्री, सामान ।
توصیف (ع) (तौसीफ़) स्तुति करना, गुण कथन करना ।
توطن (ع) (तवत्तुन) देश में रहना ।
توفیر (ع) (तौफ़ीर) बचत, बाधा ।
توفیق (ع) (तौफ़ीक़) श्रद्धा, सामर्थ्य ।
توقیر (ع) (तौक़ीर) आदर, सत्कार ।
توقع (ع) (तवक्कै.) आशा, भरोसा, आसरा ।
توقف (ع) (तवक़्क़ुफ़) देर, अबेर, ढील ।
توکل (ع) (तवक्कुल) आसरा, विश्वास, भरोसा ।
تول (ه) (तोल) तुलना, जोख ।
توله (ه) (तोला) बारहमाशा ।
تولائی (ه) (तुलाई) तोलने की मजदूरी ।
تولد (ف) (तवल्लुद) उत्पन्न होना, जन्म लेना ।
تولیا (ه) (तौलिया) एक प्रकार के पात्र, तम्बिआ ।
تونبا تونبڑی (ه) (तोंबा तोंबड़ी) सूखी हुई लौकी, कद्दू, सीताफल ।
توند (ه) (तोंद) पिचण्ड, बड़ा पेट ।
تونگری (ف) (तवंगरी) धनाढ्यता, धनता ।
توهم (ع) (तवहुम) शंका, सन्देह ।
توهین (ع) (तौहीन) निरादर, अपमान ।
تهاپنا (ه) (थापना) उपले दीवालपर जमाना, लेपना ।
تهاپی (ه) (थापी) एक औज़ार जिससे छत कूटी जाती है ।
تهالی (ه) (थाली) भोजनपात्र, बड़ी रकाबी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تھامنا (४) (थांवना) लेना, पकड़ना ।
تھان (४) (थान) स्थान पश्वादिक के ।
تھانہ (४) (थाना) चौकी, कोतवाली ।
تھانگی (४) (थांगी) चोर, स्तेन, मूषक ।
تھاہ (४) (थाह) गाध, समुद्र, नदी या कूएँ की थाह ।
تھائی (४) (तिहाई) तृतीयांश, तीसरा भाग ।
تھپڑ (४) (थप्पड़) खाली हाथ से मारना, लप्पड़ ।
تھتھکارنا (४) (थथकारना) धमकाना, बुड़कना ।
تھتھنی (४) (थुथनी) पशुमुख ।
تھدید (ع) (तहदीद) ताड़ना, धमकाना ।
تھذیب (ع) (तहज़ीब) आदर, सन्मान, शिष्टाचार ।
تھرتھراہٹ (४) (थरथराहट) कांपना, हिलना ।
تھرکنا (४) (थिरकना) नाचना, नृत्य करना ।
تھکنا (४) (थकना) हारना, शिथिल होना ।
تھل تھلانا (४) (थलथलाना) शरीर का मांस हिलना ।
تھلکا (ع) (तहलका) भय, डर, घबड़ाहट ।
تھمب-تھمبا (س) (थम्ब) स्तम्भ, अरवाड़, स्तुन ।
تھمت (ع) (तोहमत) दोष, पाप, कलंक ।
تھمنا (४) (थंवना) दम लेना, ठहरना ।
تھن (४) (थन) स्तन, चूची ।
تھوتلا (४) (थोतला) खोखला, कोटर ।
تھوڑا (४) (थोड़ा) स्वल्प, कम, न्यून, तनक, किंचित् ।
تھوک (४) (थूक) खखार, कफ़, राल ।
تھوہر (४) (थूहर) एक प्रकार का पेड़ ।
تھیلاتھیلی (४) (थैलाथैली) कोथली, बोरा, बोरी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تهيه (ف) (तहीया) इच्छा, इरादा, कामना ।
تهوڑابهت (ہ) (थोड़ाबहुत) न्यूनाधिक ।
تيار (ف) (तय्यार) सिद्ध, निष्पन्न ।
تياري (ف) (तय्यारी) सिद्धता, निष्पन्नता ।
تياگ تياگنا (س) (त्याग) त्यजन, परित्याग ।
تيتر (ہ) (तीतर) एक पक्षी ।
تيج (س) (तेज) प्रताप, प्रभाव, चमक, बल ।
تيجا (ہ) (तीजा) त्रिरात्र, तीसरा दिन मुर्दे का ।
تيجپات (س) (तेजपात) तेजपत्र, एक औषध ।
تيجسوي (س) (तेजस्वी) तेजमान्, तेजधारी ।
تير (س) (तीर) बाण, शर, विशिख ।
تيرتهه (س) (तीरथ) तीर्थ, पवित्र स्थान ।
تيرگي (ف) (तीरगी) अन्धेरा, अन्धकार ।
تيز (ف) (तेज़) तीक्ष्ण, गर्म ।
تيشه (ف) (तेशा) बसूला ।
تيغ (ف) (तेग़) तलवार, खड्ग, असि, कृपाण ।
تيكها (ہ) (तीखा) मुख को जलानेवाली वस्तु ।
تيل (ہ) (तेल) तैल, तिल अर्थात् तिलों से निकाला हुआ चिकना पदार्थ ।
تيلي (س) (तेली) तैलकार ।
تيمار (ف) (तीमार) बीमार, रोगी ।
تيندو (س) (तेंदू) एक फल का नाम ।
تيندوا (ہ) (तेंदुवा) जंगली पशु, चीता ।
تيوهار (ہ) (तेवहार) पर्व, उत्सव दिन, उत्तम दिन ।
تلي (ہ) (तिल्ली) लीहा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

تسلیمات (ف) (तसलीमात) प्रणाम, दण्डवत् ।
تشریف لانا (ف) (तशरीफ़लाना) पधारना ।
تشریف لیجانا (ف) (तशरीफ़लेजाना) सिधारना ।
تشریف رکھنا (ف) (तशरीफ़रखना) विराजना, बैठना ।
تیراندار (ف) (तीरअंदाज़) धनुषधारी, धानुष्क ।
تیرتھ راج (س) (तीरथराज) प्रयाग, इलाहाबाद ।

(ت)

ٹاٹ (ہ) (टाट) टप्पर, सनका बहुत मोटा कपड़ा ।
ٹاپنا (ہ) (टापना) व्याकुल होना, तड़पना ।
ٹاپو (ہ) (टापू) धरती का टुकड़ा पानी से घिरा हुआ उपद्वीप ।
ٹاپ (ہ) (टाप) घोड़े के पैर की आवाज़, खुरशब्द ।
ٹال (ہ) (टाल) अनाज, लड़की, घास का ढेर, गंज ।
ٹال ٹول (ہ) (टालटोल) बहाना, टाल मटोल, विलम्ब ।
ٹانٹ ٹٹری (ہ) (टांटटटरी) चँदिया, शिरका बिचला भाग, कपाल ।
ٹانٹا (ہ) (टांटा) बलवान्, पुष्ट ।
ٹانچنا (ہ) (टांचना) देखना, भापना ।
ٹانکا (ہ) (टांका) सीवन, जोड़ना ।
ٹانگ (ہ) (टांग) टँगड़ी, पिण्डली, गोड़ ।
ٹانگن (ہ) (टांगन) पहाड़ी घोड़े की एक जाति है ।
ٹانگنا (ہ) (टांगना) लटकाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ٹبر (४) (टब्बर) बालबच्चे, कुटुम्ब ।
ٹپنا (४) (टपना) कूदना, फांदना ।
ٹپک-ٹپکنا (४) (टपक) टूटपड़ना, गिर पड़ना, चूना ।
ٹٹا (४) (टट्टा) } चटाई, घास की बनी हुई ओट या
ٹٹی (४) (टट्टी) } दीवार, घात में बैठना ।
ٹٹو (४) (टट्टू) टांगन, पहाड़ी घोड़ा ।
ٹٹولنا (४) (टटोलना) टोआटोई करना, हाथ से ढूँढ़ना ।
ٹٹیری (४) (टटीरी) एक पक्षी नदी के तीर रहता है ।
ٹھٹھیرا (४) (ठठेरा) पीतल,तांबा,लोहे के पात्र बनानेवाला ।
ٹخنا (४) (टखना) घूँटी, टखना, गुल्फ ।
ٹڈاٹڈی (४) (टिड्डाटिड्डी) शलभ, भुनगा, पतंग ।
ٹرا (४) (टर्रा) मगरा, दुष्ट, बक्की ।
ٹرانا (४) (टर्राना) मगराई करना, दुष्टता करना ।
ٹرٹر (४) (टरटर) बक बक करना ।
ٹک (४) (टुक) थोड़ा, अल्प, ज़रा ।
ٹکا (४) (टका) दो पैसे ।
ٹکانا (४) (टिकाना) रखना, धरना ।
ٹکاو (४) (टिकाउ) ठहरने या रहने की जगह ।
ٹکٹکی (४) (टकटकी) देखना, ताकना, घूरना ।
ٹکر (४) (टक्कर) धक्का, ठोकर, टेस ।
ٹکڑا (४) (टुकड़ा) खण्ड, भाग, हिस्सा ।
ٹکرانا (४) (टकराना) ठोकर खाना, धक्का खाना ।
ٹکسال (४) (टकसाल) टंकशाला, मुद्रालय ।
ٹکلی (४) (टिकली) पतली रोटी, बिन्दी ।
ٹکنا (४) (टिकना) ठहरना, दमलेना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ٹکور (ہ) (टकोर) ढोल का शब्द, थाप, चुमकार।
ٹکیا (ہ) (टिकिया) छोटी मोटी रोटी।
ٹالنا (ہ) (टालना) बहाना करना।
ٹم ٹم (ہ) (टमटम) एक प्रकार की अँगरेज़ी गाड़ी।
ٹنٹا (ہ) (टंटा) झगड़ा, बखेड़ा, लड़ाई।
ٹنڈا (ہ) (टुण्डा) हस्तहीन, टूटा हाथ।
ٹنگری (ہ) (टँगरी) टांग, लथ।
ٹواٹوئی (ہ) (टोआटोई) टटोलना, ढूँढ़ना।
ٹوپ ٹوپی (ہ) (टोपटोपी) शिर का ढकना, चौतनी।
ٹوٹا (ہ) (टोटा) घटी, घाटा, कमी।
ٹونٹا (ہ) (टोंटा) नली, नल, बांस का टुकड़ा, कारतूस, हाथ टूटा हुआ।
ٹوٹکا (ہ) (टोटका) मन्त्र, यन्त्र, गण्डा, टोना, लटका, वशीकरण।
ٹوٹنا (ہ) (टूटना) फूटना, फटना।
ٹوڑی (ہ) (टोड़ी) एक रागिनी का नाम है।
ٹوک (ہ) (टोक) दीठि, रोक, अटकाव, नज़र।
ٹوکری (ہ) (टोकरी) डलिया, पलड़ी, खाँचिया।
ٹولا (ہ) (टोला) महल्ला, कूचा, खण्ड।
ٹونا (ہ) (टोना) टोटका, जादू, लटका।
ٹونڈی (ہ) (टोंडी) नाभी, तोंदी।
ٹھاٹ (ہ) (ठाट) भड़क, धूमधाम, रचना।
ٹھانسنا (ہ) (ठांसना) घुसेड़ना, ठोसना, दबाना।
ٹھاکر (ہ) (ठाकुर) देवता, स्वामी, ज़मींदार, राजपुत्र।
ٹھاننا (ہ) (ठानना) ठहराना, विचारना, निश्चय करना।
ٹھپا (ہ) (ठप्पा) छापने की चीज़, मुहर।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ٹھٹھہ (४) (ठट्ठा) खिल्ली, चोहल, हँसी ।
ٹھٹھرنا (४) (ठिठरना) सर्दी से कांपना ।
ٹھٹھول (४) (ठठोल) ठट्ठा करनेवाला,हँसी,खिल्ली करनेवाला ।
ٹھنڈی (४) (ठंडी) शीतलता ।
ٹھڈی (४) (ठुड्डी) ठोड़ी, भुना हुआ अनाज ।
ٹھر (४) (ठिर) ठंढ, जाड़ा, शीत ।
ٹھڈس (४) (ठेंस) ठोकर, चोट, चपेट ।
ٹھگ (४) (ठग) चोर, छली, कपटी, बटमार ।
ٹھلانا (४) (टहलाना) फिराना, घुमाना ।
ٹھلنا (४) (टहलना) फिरना, घूमना ।
ٹھلوا (४) (टहलुवा) नौकर, सेवक, दास ।
ٹھمک (४) (ठुमक) थिरक, मटक ।
ٹھمکانا (४) (ठुमकाना) थिरकाना, मटकाना ।
ٹھلیا (४) (टहलिया) नौकर, सेवक, दास ।
ٹھنڈ (४) (ठंड) शीतल ।
ٹھنڈا (४) (ठंडा) शीतलता ।
ٹھنڈائی (४) (ठंडाई) शीतल, औषध,दवा ।
ٹھنکنا (४) (ठंकना) टीसना, विरोध होना ।
ٹھنی (४) (टहनी) डाल, डाली, शाख़ ।
ٹھور (४) (ठौर) स्थान, जगह ।
ٹھوڑی (४) (ठोड़ी) ठुड्डी, चिबुक ।
ٹھوس (४) (ठोस) निरगर, भारी, कड़ा, कठोर, गाढ़ा ।
ٹھوسنا (४) (ठोसना) दबाना, घुसेड़ना ।
ٹھوکا (४) (ठोका) अन्दर दबाना, धसाना ।
ٹھوکر (४) (ठोकर) पांव से धक्का देना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ٹھوکنا (ہ) (ठोकना) मारना, पीटना।
ٹھونکنا (ہ) (ठोंकना) भीतर डालना।
ٹھیک (ہ) (ठीक) पूरा, सही, खरा, शुद्ध, उत्तम, योग्य।
ٹھیکہ (ہ) (ठेका) चुकौता, लिखापढ़ी, इजारा, कठखना।
ٹھیکرا (ہ) (ठीकरा) गट्टी, फूटे बरतन के टुकड़े।
ٹھیکری (ہ) (ठीकरी) फूटे मिट्टी के बरतन का छोटा टुकड़ा।
ٹھیکی (ہ) (ठेकी) दम लेने की जगह।
ٹھیلنا (ہ) (ठेलना) ढकेलना, रेलना, धक्का देना, झोंकना।
ٹیڑا (ہ) (टेड़ा) बांका, तिर्छा।
ٹیڑی (ہ) (टीड़ी) शलभ, पतंगा।
ٹیس (ہ) (टीस) पीड़, दरद।
ٹیسو (ہ) (टेसू) पलास का फूल, एक प्रकार का होलीमें खेल।
ٹیک (ہ) (टेक) सहारा, आसरा, पति।
ٹیکر (ہ) (टीकर) पहाड़ी जगह, पर्वतीय भूमि।
ٹیکنا (ہ) (टेकना) रखना, धरना।
ٹیلا (ہ) (टीला) ऊंची भूमि।
ٹینٹ (ہ) (टेंट) एक झाड़ी का नाम।
ٹینٹوا (ہ) (टेंटुवा) नरेटी, नरी, गला, सांसी।
ٹینگرا (ہ) (टींगरा) ऊँची भूमि।
ٹینی (ہ) (टेनी) छोटे शरीर का पक्षी।
ٹہلا (ہ) (टेहला) तिहवार, शुभ दिन।
ٹھنی (ہ) (ठनी) झगड़ा होना, विरुद्ध होना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

(ث)

ثابت (ع) (साबित) सम्पूर्ण, निश्चय, साबूत ।
ثاقب (ع) (साक़िब) चमकदार, तेजवान् ।
ثالث (ع) (सालिस) न्यायी, सरपंच ।
ثاني (ع) (सानी) दूसरा, दूजा ।
ثبات (ع) (सबात) स्थिर, ठहराव, क़याम ।
ثبوت (ع) (सबूत) प्रमाण ।
ثروت (ع) (सरूत) संपत्, सम्पदा, धन, दौलत ।
ثريا (ع) (सुरिया) सप्ततारा ।
ثعلب مصري (ع) (सालबमिसरी) एक औषध का नाम ।
ثقل (ع) (सिक़्ल) भारी, बोझ ।
ثقه (ع) (सिक़्ह) श्रेष्ठ, सज्जन, सुपात्र ।
ثمره (ع) (समरह) फल, नतीजा ।
ثمن (ع) (समन) मोल, मूल्य, क़ीमत, दाम ।
ثنا (ع) (सना) स्तुति, सराहना, प्रशंसा, बड़ाई ।
ثواب (ع) (सवाब) पुण्य, शुभकर्म, धर्म ।
ثور (ع) (सौर) वृष, बैल, बल्द, साण्ड, बिजार ।

(ج)

جا (ف) (जा) स्थान, जगह ।
جابر (ع) (जाबिर) अधर्मी, राक्षस ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جاپ (س) (जाप) जप, स्मरण, मन्त्रपाठ ।
جات (ہ) (जात) कुल, वर्ण, वंश, प्रकार, भेद, गुण ।
جاترا (س) (ज़ात्रा) यात्रा, प्रस्थान ।
جاتری (س) (जात्री) यात्री, प्रस्थायी, पथिक ।
جاٹ (ہ) (जाट) एक हिन्दुओं की जाति है ।
جاچنا (ہ) (जाचना) माँगना, परिखना, याचन, आंखना ।
جائیداد (ف) (जायदाद) माल, मता, धन ।
جادو (س) (जादू) मन्त्र, यंत्र ।
جادہ (ع) (जादह) रास्ता, मार्ग ।
جاذب (ع) (जाज़िब) शोषक, सुखानेवाला ।
جاروب (ف) (जारोब) झाड़ू, बहरनी, बुहारी, मार्जनी ।
جاری (ف) (जारी) प्रचार ।
جادو (س) (जादव) कृष्णवंश ।
جاڑا بخار (ہ) (जाड़ा बुखार) शीतज्वर ।
جاڑا (ہ) (जाड़ा) शीत, सर्दी, पाला, ठंड ।
جازم (ہ) (जाज़म) दरी, शतरंजी, बिछौना ।
جاسوس (ع) (जासूस) दूत, चर, संदेशहर ।
جاگ-جاگا (س) (जाग,जागा) जागरण, रतजगा ।
جاگنا (ہ) (जागना) सचेत होना, अनिद्रालु ।
جاگتی جوت (س) (जागती जोत) शक्तिमान्, सिद्धिवाला, करामाती ।
جاگیر (ف) (जागीर) चक, जोती बोई हुई धरती ।
جال-جعل (ہ) (जाल) फ़रेब,धोखादेना,फन्दा,पाश,घेरना ।
جالا (ہ) (जाला) मकरी का फन्दा, मोतियाबिन्द ।
جالی (ہ) (जाली) एक प्रकारका कपड़ा,खिड़की,झरोखा ।
جالینوس (ع) (जालीनूस) एक यूनानी हकीम का नाम है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جام (ف) (जाम) कटोरा, प्याला, बेला ।
جامداني (ف) (जामदानी) चमड़े का सन्दूक़ ।
جامن (ف) (जामन) एक पेड़ और उसके फलका नाम है ।
جاموس (ف) (जामूस) भैंस, महिषी, लुलाई ।
جاگيرنامه (ف) (जागीरनामा) भोगपत्र ।
جايداد غيرمنقوله (ف) (जायदाद ग़ैर मनकूला) स्थिरधन, स्थिर पूँजी ।
جامه (ف) (जामह) कपड़ा ।
جان (ف) (जान) आत्मा, रूह, प्राण, जीव ।
جاننا (ه) (जानना) समझना, बूझना, पहिंचानना ।
جانب (ف) (जानिब) तरफ़, ओर ।
جانبين (ف) (जानबैन) दोनों तरफ़, दोनों ओर ।
جانچ جانچنا (ه) (जांचना) परख, याचन, आंकना ।
جاه (ف) (जाह) प्रताप, तेज ।
جاهل (ف) (जाहिल) मूर्ख, अज्ञानी, अज्ञ ।
جاي (ف) (जाय) जगह, स्थान ।
جايا (ه) (जाया) पुत्र, बेटा, पत्नी ।
جائپهل (س) (जायफल) जातिफल, एक प्रकार का फल ।
جائز (ف) (जायज़) ठीक, दस्तूर, रिवाज ।
جائزه (ف) (जायज़ा) तलाशी, ढूँढ़ना, अन्वेषण करना ।
جب (ه) (जब) जिस समय, जिस काल ।
جبر (ف) (जबर) अधर्म, अन्याय ।
جبل (ع) (जबल) पर्वत, पहाड़ ।
جبلي (ع) (जिबल्ली) असली, जाती, स्वभावी ।
جبڑا (ه) (जबड़ा) जिबाह, चहू ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جبھ (ف) (जिभे) माथा, शिर, कपाल, मस्तक ।
جپ (س) (जप) स्मरण करना, जपना, आराधन करना ।
جتانا (ہ) (जताना) चेताना, बताना ।
جتن (س) (जतन) उपाय, उद्योग, यत्न ।
جتھا (س) (जथा) यथा, जैसे, जिस प्रकार से ।
جتھارتھ (س) (जथार्थ) यथार्थ, ठीक, सत्य ।
جتی (س) (जती) यती, स्वामी, यतीन्द्र, संन्यासी ।
جد (ف) (जद) पितामह, दादा ।
جدا (ف) (जुदा) भिन्न, पृथक्, अलग, न्यारा ।
جدال (ع) (जदाल) संग्राम, युद्ध ।
جٹ (ہ) (जट) एक हिन्दू जाति ।
جٹا (س) (जटा) केश, बालों का जूड़ा ।
جٹنا (ہ) (जुटना) मिलना, दो पुरुषों का कुश्ती करना अथवा किसी काम में लगना ।
جثہ (ع) (जुश्शा) शरीर, देह, काया, बदन ।
ججمان (س) (जिजमान) यजमान, यज्ञ करनेवाला, याज्ञिक, सोमपा ।
ججمانني (س) (जिजमाननी) यजमान की स्त्री ।
جچا زچہ (ف) (ज़च्चा) स्त्री नूतन प्रसूता ।
جدل (ف) (जदल) संग्राम, युद्ध ।
جدوار (ع) (जदवार) एक प्रकार की औषध ।
جدید (ف) (जदीद) नया, नवा, नूतन, नवीन ।
جزام (ع) (जुज़ाम) कुष्ट ।
جزب (ع) (जज़्ब) शोषण, सूखना ।
جزبہ (ع) (जज़बह) फ़क़ीरी मौज, योगी का तेज, क्रोध ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha.

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جر (س) (जुर) ज्वर, तप, बुखार।
جرّاب (ع) (जुर्राब) पाँव के मोज़ा।
جرات (ع) (जुरत) वीरता, शूरता।
جرّاح (ع) (जर्राह) अस्थिचिकित्सक।
جراحت (ع) (जराहत) घाव, ज़ख़्म, व्रण।
جرّار (ع) (जर्रार) लड़ाकू फ़ौज, युद्धकारी सेना।
جراسندھ (س) (जरासंध) एक राजा का नाम है।
جرس (ع) (जरस) घण्टा, ढोल, धौंसा, घरियाल।
جرہ (ع) (जुरह) घुंट।
اجرام (ع) (अजराम) तारा, नक्षत्र, सूर्य।
جرم (ع) (जुर्म) अपराध, पाप, दोष, अधर्म, कलंक, अन्याय।
جریان (ع) (जिरयान) प्रमेह, धातुरोग।
جریب (ع) (जरीब) पृथ्वी नापने की रस्सी, ६० गज़ लम्बी।
جریدہ (ع) (जरीदा) अकेला, एकाकी, निरन्तर।
جریمانہ (ع) (जरीमाना) दण्ड, चट्टी।
جڑ (س) (जड़) अज्ञानी, मूर्ख, सुस्त, ठण्डा।
جڑانہ (ہ) (जड़ाना) जवाहिर को भूषणादि जटित करना।
جڑاؤ (ہ) (जड़ाउ) जटित आभूषण।
جڑائی (ہ) (जड़ाई) जड़ाने की मज़दूरी।
جڑپیڑ (ہ) (जड़पेड़) पेड़ और उसकी जड़ समूल वृक्ष।
جڑی (ہ) (जड़ी) बूटी, ओषधि, बेल की जड़।
جز (ف) (जुज़) एक पुस्तक के ८ पत्र।
جزا (ف) (जज़ा) सुफल, अच्छा फल।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جزيره (ع) (जज़ीरा) टापू, चारों ओर पानी घिरा हुआ ज़मीन का टुकड़ा।

جزر (ع) (जज़र) समुद्र की बाढ़, ज्वार-भाटा।

جزوي (ع) (जुज़्वी) थोड़ीसी, रत्तीभर, तनक।

جزيه (ع) (जज़िया) टेक्स, महसूल।

جس (س) (जस) यश, कीर्ति, नामवरी।

جسارت (ع) (जसारत) वीरता, शूरता।

جسامت (ع) (जसामत) भारी शरीर, मोटापन, स्थूली।

جست (ف) (जस्त) फलांग उछलना, एक प्रकार की धातु।

جستجو (ف) (जुस्तजू) ढूँढ़, अनुसंधान, उपाय।

جسم (ع) (जिस्म) शरीर, देह, अंग, काया, डील, चोला।

جسماني (ع) (जिस्मानी) शारीरक, दैहिक, कायिक।

جسونت (س) (जसवंत) यशी, यशस्वी।

جسيم (ف) (जसीम) भारी शरीर, मोटा।

جشن (ف) (जशन) तिहवार, उत्सव दिन, मंगलवासर।

جعفري (ع) (जाफ़री) परदा, एक प्रकार का पुष्प, फूल।

جعل (ع) (जाल) कपट, धोखा, फ़रेब।

جغرافيه (ع) (जुग़राफ़िया) भूगोल, पृथ्वी मण्डल।

جفا (ف) (जफ़ा) दुःखदेना, अपराध।

جفت (ف) (जुफ़्त) जोड़ा, युगल।

جفتي كهانا (ف) (जुफ़्तीखाना) दम्पतीप्रसंग, नर मादे पशु पक्षी का प्रसंग।

جفر (ع) (जफ़र) ज्योतिष विद्या।

جكڑبند (ه) (जकड़बंद) कसना, खेंचना बांधना।

جگ (س) (जग) यज्ञ, संसार, जगत्।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جگاجوت (س) (जगाजोत) चमक, झलक, बड़ी ज्योति, भड़क।
جگالي (ہ) (जुगाली) पागुर, उगाल, रोमन्थ।
جگانا (ہ) (जगाना) नींद से उठाना, चेतन करना।
جگت (س) (जगत) संसार, दुनियां, जग, जगती।
جگت جگتي (س) (जुगत) युक्ति, उपाय, निपुणता, चतुरता।
جگت امبا (س) (जगतअंबा) जगतजननी, जगन्माता।
جگر (ف) (जिगर) यकृत्, दहिने ओर की तिल्ली।
جگمگانا (ہ) (जगमगाना) जगजगाहट, चमक, बड़ी ज्योति।
جگه (ہ) (जगह) ठौर, स्थान, ठिकाना।
جهول (ہ) (झूल) पशु के ऊपर का कपड़ा, झोला।
جل (ہ) (जुल) कपट, धोखा, फ़रेब, छल।
جل (س) (जल) पानी या नीर, अम्भस्, तोय, अम्बु, रस।
جلال (ع) (जलाल) तेज, शोभित।
جلا (ع) (जिला) चमक, सफ़ाई।
جلاب (ع) (जुल्लाब) विरेचन, विरेक, भेषज।
جلنا (ہ) (जलना) बलना, सुलगना।
جلابهنا (ہ) (जलाभुना) राख होजाना।
جلاد (ع) (जल्लाद) दण्ड दायक, पाशदायक।
جولاها (ہ) (जुलाहा) तन्तुवाय, कुविन्द।
جلپان (س) (जलपान) पानी पीना, कलेऊ, कलेवा, जलखाना।
جل ترنگ (س) (जलतरंग) एक प्रकार का बाजा।
جلجلاهٹ (ہ) (जलजलाहट) तेज, चमक, रोशनी।
جلد (ف) (जल्द) शीघ्र, त्वरित, फ़ौरन्।
جلسه (ع) (जलसा) सभा, समाज।
جلف (ع) (जलफ़) नीच, शूद्र।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جلمانس (س) (जलमानस) पानी का मनुष्य, दरियाई आदमी।
جلندھر (س) (जलंधर) एक रोग, दैत्य विशेष।
جلوہ (ع) (जलवह) प्रकाशित।
جلوس (ع) (जलूस) जनेत, बरात।
جلي (ع) (जली) साफ़, स्वच्छ, सुथरा।
جلیبي (ہ) (जलेबी) एक प्रकार की मिठाई।
جلیل (ع) (जलील) बड़ा, वृहत्।
جم (ف) (जम) एक बादशाह का नाम है।
جماع (ع) (जिमा) दम्पती-प्रसंग।
جماعت (ع) (जमाअत) मण्डली, दल, दर्जा।
جمال (ع) (जमाल) तेज, प्रकाश, सुन्दरता।
جمال گوٹہ (س) (जमालगोटा) एक प्रकार की औषध।
جمانا (ہ) (जमाना) पक्कीकरण, जोड़ना, चिपकाना।
جمائي (ہ) (जमाई) जामाता, दामाद, कन्यापति।
جم جم (ہ) (जमजम) सदा, सदैव, सर्वदा।
جمراج (س) (जमराज) यम, काल, यमराज, दण्डधर, श्राद्धदेव।
جمع (ع) (जुमा) शुक्र, भृगुवार, काव्य।
جمعرات (ع) (जुमेरात) बृहस्पति, गुरुवार, जीव।
جمعیت (ع) (जमीअत) मुख, दल, आनन्द, भीड़।
جم غفیر (ع) (जमग़फ़ीर) भीड़, झुण्ड।
جمگھٹ (س) (जमघट) भीड़, झुण्ड।
جملہ (ع) (जुमला) सारा, कुल, सर्व, सकल।
جمنا (س) (जमुना) एक नदी का नाम है।
جمنا (ہ) (जमना) जमाना, चिपकाना, बैठाना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جمهائي (ہ) (जम्हाई) जम्भा, उपबासी।
جمهور (ع) (जमहूर) भीड़, झुण्ड, बहुत से आदमी।
جميل (ع) (जमील) सुन्दर, मनोहर, मनोज्ञ।
جن (ہ) (जन) मनुष्य, मानुष, हरिभक्त।
جنا (ہ) (जना) बेटा, पुत्र, सुत।
جنازه (ع) (जनाज़ह) अर्थी, मुर्दे की खाट, विमान।
جنانا (ہ) (जनाना) जन्ना, पैदा करना।
جنائي (ہ) (जनाई) दाई, जनानेवाली, उपमाता।
جمبش (ف) (जुम्बिश) हिलना, कांपना।
جمبودیپ (س) (जम्बूदीप) एक द्वीप, जिसमें हिन्दुस्थान।
جنت (ف) (जन्नत) वैकुण्ठ, विष्णुलोक।
جنتا (س) (जंता) उत्पन्न होनेवाला, पैदा होनेवाला।
جنتر (س) (जंतर) कल, गण्डा, तावीज़, टोटका।
جنتري (س) (जंतरी) पत्रा, पंचाङ्ग, तिथिपत्र।
جنجال (ہ) (जंजाल) उलझाव, क्लेश, झंझट, कठिनता।
جنس (ف) (जिंस) वस्तु, चीज़, शय।
جنک (س) (जनक) एक राजा, सीताजी का पिता।
جنگ (ف) (जंग) संग्राम, युद्ध, रण।
جنگل (ہ) (जंगल) वन, अटवी, अरण्य, पेड़ों का झुण्ड।
جنگلا (ہ) (जंगला) काठ या लोहे का कटहरा, गवाक्ष।
جنم (ہ) (जन्म) उत्पत्ति, जनन, जनि, उद्भव।
جننا (ہ) (जन्ना) जन्म होना, पैदा होना।
جنني (س) (जननी) माता, महतारी, प्रसू।
جناب (ع) (जनाब) महाराज, महाशय, महापुरुष।
جنيؤ (ہ) (जनेऊ) यज्ञोपवीत।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جو (ہ) (जू) स्त्री, घरवाली।
جو (س) (जौ) एक प्रकार का अनाज।
جوا (ہ) (जुआ) गाड़ी का पहला भाग।
جوا (ہ) (जूआ) द्यूत, पाँसा खेलना।
جواب (ع) (जवाब) उत्तर, प्रत्युत्तर।
جواهر (ف) (जवाहिर) रत्न, मणि, बहुमूल्य प्रस्थर।
جوار (ع) (जुआर) आसपास, पड़ोस।
جوار (ہ) (जुआर) एक प्रकार का अनाज।
جوارش (ف) (जवारिश) औषध पाक।
جواري (ہ) (जुआरी) द्यूतकारी, पाँसा खेलनेवाला।
جواسا (ہ) (जवासा) एक प्रकार की घास।
جواکهار (س) (जवाखार) यवक्षार, एक औषध।
جوالا (س) (जुआला) ज्वाला, हेति, शिखा, लपट, चमक, आँच।
جوالا (ہ) (जूवाला) गोजई।
جوار بهاٹا (ہ) (जुवारभाटा) समुद्र का उतार चढ़ाव।
جوان (ف) (जवान) युवा, तरुण, युवक।
جوانمرد (ف) (जवाँमर्द) शूर वीर, शूरमा।
جواني (ف) (जवानी) तरुणता, यौवनता।
جوبن (س) (जोबन) सुन्दरता, मनोज्ञता।
جوت (س) (जोत) तेज, प्रकाश।
جوت (ہ) (जोत) गाड़ी के बैलों की रस्सी।
جوتاجوتي (ہ) (जूताजूती) चर्मपादुका, उपानह, पगरखी।
جيونار (ہ) (जेवनार) विवाह में जो भोजन दिया जाता है।
جوتري (ہ) (जवतरी) एक औषध।

CC-0. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جوتنا (ہ) (जोतना) बैल या घोड़े को गाड़ी आदि में लगाना।

جوجن (س) (जोजन) चार कोस का एक योजन।

جود (ع) (जूद) दयालु, दाता।

جودت (ع) (जोदत) चतुराई, चालाकी।

جودھا (س) (जोधा) शूर, वीर, शूरमा, युद्धकारी।

جدھ (س) (जुद्ध) युद्ध, संग्राम, लड़ाई।

جوڑیہ (ہ) (जोड़िया) यमल, दो लड़के एक साथ पैदा होवें।

جورو (ہ) (जोरू) स्त्री, घरवाली, पत्नी।

جوڑ (ہ) (जोड़) मेल, मिलाप, संगम, संकलना।

جوڑا (ہ) (जोड़ा) युगल, सम।

جوڑنا (ہ) (जोड़ना) मिलाना, मीज़ान, संकलना, संगम।

جوڑی (ہ) (जोड़ी) युगल, युग्म, जोड़ा।

جوز (ع) (जौज़) जायफल।

جوش (ف) (जोश) तत्ता, गर्म, उष्ण।

جوشاندا (ف) (जोशांदा) उबाला हुआ, गर्म किया हुआ।

جوشن (ف) (जोशन) बाजूबन्द, एक आभूषण।

جوف (ف) (जौफ़) कोटर, थोथा, वृक्ष, खोखला पेड़।

جوق (ع) (जूक़) मण्डली, जथा।

جونک (س) (जोंक) जलौका, रक्तपा, वमनी।

جوکھم (ہ) (जोखम) बीमा, डर, चिन्ता, शंका।

جوکھنا (س) (जोखना) तौलना, नापना।

جوتشی (س) (जोतशी) गणक, गणितज्ञ, ज्योतिष विद्या का जाननेवाला।

جوگ (س) (जोग) जोड़ा, योग, मिलाप, संयोग।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جوگي (س) (जोगी) योगी, साधु, तपस्वी ।
جوگيا (س) (जोगिआ) एक रागिनी का नाम है ।
جولاني (ع) (जौलानी) फुर्ती, तेजी, चतुराई ।
جوں (ا) (जूं) जैसे, जिसतरह ।
جوهر (ع) (जौहर) रत्न, जवाहिर, गुण, मणि ।
جوهري (ع) (जौहरी) रत्न-विक्रेता, रत्न बेंचनेवाला ।
جوهڑ (ا) (जोहड़) तालाब, कुण्ड ।
جوے (ا) (जोय) जोड़ू, स्त्री, घरवाली ।
جويا جويندہ (ف) (जोया / जोयन्दह) ढूँढ़नेवाला, अन्वेषकर्ता ।
جهاد (ع) (जहाद) युद्ध, मज़हब की लड़ाई, रण ।
جهاڑ (ا) (झाड़) कांटों का पेड़, झाड़ी, कंटेला बन ।
جهاڑدينا (ا) (झाड़देना) ताड़ना, धमकाना, साफ़ सुथरा करना ।
جهاڑا (ا) (झाड़ा) मैला, गन्ध, मंत्र फूकना ।
جهاڑن (ا) (झाड़न) अँगौछा ।
جهاڑو (ا) (झाड़ू) बरनी, बुहारी, मार्जनी ।
جهاڑي (ا) (झाड़ी) कांटों का पेड़ ।
جهاگ (ا) (झाग) कफ़, फेन, गाज ।
جهال (ا) (झाल) टोकरा ।
جهالت (ع) (जिहालत) मूर्खता, अज्ञता ।
جهالو (ا) (झालर) किनारा, सूत या रेशम की जाली का किनारा ।
جهاما (ا) (झामा) एक वस्तु पांव साफ़ करने की ।
جهان (ف) (जहान) दुनिया, संसार, जगत्, जग ।
جهاں (ا) (जहाँ) जिसजगह ।

CC-0. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جھانج (४) (झांज) क्रोध, विरोध ।
جھانجھ (४) (झांझ) एक प्रकार का बाजा, मंजरी ।
جھانسا (४) (झांसा) कपट, फ़रेब, धोखा ।
جھانک (४) (झांक) देखना, शिर झुकाना, उन्धना ।
جھانکڑ (४) (झांकड़) झाड़ी, बिन पत्ते का पेड़ ।
جھانگیری (४) (जहांगीरी) एक गहना ।
جھانواں (४) (झाँवाँ) पांव साफ़ करने की एक वस्तु ।
جھانولی (४) (झांवली) आंख फड़काकर देखना, चांचला भाव ।
جھاؤ (४) (झाऊ) पानीमें लम्बी घास, एक झाड़ीका नाम है ।
جھائیں (४) (झाईं) काली चिट्टी मुखपर ।
جھٹ (४) (झट) तुरन्त, शीघ्र, उसी दम ।
جھپ (४) (झप) फुर्ती से, जल्दी से ।
جھپٹ (४) (झपट) दौड़कर पकड़ना, लपेटना ।
جھپکی (४) (झपकी) निद्रा, नींद ।
جہت (ع) (जिहत) कारण, हेतु, प्रकार ।
جھرنا (س) (झिरना) निर्झर, पानी का टपकना ।
جھروکا (४) (झरोका) जाली, छेद, गवाक्ष, खिड़की ।
جھڑ (४) (झड़) झक्कड़, हवा का ज़ोर, तालेकी झड़ ।
جھڑ جھڑ (४) (झड़ाझड़) मेघ का ज़ोर से बरसना ।
جھڑاکا (४) (झड़ाका) धमाका, झाड़ ।
جھڑبیری (४) (झड़बेरी) झाड़, झाड़ी, बदरी, बेर ।
جھڑپ (४) (झड़प) तकरार, लड़ाई, विरोध ।
جھڑک (४) (झिड़क) धमकी, घुड़की ।
جھڑکنا (४) (झिड़कना) डराना, ताड़ना ।
جھڑی (४) (झड़ी) मेह का ज़ोर से बरसना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جھک (४) (झक) कोप, क्रोध, सनक, लहर ।

جھکاجھک (४) (झकाझक) झलाझल, चमाचम, जगामग ।

جھکانا (४) (झिकाना) दिक़ करना, सताना, दुखाना ।

جھکڑ (४) (झकड़) आंधी, चौबाई हवा, आँधिआव ।

جھینکنا (४) (झींकना) पछताना, रोना, हाय हाय करना ।

جھگڑا (४) (झगड़ा) लड़ाई, रगड़ा, बखेड़ा, विवाद ।

جھگڑالو (४) (झगड़ालू) लड़ाकू, झगड़ालू ।

جھلمل (४) (झिलमिल) दरवाज़े की जाली, झँझरी ।

جھلسنا (४) (झुलसना) जलना ।

جھلک (४) (झलक) चमक, उजाला, जगमगाहट ।

جھلنا (४) (झलना) पंखा चलाना, झपकना ।

جھلنگا (४) (झिलंगा) खाट की पुरानी रस्सी ।

جھم جھم (४) (झमझम) मेह का बराबर बरसना ।

جھنجھٹ (४) (झंझट) तकरार, झगड़ा, विरोध ।

جھنجھنا (४) (झुंझुना) बच्चों का खेलौना ।

جھنجھناہٹ (४) (झंझनाहट) सनसनाहट ।

جھنجھنی (४) (झुंझुनी) सनसनाट, हाथ पांव में जो मालूम होती है ।

جھنڈ (४) (झुंड) पेड़ों का कुंज ।

جھنڈا (४) (झंडा) निशान, ध्वजा, पताका, फरहरा ।

جھنکار (ع) (झंकार) झंकार, पक्षी कलोल ।

جہنم (ع) (जहन्नुम) नरक, जहां पापी रोते हैं ।

جہنمی (ع) (जहन्नुमी) नरकी, नरकवासी ।

جھوٹھ (४) (झूंठ) मिथ्या, असत्य ।

جھوٹھا (४) (झूठा) मिथ्यावादी, असत्यवादी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جھڑنا (४) (झड़ना) गिरना, टपकना, चूना।
جھوکا (४) (झोका) झकोरा, हवा की झोक, ठोकर।
جھولا (४) (झूला) हिंडोला, पालना, हिलना रस्सी पकड़कर।
جھولي (४) (झोली) थैली, कोथली।
جھومنا (४) (झूमना) हिलना, डोलना, उन्धना, लहरना।
جھمکا (४) (झुमका) कान का गहना।
جھونپڑا (४) (झोंपड़ा) मड़इआ, मड़ई, कुटी।
جھونٹا (४) (झोंटा) पींग।
جھونک (४) (झोंक) टकल, झुलने में ठेलना, हवा का झोका।
جہیز (४) (जहेज़) स्त्रीधन, महर, यौतुक।
جھیل (४) (झील) सरवर, सरोवर, जलाशय।
جھینگا (४) (झींगा) एक प्रकार की मछली।
جي (४) (जी) साहेब, आप, चिरंजीव, हाँ।
جیب (ف) (जेब) पाकिट, थैली।
جیبھ (४) (जीभ) जिह्वा, रसना, रसज्ञा।
جیبھی (४) (जीभी) जिस चीज से जीभ साफ़ की जावे।
جیت (४) (जीत) जय, क़ाबू, वशमें करना।
جتنا (४) (जितना) जिसक़दर।
جیتنا (४) (जीतना) जय करना, वश करना।
جیٹھ (४) (जेठ) ज्येष्ठ, एक महीने का नाम।
جیٹھانی (४) (जिठानी) बड़े भाई की स्त्री।
جیجونتي (س) (जैजवंती) एक रागिनी का नाम है।
جید (ع) (जईयद) श्रेष्ठ, उद्यमी, उद्योगी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جیرن (ہ) (जीरन) जीर्ण, पुराना, पाचक ।
جیسا (ہ) (जैसा) जिस तरह, जिस प्रकार से ।
جیشٹھا (س) (जेष्ठा) एक नक्षत्र ।
جیوکا (س) (जीविका) जीवनवृत्ति, नौकरी ।
جیو (س) (जीव) प्राण, आत्मा, रूह ।
جیوڑا (ہ) (जीवड़ा) मन, दिल, चित्त ।
جیون (ہ) (जीवन) जीना ।
جیوں (ہ) (ज्यों) जैसे ही ।
جیونا (ہ) (जीवना) जीता रहना ।
جیلخانا (ف) (जेलखाना) बन्दिगृह, कारागार, बन्धनालय ।

(च)

چائے (ف) (चाय) एक पौधे की पत्ती जिसके पीने से शरीर में फुर्ती आती है ।
چابک (ف) (चाबुक) कोड़ा, तस्मा ।
چابکی (ف) (चाबकी) फुर्ती, चालाकी ।
چابنا (ہ) (चाबना) दांत से कुचलना ।
چابی (ہ) (चाबी) कुंजी, ताली, कुंची ।
چاپلوس (ف) (चापलूस) विनती करनेवाला, खुशामदी ।
چاتر (س) (चातुर) चालाक, चतुर ।
چاٹ (ہ) (चाट) चस्का, स्वाद ।
چاٹنا (ہ) (चाटना) स्वाद लेना, लप लप खाना ।

CC-0. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چاٹی (ہ) (चाटी) मिट्टी का घड़ा।
چادر (ف) (चादर) कपड़े की चद्दर, ओढ़ना।
چار (س) (चार) दूत, धावन, २ का दुगुना ४।
چارپائی (ہ) (चारपाई) खट्वा, शय्या, खटिया।
چارناچار (ف) (चार नाचार) लाचार, अवश।
چارہ (ہ) (चारा) भूसा, पशुभक्ष्य।
چابک‌سوار (ف) (चाबुकसवार) अश्वशिक्षक।
چاریاری (ع) (चारयारी) महम्मदू के चार मन्त्री।
چاشت (ف) (चाश्ट) सुबह का समय।
چاشنی (ف) (चाशनी) मिसरी या बूरे का ताव।
چاق (ع) (चाक़) बलवान्, बली, बलिष्ठ, अरोगी।
چاک (ف) (चाक) फटा हुआ, स्फुटित।
چاکر (ف) (चाकर) सेवक, नौकर, पराधीन।
چاکسو (ف) (चाकसू) एक प्रकार की औषध।
چاقو (ف) (चाक़ू) छुरिका, असिधेनुका, छुरी।
چاکھنا (ہ) (चाखना) स्वाद लेना।
چال (ہ) (चाल) चलन, चलना, गमन, आचरण, रीति।
چالا (ہ) (चाला) मुहूर्त दोघड़िया।
چاند (س) (चाँद) चन्द्रमा, सोम, इन्दु, हिमांशु।
چاندنا (ہ) (चाँदना) उजाला, रोशनी, प्रकाश।
چاندنی (ہ) (चाँदनी) चन्द्रिका, कौमुदी, ज्योत्स्ना।
چانچک (ہ) (चानचक) अचानक, अकस्मात्।
چانگلا (ہ) (चांगला) चेतनवाला, चालाक, आनन्द।
چاؤ (ہ) (चाउ) इच्छा, ध्यान, स्मरण, मनसा, मनोरथ।
چاوڑی (ہ) (चाउड़ी) एक दिल्ली का बाज़ार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چاول (ہ) (चावल) तंदुल, कटा हुआ धान ।
چاہ (ف) (चाह) कूप, अन्धु, इन्दार ।
چاہا (ہ) (चाहा) मांगा हुआ ।
چاہت (ہ) (चाहत) इच्छा, मनसा, मनोरथ, मनरुचि ।
چاہنا (ہ) (चाहना) इच्छा करना, मांगना ।
چبانا (ہ) (चबाना) दांतों से पीसना ।
چبلا (ہ) (चिबल्ला) चंचल, दंगा करनेवाला ।
چبوترہ (ہ) (चबूतरा) चौतरा, चत्वर ।
چبھانا (ہ) (चुभाना) छेदना, गाड़ना, पार करना, घुसाना ।
چبینی چبینا (ہ) (चबेनी, चबेना) भुना हुआ अनाज ।
چپ (ف) (चप) बाहू, हस्त, टांग ।
چپاچپ (ہ) (चपाचप) भोजन करने की आवाज़ ।
چپاتی (ہ) (चपाती) फुलकी, पतली रोटी ।
چپٹنا (ہ) (चिपटना) लिपटना, चिमटना ।
چپت باز (ہ) (चपटबाज़) धौल मारनेवाले ।
چپ چاپ (ہ) (चुपचाप) अनबोल, चुप ।
چپرا (ہ) (चिपरा) नेत्र का मैल, दूषिका, चिपक ।
چپراسی (ہ) (चपरासी) सिपाही, सरकारी मोहर रखनेवाला ।
چپرانا (ہ) (चपराना) हराना, मूर्ख बनाना ।
چپڑنا (ہ) (चुपड़ना) चिकनाना, चिकना करना ।
چپڑی (ہ) (चुपड़ी) चिकनी रोटी ।
چپقلش (ع) (चपक़लिश) तंग, सिकुड़ी हुई भीड़ ।
چپکا (ہ) (चुपका) चुपचाप, अशब्दित, गम्भीर ।
چپکن (ہ) (चपकन) एक प्रकार का वस्त्र ।
چپو (ہ) (चप्पू) नाव की बल्ली, नाव चलाने का बांस ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چپ وراست (ف) (चपवरास्त) दक्षिण-वाम, सज्जा, खब्बा ।
چپی (ہ) (चप्पी) पांव या शरीर को दबाना ।
چپٹ (ہ) (चपट) चपेट, धक्का ।
چت (س) (चित्त) मन, हृदय, चेतन, अन्तःकरण ।
چتا (س) (चिता) हिन्दू की क़बर ।
چتانا (ہ) (चिताना) चेतन करना, सुचित करना ।
چتر (ہ) (चितर) चित्र, बेल बूटा ।
چتراچتر (ہ) (चतुरा,चतुर) बुद्धिमान्, सुजान ।
چتربھج (س) (चतुर्भुज) चार भुजावाला, चतुर्भुजी ।
چوتھہ چتروتھہ (ہ) (चौथ,चतुर्थ) चतुर्थी, चतुर्थ ।
چترگپت (ہ) (चतरगुपत) चित्रगुप्त, यमराज का लेखाध्यक्ष ।
چترگر (ہ) (चत्रगर) चित्रकर्ता, चित्रकारक ।
چترنی (ہ) (चित्रनी) दूसरे प्रकार की स्त्री, स्त्री चार प्रकार की होती हैं ।
چھتری (ہ) (छतरी) छत्र, आतपत्र ।
چترکار (س) (चित्रकार) चित्रकारक,चित्रकर्ता,मूर्ति बनानेवाला ।
چت کبرا (ہ) (चितकबरा) चितला, रंग बरंग, कर्बुर ।
چیتنا (س) (चेतना) बुद्धि, मनीषा, ज्ञान ।
چتیرا (ہ) (चतेरा) चित्रकार ।
چتون (ہ) (चितवन) दृष्टि, नजर ।
چیتھڑا (ہ) (चीथड़ा) चीवर, धज्जी ।
چتی (ہ) (चित्ती) छोटे काले निशान ।
چٹ (ہ) (चिट) टुकड़ा, लीर, धज्जी ।
چٹ (ہ) (चट) चाट, स्वाद, खाना, फुर्ती ।
چٹاچٹ (ہ) (चटाचट) मारने की आवाज़ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چٹاخا (४) (चटाखा) मुख चुम्बने की आवाज़ ।
چٹاک (४) (चटाक) चटकने की आवाज़, कड़क, फूटना ।
چٹان (४) (चटान) पहाड़ी ज़मीन, शिला, पर्वतीय भूमि ।
چٹانا (४) (चटाना) भेंट करना, खिलाना ।
چٹائي (४) (चटाई) कट, बोरिया, पाटी ।
چٹاپٹ (४) (चटापट) हड़बड़ी, उतावली ।
چٹکنا (४) (चटकना) तड़कना जैसे कोयला आग में ।
چٹکلا (४) (चुटकला) चोहल, परिहास, हँसी ।
چھٹکارا (४) (छुटकारा) उद्धार, मोक्ष, छोड़ाव, छुटना ।
چٹکانا (४) (चटकाना) उखाड़ना, तोड़ना ।
چٹکي (४) (चुटकी) चुमटी, दूसरे के शरीर में दुःख देना ।
چٹکیلا (४) (चटकीला) चमकीला, चमकदार ।
چٹني (४) (चटनी) चटपटी ।
چٹورا (४) (चटोरा) खाऊ, जीभ चला, पेटू ।
چٹھا (४) (चिट्ठा) गणित-पत्र, हिसाब का काग़ज़ ।
چٹھي (४) (चिट्ठी) पत्री, पाती, पत्र ।
چوٹ (४) (चोट) घाव, मारपीट, नुक़सान, हानि ।
چچا (४) (चचा) पितृव्य, पितृभ्राता ।
چچڑي (४) (चिचड़ी) कीड़े जो पशुओं के शरीर में पैदा होते हैं ।
چچینڈا (४) (चचेंडा) एक प्रकार की तरकारी ।
چچوڑنا (४) (चिचोड़ना) निचोड़ना ।
چچي (४) (चची) पितृव्य-पत्नी, पितृभ्रातृपत्नी ।
چچیانا (४) (चिचियाना) टपकना, रिसना ।
چخ (ف) (चख) झगड़ा, विरोध ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چقماق (ف) (चक़माक़) चक़मक़ पत्थर ।
چراغ (ف) (चिराग़) दीप, दीपक, दीआ ।
چراغي (ف) (चिरागी) चढ़ावा, भेंट ।
چراگاه (ف) (चरागाह) पशु भक्ष्य स्थान ।
چرانا (ع) (चराना) पशुओं का चुगाना ।
چرانا (ع) (चुराना) चोरी करना, चौर्य करना ।
چراند (ع) (चिरान्द) चर्म दुर्गन्ध, बू बास ।
چرائي (ع) (चराई) चरवाही, पशुओं को चराने का किराया ।
چرب (ف) (चरब) चिकना ।
چربي (ف) (चर्बी) चिकनाई ।
چرپرا (ع) (चरपरा) तेज, तीता, कड़वा ।
چرپراهٹ (ع) (चर्पराहट) तेज़ी, कड़ुआई ।
چرپوز (ف) (चरपूज़) तुच्छ, नाचीज ।
چرپھر (ع) (चरफर) फुर्ती, चालाकी ।
چرچا (ع) (चरचा) गप्प, ज़िकर ।
چرچر (ع) (चरचर) बक बक ।
چرچرانا (ع) (चरचराना) बक बक करना ।
چرخ (ف) (चर्ख़) पहिया, चक्र ।
چرخا چرخي (ع) (चर्खा चर्ख़ी) घिरनी, रँहटी ।
چرس (ع) (चर्स) चमड़े का डोल, एक मादक वस्तु ।
چرسا (ع) (चर्सा) अधौड़ी, चमड़े का डोल ।
چرکا (ع) (चर्का) घाव, ज़ख़म, व्रण ।
چرکٹ (ع) (चिरकुट) टुकड़ा काग़ज़ का ।
چرکٹا (ع) (चरकटा) हस्तिसेवक, हाथीका चारा काटनेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چرکین (ہ) (चिरकीन) गन्दा, गलीज़, मैला, गुगन्ध ।
چرکنا (ہ) (चुरकना) पक्षी विराव ।
چرم (ف) (चिर्म) चमड़ा, खाल, चाम ।
چرمرا (ہ) (चिरमरा) टूटना ।
چرن (س) (चरन) पाद, पद, पाँव, पगु ।
چرنا (ہ) (चरना) पशुओं का खाना ।
چرواہا (ہ) (चरवाहा) पशुचारक ।
چرواہی (ہ) (चरवाही) मज़दूरी चराने की ।
چرونجی (س) (चिरौंजी) एक प्रकार की औषध ।
چری (ہ) (चरी) कड़बी, पशु का चारा ।
چڑ (ہ) (चिड़) खुनसाना, चिढ़ना, खिसियाना ।
چڑا (ہ) (चिड़ा) चिड़िया नर, गौरिया ।
چڑبڑیا (ہ) (चड़बड़िया) बकवासी, बकवादी, बातूनी ।
چڑھانا (ہ) (चढ़ाना) ऊपर लेजाना ।
چڑھاؤ (ہ) (चढ़ाओ) ऊंचा ले जाव ।
چڑھائی (ہ) (चढ़ाई) ऊंचाई, धावा, हमला, हिल्ला ।
چڑھتی (ہ) (चढ़ती) बढ़ती, लाभ ।
چڑھنا (ہ) (चढ़ना) ऊपर जाना ।
چڑیا (ہ) (चिड़िया) पक्षी, शकुनी ।
چڑیل (ہ) (चुड़ैल) डाइन, प्रेतनी ।
چڑی مار (ہ) (चिड़ीमार) बहेलिया, बधिक ।
چسپاں (ف) (चस्पां) चिपकाना, लगाना ।
چست (ف) (चुस्त) फुर्तीला, चालाक ।
چستی (ف) (चुस्ती) फुर्ती, तेज़ी, जल्दी ।
چسکا (ہ) (चसका) स्वाद, रस, मज़ा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چوسنا (ہ) (चूसना) पीना, चाभना।
چشم (ہ) (चश्म) नेत्र, चक्षु, लोचन, नयन, अम्बक, आँख।
چشمک (ف) (चश्मक) विरोध, रंज।
چشمہ (ف) (चश्मह) ऐनक, उपनेत्र, कुंड, सरोवर।
چغد (ف) (चुग़द) एक पक्षी, उलूक, उल्लू।
چغلخور (ف) (चुग़लख़ोर) निन्दक, असूयक, निन्दकी।
چغلی (ف) (चुग़ली) निन्दा, कुत्सा, गर्हण।
چق (ع) (चिक़) परदा, चिक, जवनिका।
چقندر (ف) (चुक़न्दर) एक प्रकार की तरकारी।
چک (ہ) (चक) धरती की हदबन्दी, जोती भूमि।
چکاچوند (ہ) (चकाचोन्द) तिरमिरी, अँधियारी।
چکور (ہ) (चकोर) एक पक्षी जो अग्नि खाता है।
چکارا (ہ) (चिकारा) एक बाजा है।
چکانا (ہ) (चुकाना) ठहराना, मोलबाँधना।
چکتا (ہ) (चकत्ता) शरीर पर बृहच्चिह्न, दाग।
چیکٹ (ہ) (चीकट) तेल का मैल, गाद।
چکتی (ہ) (चकती) गोल टिकिया।
چکر (ہ) (चकर) पहिया, शस्त्र, सन्ताप।
چکرمکر (ہ) (चकरमकर) कपट, फ़रेब।
چکلا (ہ) (चकला) वेश्यागृह, चकरल, मण्डल चौड़ा।
چکن (ہ) (चिकन) बूटेदार कपड़ा।
چکنا (ہ) (चिकना) घोटा हुआ, साफ़, चुपड़ा, तेलिया।
چکناچور (ہ) (चकनाचूर) टुकड़ा, करतल, चूर चूर।
چکو (ہ) (चक्कू) छुरी छुरिका, असिधेनुका।
چکوا (ہ) (चकवा) चक्रवाक।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چکوتا (ہ) (चिकोता) निबेड़ना, निबटाना, फ़ैसला ।
چکوترا (ہ) (चिकोतरा) एक फल ।
چکھنا (ہ) (चखना) स्वाद लेना, रस लेना ।
چکئی (ہ) (चकई) एक गोल खेलौना, फिरकी ।
چکی (ہ) (चक्की) पाट, दलैती, खुरिया, जांत्र ।
چکیدگی (ف) (चकीदगी) टपकना, चूना ।
چکانا (ہ) (चुगाना) चराना, खिलाना पश्वादि का ।
چگونگی (ف) (चिगूनगी) वार्ता, प्रवृत्ति, वृत्तान्त ।
چگونہ (ف) (चिगूना) किस तरह, किस प्रकार से ।
چل (ہ) (चल) चलना, बढ़ना ।
چلا (ہ) (चिल्ला) धनुष की रस्सी, कमान की डोर ।
چلا (ہ) (चिल्ला) ४० दिन ।
چلاچلی (ہ) (चलाचली) रवानगी, जाना प्रदेश का ।
چالان (ف) (चालान) समाचार भेजना ।
چلانا (ہ) (चिल्लाना) चीखना, पुकारना ।
چلانا (ہ) (चलाना) हकाना, आगे बढ़ना, गोली छोड़ना ।
چل بچل (ہ) (चलबिचल) बिसरना, भूलना ।
چلبلا (ہ) (चुलबुला) फुर्तीला, चुल्ला, चंचल ।
چلتر (ہ) (चलत्तर) चरित्र, फ़रेब, कपट ।
چلچل (ہ) (चुलचुल) डांवांडोल, अस्थिर ।
چلچلاو (ہ) (चलचलाव) परदेश जाना, चलाचली ।
چلغوزہ (ف) (चिलग़ोज़ा) एक प्रकार का सूखा मेवा ।
چلکنا (ہ) (चिलकना) चमकना ।
چلم (ہ) (चिलम) हुक़े की टोपी ।
چلمچی (ہ) (चिलमची) मुँह हाथ धोने का पात्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چلون (४) (चिलवन) चिक, परदा, जवनिका।
چلن (×) (चलन) चाल, मर्यादा, मर्याद।
چلنا (४) (चलना) बढ़ना, आगे जाना, रमना।
چلو (४) (चुल्लू) अंजली, चिरुआ।
چلوا (४) (चलवा) एक प्रकार की मछली।
چمار (४) (चमार) चर्मकार, रैदास, पादूकृत्।
چمبر (ف) (चम्बर) आकाश, व्योम।
چمبل (४) (चम्बल) एक नदी का नाम है।
چمپا (س) (चम्पा) एक पुष्प।
چمپت ہونا (४) (चम्पतहोना) चला जाना, भाग जाना।
چمپئی (४) (चम्पई) पीला रंग, चम्पई रंग।
چمتکار (४) (चमत्कार) शोभा, भड़क, झलक।
چمٹا (४) (चिमटा) मोचना, सीऊंठा।
چمٹنا (४) (चिमटना) लिपटना, चिपकना।
چمٹی کانٹا (४) (चिमटीकांटा) सोनार के औज़ार।
چمچہ (४) (चमचा) करछी, चिम्मच, चमस।
چمرکھ (४) (चमरख) सूखा चमड़ा, चरसा।
چمڑا (४) (चमड़ा) चर्म, खाल, अधौड़ी।
چمڑنا (४) (चिमड़ना) लिपटना, चिमटना।
چمک (४) (चमक) उजाला, झलक।
چمک پتھر (४) (चमक पत्थर) चक़माक़, एक प्रकार का पत्थर।
چمکارنا (४) (चुमकारना) पुचकारना, दिलासा देना।
چمکانا (४) (चमकाना) डराना, बिदकाना, साफ़ करना।
چمکنا (४) (चमकना) झलकना।
چمگادر (४) (चमगादर) एक पखेरू, रात्रिदृक्।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چمن (ف) (चमन) बगीचा, बाड़ी ।
چنا (ہ) (चना) चणक, बूट, छोला ।
چننا (ہ) (चुनना) बिनना, छांटना ।
چنار (ف) (चिनार) एक प्रकार का पेड़ ।
چناں چنیں (ف) (चुनांचुनीं) यह वह, ऐसा, जैसा ।
چنانچہ (ف) (चुनांचे) जैसा, ऐसाही ।
چناوٹ (ہ) (चुनावट) बिना हुआ, चुनना ।
چمیلی (ہ) (चमेली) एक प्रकार का सुगन्धित पुष्प ।
چیتنا (ہ) (चीतना) बेल बूटा करना ।
چنچل (س) (चंचल) फुर्तीला, अस्थिर, चालाक ।
چنچنانا (س) (चिनचिनाना) क्रोध करना, क्रोधित होना ।
چند (ف) (चंद) कितने, कई, कतिपय ।
چند (ہ) (चंद) चन्द्रमा, चांद, सोम, इन्दु ।
چندا (ہ) (चंदा) मांगना, द्रव्य जमा करना ।
چندان (ف) (चंदाँ) कितने, कई, कतिपय ।
چندر (ہ) (चंदर) चन्द्र, चन्द्रमा, सोम, इन्दु, द्विजराज ।
چندرا (ہ) (चंदरा) चालाक, फुर्तीला, लुच्चा ।
چندرما (ہ) (चन्द्रमा) चन्द्रमा, चन्द्र, सोम, शशधर ।
چندن (س) (चंदन) एक प्रकार का सुगन्धित काष्ठ ।
چندوا (ہ) (चंदवा) टोपी, कपाल ।
چندھا (ہ) (चुंधा) स्वल्प दर्शक, कम दृष्टिमान् ।
چندیری (ہ) (चंदेरी) एक नगर का नाम है ।
چنڈال (ہ) (चंडाल) भंगी, चूड़ा ।
چنڈاول چنڈول (ہ) (चंडावल / चंडूल) पिछली फौज, एक पक्षी का नाम है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چنري (ہ) (चुनरी) दुपट्टा, बोच्छन, शिरवस्त्र ।
چنگ (ف) (चुंग) पंजा, हाथ ।
چنک (ہ) (चिनक) मूत्र बूँद बूँद आना ।
چنگا (ہ) (चंगा) श्रेष्ठ, उत्तम, नैरोग्य ।
چنگاري (ہ) (चिनगारी) अग्निकण, स्फुलिंग ।
چنگال (ف) (चुंगाल,चुंगल) पंजा, शेरहस्त ।
چنگي گھر (ہ) (चुंगीघर) करगृह ।
چنگھاڑ (ہ) (चिंघाड़) हाथी या शेर की आवाज़ ।
چنگی (ہ) (चुंगी) कर महसूल ।
چنگیر چنگیري (ہ) (चंगेर, चंगेरी) फूलदान, पुष्पपात्र, फुलडाली ।
چني (ہ) (चुन्नी) लालड़ी, एक लाल रंग का रत्न है ।
چوب (ف) (चोव) लकड़ी, काष्ठ ।
چوبارا (ہ) (चौबारा) अटारी, छत के ऊपर का मकान ।
چوبچہ (ف) (चौवच्चा) पक्का गड़हा पानी के वास्ते, हौज़ ।
چوبدستي (ف) (चोवदस्ती) हाथ की लकड़ी, छड़ी ।
چوبدار (ف) (चोवदार) जमादार ।
چوبھنا (ہ) (चुभना) गड़ना, धसना ।
چوبے (ہ) (चौबे) एक उपाधि, चतुर्वेदी ।
چوبی (ف) (चोवी) लकड़ी की वस्तु ।
چوپاڑ (ہ) (चौपाड़) गांव में धर्मशाला ।
چوپایا (ہ) (चौपाया) पशु, डांगर ।
چوپائي (س) (चौपाई) एक छन्द का नाम है ।
چوپٹ (ہ) (चौपट) उजाड़, नष्ट, चपटा ।
چوپڑ (س) (चौपड़) चतुष्पुटी, पांशों का खेल ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چپڑ (ہ) (चुपड़) तेल या घी लगा हुआ।
چوتارا (ہ) (चौतारा) कपड़ा चार तार का बना हुआ।
چوتالا (ہ) (चौताला) चार ताल का गाना।
چوترہ (ہ) (चौतरा) चबूतरा, चत्वर।
چوتڑ (ہ) (चूतड़) नितम्ब, कटि पश्चात् भाग।
چوتیا (ہ) (चूतिया) मूर्ख, सीधा।
چوٹا (ہ) (चोट्टा) चोर, तस्कर, लुटेरा।
چوٹی (ہ) (चोटी) शिखा, पहाड़ की चोटी।
چوچلا (ہ) (चोचला) नखरा, भोली बात।
چودس (ہ) (चौदस) चतुर्दशी।
چودھرائی (ہ) (चौधराई) प्रधानता, मुख्यता।
چودھری (ہ) (चौधरी) प्रधान, मुख्य, अग्रगामी।
چور (ہ) (चवर) चमर, चामर।
چور (ہ) (चूर) चूर्ण, बुकुनी, रेतन।
چورا (ہ) (चूरा) गरदा, किसी चीज़ की बची हुई मिट्टी।
چوراہا (ف) (चौराहा) चौहट, चतुर्मार्ग।
چورس (ہ) (चौरस) समान, चारों तरफ़ से बराबर।
چورما (ہ) (चूरमा). एक प्रकार की मिठाई।
چورن (س) (चूरन) पाचक, पाककारक।
چوری (ہ) (चोरी) चौर्य, स्तेन।
چوڑا (ہ) (चूड़ा) भंगी, मलग्राही, चंडाल।
چوڑاچوڑائی (ہ) (चौड़ा चौड़ाई) फैला हुआ, विस्तीर्ण।
چور (ہ) (चोर) तस्कर, मोषक, एकागारि, दस्यु।
چوک (ہ) (चौक) चौहटा, चौराहा, गुदरी बाज़ार।
چوک (ہ) (चूक) भूल, विस्मृत।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چوکا (ہ) (चूका) खट्टी वस्तु, अम्ल वस्तु ।
چوکا (ہ) (चौका) रसोई, पाकशाला, महानस ।
چوکھٹ (ہ) (चौखट) दरवाज़े का ढांच, किवाड़, कपाट ।
چوکڑ (ہ) (चोकड़) भूसी, छान ।
چوکڑی (ہ) (चौकड़ी) कूद, फांद, फलांग ।
چوکس (ہ) (चौकस) सावधान, सचेत, चालाक ।
چوکسائی (ہ) (चौकसाई) सावधानी, चौकीदारी ।
چوکونا (ہ) (चौकोना) चतुष्कोण, चार कोनेवाली वस्तु ।
چوکھا (ہ) (चोखा) उत्तम, श्रेष्ठ, तेज ।
چوکی (ہ) (चौकी) कुर्सी, पीढ़ा, चौकसी ।
چوگا (ہ) (चोगा) पक्षी का दाना, खाना ।
چوگان (ف) (चौगान) एक क्रीड़ा स्थान, खेलने की जगह ।
چوگرد (ف) (चौगिरद) आसपास ।
چوگوشہ (ف) (चौगोशा) चतुष्कोण ।
چول (ہ) (चूल) दरवाज़े की जोड़, अथवा कील ।
چولا (ہ) (चोला) शरीर, देह, काया ।
چولائی (ہ) (चौलाई) शाक, तरकारी, भाजी ।
چولھا (ہ) (चूल्हा) चुल्लि, चुल्लिका, अधिश्रयणी ।
چولی (ہ) (चोली) कांचोली, अंगिया ।
چوما (ہ) (चूमा) चुम्बा ।
چوماسا (س) (चौमासा) चतुर्मास, बरस काल, बरसात ।
چومکھ (س) (चौमुख) चतुर्मुख, ब्रह्मा, धाता ।
چونا (ہ) (चूना) टपकना, चूर्ण, चुन ।
چونچ (ہ) (चोंच) ठोर, पक्षी का मुख ।
چونچی (ہ) (चूंची) कुच, स्तन, छाती ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چونڈھا (ہ) (चूंडहा) बालों का जूड़, या बालों का चोटा।
چونسر (س) (चौंसर) चौपड़, चार पांशों का खेल।
چونک (ہ) (चौंक) चौपड़ का बाजार।
چونکنا (ہ) (चौंकना) सावधान, चौकस।
چونی (ہ) (चूनी) आटे की, मोटे अनाज का आटा।
چوھا (ہ) (चूहा) मूसा, मुसिक, मूस, आखू।
چوھان (س) (चौहान) रजपूतों की एक जाति।
چوھی (ہ) (चूही) मूसे का बच्चा, मुसरिया।
چھاپ (ہ) (छाप) मुद्रित, मोहर।
چھت (ہ) (छत) घर का पटाव।
چھاتا (س) (छाता) बड़ी छतुरी।
چھاپاخانہ (ف) (छापाखाना) मुद्रालय, यन्त्रालय।
چھاتی (ہ) (छाती) हृदय, चूची, कुच, उर।
چھاچھ (ہ) (छाछ) मट्ठा, मही, गोरस।
چھاج (ہ) (छाज) शूप, डगरा।
چھار (ف) (चहार) चार, दो दो, चार।
چھاڑ چھوڑیلہ (ہ) (छाड़,छड़ेला) एक सुगंधी दवा है।
چھاگل (س) (छागल) बकरे की खाल, रस्सी।
چھال (ہ) (छाल) छिलका, पोस्त।
چھالا (ہ) (छाला) फफाला, फुंसी।
چھالیاں (ہ) (छालियां) सुपारी।
چھان (ہ) (छान) चोकर, भूसी, बूर।
چھانا (ہ) (छाना) छाया करना।
چھان بین (ہ) (छानबीन) ढूंढ़ना, टोया टोई, पूंछ पांछ।
چھانٹ چھانٹنا (ہ) (छांट,छांटना) कपड़ा पानांसे साफ़ करना,काटना,समारना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چھاونی (४) (छाउनी) पलटन के रहने की जगह, अक्षौहिणी ।
چھب (४) (छब) ढंग, प्रकार, तरह ।
چھبچھ (ف) (चहबच्चा) चौबच्चा, गड़हा धरती में ।
چھپانا (४) (छिपाना) लुकाना, दबकाना, चोराना ।
چھپانا (४) (छपाना) मुद्रित कराना ।
چھپائی (४) (छपाई) मज़दूरी छपाई की ।
چھپر (४) (छप्पर) घास अथवा फूस का घर ।
چھپرکھٹ (४) (छपरखट) पलँग, खाट, सेज ।
چھپکلی (४) (छिपकली) टिकटिकी, पल्ली, एक जानवर का नाम ।
چھپنا (४) (छुपना) लुक जाना ।
چھتر (४) (छत्र) आतपत्र, छाता, राजा की छतुरी ।
چھتری (४) (छतुरी) छोटा छत्र, चँदवा ।
چھٹانک (४) (छटांक) एक सेर का सोलहवां भाग ।
چھٹکارا (४) (छुटकारा) छुटना, उद्धार, मोक्ष ।
چٹخنی (४) (चटख़नी) दरवाज़े के बन्द करने का खटका ।
چھٹنا (४) (छुटना) अलग होना ।
چھٹی (४) (छुट्टी) छुटकारा, अवकाश ।
چھٹی (४) (छठी) बालक होने के छठे दिन की पूजा ।
چھیچڑا (४) (छीचड़ा) मांस का टुकड़ा ।
چھچھورا (४) (छिछोरा) बच्चा, लड़कपन ।
چھچھوندر (४) (छछूंदर) टिटिम, छूछू ।
چھیدنا (س) (छेदना) छेदना, बींधना, पार करना ।
چھرا (४) (छर्रा) बन्दूक़ की छोटी गोलियां ।
چھرا (४) (छुरा) बड़ा चाकू, छुर ।
چہرا (४) (चेहरा) चेष्टा, मुँह, मुख, सूरत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چھڑی (ف) (छड़ी) हाथ की लकड़ी, यष्टि ।
چھوڑنا (ہ) (छोड़ना) छुटकारा देना ।
چھڑکانا (ہ) (छिड़काना) पानी फैलाना, सेचन ।
چھڑنا (ہ) (छड़ना) अनाज को कूटना पीटना ।
چھڑ (ہ) (छड़) लम्बा बांस ।
چھڑیلا (ہ) (छड़ीला) एक सुगन्धी घास ।
چھکڑا (ہ) (छकड़ा) गाड़ी, रहड़ू ।
چھینکنا (ہ) (छींकना) नाक से शब्द करना ।
چکھنا (ہ) (चखना) स्वाद लेना, रस लेना ।
چھل (ہ) (छल) कपट, धोखा, फ़रेब ।
چھولا (س) (छोला) चना, चणक, एक प्रकार का अन्न ।
چھلا (ہ) (छल्ला) कुण्डल, मुन्दरी, अंगुलीयक ।
چھلانگ (ہ) (छलांग) फलांग, कूदना ।
چھلاوا (ہ) (छलावा) भूत प्रेत, पिशाच ।
چھلکا (ہ) (छिलका) बक्कल, खोइआ, पोश्त ।
چھلکنا (ہ) (छलकना) पानी आदि का फैलना ।
چھلنا (ہ) (छलना) ठगना, धोखा देना ।
چھلوری (ہ) (छिलौरी) फुन्सी, छाला ।
چھما (ہ) (छिमा) क्षमा, माफ़ी, सहन ।
چھمچھمانا (ہ) (छमछमाना) मेह बरसना ।
چھن (ہ) (छिन) क्षण, मुहूर्त्त, पल, लहज़ा ।
چھنا (ہ) (छना) साफ़ की हुई वस्तु ।
چھنال (ہ) (छिनाल) वेश्या, पातुर, नगर नारी, कंचनी ।
چنچنانا (ہ) (चिंचनाना) क्रोध करना ।
چھند (ہ) (छंद) जिसमें श्लोकादि कहे जाते हैं ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چھیننا (س) (छीनना) ले लेना, झपटना ।
چھوت (ہ) (छूत) संसर्ग, स्पर्श ।
چھوٹ (ہ) (छूट) छुटना, छाड़ना ।
چھوٹا (ہ) (छोटा) लघु, कमती, थोड़ा ।
چھوچھا (ہ) (छूछा) खाली, थोथा, रीता ।
چھوڑنا (ہ) (छोड़ना) छुट्टा देना, छुटकारा देना ।
چھوکرا (ہ) (छोकरा) लड़का, बालक ।
چھوکری (ہ) (छोकरी) लड़की, बालिका ।
چھونا (ہ) (छूना) स्पर्श करना, संसर्ग करना ।
چھونک چھونکنا (ہ) (छौंक छौंकना) बघारना, छौंकना ।
چھورا (ہ) (छोरा) लड़का, बालक, माणवक ।
چھیپ (ہ) (छीप) कुष्ठ भेद, कच्ची कोढ़ ।
چھیپی (ہ) (छीपी) कपड़े का छापनेवाला ।
چھپنا (ہ) (छपना) कपड़ या कागज़ का छापना ।
چھیتر (ہ) (छीतर) पुरानी जूती ।
چھینٹ (ہ) (छींट) रंगीन बूटेदार कपड़ा ।
چھیجنا (ہ) (छीजना) कमती होना, घटना, सूखना ।
چھیدنا (ہ) (छेदना) सूराख करना, वारपार करना, बींदना ।
چھیڑنا (ہ) (छेड़ना) दिक़ करना, सताना ।
چھینکا (ہ) (छींका) लटकन रस्सी का, सिकहर ।
چھیل (ہ) (छैल) बांका, छैला, टेढ़ा ।
چھپٹنا (ہ) (छपटना) छीनना, ले लेना ।
چھینٹا (ہ) (छींटा) पानी छिड़कना ।
چیت (ہ) (चैत) चैत, मधु, वर्ष का प्रथम मास ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

چیتا (ہ) (चीता) तेंदुआ, एक प्रकार का शिकारी जीव ।
چیتن (س) (चैतन) ज्ञान, सचेत ।
چیتنا (ہ) (चीतना) बेल बूटा बनाना ।
چیٹک (ہ) (चेटक) ध्यान, प्रीति ।
چیچک (ف) (चेचक) शीतला माता, गोटी ।
چیدہ (ف) (चीदा) चुना हुआ, छांटना ।
چیرنا (ہ) (चीरना) फाड़ना, काटना ।
چیرا (ہ) (चीरा) फाड़ा हुआ, काटा हुआ ।
چیلی (ہ) (चेली) दासी, शिष्य स्त्री ।
چیز (ف) (चीज़) वस्तु पदार्थ ।
چیشٹا (س) (चेष्टा) सूरत,मुख,कर चरणानुकूल व्यापार ।
چیکٹ (ہ) (चीकट) गाद, तेल का मैल ।
چیکڑ (ہ) (चीकड़) कीचड़, पंक ।
چیل (س) (चील) चिल्ल, दाक्षाय, एक परिन्द ।
چیلا (ہ) (चेला) शिष्य, अन्तेवासी, छात्र ।
چیلا (ہ) (चेला) लकड़ी का कुन्दा, सेवक ।
چین (ہ) (चैन) सुख, आनन्द ।
چین (ہ) (चीन) एक देश का नाम ।
چینا (ہ) (चेना) चीना, एक प्रकार का अन्न ।
چینٹی (ہ) (चींटी) कीड़ी, पिपीलिका ।
چینی (ہ) (चीनी) बूरा, मीठा, शर्करा ।
چینی (ف) (चीनी) चीन देश निवासी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

(ح)

حاتم (ع) (हातम) एक बड़े दयालु दाता का नाम है।
حاجت (ع) (हाजत) आवश्यक, आवश्यकीय, इच्छा।
حاجي (ع) (हाजी) मुसलमान यात्री मक्के का।
حادثه (ع) (हादसा) विपत्, दुःख।
حاذق (ع) (हादिक़) बुद्धिमान्, विद्वान्।
حاسد (ع) (हासिद) शत्रु, बैरी, आराति, दम्भी।
حاشيه (ع) (हाशिया) किनारा, कोर।
حاصل (ع) (हासिल) लाभ, प्राप्ति।
حاضر (ع) (हाज़िर) मौजूद, उपस्थित।
حاضرين (ع) (हाज़रीन) सभासद, सभ्य, सामाजिक।
حاضرات (ع) (हाज़रात) देव, जीने का बुलाना।
حافظ (ع) (हाफ़िज़) अन्ध, नेत्र हीन, कुरान कण्ठस्थी।
حافظه (ع) (हाफ़िज़ा) स्मरण, स्मरणशक्ति।
حاكم (ع) (हाकिम) राजा, आज्ञा कारक, अनुशासक।
حكم (ع) (हुक्म) आज्ञा, अनुशासन।
حال (ع) (हाल) वृत्तान्त, प्रवृत्ति।
حالت (ع) (हालत) दशा, गति।
حمد (ع) (हम्द) स्तुति, नुतिस्तव, स्तोत्र, सराहना।
حاضرضامني (ع) (हाज़रज़ामनी) दर्शनप्रतिभू।
حامل (ع) (हामिल) प्रापक, प्रापणकारक, ले जानेवाला।
حمل (ع) (हमल) गर्भ, बोझा, गाभ, कोख।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حامي (ع) (हामी) सहाई, रक्षक ।
حائل (ع) (हायल) बीच में आना, सरोक, बाध ।
حُب (ع) (हुब) प्रीति, प्रेम ।
حب (ع) (हब) गोली, वटिका ।
حُباب (ع) (हुबाब) पानी का बुलबुला ।
حبذا (ع) (हबबज़ा) श्रेष्ठ, उत्तम, योग्य ।
حبس (ع) (हबस) बन्ध हवा, उमस, क़ैद, दम घुटना।
حبشي (ع) (हबशी) हबश देश के वासी ।
حبه (ع) (हब्बा) ज़रा, थोड़ा ।
حبيب (ع) (हबीब) मित्र, प्रेमी ।
حتّى (ع) (हत्ता) यहां तक ।
حج (ع) (हज) मक्के मदीने की यात्रा ।
حجاب (ع) (हिजाब) लाज, शर्म, परदा ।
حجاز (ع) (हजाज़) अर्ब देश में एक स्थान का नाम है ।
حجام (ع) (हज्जाम) नापित, बारबर, नाई ।
حجامت (ع) (हजामत) क्षौर, बाल मुण्डना ।
حُجت (ع) (हुज्जत) तकरार, हठ, विवाद ।
حُجتي (ع) (हुज्जती) हठी, विवादी, तकरारी ।
حجر (ع) (हजर) पत्थर, शिला ।
حُجره (ع) (हुजरा) कोठड़ी ।
حُجم (ع) (हुजम) मोटाई पुस्तक की, ज़खामत ।
حد (ع) (हद) सीमा, सीम, सीव ।
حداد (ع) (हद्दाद) लोहकार, लोहार ।
حدت (ع) (हिद्दत) गर्मी, तामसी ।
حديث (ع) (हदीस) मोहम्मद का क़ानून, शास्त्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حدید (ع) (हदीद) लोहा, लोह, अयस् ।
حذر (ع) (हज़र) बचना, रुकना ।
حرف (ع) (हज़फ़) किसी अक्षर के शब्द को छिपाना ।
حرارت (ع) (हरारत) गर्मी, ज्वर, संताप ।
حراست (ع) (हिरासत) चौकसी, पहरा ।
حرّاف (ع) (हर्राफ़) चालाक, चतुर, कपटी ।
حرامکاری (ع) (हरामकारी) चाम चोरी, कुकर्मी, लम्पटता ।
حرامی (ع) (हरामी) डाकू, ख़ूनी, गैलड़ ।
حرب (ع) (हरब) युद्ध, संग्राम, समर ।
حربه (ع) (हरबा) शस्त्र, हथियार चोट ।
حربا (ع) (हिरबा) शरट, गिरगट ।
حرص (ع) (हिरस) लोभ, लालच ।
حرف (ع) (हरफ़) अक्षर, अच्छर ।
حرام (ع) (हराम) अलीन, त्याज्यवस्तु, अयोग्य ।
حرفت (ع) (हिरफ़त) हुनर, शिल्प विद्या ।
حرکت (ع) (हरकत) छेड़ना, हिलाना करना ।
حرم (ع) (हरम) रानिवास, अन्तःपुर, मक्के का घर ।
حرمت (ع) (हुरमत) आदर, सत्कार ।
حریر (ع) (हरीर) रेशमी कपड़ा, पीताम्बर ।
حریرا (ع) (हरीरा) आटे व मेवे आदि को पीसकर घी में खाना ।
حریص (ع) (हरीस) लोभी, लालची ।
حریف (ع) (हरीफ़) शत्रु, वैरी, आराति, पर ।
حُزن (ع) (हुज़्न) दुःख, चिन्ता, क्लेश, ग़म ।
حس (ع) (हिस) चैतन्य, सूझ बूझ, ज्ञानेन्द्री ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حساب (ع) (हिसाब) गणित, लेखा, गिनती ।
حسابي (ع) (हिसाबी) गणक, गणितकर्ता ।
حسام (ع) (हुसाम) तेज़ तलवार, तीक्ष्ण खड्ग ।
حكمت عملي (ع) (हिकमत-अमली) राजनीति, अर्थ-शास्त्र ।
حسب (ع) (हस्ब) अनुकूल, अनुसार ।
حسد (ع) (हसद) ईर्षा, दम्भ, कुढ़ना, जलना ।
حسرت (ع) (हसरत) अपूर्ण मनोरथ, कष्ट ।
حسن (ع) (हसन) नेक, श्रेष्ठ, अली का पुत्र ।
حسن (ع) (हुसन) सुन्दरता, स्वरूप ।
حسين (ع) (हुसैन) अली का दूसरा पुत्र ।
حشر (ع) (हशर) प्रलय, क्षय, कल्पान्त ।
حشم حشمت (ع) (हशम हशमत) शोभा, कान्ति, विभूति ।
حشو (ع) (हशव) शिश्न, लिंग ।
حصار (ع) (हिसार) गढ़, क़िला, दुर्ग, एक नगर का नाम है ।
حصر (ع) (हसर) भरोसा, सहारा ।
حصه (ع) (हिस्सा) भाग, बांटा ।
حضرت (ع) (हज़रत) महाशय, सत्पुरुष ।
حضور (ع) (हज़ूर) सम्मुख, अन्नदाता, महाराजा ।
حظ (ع) (हज़) स्वाद, चस्का, मज़ा ।
حفاظت (ع) (हिफ़ाज़त) रक्षा, चौकसी ।
حفظ (ع) (हिफ़ज़) उद्धार, बचाव ।
حق (ع) (हक़) सत्य, हिस्सा, भाग ।
حقارت (ع) (हिक़ारत) निरादर, अनभाव ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حقنه (ع) (हुक़ना) बली बेरेचनकी, जुलाब के वास्ते काम आती है।

حقه (ع) (हुक़्क़ा) नली तमाकू पीने की।

حقير (ع) (हक़ीर) निषेध, निषध।

حقيقت (ع) (हक़ीक़त) सत्य वार्ता, वृत्तान्त।

حقيقي (ع) (हक़ीक़ी) सत्य, असली।

حك (ع) (हक) छीलना, मिटाना।

حُكام (ع) (हुक्काम) अनुशासक, आज्ञापक, आज्ञाकारक।

حكايت (ع) (हिकायत) कहानी।

حكمنامه (ع) (हुकमनामा) आज्ञापत्र, शासनपत्र।

حكيم (ع) (हकीम) वैद्य, चिकित्सक।

حكمت (ع) (हिकमत) कपट, यत्न, उपाय।

حكمتي (ع) (हिकमती) कपटी, जन्नी जनती।

حُكمي (ع) (हुक्मी) आज्ञा अनुसार।

حكومت (ع) (हकूमत) राज्य।

حل (ع) (हल) पीसना, रगड़ना, घिसना।

حلال (ع) (हलाल) कृतज्ञता।

حلاوت (ع) (हलावत) स्वाद, मज़ा।

حلف (ع) (हलफ़) सौगन्ध, क़सम।

حلق (ع) (हलक़) गला, कण्ठ।

حلقه (ع) (हलक़ा) कुण्डल, घेरा।

حلقوم (ع) (हलक़ूम) गला, टेंटुआ।

حلم (ع) (हिल्म) गम्भीरी, धीमापन।

حلوا (ع) (हलवा) एक प्रकार की मिठाई।

حلوان (ع) (हलवान) बकरी का बच्चा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حلوائي (ع) (हलवाई) मिठाई बनानेवाला।
حليم (ع) (हलीम) गम्भीर, धीमा, घुन्ना।
حمار (ع) (हिमार) गधा।
حماقت (ع) (हिमाक़त) मूर्खता, अज्ञात, अज्ञान।
حمال (ع) (हम्माल) मजदूर, कुली, बोझ उठानेवाला।
حمام (ع) (हम्माम) स्नान करने का स्थान।
حمامی (ع) (हम्मामी) स्नान करानेवाला।
حمايت (ع) (हिमायत) रक्षा, भरोसा, पक्षकरना, सहायता
حمق (ع) (हुमक़्क़) मूर्खता, अज्ञात।
حمله (ع) (हमला) हिल्ला, चढ़आना, धावा।
حميت (ع) (हमइय्यत) पुरुषार्थ, परिश्रम।
حنا (ع) (हिना) मेंहदी।
حنائي (ع) (हिनाई) मेंहदी का रंग।
حوا (ع) (हव्वा) जगत जननी, मनुष्यों की माता।
حواري (ع) (हवारी) मित्र, ईसा पैग़म्बर के संगती।
حوالے کرنا (ع) (हवाले करना) सौंपना, समर्पण।
حواس (ع) (हवास) चैतन्य, सूझबूझ।
حوصله (ع) (हौसला) पुरुषार्थ, परिश्रम।
حوالات (ع) (हवालात) क़ैदख़ाना।
حوالدار (ع) (हवालदार) पलटन का अफ़सर, अग्रगामी।
حوالي (ع) (हवाली) आस पास, चौगिर्द।
حوت (ع) (हूत) मछली, मच्छ।
حور (ع) (हूर) स्वर्ग की स्त्री, उर्वशी, अप्सरा।
حوض (ع) (हौज़) सरोवर, कुण्ड।
حول (ع) (हौल) भय, डर।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

حويلي	(ع)	(हवेली)	घर, स्थान।
حيا	(ع)	(हया)	लाज, शरम, लज्जा।
حيات	(ع)	(हयात)	आयु, उमर।
حيثيت	(ع)	(हैसियत)	आदरदशा।
حيران	(ع)	(हैरान)	घबराना, दुःखी।
حيرت	(ع)	(हैरत)	आश्चर्य।
حيص بيص	(ع)	(हैस बैस)	तकरार, संवाद।
حيض	(ع)	(हैज़)	रजस्वला, ऋतुमती।
حيضي	(ع)	(हैज़ी)	बालक जो रजस्वला के समय गर्भ में आवै।
حيف	(ع)	(हैफ़)	पछिताना, शोक, अनुताप, संताप।
حيله	(ع)	(हीला)	बहाना, मक्कर, कपट, फ़रेब।
حين	(ع)	(हीन)	समय, काल, वक़्त।
حيوان	(ع)	(हैवान)	पशु, जन्तु, चौपाया।

(خ)

خاک	(ف)	(ख़ाक)	मिट्टी, धूल, स्वा, राख।
خاتم	(ع)	(ख़ातम)	मुंदरी, कुण्डल, अँगूठी।
خاتمه	(ع)	(ख़ातमा)	समाप्त, सम्पूर्ण।
خاتون	(ف)	(ख़ातून)	रानी, बीबी, बेगम।
خادم	(ف)	(ख़ादिम)	सेवक, टहलिया, नौकर।
خدمت	(ف)	(ख़िदमत)	टहेल, सेवा।
خار	(ف)	(ख़ार)	काँटा, शूल।
خارج	(ع)	(ख़ारिज)	निकालना, बाहर करना, निकम्मा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خارش	(ف)	(ख़ारिश)	खुजली, चुल्ल ।
خارشتي	(ف)	(ख़ारिश्ती)	खुजलीवाला, चुल्लवाला ।
خاص	(ع)	(ख़ास)	वहही अपना ।
خاصه	(ع)	(ख़ास्सह)	गुण ।
خاصيت	(ع)	(ख़ासियत)	गुण ।
خاطر	(ع)	(ख़ातिर)	दिल, हृदय, वास्ता ।
خاکا	(ف)	(ख़ाका)	चर्वा, सांचा, साया, छाया ।
خاکستر	(ف)	(ख़ाकिस्तर)	स्वा, राख, धूल ।
خاکشي	(ف)	(ख़ाकशी)	एक प्रकार की औषध ।
خاکي	(ف)	(ख़ाकी)	एक धुंधला रंग ।
خال	(ع)	(ख़ाल)	काली बिन्दी शरीर पर, तिल ।
خالا	(ع)	(ख़ाला)	माता की बहिन, मौसी ।
خالص	(ع)	(ख़ालिस)	शुद्ध, बे कपट ।
خالصه	(ع)	(ख़ालसा)	राजकी कचेहरी, राज, सरकार ।
خالق	(ع)	(ख़ालिक)	उत्पन्न करनेवाला, सृष्टि रचनेवाला ।
خالو	(ع)	(ख़ालू)	माता की बहिनका पति, मौसा ।
خالي	(ع)	(ख़ाली)	रीता, थोथा ।
خام	(ع)	(ख़ाम)	कच्चा, अपक, अपक्व ।
خاموش	(ف)	(ख़ामोश)	अनबोल, चुपका ।
خاموشي	(ف)	(ख़ामोशी)	चुपचाप ।
خامي	(ف)	(ख़ामी)	कमी, अधूरा कच्चा ।
خان	(ف)	(ख़ान)	सरदार, बड़ा आदमी, एक पदवी है ।
خانسامان	(ف)	(ख़ानसामाँ)	रसोइयाँ, बावर्ची ।
خانقاه	(ع)	(ख़ानक़ाह)	धर्मशाला, मुसलमान फ़क़ीरों के ठहरने की जगह ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خانگي	(ف)	(ख़ानगी)	घरका, घरू, पातुर, घरूरण्डी ।
خانمان	(ف)	(ख़ानमान)	वंश, कुल, घराना, ख़ानदान ।
خانه	(ف)	(ख़ानह)	घर, स्थान, निवास ।
خاور	(ف)	(ख़ावर)	पूर्व दिशा ।
خاوند	(ف)	(ख़ाविंद)	पति, स्वामी, मालिक ।
خاوندي	(ف)	(ख़ाविंदी)	बड़ाई, उत्तमता ।
خايف	(ف)	(ख़ायफ़)	डरपोक, भयवाला ।
خائن	(ف)	(ख़ायन)	चुरानेवाला, रिशवती ।
خيانت	(ف)	(ख़यानत)	चोरी, दगाबाज़ी ।
خايه	(ف)	(ख़ाया)	फ़ोता, अण्डकोष, आण्ड ।
خباثت	(ف)	(ख़बास्त)	कपट, विश्वास घात ।
خاندانی	(ف)	(ख़ानदानी)	कुलीन, श्रेष्ठ, कुलवान् ।
خاندانی رسم	(ف)	(ख़ानदानी रस्म)	कुलाचार, कुल व्यवहार।
خبر	(ف)	(ख़बर)	समाचार, संदेशा, वृत्तान्त, सूचना ।
خبرت	(ف)	(ख़िबरत)	बुद्धि ।
خبط	(ف)	(ख़ब्त)	मूर्खता, सीधापन ।
خبير	(ف)	(ख़बीर)	बुद्धिवाला, बुद्धिमान् ।
ختم	(ف)	(ख़तम)	समाप्त, सम्पूर्ण ।
ختن	(ف)	(ख़ुतन)	एक देश है ।
ختنه	(ع)	(ख़तनह)	मुसलमानी करना ।
خجالت	(ف)	(ख़िजालत)	लजावत, शर्म ।
خجسته	(ف)	(ख़ुजस्ता)	श्रेष्ठ, उत्तम ।
خچاخچ	(ه)	(ख़चाख़च)	तलवार या छुरी मारनेकी आवाज़।
خچر	(ه)	(ख़च्चर)	गधे और घोड़े के प्रसंग से जो बच्चा उत्पन्न होवे ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خدا	(ف)	(ख़ुदा)	परमेश्वर, परमात्मा।
خداوند	(ف)	(ख़ुदावन्द)	स्वामी, पति, मालिक, धनी।
خدائي	(ف)	(ख़दाई)	माया, सृष्टि।
خدشه	(ف)	(ख़दशह)	भय, डर, ख़तरा।
خدمتگار	(ع)	(ख़िदमतगार)	सेवक, अनुचर, दास, चाकर, पराधीन।
خر	(ف)	(ख़र)	गधा।
خراب	(ف)	(ख़राब)	बुरा, निषिद्ध, निषेध।
خرابه	(ع)	(ख़राबह)	उजाड़।
خرابی	(ع)	(ख़राबी)	बुराई, दुर्गति।
خراج	(ع)	(ख़िराज)	महसूल, टिकस।
خراش	(ف)	(ख़राश)	काट, छीलना।
خرادي	(ف)	(ख़रादी)	लकड़ी का कारीगर, मिस्त्री।
خراطين	(ع)	(ख़रातीन)	केंकड़ा, एक प्रकार का कीड़ा।
خرافات	(ع)	(ख़ुराफ़ात)	बुरी भाषा, बुरी वाणी।
خرام	(ف)	(ख़िराम)	चलना, आगे बढ़ना।
خربوزه	(ف)	(ख़रपुज़ह)	एक फल है।
خرچ	(ف)	(ख़रच)	व्यय।
خرچيا	(ف)	(ख़रचिया)	बे अर्थ, व्यय करनेवाला।
خرچنگ	(ف)	(ख़रचंग)	एक प्रकार का बाजा है।
خرجين	(ف)	(ख़ुरजीन)	थैली।
خرد	(ف)	(ख़िरद)	बुद्धि।
خرخشه	(ف)	(ख़रख़शा)	झगड़ा, क्लेश।
خرس	(ف)	(ख़िर्स)	रीछ, भालू।
خرسند	(ف)	(ख़ुरसंद)	प्रसन्न।
خرسنگ	(ف)	(ख़रसंग)	बड़ा पत्थर, बड़ी शिला।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خرطوم (ف) (ख़रतूम) हाथी सूंड़ ।
خرفه (ف) (ख़ुरफ़ह) एक साग, भाजी, तरकारी ।
خرگاه (ف) (ख़रगाह) राजा का डेरा, तम्बू ।
خرگوش (ف) (ख़रगोश) शशक ।
خرّم (ف) (ख़ुर्रम) प्रसन्न ।
خرما (ف) (ख़ुरमा) छोहारा ।
خرمست (ف) (ख़रमस्त) मूर्ख, सीधा ।
خرمن (ف) (ख़िरमन) अनाज का खाता, खलियान ।
خرمُهره (ف) (ख़रमोहरा) कौड़ी, शङ्ख ।
خرمي (ف) (ख़ुर्रमी) प्रसन्नता, सुख, आनन्द ।
خروس (ف) (ख़रूस) पहाड़ी मुर्गा, पर्वती कुक्कड़ ।
خروش (ف) (ख़रोश) गुल, गपाड़ा, हेला ।
خرید (ف) (ख़रीद) मोल ।
خریدار (ف) (ख़रीदार) आहक, मोल लेनेवाला ।
خریطه (ع) (ख़रीता) थैली ।
خریف (ع) (ख़रीफ़) जाड़े के मौसिम की खेती ।
خزان (ع) (ख़िज़ां) पतझड़ का समय ।
خزانچي (ع) (ख़ज़ांची) रोकड़िया, पोतदार, कोठारी, धनाध्यक्ष ।
خزانه (ع) (ख़ज़ानह) भण्डार, कोठार ।
خس (ع) (ख़स) एक सुगन्धी घास ।
خساره (ع) (ख़िसारह) टोटा, कमी, घाटा ।
خست (ع) (ख़िस्सत) कंजूसी, सूमी ।
خسيس (ع) (ख़सीस) कंजूस, सूम, कृपण ।
خزانه‌شاهي (ع) (ख़ज़ानहशाही) राजकोष, राजभण्डार ।
خسره (ع) (ख़सरह) खेत के हिसाब की किताब ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خستہ	(ع)	(ख़स्तह)	टूटाहुआ, कमज़ोर ।
خسر	(ع)	(ख़ुसर)	सुसरा, ससुर ।
خسرو	(ف)	(ख़ुसरौ)	एक बादशाह का नाम ।
خشت	(ف)	(ख़िश्त)	ईंट, चौपी ।
خشخاش	(ف)	(ख़शख़ाश)	खस खस, पोस्त के दाने ।
خشک	(ف)	(ख़ुश्क)	सूखा, रूखा ।
خشکہ	(ف)	(ख़ुश्का)	भात, पका हुआ चावल ।
خشکی	(ف)	(ख़ुश्की)	धरती, सूखी, जमीन ।
خط	(ف)	(ख़त)	चिट्ठी, पाती ।
خطا	(ع)	(ख़ता)	चूक, भूल, क़सूर ।
خطاب	(ع)	(ख़ताब)	पदवी, दरजा ।
خطبہ	(ع)	(ख़ुतबा)	भजन ।
خطرہ	(ع)	(ख़तरह)	भय, जान जोखिम ।
خطا	(ع)	(ख़ित्ता)	टुकड़ा अथवा देश, मुल्क, खण्ड ।
خطیر	(ع)	(ख़तीर)	बहुधा, बहुतसा, विशेष ।
خط کتابت	(ف)	(ख़तकिताबत)	पत्रव्यवहार ।
خفا	(ع)	(ख़फ़ा)	क्रोधी ।
خفت	(ع)	(ख़िफ़्फ़त)	सुबुकी, निरादर, हलकापन ।
خفقان	(ع)	(ख़फ़क़ान)	दिल की धड़कन, हृदय की धड़क ।
خفقانی	(ع)	(ख़फ़क़ानी)	दिल धड़कने की बीमारी ।
خفگی	(ف)	(ख़फ़गी)	क्रोध ।
خفیہ	(ع)	(ख़ुफ़िया)	छिपा हुआ, लुका हुआ ।
خلا	(ع)	(ख़ला)	आकाश, थोथा ।
خلاص	(ع)	(ख़लास)	छूटना, छुटकारा ।
خلاصہ	(ع)	(ख़ुलासा)	तात्पर्य ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خلاف	(ع)	(ख़िलाफ़)	विरोध।
خلافت و دار الخلافت	(ع)	ख़िलाफ़त व दारुलख़िलाफ़त	राजधानी, राज।
خلال	(ع)	(ख़िलाल)	दांतों की तिनकी, हारना, खरिका।
خلایق	(ع)	(ख़लायक़)	सृष्टि, संसार।
خلخال	(ع)	(ख़लख़ाल)	पैरों का गहना, पायजेब।
خلد	(ع)	(ख़ुल्द)	स्वर्ग, वैकुण्ठ।
خلش	(ف)	(ख़लिश)	चुभन, पीड़ा, दुःख।
خلص	(ف)	(ख़ुल्स)	प्रीति, प्रेम।
خلط	(ع)	(ख़िल्त)	शरीर के तीन प्रकार के धातु, कफ़, वात और पित्त।
خلعت	(ع)	(ख़िलअत)	पहिरावनी, पारितोषिक, इनाम के वस्त्र, पोशाकी।
خلق	(ع)	(ख़ुल्क़)	शिष्टाचार, आवभक्ति।
خلف	(ع)	(ख़लफ़)	पुत्र, बेटा।
خلق	(ع)	(ख़लक़)	संसार, जगत्, सृष्टि।
خلقت	(ع)	(ख़िलक़त)	जगत्, संसार।
خلل	(ع)	(ख़लल)	बिगाड़।
خلوت	(ع)	(ख़िलवत)	गुप्तवार्ता।
خلیفه	(ع)	(ख़लीफ़ा)	नायब, मुनीम, गुमाश्ता।
خلیق	(ع)	(ख़लीक़)	आदरभाव करनेवाला, शिष्टाचारिया।
خم	(ف)	(ख़म)	टेढ़ा, तिरछा, कुबड़ा।
خمار	(ف)	(ख़ुमार)	नशा, पीनक।
خمس	(ف)	(ख़म्स)	पांच।
خم و چم	(ف)	(ख़मवचम)	नाज़, नखरा, टेढ़ा, तिर्छा चलना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خموش	(ف)	(ख़मोश)	चुपचाप ।
خناش	(ع)	(ख़न्नाश)	दुष्टता ।
خناق	(ع)	(ख़ुनाक़)	एक रोग गले का ।
خنثی	(ع)	(ख़ुनसा)	हिजड़ा, नपुंसक ।
خنجر	(ع)	(ख़ंजर)	एक शस्त्र, छुरी ।
خنجری	(ع)	(ख़ंजरी)	ढपली ।
خندق	(ع)	(ख़न्दक़)	खाई ।
خنده	(ف)	(ख़न्दह)	हँसी, मुस्कराना ।
خنک	(ف)	(ख़ुनक)	ठंढा, शीतल ।
خو	(ف)	(ख़ू)	चलन, स्वभाव, प्रकृति ।
خواب	(ف)	(ख़्वाब)	नींद, निद्रा, स्वप्न ।
خواجه	(ف)	(ख़्वाजा)	मुखिया, प्रधान ।
خوار	(ف)	(ख़ुवार)	दुःखी, सन्तापी ।
خواری	(ف)	(ख़ुवारी)	विपत्ति, क्लेश, दुःख, सन्ताप ।
خوارق	(ع)	(ख़ुवारिक़)	चलन, बान, स्वभाव, प्रकृति ।
خواست	(ف)	(ख़्वास्त)	इच्छा, मनसा ।
خواص	(ع)	(ख़वास)	वज़ीर, दीवान, नौकर स्त्री ।
خواصی	(ع)	(ख़वासी)	राजा के पीछे बैठनेवाला ।
خوان	(ف)	(ख़ुवान)	चंगेर, टोकरी ।
خوانده	(ف)	(ख़्वांदह)	विद्वान्, पण्डित ।
خواهان	(ف)	(ख़्वाहां)	चाहनेवाला, इच्छावाला ।
خواهر	(ف)	(ख़ुवाहर)	बहिन का बेटा ।
خواهش	(ف)	(ख़्वाहिश)	इच्छा, मनसा, चाह, बनरुचि ।
خوب	(ف)	(ख़ूब)	बहुधा, अच्छा ।
خوبانی	(ف)	(ख़ूबानी)	एक फल है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خوبکلاں	(ف)	(ख़ूबकलाँ)	एक प्रकार की दवाई।
خوبي	(ف)	(ख़ूबी)	गुण।
خوجه	(ف)	(ख़ोजा)	नपुंसक।
خود	(ف)	(ख़ुद)	अपना आप।
خود	(ف)	(ख़ोद)	लोहे की टोपी।
خودي	(ف)	(ख़ुदी)	अहंकार।
خوراک	(ف)	(ख़ुराक)	भोजन, खाना, आहार।
خورد	(ف)	(ख़ुर्द)	छोटा।
خوردني	(ف)	(ख़ुर्दनी)	भोजन योग्य।
خورده	(ف)	(ख़ुर्दा)	जूठी वस्तु।
خورش	(ف)	(ख़ुरिश)	भोजन, खाना।
خورشيد	(ف)	(ख़ुरशैद)	सूर्य।
خورنده	(ف)	(ख़ुरन्दा)	चटोरा, भोगी।
خوش	(ف)	(ख़ुश)	प्रसन्न, सुखी।
خوشبو	(ف)	(ख़ुशबू)	सुगंध, इतर।
خوشنود	(ف)	(ख़ुशनूद)	ख़ुशी, सुखी, आनन्द।
خوشه	(ف)	(ख़ोशा)	गुच्छा।
خوشي	(ف)	(ख़ुशी)	प्रसन्नता।
خوشخبري	(ف)	(ख़ुशख़बरी)	मंगलसमाचार, शुभसमाचार।
خوض	(ف)	(ख़ौज़)	सोचना, विचारना।
خوف	(ع)	(ख़ौफ़)	भय, डर, भ्रम, सन्देह।
خوک	(ف)	(ख़ूक)	सुवर।
خولنجان	(ف)	(ख़ूलिंजान)	एक प्रकार की दवाई।
خون	(ف)	(ख़ून)	लहू, रक्त।
خونچه	(ف)	(ख़ोनचा)	मिठाई का थाल।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

خويد (ف)	(ख़्वीद)	हरा अनाज पशु को खिलाना ।
خويش (ف)	(ख़्वेश)	नातेदार, सम्बन्धी ।
خيارين (ف)	(ख़्यारैन)	ककड़ी खीरा ।
جياط (ع)	(ख़ैयात)	दरजी, सूची, सूचिक ।
خيال (ع)	(ख़्याल)	ध्यान ।
خير (ع)	(ख़ैर)	सुख, कुशल, क्षेम ।
خيرات (ف)	(ख़ैरात)	पुण्य, दान ।
خيره (ف)	(ख़ीरा)	निडर, निर्भय ।
خيريت (ف)	(ख़ैरियत)	सुख, कुशल, क्षेम ।
خشم (ف)	(ख़शम)	क्रोध, कोप ।
خيل (ع)	(ख़ैल)	अम्बोह, भीड़, मण्डली ।
خيلے (ف)	(ख़ैले)	बहुधा, बहुत ।
خيمه (ع)	(ख़ेमा)	डेरा, तम्बू, पाल ।
خيمه‌گاه (ع)	(ख़ेमेगाह)	स्थान डेरे तम्बू का ।
خطاستوا (ف)	(ख़तइस्तवा)	मध्यरेखा, विषुवत् रेखा ।
خودكشي (ف)	(ख़ुदकुशी)	आत्महत्या ।
خودغرضي (ف)	(ख़ुदग़रज़ी)	स्वार्थी ।
خيرات‌خانه (ف)	(ख़ैरातख़ाना)	धर्मशाला ।

(د)

داب (ه)	(दाब)	दबाना, भींचना ।
داتا (س)	(दाता)	देनेवाला, दयालु ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

داخل (ع)	(दाख़िल)	भर्तीहोना, भीतर डालना ।
داخله (ع)	(दाख़िला)	दाख़िला, रुपये की रसीद ।
داد (س)	(दाद)	दद्रु, शरीर पर काले धब्बे, एक रोग है ।
دادا (ہ)	(दादा)	पितामह ।
داد (ف)	(दाद)	न्याय, देना ।
دادرا (ہ)	(दादरा)	एक प्रकार की रागिनी ।
دادو (ہ)	(दादू)	एक महन्त फ़क़ीर का नाम है, जिसने पन्थ चलाया ।
داهدينا (س)	(दाहदेना)	जलाना, फूंकना ।
دادی (ہ)	(दादी)	पितामही ।
دار (ع)	(दार)	फांसी, शूली ।
دارا (ف)	(दारा)	एक बादशाह का नाम है ।
دارائي (ف)	(दाराई)	एक रेशमी पंजाब देश का कपड़ा ।
دارچيني (ف)	(दारचीनी)	एक सुगन्धित दवाई है ।
دارو (ہ)	(दारू)	मद, मधु, शराब, मदिरा ।
داروغه (ف)	(दारोग़ा)	अफ़सर, प्रधान ।
داری (ہ)	(दारी)	लौंड़ी, स्त्री मोल ली हुई ।
دارم (ہ)	(दाड़िम)	अनार ।
داڑھی (س)	(दाढ़ी)	दाढ़ के ऊपर के बाल ।
داس (س)	(दास)	सेवक, टहलुवा, चेला ।
داسا (ہ)	(दासा)	लकड़ी का टुकड़ा ।
داستان (ف)	(दास्तान)	कहानी ।
داسي (س)	(दासी)	चेली, सेवकिनी ।
داعيه (ف)	(दाइया)	मांगना, चाहना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

داغ (ف)	(दाग़)	धब्बा, कलंक, गर्म लोहे का निशान।
داغنا (ف)	(दागना)	गर्म लोहे से शरीर पर निशान करना, तोप या बन्दूक का छोड़ना।
داغی (ف)	(दागी)	बदनाम, मुँहकाला, कलंकी।
داکھ (س)	(दाख)	किशमिश, अंगूर।
داڑھ (ہ)	(दाढ़)	दंष्ट्रा।
دال (س)	(दाल)	मूंग, माष, चना, अरहर दला हुआ।
دلیل (ف)	(दलील)	तर्क, ऊहा, वितर्क।
دالان (ف)	(दालान)	घर या नत।
دالدر (س)	(दालिद्र)	ग़रीबी, निर्धनता, दुर्दशा।
دالدری (س)	(दालिद्री)	ग़रीब, निर्धनी।
دام (ف)	(दाम)	जाल, रस्सी का फन्दा।
دام (ہ)	(दाम)	मोल, भाव, क़ीमत।
داماد (ف)	(दामाद)	पुत्री का पति, जमाई।
داماساهی (ہ)	(दामासाही)	बेचना असली क़ीमत पर।
دامان (ف)	(दामान)	वस्त्र के नीचे का भाग।
دان (س)	(दान)	पुण्य, देना, समर्पण।
دان (ف)	(दान)	जानना, पात्र, बर्तन जैसे पानदान।
دانا (ف)	(दाना)	बुद्धिमान्, ज्ञाता, सुबुद्धी।
دانائی (ف)	(दानाई)	बुद्धि।
دانت (س)	(दांत)	दन्त, दन्दां, दशन।
داتاکلکل (ہ)	(दांताकिल-किल)	क्लेश, दुःख।
داندامینڈا (ہ)	(दांडामेंडा)	दो गांव की सरहद्द का निशान।
دانست (ف)	(दानिस्त)	समझ, विचार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دانش	(ف)	(दानिश)	बुद्धि ।
دانگ	(ف)	(दांग)	छठा हिस्सा किसी नगर का ।
دانه	(ف)	(दाना)	अनाज, गल्ला ।
دانی	(س)	(दानी)	दयालु, दान पुण्य करनेवाला, दाता, दायक ।
دھتکار	(س)	(धतकार)	झड़कना ।
دجله	(ف)	(दजला)	एक नदी का नाम है ।
داؤد	(ع)	(दाऊद)	एक पैगम्बर का नाम है ।
داؤدی	(ع)	(दाऊदी)	एक रंग है, फूल का नाम है ।
داور	(ف)	(दावर)	राजा, बादशाह ।
داھنا	(س)	(दाहना)	जलाना, मिट्टी करना ।
دائره	(ف)	(दायरा)	मण्डल, गोलाई, चक्र ।
دائم	(ف)	(दायम)	सदा, हमेशा, स्थिर ।
دائي	(ف)	(दाई)	पालनेवाली, दाया ।
دبانا	(ہ)	(दबाना)	भींचना, घोटना ।
دباغت	(ف)	(दबाग़त)	भय, डर ।
دبدبه	(ع)	(दबदबा)	तेज ।
دبدھا	(س)	(दुबिधा)	शक, सन्देह, शंका ।
دبستان	(ع)	(दबिस्तान)	पाठशाला ।
دبکانا	(ہ)	(दबकाना)	छिपाना, चोराना ।
دبکنا	(ہ)	(दबकना)	छिपना, लुकना ।
دبلا	(ہ)	(दुबला)	महीन, पतला ।
دبنگ	(ہ)	(दबंग)	अक्खड़, कुढंग ।
دبوچنا	(ہ)	(दबोचना)	पकड़ना ।
دبیر	(ف)	(दबीर)	लिखनेवाला, लिखारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دبٹ	(ہ)	(दबट)	दौड़, सरपट, घोड़े की बड़ी दौर।
دچھنا	(س)	(दक्षिणा)	मजदूरी ब्राह्मण की।
دختر	(ف)	(दुख़्तर)	पुत्री, कन्या, लड़की।
دخل	(ع)	(दख़ल)	क़ाबू, क़ब्ज़ा, जीत।
دخیل	(ع)	(दख़ील)	वश में करना, जीतना।
ددوڑا	(ہ)	(ददौड़ा)	गूमड़ा, कीड़े के काटने का निशान।
در	(ف)	(दर)	बीच, में, दरवाज़ा।
در	(ہ)	(दर)	मोल, भाव, क़ीमत।
درہ	(ف)	(दरह)	घाटी, घाटा, रास्ता दो पर्वत के बीच में।
دراج	(ع)	(दुर्राज)	तीतर, एक पक्षी का नाम है।
درار	(ہ)	(दरार)	दीवार फटजाना, फटी लकीर।
دراز	(ف)	(दराज़)	लम्बा, ऊंचा।
درانتی	(ہ)	(दरांती)	घास काटने का हथियार।
درب	(س)	(दिरब)	द्रव्य, लक्ष्मी, माया, दौलत।
دربار	(ف)	(दरबार)	सभा, समाज, जलसा।
درباری	(ف)	(दरबारी)	समाजी, सभिक, सभावाले।
دربان	(ف)	(दरबान)	राखी, रक्षाकरनेवाला, चौकीदार।
درپن	(س)	(दर्पण)	शीशा, कांच, आईना।
درج	(ع)	(दर्ज)	लिखना, शामिल करना।
درجہ	(ع)	(दर्जा)	पदवी।
درخت	(ف)	(दरख़्त)	पेड़, वृक्ष।
درخواست	(ف)	(दरख़्वास्त)	विनती, अर्जी, मांगना।
درد	(ف)	(दर्द)	पीड़ा, दुःख, क्लेश।
دردر	(ف)	(दरदर)	एक दरवाज़े से दूसरे दरवाज़े।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دردرا	(ہ)	(दर्दरा)	कुचला हुआ, अधपिसा।
درز	(ف)	(०दरज़)	दरार, दीवार फटीहुई।
درزي	(ف)	(दरज़ी)	सूजी, सूचिक।
درس	(ع)	(दरस)	उपदेश, व्याख्यान।
درست	(ف)	(दुरुस्त)	ठीक, सत्य।
درشت	(ف)	(दुरुश्त)	कड़ा, सख़्त।
درک	(ع)	(दरक्क)	दख़ल।
درکار	(ف)	(दरकार)	चाहत, ज़रूरत, इच्छा।
درکنار	(ف)	(दरकिनार)	अलग, एक तरफ़।
درگا	(س)	(दुर्गा)	एक देवी का नाम है।
درگاه	(ف)	(दरगाह)	उत्तम, पवित्र, स्थान, वली अथवा ऋषि की जगह।
درگت	(س)	(दुर्गति)	दुर्दशा, बुरा हाल।
درگذرنا	(ف)	(दरगुज़रना)	क्षमा, माफ़ करना।
درگندھ	(س)	(दुर्गन्ध)	बुरीबास, बदबू।
درمان	(ف)	(दिरमां)	उपाय, यत्न।
درماندگی	(ف)	(दरमांदगी)	बीमारी, रोग।
درماھا	(ف)	(दरमाहा)	तलब, तनख़्वाह।
درمیان	(ف)	(दर्मियान)	बीच में।
درمن	(ف)	(दरमन)	उपाय, यत्न।
درمیانی	(ف)	(दर्मियानी)	मध्यम।
درندہ	(ف)	(दरिंदा)	जंगली शिकारी पशु।
درنگ	(ف)	(दिरंग)	देर, अबेर।
دروازہ	(ف)	(दरवाज़ा)	द्वार, फाटक।
درواں	(ف)	(दरवान)	चौकीदार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دروبست	(ف)	(दरोबस्त)	सबका सब, सम्पूर्ण ।
درود	(ف)	(दरूद)	अशीस, आशीर्वाद ।
درودگر	(ف)	(दरूदगर)	बढ़ई, खाती, सुतार, मिस्त्री ।
دروغ	(ف)	(दरोग़)	झूठ, असत्य, मिथ्या ।
درون	(ف)	(दरून)	अन्तस्, भीतर ।
درونه	(ف)	(दरूना)	हृदय, मन ।
درویش	(ف)	(दरवेश)	साधु, योगी, फ़क़ीर ।
درویزه	(ف)	(दरवेज़ा)	भिक्षा, बिच्छा, फ़क़ीरी ।
درهم‌برهم	(ف)	(दरहमबरहम)	क्रोध ।
دري	(ف)	(दरी)	फ़ारसी भाषा, फ़र्श, दुसूती ।
دریا	(ف)	(दरिया)	नदी, समुद्र, आपगा ।
دریافت	(ف)	(दरयाफ़्त)	पूछ, निश्चय, पूछगाछ ।
دریبا	(ع)	(दरीबा)	बाज़ार जिसमें पान बेचे जाते हैं ।
دریچه	(ف)	(दरीचा)	झरोखा, खिड़की, बारी ।
دریده	(ف)	(दरीदा)	फाड़ा हुआ ।
دریغ	(ف)	(दरेग़)	अनुताप, सन्ताप ।
دریغا	(ف)	(दरेग़ा)	शोक करना ।
دزد	(ف)	(दुज़्द)	चोर, ठग ।
دس	(ع)	(दस)	पांच और पांच दस, दहाई, दहाई ।
دشا	(س)	(दिशा)	तरफ़, ओर ।
دشانش	(س)	(दशांश)	दसवां भाग ।
دست	(ف)	(दस्त)	हाथ, कर ।
دست	(ع)	(दस्त)	विरेचन, रेचक ।
دستار	(ف)	(दस्तार)	पगड़ी, पाग ।
دسته	(ع)	(दस्ता)	तलवार अथवा चाकू आदि की मूठ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دستانہ (ف)	(दस्ताना)	हाथोंका मोज़ा, अंगुलित्राण।
دسترخوان (ف)	(दस्तरख़्वान)	कपड़ा जिसपर भोजन खाते हैं।
دستک (ف)	(दस्तक)	दण्ड, संकल हिलाना।
دستگاہ (ف)	(दस्तगाह)	वश, क़ाबू, जीत, अख़्तियार।
دستور (ف)	(दस्तूर)	मर्यादा, मर्जाद, रीति।
دستوری (ف)	(दस्तूरी)	कमीशन, दलाली।
دستی (ف)	(दस्ती)	हाथ की, जैसे हाथ की लकड़ी।
دشرتھ (س)	(दशरथ)	एक राजा का नाम है, रामचन्द्रजी का पिता।
دشمی (س)	(दशमी)	चांद की दशमी तिथि।
دشن (س)	(दशन)	दांत, दन्त, कवच, शिखर।
دسہرا (س)	(दसहरा)	गंगाजी का जन्मदिन, रामचंद्रजी का रावण पर चढ़ना।
دشا (س)	(दशा)	गति, विभाग करना, हालत।
دشت (ف)	(दश्त)	जंगल, वन।
دشٹ (س)	(दुष्ट)	दुराचारी, अधर्मी, पापी, भ्रष्ट।
دشمن (ف)	(दुश्मन)	शत्रु, वैरी, विरोधी।
دشمنی (ف)	(दुश्मनी)	शत्रुता, विरोध।
دشنام (ف)	(दुश्नाम)	गाली, बुरीभाषा, दुर्वचन, दुर्वाद।
دشوار (ف)	(दुश्वार)	दुर्लभ, कठिन।
دعا (ع)	(दुआ)	अशीस, आशीर्वाद।
دعوی (ع)	(दावा)	मांगना, चाहना।
دعوت (ع)	(दावत)	निमन्त्रण, नेवता।
دفع (ع)	(दफ़ा)	दूर करना, अलग करना, त्याग।
دفن (ع)	(दफ़न)	धरती में गाड़ना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دفینہ (ع) (दफ़ीना) रोकड़ धरती में, खज़ाना।
دق (ع) (दिक़) सताना, दुखाना, पुराना ज्वर।
دقیقہ (ع) (दक़ीक़ा) जरा भी, कुछ भी।
دقت (ع) (दिक़्क़त) क्लेश, दुःख।
دق و لق (ع) (दक़ व लक़) उजाड़ धरती, बियाबान।
دقیق (ع) (दक़ीक़) गूढ़, मुश्किल।
دکان (ع) (दुकान) हाट, सौदा बेचने की जगह।
دکھ (س) (दुःख) क्लेश, कष्ट, पीड़ा।
دکھانا (ہ) (दिखाना) बताना।
دکھڑا (س) (दुखड़ा) दुःख, तकलीफ़।
دفعتاً (ف) (दफ़तन्) अचानक, अनुचित, संयोग से।
دکھن (س) (दक्खिन) दक्षिण, जनूब।
دکھنا (ہ) (दुखना) पीड़ा होना।
دکھنائن (س) (दखिनायन) दक्षिणायन, सूर्य की दक्षिण की चाल।
دکھنی (س) (दक्खिनी) दक्षिण का वासी।
دکھی (س) (दुःखी) दुःखित, सन्तापी, दुखारी।
دگدگانا (ہ) (दगदगाना) चमकना, झलकना।
دگڑا (ہ) (दगड़ा) ऊंची धरती, ऊंची जगह मैदान में।
دگلا (ہ) (दगला) रुई का वस्त्र।
دگمبر (س) (दिगम्बर) शिवजी का नाम, नंगा, बिनवस्त्र।
دل (ف) (दिल) हृदय, आत्मा, मन।
دل (س) (दल) सेना, फ़ौज, कटक, लश्कर।
دلال (ہ) (दल्लाल) वकील, बीच का आदमी।
دلالی (ہ) (दल्लाली) मजदूरी दल्लाल की, दस्तूरी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دلانا (ہ)	(दिलाना)	दूसरे से लेकर देना।
دلاور (ف)	(दिलावर)	शूरवीर, शूरमा।
دل بادل (س)	(दलबादल)	मेघ, सेना, बड़ा डेरा, तम्बू।
دلبند (ف)	(दिलबन्द)	सजनी, मनोहर, साजन।
دادل (ہ)	(दलदल)	कीचड़, कांदो, धसाव।
دلق (ع)	(दल्क़)	फ़क़ीर की गुदड़ी।
دلکی (ہ)	(दुलकी)	घोड़े की एक चाल है।
دلو (ع)	(दलव)	डोल, बालटी।
دلوالی (ہ)	(दिलवाली)	दिवाला निकालना।
دلوانا (ہ)	(दिलवाना)	एकसे दूसरे को दिलवाना।
دلہن (ہ)	(दुलहिनि)	बन्नी, बनरी, लाड़ी, वहू।
دولہا (ہ)	(दूल्हा)	वर, बनरा।
دلیر (ف)	(दिलेर)	शूर, वीर, शूरमा।
دم (ع)	(दम)	बल, जोर।
دم (ہ)	(दम)	इन्द्रियों का वश में करना, शान्त करना, धोखा देना।
دماغ (ع)	(दमाग़)	अधिपति मर्म।
دلی دوست (ف)	(दिलीदोस्त)	अन्तरंग मित्र।
دمدمہ (ع)	(दमदमा)	मोर्चा युद्ध करने का, तोपों का स्थान।
دمڑی (ہ)	(दमड़ी)	पैसे का चौथा भाग।
دمک (ہ)	(दमक)	चमक, झलक, शोभा।
دمہ (ف)	(दमा)	श्वास का रोग।
دمی (ہ)	(दमी)	योगी।
دن (س)	(दिन)	अंधेरे का नाशकर्ता, दिवस, दिवा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دنائيت	(ع)	(दनायत)	नीचपन, कमीनापन।
دمبال	(ف)	(दुम्बाल)	दुम, पीछे, पिछाड़ी।
دنبل	(ف)	(दुम्बल)	फोड़ा, गूमड़ा।
دنبه	(ف)	(दुम्बा)	मेंढा, भेंड़ा।
دندان	(ف)	(दन्दान)	दांत, दन्त, दशन।
دندنانا	(ه)	(दनदनाना)	चैन करना, सुख आराम करना।
دنگ	(ف)	(दंग)	आश्चर्य।
دنگا	(ه)	(दंगा)	झगड़ा, टंटा।
دنگل	(ه)	(दंगल)	भीड़, हजूम।
دنمان	(س)	(दिनमान)	सूर्य, दिनका नाप, प्रमाण।
دني	(ف)	(दनी)	नीच, कमीना।
دنيا	(ف)	(दुनिया)	संसार, जगत्।
دو	(ف)	(दो)	दोऊ, एक एक दो।
دوا	(ف)	(दवा)	औषध, औखद।
دوآبه	(ف)	(दोआवा)	जो देश दो नदी के बीच में है।
دوات	(ع)	(दवात)	पात्र जिसमें स्याही रखते हैं।
دوادشي	(س)	(द्वादशी)	चांदकी बारहवीं तिथि।
دوادو	(ف)	(दवादौ)	दौड़, भाग।
دوارا	(س)	(दुआरा)	घरके बाहर का दरवाज़ा।
دوارکا	(س)	(द्वारका)	एक पुरी जिसको श्रीकृष्णजी ने बसाया था।
دواسپه	(ف)	(दोअस्पा)	गाड़ी दो घोड़ों की।
دوال	(ف)	(दवाल)	चमड़े का तस्मा, चोब, तलवार।
دوالا	(ف)	(दिवाला)	कोठी या दूकान का बिगड़ना।
ديوالي	(ه)	(दीवाली)	दीपमालिका, एक त्योहार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دوام (ف)	(दवाम)	सदा, हमेशा, सर्वदा, नित ।
دوب (س)	(दूब)	एक सुगन्धित घास है ।
دوباز (ف)	(दुबाज़)	एक प्रकार का कबूतर ।
دوبھر (ہ)	(दूभर)	दुर्लभ, कठिन ।
دبڑوگھسڑو (ہ)	(दबड्डूघुसड्डू)	कामचोर, निकम्मा ।
دوبے (س)	(दुबे)	जिसको दो वेद कण्ठ होवें ।
دوت (س)	(दूत)	मुख़बिर, वकील, सन्देशा लेजानेवाला ।
دوتي (س)	(दूती)	शत्रु, दुश्मन ।
دوتیا (س)	(दुतिया)	दूसरा, दूजा ।
دوج (س)	(दूज)	चांद की दूसरी तिथि ।
دوخت (ف)	(दोख़्त)	सीवन, सिलाई ।
دود (ف)	(दूद)	भाप, धूम ।
دودمان (ف)	(दूदमान)	घराना, वंश, कुल ।
دودھ (ہ)	(दूध)	पय, क्षीर, किसी पेड़ या पौधे का रस ।
دودھار (س)	(दुधार)	तलवार जो दोनों तरफ़ से तेज़ होवे ।
دوشالہ (ف)	(दुशाला)	रोमपाट ।
دودھي (ہ)	(दुदही)	दूध देनेवाली गाय भैंस ।
دور (ف)	(दौर)	बीच, अन्तर, अलग, न्यारा, पैंड़ा ।
دوڑ (ہ)	(दौड़)	भाग ।
دوران (ف)	(दौरान)	समय, वक़्त ।
دورخي (ف)	(दुरुख़ी)	दो मुँहवाली ।
دوری (ف)	(दूरी)	बीच, अन्तर, अलग, न्यारा, पैंड़ा ।
ڈور (ہ)	(डोर)	सुतली, रस्सी ।
دوڑادوڑي (ہ)	(दौड़ादौड़ी)	दौड़धूप ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دوڑنا	(ہ)	(दौड़ना)	भागना, जल्दी चलना।
دوزخ	(ف)	(दोज़ख़)	नरक, पाबियों की जगह।
دوش	(س)	(दोष)	पाप, अपराध।
دوست	(ف)	(दोस्त)	मित्र, बन्धु, सखा।
دوسرا	(س)	(दूसरा)	दूजा।
دوشیزگی	(ف)	(दोशीज़गी)	कुमारी, कन्या।
دوغ	(ف)	(दोग़)	छांछ, मट्ठा, दही।
دوکان	(ف)	(दूकान)	आपण, हट्टी।
دوکاندار	(ف)	(दूकानदार)	आपणिक, बनियां।
دوغلہ	(ف)	(दोग़ला)	दोनस्ला, दुजाती।
دوگاڑا	(ہ)	(दुगाड़ा)	दोनाल की बन्दूक़।
دولت	(ف)	(दौलत)	माया, लक्ष्मी, धन।
دونا	(ہ)	(दूना)	दुगुना, दुचन्द।
دونالي	(ہ)	(दुनाली)	दोनाल की बन्दूक़।
دوہائي	(ہ)	(दुहाई)	न्याय के वास्ते पुकारना, सौगन्द।
دوھتڑ	(ہ)	(दुहत्तड़)	दोनों हाथ से मारना।
دوھر	(ہ)	(दोहर)	दुलाई, रज़ाई, दुलैया।
دیہ	(ہ)	(देह)	काया, शरीर।
دھات	(ہ)	(धातु)	वीर्य, बीज, खानि की वस्तु जैसे-सोना चांदी आदि।
دیہات	(ف)	(देहात)	बहुत से गांव।
دھار	(س)	(धार)	लकीर, नदी का बहाव, सोता, तीक्ष्णता।
دھاري	(س)	(धारी)	लकीर, खत।
دھاڑنا	(ہ)	(दहाड़ना)	गर्जना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دھاک (ہ)	(धाक)	भय, डर, धमकी ।
دھاگا (ہ)	(धागा)	तागा, सूत की डोरी, सूत ।
دھام (س)	(धाम)	स्थान, जगह, घर ।
دھان (س)	(धान)	बिनकुटा चावल ।
دھاندل (ہ)	(धांदल)	कपट, धोखा, झगड़ा ।
دھانس (ہ)	(धांस)	खांसी ।
دھانسنا (ہ)	(धांसना)	खांसना घोड़े का ।
دھانک (س)	(धानक)	एक पहाड़ी जात है ।
دھانہ (ف)	(दहाना)	मुँह, कुएँ का मुँह, मुहाना ।
دھاوا (س)	(धावा)	हल्ला, हमला, चढ़ाई ।
دھائی (ف)	(दहाई)	दसवां, दस ।
دھاں دھاں (ہ)	(धांधां)	शब्द, तोपों की आवाज़ ।
دھت (ہ)	(धत)	डराना, झिड़कना ।
دھتکارنا (ہ)	(धतकारना)	झिड़कना, ताड़ना, डांटना ।
دوپہر (ف)	(दोपहर)	मध्याह्न, दिन का बीच, मध्यदिवस ।
دھتورا (س)	(धतूरा)	एक पौधा नशे का ।
دھج (ہ)	(धज)	रूप, आकार, डौल, दशा ।
دھجی (ہ)	(धज्जी)	चीथड़ा, कपड़े का टुकड़ा ।
دیہر (ع)	(देहर)	समय, काल ।
دھراج (س)	(धिराज)	राजों का राजा, महाराजा ।
دھرانا (س)	(धराना)	ऋण, उधार ।
دھرپد (س)	(धुरपद)	गायन का एक ढंग है ।
دھرتی (س)	(धरती)	पृथ्वी, ज़मीन, भूचक्र, भूमण्डल ।
دھرم (س)	(धर्म)	धारण करना, ब्रह्मज्ञान, मज़हब, पन्थ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دھرمات	(س)	(धर्मात)	धर्म का।
دھرماتما	(س)	(धर्मात्मा)	धर्मवाला, धार्मिक, पुण्यात्मा, धार्मिष्ठ।
دھرمي	(س)	(धर्मी)	धर्मवाला, धार्मिक।
دھرن	(س)	(धर्ण)	नाभि, नाभि में की नस।
دھرنا	(ہ)	(धरना)	रखना, सौंपना, रखदेना।
دھرا	(س)	(धुरा)	गाड़ी के पहियों में लोहे का डंडा, नेमि, अक्ष।
دھرمشالہ	(س)	(धर्मशाला)	सराय, परदेशी के ठहरने की जगह।
دھرم شاستر	(س)	(धर्मशास्त्र)	व्यवस्थाशास्त्र, स्मृति, क़ानून।
دھیریا	(س)	(धैरिया)	नास्तिक, अधर्मी।
دھڑ	(ہ)	(धड़)	शरीर का मध्यभाग।
دھڑا	(ہ)	(धड़ा)	वज़न को याचना, तोलना, जोख।
دھڑاکا	(ہ)	(धड़ाका)	धमाक, फड़क।
دھڑدھڑانا	(ہ)	(धड़धड़ाना)	धड़कना।
دھڑک	(ہ)	(धड़क)	धमक, फड़फड़ाना।
دھڑکنا	(ہ)	(धड़कना)	फड़कना, कांपना, थरथराना।
دھونسا	(ہ)	(धौंसा)	नगाड़ा।
دھسانا	(ہ)	(धसाना)	घुसाना।
داددھش	(ف)	(दाददिहिश)	दान, पुण्य।
دھشت	(ف)	(दहशत)	भय, डर।
دھقان دھقاني	(ف)	(दहक़ान दहक़ानी)	गांव का रहनेवाला, गँवार।
دھکا	(ہ)	(धक्का)	जोर से आगे चलाना, टक्कर, ठेलना।
دھکانا	(ہ)	(धकाना)	चलाना, ढकेलना, हूलना, रेलना।
دھکرھجانا	(ہ)	(धकरहजाना)	आश्चर्य, घबड़ाना, चौंकना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دھکم دھکا (ہ)	(धक्कमधक्का)	भीड़ में बल से चलना, रेलपेल।
دھکنا (ہ)	(दहकना)	जलना, अग्नि का सुलगना।
دھکیلنا (ہ)	(धकेलना)	बल से आगे चलाना, रेलना।
دھگڑ (ہ)	(धग्गड़)	बल करनेवाला।
دھول (ف)	(दुहल)	ढोल, नगाड़ा।
دھیلا (ہ)	(धेला)	आधा पैसा।
دھلائی (ہ)	(धुलाई)	मज़दूरी कपड़े धोने की।
دھلی (ف)	(देहली)	दुवारे की चौखट, दहलीज़।
دھلی (س)	(देहली)	हिन्दुस्तान की राजधानी, इन्द्रप्रस्थ, दिल्ली।
دھلیز (ہ)	(दहलीज़)	ड्योढ़ी घर की।
دولینڈی (س)	(दुलैंडी)	त्यौहार, होली का दूसरा दिन, फाग।
دھماچوکڑی (ہ)	(धमाचौकड़ी)	दंगा, शोर, गुल।
دھمادھم (ہ)	(धमाधम)	कूटने की आवाज़।
دھمال (ہ)	(धम्माल)	मृदंग बजाने का एक ढंग।
دھمک (ہ)	(धमक)	धरती में ज़ोर की आवाज़।
دھمکانا (ہ)	(धमकाना)	ताड़ना, घुड़कना।
دھن (س)	(धन)	माया, दौलत, सम्पत्ति, सम्पदा।
دھن (ہ)	(धुन)	ध्यान, ख्याल, इच्छा, लहर, तरंग।
دھن (ف)	(दहन)	मुँह।
دھننا (ہ)	(धुनना)	रुई साफ़ करना।
دھناسری (ف)	(धनाश्री)	एक रागिनी का नाम है, एक छन्द का नाम है।
دھناسیٹھ (ہ)	(धन्नासेठ)	एक बड़ा धनवाला, धनाढ्य।
دھنونتر (س)	(धन्वन्तरि)	एक बड़े वैद्य का नाम है।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دھندا (ہ) (धन्दा) काम काज।
دھندلا (ہ) (धुन्दला) अँधेरा।
دھنشٹھا (س) (धनिष्ठा) चौबीसवें नक्षत्र का नाम है।
دھنک (س) (धनक) कमान, धनुष।
دھني (س) (धनी) स्वामी, मालिक, पति।
دھنیا (س) (धनिया) एक पाचक घास है।
دھنکدھاري (س) (धनकधारी) धनुषधारी, कमठैत।
دھوب (ہ) (धोब) कपड़े का धोना, रजकण।
دھوبي دھوبن (ہ) (धोबीधोबिनि) रजक, कपड़ा धोनेवाला।
دھوپ (ہ) (धूप) सूर्य का तेज।
دھیوتا (س) (धेवता) पुत्री का पुत्र, नवासा।
دھیوتی (س) (धेवती) पुत्री की पुत्री, नवासी।
دھول (ہ) (धूल) मिट्टी, खाक, रज, रेत।
دھوکا (ہ) (धोका) विश्वासघात, फ़रेब।
دھولا (س) (धौला) सफ़ेद, उजला।
دھول دھپا (ہ) (धौलधप्पा) खेलुना, थाप, थप्पड़।
دھوم (ہ) (धूम) भीड़भाड़, शोभा, भड़क।
دھوم دھام (ہ) (धूमधाम) भीड़, रौला, हलचल, बखेड़ा।
دھون (ہ) (धौन) बीससेर का वज़न।
دھونا (ہ) (धोना) पानी से साफ़ करना।
دھونتال (س) (धौंताल) दुष्ट, चंचल, अपराधी, दुर्जन।
دھرمراجا (س) (धर्मराजा) यमराज, न्यायी राजा।
دھوندھر (س) (धुन्धर) अंधेरा।
دھونس (ہ) (धौंस) डराना, धोखा, चकमा।
دھونکنا (ہ) (धौंकना) श्वास ज़ोर से लेना, धौंकी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دھوان	(ہ)	(धुवां)	भाप, धूम ।
دھوني	(س)	(धूनी)	अग्नि तपस्वी की ।
دھي	(ہ)	(दही)	जमा हुआ दूध, दधि ।
دھي	(ہ)	(धी)	पुत्री, बेटी ।
دھيان	(س)	(ध्यान)	ख्याल, चित्त, लौ लगाना ।
دھيرا	(س)	(धीरा)	शान्त, आहिस्ता, सुस्ती ।
دھيرج	(س)	(धीरज)	शान्ति, सन्तोष, गम्भीरता ।
دھيما	(ہ)	(धीमा)	सुस्त, धीरा, आलसी ।
دھينگا دھينگي	(ہ)	(धींगाधींगी)	जबर्दस्ती ।
دیا	(س)	(दया)	कृपा, मेहरबानी ।
دیا	(ہ)	(दिया)	ज्योति, रतनदीप, दीपक, चिराग ।
دیار	(ع)	(दयार)	नगर, शहर ।
دھوتي	(ہ)	(धोती)	एक वस्त्र का नाम है ।
دیال	(س)	(दयाल)	दयालु, देनेवाला, दाता ।
دیانت	(ع)	(दियानत)	ईमानदारी, सच्चाई ।
دیباچہ	(ف)	(दीबाचा)	भूमिका ।
دیبی	(س)	(देवी)	भवानी, दुर्गा, जगदम्बा रानी ।
دیپک	(س)	(दीपक)	रतनदीप, ज्योति, दिया ।
دیت	(س)	(दैत)	देव, जिन्द, राक्षस, असुर ।
داج دیجو	(ہ)	(दाजदैजो)	स्त्रीधन, मैहर ।
دیجور	(ف)	(दैजूर)	अंधेरा ।
دید	(ف)	(दीद)	देखना ।
دیدار	(ف)	(दीदार)	दर्शन, मुलाक़ात, मिलना ।
دیسي	(س)	(देसी)	वतनी, मुल्की ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دیدارو	(ف)	(दीदारू)	सुन्दर, सोहना।
دیدہ	(ف)	(दीदह)	नेत्र, चक्षु, लोचन, आँख।
دیر	(ف)	(दैर)	मन्दिर, मूर्तिपूजन की जगह।
دیر	(ف)	(देर)	अबेर, ढील।
دیرینہ	(ف)	(देरीना)	पुराना, प्राचीन, सनातन।
دیس	(س)	(देस)	वतन, मुल्क, एक रागिनी का नाम है।
دیساور	(س)	(देसावर)	परदेश, गैरमुल्क।
دیساوری	(س)	(देसावरी)	व्यौपार, सौदागरी।
دیسکار	(ہ)	(देसकार)	एक रागिनी है।
دیگ	(ف)	(देग)	बड़ा पात्र पकाने का।
دیگچہ	(ف)	(देगचा)	छोटा पकाने का पात्र।
دیمک	(ہ)	(दीमक)	एक प्रकार का सफ़ेद कीड़ा जो लकड़ी खाता है।
دین	(ع)	(दीन)	धर्म, पन्थ।
دین	(ہ)	(दैन)	ऋण, उधार, क़र्ज़ा।
دینار	(ف)	(दीनार)	एक प्रकार का सिक्का।
دین لین	(ہ)	(देनलेन)	व्यौपार, लेनादेना, उधार।
دیو	(ف)	(देव)	जिन, परी, इच्छालोक का पुरुष।
دیو	(س)	(दैव)	परमेश्वर, देवता।
دیوا	(س)	(देवा)	देवता, पूजने योग्य।
دیوال	(س)	(दिवाल)	दयालु, देनेवाला, दाता।
دیوالا	(ہ)	(दीवाला)	ऋण चुकाने की असमर्थता, दूकान का बिगड़ना।
دیوالي	(ہ)	(दीवाली)	गरीब, बिगड़ाहुआ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

دیوان (ف)	(दीवान)	कविताई की पुस्तक, वज़ीर, माल का अफ़सर।
دیوانگی (ف)	(दीवानगी)	पागलपन, बावलापन।
دیوتا (س)	(देवता)	पूजनेयोग्य।
دیوٹ (س)	(दीवट)	काठकी बैठक दीवे की।
دیودار (س)	(देवदार)	एक प्रकार की लकड़ी।
دیورانی (س)	(देवरानी)	पति के भाई की स्त्री।
دیوستھان (س)	(देवस्थान)	देवता का स्थान, स्वर्ग।

(ڈ)

ڈاب (س)	(डाब)	एक प्रकार की घास है।
ڈاھرڈھری (ہ)	(डाहरडहरी)	धरती जो कुवें के पानी से सींची जावे।
ڈانٹ (ہ)	(डांट)	धमकाना, ताड़ना।
ڈانٹنا (ہ)	(डांटना)	ताड़ना, घुड़कना।
ڈاڑھ (ہ)	(डाढ़)	जबड़ा, दांत बड़े जो रोटी पीसते हैं।
ڈاڑھی (ہ)	(डाढ़ी)	दाढ़ के ऊपर के बाल।
ڈاک خانہ (ہ)	(डाकख़ाना)	पत्रालय, पत्रकार्यालय।
ڈاکا (ہ)	(डाका)	लूट, धाड़ा।
ڈاکنا (ہ)	(डाकना)	उल्टी करना, क़य करना।
ڈاکو (ہ)	(डाकू)	लुटेरा, धाड़ी।
ڈاکیا (ہ)	(डाकिया)	धावक, दूत, पत्रदाता।
ڈال (ہ)	(डाल)	टहनी, शाख़, डाल, डाली।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ڈالا	(۵)	(डाला)	बड़ा टहना, गुद्दा ।
ڈالي	(۵)	(डाली)	फल फूल की टोकरी ।
ڈنڈا	(۴)	(डंडा)	मोटी छोटी हाथ की लकड़ी, सोंटा।
ڈانس	(۴)	(डांस)	दंश, बड़ी मक्खी, मच्छर ।
ڈاکٹر (انگ)		(डाक्टर)	चिकित्सक, हकीम, वैद्य ।
ڈانگ	(۴)	(डांग)	लम्बी मोटी हाथ की लकड़ी ।
ڈانگر	(۴)	(डांगर)	पशु, चौपाया ।
ڈانواڈول	(۴)	(डांवाडोल)	डुकड़पुकड़, अधीर्य, चंचलता ।
ڈائن	(۴)	(डायन)	डाकन, चुड़ैल, जादूगरनी ।
ڈھب	(۴)	(ढब)	प्रकार, तरह, तरीक़ा, ढंग ।
ڈبا	(۴)	(डिब्बा)	काठ की पिटारी अथवा पीतल की छोटी सन्दूक़ची ।
ڈوبنا	(۴)	(डूबना)	पानी में बैठना, ग़ोता खाना ।
ڈبڈبانا	(۴)	(डुबडुबाना)	पानी में डूबना ।
ڈبکي	(۴)	(डुबकी)	पानी में डूबना, ग़ोता मारना ।
ڈبي	(۴)	(डब्बी)	छोटा काठ का डिब्बा, डिबिया ।
ڈر	(۴)	(डर)	भय, भ्रम, सन्देह ।
ڈرپوک	(۴)	(डरपोक)	डरनेवाला, कायर, डरपैया, भीरु।
ڈرانا	(۴)	(डराना)	धमकाना, भय दिलाना ।
ڈسنا	(۴)	(डसना)	काटना, डंक मारना ।
ڈک	(۴)	(डुक)	घूंसा, मुक्का ।
ڈکارنا	(۴)	(डकारना)	रांभना, गर्जना, पचाना, डुकरना।
ڈکوت	(۴)	(डकौत)	ब्राह्मण शनैश्चर का दान लेनेवाला।
ڈکیت	(۴)	(डकैत)	डाकू, धाड़ी, बटमार ।
ڈکیتي	(۴)	(डकैती)	धाड़ा, डाका, चोरी, बटपारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ڈگ	(ہ)	(डग)	क़दम, पग, लम्बीचाल ।
ڈگانا	(ہ)	(डिगाना)	हिलाना, गिराना ।
ڈگر	(ہ)	(डगर)	रास्ता, सड़क, मार्ग, पैंड़ा, पन्थ ।
ڈلیا	(ہ)	(डलिया)	टोकरी ।
ڈنڈ	(ہ)	(डंड)	बाजू, भुजा, जुर्माना ।
ڈنڈوت	(س)	(डण्डवत्)	प्रणाम, नमस्कार ।
ڈنک	(ہ)	(डंक)	दंश, चभक ।
ڈنکا	(س)	(डंका)	ढोल, बाजा, धौंसा, नगाड़ा ।
ڈنکنی	(س)	(डंकिनी)	डाकिनि, डाइनि, चुड़ैल, स्त्री-जादूगरनी ।
ڈور	(ہ)	(डोर)	तागा, रस्सी, सुतली ।
ڈوریا	(ہ)	(डोरिया)	कपड़ा धारीदार ।
ڈوکرا	(ہ)	(डोकरा)	मनुष्य वृद्धअवस्था का, बुड्ढा ।
ڈولا	(ہ)	(डोला)	बड़ी डोली ।
ڈولچی	(ہ)	(डोलची)	छोटा डोल ।
ڈول	(ہ)	(डौल)	घड़त, नमूना, नक़्शा ।
ڈولی	(ہ)	(डोली)	एक प्रकार की पालकी, छोटा डोला ।
ڈوم	(ہ)	(डोम)	एक नीचजात गानेवाली ।
ڈومنی	(ہ)	(डोमिनी)	स्त्री नीच गानेवाली ।
ڈونگا	(ہ)	(डूंगा)	छोटी नाव, किश्ती ।
ڈوئی	(ہ)	(डोई)	लकड़ी का चमचा ।
ڈھانا	(ہ)	(ढहाना)	गिराना, बिगाड़ना ।
ڈھاٹا	(ہ)	(ढाटा)	दाढ़ीबन्ध, दाढ़ीबन्धक ।
ڈھال	(ہ)	(ढाल)	नीची फैली हुई धरती, शतचन्द्र, ओड़न ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ڈھارس	(४)	(ढारस)	भरोसा, सहारा, तसल्ली।
ڈھاڑی	(४)	(ढाड़ी)	एक नीचजात गानेवाली।
ڈھاک	(४)	(ढाक)	एक प्रकार का पेड़।
ڈھاکا	(४)	(ढाका)	जंगल ढाक के पेड़ों का, एक देश का नाम है।
ڈھالنا	(४)	(ढालना)	धातु पिघलाना।
ڈھانچا	(४)	(ढांचा)	सांचा, डौल, ठाठर।
ڈھانکنا	(४)	(ढांकना)	छिपाना, मूँदना, ढांपना।
ڈھائی	(४)	(ढाई)	दो और आधा ढाई।
ڈھنگ	(४)	(ढंग)	प्रकार, चलन, लक्षण, तरीक़ा।
ڈھپڈھپانا	(४)	(ढपढपाना)	ढोल को बजाना।
ڈھلانا	(४)	(ढुलाना)	लुढ़काना, दूसरी जगह लेजाना।
ڈھلائی	(४)	(ढुलाई)	मज़दूरी लेजाने की।
ڈھلکا	(४)	(ढलका)	नेत्रों से पानी आना, आंसू।
ڈھلکانا	(४)	(ढलकाना)	पानी फेंकना।
ڈھلکنا	(४)	(ढुलकना)	लुढ़कना।
ڈھلیت	(४)	(ढलैत)	ढालनेवाला।
ڈھنڈورا	(४)	(ढिंडोरा)	ढोल बजाकर कहना, मनादी।
ڈھور	(४)	(ढोर)	डांगर, पशु, चौपाया।
ڈھولک ڈھولکی	(४)	(ढोलक ढोलकी)	छोटा ढोल।
ڈھول	(४)	(ढोल)	डंका, धौंसा।
ڈھولکیا	(४)	(ढोलकिया)	ढोलक बजानेवाला।
ڈھولی	(४)	(ढोली)	नागर पान की ढेरी।
ڈھونچا	(४)	(ढौंचा)	साढ़ेचारि।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ڈھونڈھنا	(ہ)	(ढूंढना)	अनुसन्धान, ढूँढ़त ।
ڈھیا	(ہ)	(ढैया)	दो और आधा ।
ڈھی دینا	(ہ)	(डहीदेना)	दूसरे के घरमें जा बैठना, सिर होनः ।
ڈھیر	(ہ)	(ढेर)	बहुत, बहुधा, विशेष ।
ڈھیل	(ہ)	(ढील)	सुस्ती, देर ।
ڈھیلا	(ہ)	(ढीला)	खुलाहुआ ।
ڈھینکا	(ہ)	(ढेंका)	मूर्ख, सीधासादा ।
ڈھینکلی	(ہ)	(ढेंकली)	खेत में पानी सींचने का पात्र ।
ڈھیا	(ہ)	(ढीया)	ऊँची धरती ।
ڈیرا	(ہ)	(डेरा)	स्थान, तम्बू, पाल, कपड़कोठा ।
ڈیڑھ	(ہ)	(डेढ़)	एक और आधा ।
ڈیل	(ہ)	(डील)	शरीर, देह, काया ।
ڈیوڑھی	(ہ)	(डेवढ़ी)	द्वारपाल, उसारा, द्वारा ।

(ذ)

ذابح	(ع)	(ज़ावह)	क़साई, जान लेनेवाला ।
ذلت	(ع)	(ज़िल्लत)	निरादर ।
ذاتی	(ع)	(ज़ाती)	असली, जाती, प्राकृती, स्वभावी ।
ذایقہ	(ع)	(ज़ायक़ा)	सवाद, मज़ा, रस ।
ذخیرہ	(ع)	(ज़ख़ीरा)	भंडार, गोदाम ।
ذرہ	(ع)	(ज़रा)	थोड़ा, तनक, परमाणु ।
ذقن	(ع)	(ज़क़न)	ठोढ़ी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ذکاوت	(ع)	(ज़कावत)	प्रतिभा।
ذکر	(ع)	(ज़िक्र)	वार्ता।
ذکر	(ع)	(ज़कर)	लिंग, मूत्रइन्द्रिय।
ذکی	(ع)	(ज़की)	प्रतिभावान्।
ذلیل	(ع)	(ज़लील)	तिरस्कार।
ذمه	(ع)	(ज़िम्मा)	भरोसा।
ذوق	(ع)	(ज़ौक़)	इच्छा, चाहत।
ذهین	(ع)	(ज़हीन)	प्रतिभावान्।
ذیل	(ع)	(ज़ैल)	नीचे की तरफ़।
ذره‌بکتر	(ع)	(ज़िराबक्तर)	सनाह, कवच, लोहे का वस्त्र, झिलम।

(ر)

رب	(ع)	(रब)	परमेश्वर, परमात्मा।
راب	(ه)	(राब)	शीरा, गुड़।
رابڑی	(ه)	(राबड़ी)	दूध घोटा हुआ।
رات	(ه)	(रात)	रात्रि, रैन, रजनी, यामिनी।
راتب	(ع)	(रातिब)	पशु का भोजन।
راج	(س)	(राज)	सर्कार, बादशाहत।
راج بنشی	(س)	(राजबंशी)	राजा का ख़ानदान।
راجا	(س)	(राजा)	हिन्दूबादशाह।
راجپوت	(س)	(राजपूत)	एक ज़ात है, राजपुत्र, क्षत्रिय, राजन्य।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

راجدهاني	(س)	(राजधानी)	राज की जगह ।
رجواڑا	(س)	(रजवाड़ा)	राजाओं के रहने की जगह यानीदेश ।
راجهنس	(س)	(राजहंस)	एक प्रकार की बत्तख है ।
راچهس	(س)	(राक्षस)	राक्षस, यवन, असुर ।
راحت	(ع)	(राहत)	सुख, चैन, आराम ।
رحيم	(ع)	(रहीम)	दयालु, कृपालु, दया करनेवाला ।
رحم	(ع)	(रेहम)	धरन, गर्भाशय ।
راده	(ه)	(राध)	तलछट, मैल, गाद ।
رادها	(س)	(राधा)	श्रीकृष्णजी की स्त्री ।
راڑ	(ه)	(राड़)	विरोध, झगड़ा ।
راز	(ف)	(राज़)	भेद, गुप्तवार्ता, मर्म ।
رازق	(ع)	(राज़िक़)	रिज़क का देनेवाला, अन्नदाता ।
رزق	(ع)	(रिज़क)	अन्न, रोज़ी, जीविका ।
راس	(ه)	(रास)	बैल अथवा घोड़े की रस्सी, नाच, क्रीड़ा, खेल ।
راش	(س)	(राशि)	ज्योतिष के हिसाब में एक प्रकार का अंक ।
راست	(ف)	(रास्त)	ठीक, सच्चा, सत्य ।
راسته	(ف)	(रास्ता)	डगर, सड़क, पगडंडी ।
رات دن	(ه)	(रात दिन)	अहोरात्र ।
راستي	(ف)	(रास्ती)	सत्य, सच्चाई, आहिस्ता ।
راسخ	(ف)	(रासख़)	पक्का, मजबूत, कट्टर ।
راشي	(ع)	(राशी)	दल्लाल, दस्तूरी लेनेवाला, अकोरी ।
رشوت	(ع)	(रिशवत)	दल्लाली, दस्तूरी, अकोर, घूंस ।
راضي	(ع)	(राज़ी)	प्रसन्न, खुश ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

راضی نامه (ع)	(राज़ीनामा)	सम्मतिपत्र ।
راغب (ع)	(राग़िब)	मुख़ातिब, रुजूअ, इच्छावाला, मोह करनेवाला ।
رغبت (ع)	(रग़बत)	इच्छा, मोह, प्रसन्नता, अनुग्रह ।
رافضی (ع)	(राफ़िज़ी)	मुसल्मानों की एक जात यानी शिया ।
راقم (ع)	(राक़िम)	लिखनेवाला, लिखारी ।
راکب (ع)	(राकिब)	घोड़े अथवा जहाज़ का सवार ।
راجسی (س)	(राजसी)	राज का, बादशाही ।
راکھه (ه)	(राख)	ख़ाक, मिट्टी, सुवाह ।
راکھی (س)	(राखी)	चौकीदार, रक्षा करनेवाला, मुहाफ़िज़ ।
راگ (س)	(राग)	छः प्रकार के हैं, गानविद्या के मुख्य नाम ।
راگی (س)	(रागी)	गवय्या ।
راگنی (س)	(रागिनी)	गान की मुख्य ३० स्त्रीसंज्ञा ।
رال (س)	(राल)	एक तरह का गोंद ।
رام (س)	(राम)	रामचन्द्रजी हिन्दुओं का एक अवतार।
رام (ف)	(राम)	सेवक, नौकर ।
رام کهانی (س)	(रामकहानी)	रामायण, रामचन्द्रजी के कामों का ख़ुलासा ।
رامانندی (س)	(रामानन्दी)	साधू, सेवक रामचन्द्रजी के ।
راماین (س)	(रामायण)	रामचन्द्र के चरित्रों का कथन, इतिहास ।
رامپی (ه)	(रामपी)	रांपा, चमारों का औज़ार ।
رام توری (ه)	(रामतोरी)	साग, तर्कारी, भाजी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رام جني (س)	(रामजनी)	वेश्या, नगरस्त्री।
رام چندر (س)	(रामचन्द्र)	अवतार सातवां।
رام کلی (س)	(रामकली)	एक रागिनी है।
ران (ف)	(रान)	जांघ।
رانا (ه)	(राना)	राजा के वास्ते एक पदवी है।
راندھنا (ه)	(रांधना)	पकाना।
راندھا (ف)	(रांधा)	निकाला हुआ, पकाया।
رانڈ (ه)	(रांड)	विधवा, जिसका पति मर जाय वह स्त्री।
رنڈاپن (ه)	(रंडापन)	विधवा का समय।
رانگ (ه)	(रांग)	एक तरह की धातु है।
راني (س)	(रानी)	राजा की स्त्री, बेगम, महारानी, राजपत्नी।
راوت (ه)	(रावत)	राजपूतों की एक जात है, शूरवीर।
راوٹي (ه)	(रावटी)	छप्पर का मकान, छतपर।
راون (س)	(रावण)	लंका का राजा।
راي (س)	(राय)	हिन्दुओं की पदवी है।
رايات (ف)	(रायात)	झंडा, निशान।
رايتہ (ه)	(रायता)	भुरता, दही में दूसरी वस्तु तरकारी मिलाना।
رايج (ع)	(रायज)	प्रचार, रिवाज।
رايگان (ف)	(रायगां)	मुफ्त, बर्बाद, बेमोल।
رائي (ه)	(राई)	एक क़िस्म का बीज है जो खेत में पैदा होता है और तेल भी निकलता है।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رب	(ع)	(रब)	ईश्वर, परमात्मा।
ربی	(ع)	(रब्बी)	ईश्वर सम्बन्धी, एक फ़सल का भी नाम है, जिसमें जौ, गेहूँ पैदा होताहै।
رباب	(ف)	(रबाब)	एक बाजे का नाम है।
ربابي	(ف)	(रबाबी)	रबाब का बजानेवाला।
رباعي	(ع)	(रुबाई)	चौपैया, नज़्म का एक वज़न।
رباني	(ع)	(रब्बानी)	ईश्वरीय।
ربڑ	(ہ)	(रबड़)	तकलीफ़, दुःख।
ربط	(ف)	(रब्त)	अभ्यास, मित्रता, चलन।
ربع	(ع)	(रुबै)	चौथा।
ربیع	(ع)	(रबीअ)	मौसम बहार, गर्मी की खेती।
رپٹ	(ہ)	(रपट)	फिसलन, कीच।
رت	(س)	(रति)	रात्रि, रजनी, कामदेव की स्त्री का नाम है।
رت	(س)	(ऋतु)	फ़सल, मौसम।
رتالو	(س)	(रतालू)	एक तर्कारी है।
رتبہ	(ع)	(रुतबा)	पदवी।
رتن	(س)	(रत्न)	जवाहिर, मणि।
رتن جوت	(س)	(रत्नजोत)	दीपक, दिया, चिरागज़ोति, एक रूखड़ी को भी कहते हैं।
رتھ	(س)	(रथ)	एक प्रकार की ४ पहिये की गाड़ी।
رٹنا	(س)	(रटना)	दोहराना, बार २ कहना।
رج	(س)	(रज)	बेलबूटा, मिट्टी।
رجا	(ع)	(रजा)	उम्मेद, आशा, भरोसा।
رجال	(ع)	(रुजाल)	मनुष्य, पुरुष।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رجب	(ع)	(रज्जब)	मुसलमानी सातवां महीना।
رجک	(س)	(रजक)	धोबी।
رجني	(س)	(रजनी)	रात्रि।
رجوع	(ع)	(रुजूअ)	इच्छा, मर्ज़ी।
رجوگن	(س)	(रजोगुण)	तीन गुणों में से २ गुण मध्यम चलन का।
رجولیت	(ع)	(रजूलियत)	कामदेव।
رجھانا	(ہ)	(रिझाना)	रिझाना, ख़ुशकरना।
روچت	(س)	(रुचित)	इच्छा, मोह।
رحلت	(ع)	(रहलत)	चलाजाना, मरजाना।
رحم	(ع)	(रहम)	दया, तरस।
رحماني	(ع)	(रहमानी)	परमात्मा का।
رحمت	(ع)	(रहमत)	कृपा।
رخ	(ف)	(रुख़)	मुँह, चेहरा, ओर, तरफ़।
رخام	(ع)	(रुख़ाम)	पत्थर सफ़ेद, संगमर्मर।
رخت	(ع)	(रख़्त)	असबाब, बारदाना, खटला।
رخسار	(ف)	(रुख़सार)	गाल, गल्लू, कपोल।
رخصت	(ع)	(रुख़सत)	छुट्टी, छुटकारा।
رخصتانه	(ف)	(रुख़सताना)	भेंट, नज़र।
رخنه	(ف)	(रख़ना)	छेद, सूराख़।
رد	(ع)	(रद)	निकम्मा, व्यर्थ।
رودر	(س)	(रुद्र)	महादेव का नाम है।
ردن	(س)	(रदन)	दांत, दन्त।
ردي	(ہ)	(रद्दी)	निकम्मा, व्यर्थ वस्तु।
رذال	(ع)	(रज़ाल)	नीच, अधम।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رزالہ	(ع)	(रिज़ाला)	कमीना।
رزم	(ف)	(रज़्म)	युद्ध, लड़ाई, संग्राम।
رس	(س)	(रस)	सवाद, सार, अर्क़, मज़ा, पेड़ का दूध।
رسا	(ہ)	(रस्सा)	जेवड़ी, मोटी रस्सी।
رسالہ	(ع)	(रिसाला)	सवारों की सेना, दल, घुड़चढ़े।
رسم	(ف)	(रस्म)	मर्यादा, मर्जाद।
روسنا	(ہ)	(रूसना)	क्रोध करना।
رسائي	(ف)	(रसाई)	पहुँच, मिलनसारी।
رسائن	(س)	(रसायन)	क़ीमिया, अकसीर, चांदी सोना बनाना।
رستگاري	(ف)	(रुस्तगारी)	छुटकारा, छुटना।
رستم	(ف)	(रुस्तम)	ईरानदेश के मल्ल का नाम है।
رسد	(ف)	(रसद)	रातिब, भोजन।
رسکپور	(س)	(रसकपूर)	एक दवाई है।
رسول	(ع)	(रसूल)	भेजाहुआ, मुसल्मानों का पैग़म्बर।
رسپانڈنٹ	(انگ)	(रस्पांडंट)	अनुयोज्य।
رسوئي	(س)	(रसोई)	खाना पकाने की जगह।
رسیا	(س)	(रसिया)	लुच्चा, भोगी, विषयी, रसिक।
رسید	(ف)	(रसीद)	रुपया या कोई वस्तु का पहुँचपत्र।
رشتہ	(ف)	(रिश्ता)	धागा, नाता, सम्बन्धी, तागा।
رشت پشت	(س)	(रुष्ट पुष्ट)	मोटा, ताज़ा।
رشک	(ف)	(रश्क)	हसद, ईर्षा।
رضا	(ع)	(रज़ा)	मोहलत, मर्जी, प्रसन्नता।
رضوان	(ع)	(रज़्वां)	ख़ुशी, स्वर्ग का सुख।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رطوبت	(ع)	(रतूबत)	बलग़म, वाय।
رعایا	(ع)	(रिआया)	प्रजा, देश के लोग।
رعایت	(ع)	(रिआयत)	पक्षपात, तरफ़दारी।
رعب	(ع)	(रोब)	भय, डर।
رعد	(ع)	(राद)	गर्जना, बादल का गूंजना।
رعشه	(ع)	(राशा)	कांपना, शरीर का हिलना।
رعنا	(ع)	(राना)	युवा, स्वरूपवाला, सुन्दर।
رعونت	(ع)	(रऊनत)	अभिमान, अहंकार।
رغبت	(ف)	(रग़बत)	रुचि, इच्छा, अभिलाष।
رعیت	(ع)	(रअय्यत)	प्रजा, देश के नर नारी।
رفاقت	(ع)	(रिफ़ाक़त)	संगति, प्रीति।
رفاهیت	(ع)	(रिफ़ाहियत)	सुख, चैन, आनन्द।
رفتار	(ف)	(रफ़्तार)	फेर, गर्दिश, चाल।
رفت گذشت	(ف)	(रफ़्तगुज़श्त)	गया, सोगया।
رفته رفته	(ف)	(रफ़्ता रफ़्ता)	सहज २, हौले २।
رقص	(ع)	(रक़्स)	रास, नाच।
رفع	(ع)	(रफ़ा)	अलग, दूर, परे।
رفو	(ع)	(रफ़ू)	सीना, टांकना।
رفیق	(ع)	(रफ़ीक़)	मित्र, दोस्त, संगती।
رقبه	(ع)	(रक़बा)	धरती का टुकड़ा, लम्बाई चौड़ाई।
رقت	(ع)	(रिक़्क़त)	पतला, महीन, सन्ताप।
رقم	(ع)	(रक़म)	लिखना, रुपया।
رقیب	(ع)	(रक़ीब)	शत्रु, वैरी।
رقیق	(ع)	(रक़ीक़)	पतला, महीन।
رکاب	(ع)	(रिकाब)	लोहे का पायदान घोड़े की जीन में।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رکابي (ف)	(रिकाबी)	तश्तरी, छोटीथाली ।
روکنا (ہ)	(रोकना)	दोहराना, मनाकरना ।
رکت (س)	(रक्त)	लोहू, खून, रुधिर, शोणित ।
رکن (ع)	(रुकन)	सितून, खम्भा ।
رکھي (س)	(ऋषि)	तपस्वी, ऋषीश्वर ।
روکھا (ہ)	(रूखा)	सूखा, खुश्क ।
رکھنا (ہ)	(रखना)	धरना ।
رکھوال (س)	(रखवाल)	चौकीदार, रक्षा करनेवाला ।
رکھ (س)	(रख)	जंगल, वन ।
رکیک (ع)	(रकीक)	पतला, महीन ।
رگ (ف)	(रग)	शरीर के भीतर की नस, रस्सी ।
رگڑنا (ہ)	(रगड़ना)	घिसना ।
رگیدنا (ہ)	(रगेदना)	पीछाकरना, खड़ेदना, भगादेना ।
رم (ف)	(रम)	दौड़, भाग, चाल ।
رمز (ف)	(रम्ज़)	भेद, इशारा ।
رمال (ع)	(रम्माल)	ज्योतिषी, रमल जाननेवाला ।
رمل (ع)	(रमल)	एक प्रकार का ज्योतिषशास्त्र ।
رمانا (س)	(रमाना)	रगड़ना, बर्तना ।
رمضان (ع)	(रमज़ान)	नवां मुसल्मानी महीना ।
رمق (ع)	(रमक़)	थोड़ा ।
رمنا (س)	(रमना)	चौक बाज़ार, बड़ी जगह, रस्ता ।
رن (س)	(रन)	संग्राम, युद्ध, रण ।
رنج (ف)	(रंज)	शोक, सन्ताप ।
رنجک (ہ)	(रंजक)	बन्दूक के प्याले की जगह ।
رنجور (ف)	(रंजूर)	बीमार, दुःखी, रोगी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رنجيدگي	(ف)	(रंजीदगी)	क्रोध, दुःख, शोक।
رنجيده	(ف)	(रंजीदा)	क्रोधी, दुःखी।
رند	(ف)	(रिन्द)	लुच्चा, भोगी, शराबी।
رندا	(ه)	(रन्दा)	लकड़ी साफ़ करने का औज़ार।
راندهنا	(ه)	(रांधना)	पकाना।
رنڈوا	(ه)	(रँडुवा)	कुँवारा।
رنڈي	(ه)	(रंडी)	वेश्या, नगरनारी, रामजनी।
رنڈيا	(ه)	(रँडिया)	विधवा, बे पति की स्त्री।
رنگ	(ف)	(रंग)	वर्ण, डौल, ढंग, रीति, ख़ुशी, आनन्द।
رنگارنگ	(ف)	(रंगारंग)	रंगबिरंगे, विचित्र।
رنگوائي	(ف)	(रंगवाई)	रंग करने की मज़दूरी।
رنگت	(ف)	(रंगत)	रंग, वर्ण, रंजित।
رنگترا	(ف)	(रंगतरा)	सन्तरा, नारंगी।
رنگيلا	(ه)	(रंगीला)	चटकीला, रसीला, छैला, रसिया।
رنگين	(ف)	(रंगीन)	रंगदार, रंगाहुआ, रंजित।
رنواس	(س)	(रनवास)	महल, स्त्रीस्थान।
رواج	(ع)	(रिवाज)	मर्यादा, मर्जाद, रीति।
روا	(ف)	(रवा)	ठीक, दुरुस्त।
روارو	(ف)	(रवारौ)	चलना।
روارو	(ف)	(रवारवी)	चलते हुये।
روآن	(ه)	(रोवां)	बाल, पशम, ऊन।
روانگي	(ف)	(रवानगी)	कूच, चलना, सिधारना।
روانه	(ف)	(रवाना)	जाना, सिधारना।
روايت	(ع)	(रवायत)	क़िस्सा, कहानी, वार्ता।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

روباہ (ف) (रोबाह) लोमड़ी।
روبراہ (ف) (रूबराह) ठीक, दुरुस्ती।
روبرو (ف) (रूबरू) सामने, मुँह दरमुँह।
روبکار (ف) (रोबकार) सामने २ हुक्म।
روپ (س) (रूप) स्वरूप, चेष्टा, सूरत।
روپا (س) (रूपा) चांदी।
روپوش ہونا (ف) (रूपोशहोना) छिपना।
روپونت (س) (रूपवन्त) ख़ूबसूरत, सुन्दर।
روپہلا (ہ) (रूपहिला) चांदी के तारों का गोटा, चांदी के रंग का
روپیہ (س) (रुपया) सिक्का चांदी का।
روٹ (س) (रोट) मोटी २ रोटी।
روٹھنا (ہ) (रूठना) क्रोध करना, रूसना।
روٹی (ہ) (रोटी) आटे की बनाई हुई वस्तु, चपाती।
روچک (س) (रूचक) बनानेवाला, मुसन्निफ़।
روح (ع) (रूह) प्राण, जान।
روحانی (ع) (रूहानी) ईश्वर-सम्बन्धी।
رود (ف) (रोद) नदी, दरिया।
رویداد (ف) (रूयदाद) वृत्तान्त, सत्य वार्ता।
روڑا (ہ) (रोड़ा) एक खत्रियों की ज़ात।
روزگار (ف) (रोज़गार) नौकरी, संसार, जगत्, जीविका, टुकड़ा
روزمرہ (ف) (रोज़मर्रह) हर रोज़।
روزن (ف) (रोज़न) सूराख़, छेद।
روزنامچہ (ف) (रोज़नामचा) } दिन का हाल, दिन की वार्ता।
روزنامہ (ف) (रोज़नामा) }
روزی (ف) (रोज़ी) अन्न, धन।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

روزینه (ف) (रोज़ीना) दिन की मज़दूरी।
روزه (ف) (रोज़ा) मुसल्मानों का बर्त, उपास।
روسنا (ه) (रूसना) रूठना, क्रोध करना, अप्रसन्न होना।
رسوائي (ف) (रुसवाई) कलंक, अनादर।
روستائي (ف) (रोसताई) गँवार, किसान।
روشن (ف) (रोशन) चमकदार।
روش (ف) (रविश) प्रकार, चाल।
روشني (ف) (रोशनी) चमक, भड़क, उजाला।
روضه (ع) (रौज़ा) बाग़, वाटिका, बाड़ी।
روغن (ف) (रोग़न) चिकनाई।
روک (س) (रोक) रोकड़, नक़द, रुपया।
روکھ (ه) (रूख) दरख़्त, पेड़, वृक्ष।
روکڑ (ه) (रोकड़) नक़द रुपया रखने की जगह।
روکڑیا (ه) (रोकड़िया) ख़ज़ांची, पोद्दार।
روک (ه) (रूक) दस्तूरी, बे क़ीमत कोई चीज़ लेनी।
روگ (س) (रोग) बीमारी।
روگی (س) (रोगी) बीमार।
رولا (ه) (रौला) गुल, शोर।
روکنا (ه) (रोकना) बन्द करना, अटकाना।
رولنا (ه) (रोलना) बटोरना, जमाकरना।
روم (ع) (रूम) एक देश का नाम है।
رومی (ع) (रूमी) रूमदेश का रहनेवाला।
رونا (ه) (रोना) बिसूरना, आंसू बहाना।
رونه (ف) (रवन्ना) परवानगी।
روندنا (ه) (रौंदना) पाँव से मलना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رونق	(ف)	(रौनक़)	शोभा।
رونگ	(४)	(रूंग)	बाल, ऊन, पशम, रोवाँ।
روهنی	(س)	(रोहिणी)	नक्षत्र का नाम है।
روهو	(س)	(रोहू)	एक प्रकार की मछली।
روئی	(४)	(रुई)	बिनौला निकाली हुई कपास।
رویت	(ف)	(रूयत)	मुँह देखना, सितारों की चाल।
روئین	(ف)	(रोई)	पीतल का, शुरबीर।
رویه	(ف)	(रवय्या)	प्रकार, ढंग।
راهن	(ف)	(राहिन)	बंधक, दाता।
راه	(ف)	(राह)	सड़क, रास्ता।
رها	(ف)	(रिहा)	छुटकारा पानेवाला।
رهائي	(ف)	(रिहाई)	छूटना।
رهایش	(ف)	(रिहायश)	बासा, वतन।
رهبر	(ف)	(रहबर)	गुरू, मुर्शिद, पीर।
رهت	(س)	(रहित)	परे, अलग।
رهنٹ	(४)	(रहँट)	जिससे पानी कुवें से निकाला जाता है।
رهجانا	(४)	(रहजाना)	पीछे रहना।
رهرو	(ف)	(रहरव)	मुसाफ़िर, रस्ता चलनेवाला।
رهڑو	(४)	(रहड़ू)	एक प्रकार की गाड़ी।
رهزن	(ف)	(रहज़न)	डाकू, लुटेरा।
رهس	(س)	(रहस)	अकेलापन, तनहाई।
رهکلا	(४)	(रहकला)	एक प्रकार की तोप छोटी।
رهگیر	(ف)	(रहगीर)	मुसाफ़िर, परदेशी।
رهن	(ع)	(रिहन)	गिरवी, बन्धन।
رهن نامه	(ع)	(रिहननामा)	बन्धनपत्र।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

رهنا	(ہ)	(रहना)	बास करना।
رياست	(ع)	(रियासत)	राज।
رياضت	(ع)	(रियाज़त)	मेहनत, कष्ट।
رياضی	(ع)	(रियाज़ी)	मेहनती, गणित-विद्या।
ريا	(ع)	(रया)	मक्र, फ़रेब।
ريب	(ع)	(रैब)	शक, दुबिधा।
ريت	(س)	(रीति)	रिवाज, तरीक़ा, मर्य्याद।
ريتا	(س)	(रेता)	मिट्टी, बालू।
ريتل	(س)	(रेतल)	ख़ाकी।
ريتنا	(ہ)	(रेतना)	रगड़ना।
ريتی	(س)	(रेती)	एक औज़ार रेतने का।
ريٹھا	(س)	(रीठा)	एक फल है।
ريچھ	(ہ)	(रीछ)	भालू, जंगल का पशु।
ريجھنا	(ہ)	(रीझना)	प्रसन्न होना।
ريح	(ع)	(रीह)	वायु-पीड़ा।
ريحان	(ع)	(रैहां)	एक सुगन्धित पौधा।
ريختہ	(ف)	(रेख़ता)	चूना, गच।
ريداس	(س)	(रैदास)	एक महन्त का नाम है।
ريو	(س)	(रेर)	हेला, रौला, ग़ुल।
ريڑھ	(ہ)	(रीढ़)	पीठ की हड्डी।
ريزش	(ف)	(रेज़िश)	प्रतिश्याय, टपकना।
ريزہ	(ف)	(रेज़ह)	टुकड़ा।
ريس	(ہ)	(रीस)	बराबरी करना, हिर्स करना।
ريسمان	(ف)	(रेसमान)	धागा, तागा, रस्सी।
ريش	(ف)	(रेश)	घाव, ज़ख़्म।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ریش (ف) (रीश) डाढ़ी ।
ریشم (ف) (रेशम) अंशुक, एक तरह का कीड़े से निकला हुआ तागा ।
ریشه (ف) (रेशा) रग, तार ।
ریگ (ف) (रेग) रेत, बालू ।
ریگستان (ف) (रेगिस्तान) भूड़ का देश, बालू का देश ।
ریلا (ہ) (रेला) पानी का बहाव, धक्का ।
ریل پیل (ہ) (रेलपेल) अधिक, बहुधा, बहुत ।
ریلنا (ہ) (रेलना) धक्का देना, लुढ़काना ।
ریم (ف) (रीम) पीप, मवाद ।
رین (س) (रैन) रात्रि, रात, रजनी ।
رینگنا (ہ) (रींगना) धीरे २ चलना, कीड़े की चाल ।
ریوتی (س) (रेवती) सत्ताईसवां नक्षत्र ।
ریوڑی (ہ) (रेवड़ी) मिठाई तिलों की ।
ریوند چینی (ف) (रेवंदचीनी) एक दवाई है ।
رئیس (ع) (रईस) राजा, बड़ा आदमी ।
رنگ محل (ف) (रंगमहल) भोगविलास करने का मकान ।

(ز)

زادہ (ف) (ज़ादह) जाया, जाईदा ।
زار (ف) (ज़ार) खेत, जगह, दुर्दशा ।
زاری (ف) (ज़ारी) रोना, पीटना, शोक, सन्ताप ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

زاغ (ف)	(ज़ाग़)	कव्वा, एक काला पक्षी, काग।
زال (ف)	(ज़ाल)	वृद्धअवस्था, बुढ़िया।
زانو (ف)	(ज़ानू)	घुटना, गोड़।
زاني (ع)	(ज़ानी)	विषयी, जारी करनेवाला।
زانيه (ع)	(ज़ानयह)	सत्ती विषयी, वेश्या।
زاويه (ع)	(ज़ावियह)	कोना, तिखूंटा, कोण।
زاهد (ع)	(ज़ाहिद)	तपस्वी, पवित्र मनुष्य, ऋषि, मुनि।
زايچه (س)	(ज़ायचह)	ज्योतिष के हिसाब का पत्रा कुण्डली।
زايل هونا (ع)	(ज़ायलहोना)	दूरहोना, कमहोना, पतित।
زبان (ف)	(ज़बान)	भाषा, जिह्वा, जीभ।
زباني (ف)	(ज़बानी)	बोल, कहना, बयान।
زنده (ف)	(ज़िन्दा)	जीताहुआ।
زبده (ع)	(ज़ुबदह)	सार, साथ।
زبر (ف)	(ज़बर)	ऊँचा, ऊपर।
زبور (ع)	(ज़बूर)	यहूदियों के मजहब की किताब।
زبون (ف)	(ज़बून)	नीच।
زتل (ه)	(ज़टल)	असत्य बोलना, बकना।
زچ (ه)	(ज़िच)	दुःखी।
زجر (ع)	(ज़ज्र)	धमकाना, घुड़कना।
زحمت (ع)	(ज़हमत)	दुःख, क्लेश, कलेश, सन्ताप।
زخم (ف)	(ज़ख़्म)	घाव, फोड़ा।
زخمي (ف)	(ज़ख़्मी)	घायल।
زدوكوب (ف)	(ज़दवकोब)	मारपीट।
زر (ف)	(ज़र)	दौलत, माया, द्रव्य, रुपया।
زراعت (ع)	(ज़िराअत)	खेती बाड़ी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

زربفت	(ف)	(ज़रबफ़्त)	एक सुनहला कपड़ा।
زرد	(ف)	(ज़र्द)	पीला।
زردچوب	(ف)	(ज़र्दचोब)	हल्दी।
زردک	(ف)	(ज़र्दक)	गाजर।
زره	(ف)	(ज़िरह)	लोहे का वस्त्र।
زرین	(ف)	(ज़र्रीं)	सुनहरी, तिलाई।
زشت	(ف)	(ज़िश्त)	बुरा, खराब।
زعفران	(ع)	(ज़ाफ़रान)	केसर।
زعم	(ع)	(ज़ोम)	भरोसा, घमण्ड।
زغن	(ع)	(ज़ग़न)	चील, एक पक्षी है।
زک	(ع)	(ज़क)	नुक़सान, दुःख।
زکات	(ع)	(ज़कात)	दान, पुण्य, खैरात।
زکام	(ع)	(ज़ुकाम)	प्रतिश्याय।
زلال	(ع)	(ज़ुलाल)	साफ़ पानी।
زلزله	(ع)	(ज़ल्ज़ला)	भूचाल, भूकम्प।
زلف	(ف)	(ज़ुल्फ़)	बाल, केश।
زلو	(ع)	(ज़लू)	एक दरिया का कीड़ा है, जोंक।
زلیخا	(ع)	(ज़ुलैखा)	एक बड़ी सती का नाम है।
زمام	(ع)	(ज़मम)	घोड़े की बाग।
زمبور	(ع)	(ज़म्बूर)	छोटी तोप।
زمرد	(ف)	(ज़मुर्रद)	पन्ना, एक रत्न, जवाहिर।
زمزم	(ع)	(ज़मज़म)	अरबदेश में एक कुआँ है।
زمستان	(ف	(ज़मिस्तां)	शीतलदेश, ठण्ढा मुल्क, जाड़ा।
زمین	(ف)	(ज़मीन)	धरती, पृथ्वी, भूमि।
زمیندار	(ف)	(ज़मीनदार)	धरती का मालिक।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

زن (ف)	(ज़न)	नारी, औरत, तिरिया, जोरू।
زدن (ف)	(ज़दन)	मारना।
زنا (ع)	(ज़िना)	हराम, परस्त्रीगमन, विषय, जारी।
زنار (ع)	(ज़ुन्नार)	जनेऊ, यज्ञोपवीत।
زنانه (ع)	(ज़नाना)	नपुंसक।
زنجبيل (ع)	(ज़ंजबील)	सोंठ, अदरक।
زنجير (ف)	(ज़ंजीर)	सांकल।
زنخ (ف)	(ज़नख़)	ठोढ़ी।
زندان (ف)	(ज़िन्दान)	क़ैदख़ानह, बन्दीगृह।
زندگاني (ف)	(ज़िन्दगानी)	आयु, अवस्था।
زنگ (ف)	(ज़ंग)	मोर्चा, काई।
زنگی (ف)	(ज़ंगी)	हबशी।
زوال (ع)	(ज़वाल)	नाश, उजड़ना, घटना।
زوجه (ف)	(ज़ौजा)	बीबी, घरवाली, जोरू।
زود (ف)	(ज़ूद)	जल्दी, फुर्ती।
زور (ف)	(ज़ोर)	बल, पराक्रम।
زهر (ف)	(ज़हर)	विष।
زيادت (ف)	(ज़ियादत)	अधिकता।
زياده (ع)	(ज़ियादा)	अधिक।
زيارت (ع)	(ज़ियारत)	दर्शन, देखना।
زيان (ف)	(ज़ियान)	नुक़सान।
زيبائي (ف)	(ज़ेबाई)	शोभा।
زيبق (ع)	(ज़ीबक़)	पारा।
زيتون (ع)	(ज़ैतून)	एक पेड़ का नाम है।
زير (ف)	(ज़ेर)	नीचे, तले।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

زیرا	(س)	(ज़ीरा)	एक पाचक बीज है।
زیرک	(س)	(ज़ीरक)	बुद्धिमान्।
زین	(ف)	(ज़ीन)	चारजामा, घोड़े की ज़ीन।
زینت	(ع)	(ज़ीनत)	ख़ूबसूरती, शोभा।
زینهار	(ف)	(ज़ीनहार)	चौकसहोना, चैतन्य।
زیور	(ف)	(ज़ेवर)	गहना, आभूषण।
زینه	(ف)	(ज़ीना)	सीढ़ी, नसेनी, पौड़ी।

(ژ)

ژاژ	(ف)	(ज़ाज़)	व्यर्थ।
ژاله	(ف)	(ज़ाला)	ओला।
ژنده	(ف)	(ज़िन्दा)	गुदड़ी।
ژولیده	(ف)	(ज़ोलीदा)	बाल फैले हुये।
ژیان	(ف)	(ज़ियान)	क्रोधी, शेर ज़ियान।

(س)

سابر	(س)	(साबर)	एक प्रकार का हारिण का जन्म।
سابق	(ع)	(साबिक़)	पहिले, पेश्तर।
سابقه	(ع)	(साबिक़ा)	पिछला, पहला, कामपड़ना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سراپ (س)	(सराप)	श्राप, शाप, कोसना, बददुआ ।
سات (ہ)	(सात)	साढ़ेतीन का दुगुना ।
ساتھي (ہ)	(साथी)	संगती ।
ساٹھہ (ہ)	(साठ)	तीस और तीस ।
ساٹھي (ہ)	(साठी)	एक प्रकार का मोटा चावल ।
ساز (ف)	(साज़)	कपट, औज़ार, बग्घी का सामान, शृंगार ।
ساجن (س)	(साजन)	सत्पुरुष, सत्यवादी ।
ساجھا (ہ)	(साझा)	हिस्सा, सहाय ।
ساجھي (ہ)	(साझी)	शरीक, सहायक ।
سحر (ع)	(सहर)	जादू ।
ساحل (ع)	(साहल)	किनारा, तीर ।
ساخت (ف)	(साख़्त)	बनावट ।
سادات (ع)	(सादात)	मुसलमानों की एक ज़ात, (सैयद) ।
سدس (ع)	(सदस)	छह, ६ ।
سادگی (ف)	(सादगी)	सीधापन ।
ساده (ف)	(सादा)	सीधा ।
سادھہ (س)	(साध)	साधू, योगी ।
سادھارن (ہ)	(साधारण)	सीधे प्रकार से ।
سادھنا (س)	(साधना)	अभ्यास करना, आदत करना ।
سادھو (س)	(साधू)	योगी, हिन्दू फ़क़ीर ।
سار (س)	(सार)	सत, ख़ुलासा ।
سارا (ہ)	(सारा)	सब, कुल, सम्पूर्ण ।
ساربان (ف)	(सारबान)	ऊँटवाला ।
سارس (س)	(सारस)	एक पक्षी, जो नदी पर रहता है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سارنگ	(س)	(सारंग)	एक रागिनी है, एक बाजा है, बादल, साँप, पानी, हाथी।
سارنگي	(ہ)	(सारंगी)	एक बाजा है।
سازھو	(س)	(साढ़ू)	स्त्री की बहिन का पति।
سازش	(ف)	(साज़िश)	बनावट।
سازندہ	(ف)	(साज़िन्दा)	बाजा बजानेवाला।
ساس	(ہ)	(सास)	स्त्री या पति की माता।
ساسن	(س)	(सासन)	हुक्म, आज्ञा, दण्ड।
ساعت	(ع)	(साइत)	पल, मिनट।
ساعد	(ع)	(साअ्द)	पौंचा।
سعي	(ع)	(सई)	उपाय, यत्न।
ساغر	(ف)	(साग़र)	प्याला, कटोरा, बेला।
ساق	(ع)	(साक़)	पिण्डली।
ساقت	(ع)	(साक़ित)	गिरना।
ساقي	(ع)	(साक़ी)	पिलानेवाला।
ساکت	(ع)	(साकित)	बन्दहोना।
ساکن	(ع)	(साकिन)	बासी, रहनेवाला, निवासी।
ساکھ	(ہ)	(साख)	भरोसा।
ساگ	(ہ)	(साग)	भाजी, तर्कारी।
ساگر	(س)	(सागर)	समुद्र।
ساگون	(ہ)	(सागौन)	एक पेड़ है।
سال	(ف)	(साल)	एक तरह की लकड़ी है।
سالا	(ہ)	(साला)	बीबी का भाई।
سالار	(ف)	(सालार)	सर्दार, अफ़सर।
سالک	(ف)	(सालक)	सिद्ध, ऋषि।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سالگرام	(س)	(सालिग्राम)	एक देवता हैं।
سالم	(ع)	(सालिम)	सम्पूर्ण, पूरा।
سالن	(ہ)	(सालन)	मांस, गोश्त।
سالنا	(ہ)	(सालना)	सूराख़करना, पट्टी जड़ना, चारपाई बनाना।
سالو	(ہ)	(सालू)	रंगीन कपड़ा।
سلوتري	(ہ)	(सलोत्री)	घोड़ों का डाक्टर, अश्वचिकित्सक।
سالیانا	(ف)	(सालियाना)	वर्षराज, बारहमास।
سالي	(ہ)	(साली)	स्त्री की बहिन।
سام	(س)	(साम)	तीसरा वेद।
سامان	(ف)	(सामान)	सामग्री, तय्यारी।
سانبهر	(ہ)	(सांभर)	एक नगर है जिसमें नमककी झील है।
سامرتهه	(س)	(सामर्थ्य)	बल, शक्ति, ताक़त।
سمع	(ع)	(समा)	सुनना।
سامگري	(س)	(सामग्री)	सामान, असबाब।
سامی	(س)	(सामी)	बड़ा, स्वामी, मालिक, पति।
سامنے	(ہ)	(सामने)	रूबरू।
سانپ	(ہ)	(सांप)	सर्प, नाग।
سانٹ گانٹهه	(ہ)	(सांटगांट)	धोखा, कपट।
سانجهه	(ہ)	(सांझ)	शाम, सायंकाल।
سانچ	(ہ)	(सांच)	सत्य, सच।
سانچا	(ہ)	(सांचा)	ढांचा।
سانڈ	(ہ)	(सांड)	बिजार, बैल, बर्द।
سانڈا	(ہ)	(सांडा)	एक प्रकार का कीड़ा है, छिपकली के समान।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سانس (س)	(सांस)	श्वास, दम, प्राण ।
سانسا (ہ)	(सांसा)	भय, संदेह ।
سانک (س)	(सांक)	एकशास्त्र है, छहशास्त्रों में से (सांख्य) ।
سانکر (ہ)	(सांकर)	जंजीर ।
سوانگ (ہ)	(स्वांग)	दूसरी शकल बदलना, भयरूप-स्वरूप ।
سانگ (ہ)	(सांग)	बर्छी, एक शस्त्र है ।
سانولا (ہ)	(सांवला)	श्यामरंग, पक्कारंग, श्याम वर्ण ।
ساني (ہ)	(सानी)	पशु का रातब भूसा व अनाज मिलाकर ।
ساهو (ہ)	(साहू)	सर्राफ़, महाजन ।
سانٹا (ہ)	(सांटा)	लकड़ी, छोटी लाठी ।
سانڈني (ہ)	(सांडनी)	उंटनी ।
سانگي (ہ)	(सांगी)	गाड़ी के नीचे का भाग ।
سانٹنا (ہ)	(सानना)	गूंधना, मिलाना ।
ساون (س)	(सावन)	चौमासे का एक महीना है, हिन्दी का पाँचवाँ महीना ।
ساہ (ہ)	(साह)	महाजन, साहूकार ।
ساهوکار (س)	(साहूकार)	महाजन, साहू ।
سائیس (ہ)	(साईस)	अश्व-सेवक ।
سائبان (ف)	(सायबान)	बरामदा, बरंडा, छप्पर ।
ساير (ع)	(सायर)	कुल, तमाम ।
سايل (ع)	(सायल)	मांगनेवाला, सवाल करनेवाला ।
سايه (ع)	(साया)	छाया, रक्षा, लहंगा (अँगरेजी काटका) ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سائين	(४)	(साईं)	मालिक, फ़क़ीर ।
سب	(४)	(सब)	सर्व, कुल, तमाम, समस्त ।
سبب	(ع)	(सबब)	कारण ।
سبد	(ع)	(सबद)	टोकरी, डलिया ।
سبز	(ف)	(सब्ज़)	हरा ।
سبزه	(ف)	(सब्ज़ा)	एक रत्न है, हरी घास ।
سبزي	(ف)	(सब्ज़ी)	भंग, हारियाली ।
سبع	(ع)	(सबा)	सात (७) ।
سبق	(ع)	(सबक़)	पाठ, पिछला ।
سبقت	(ع)	(सबक़त)	बढ़ जाना, ऊंचा होना ।
سبک	(ع)	(सुबुक)	हलका, नाज़ुक ।
سبکی	(ف)	(सुबुकी)	ख़ूबसूरती, अनुयोग ।
سبو	(ف)	(सुबू)	घड़ा, मटकी ।
سبوس	(ف)	(सबूस)	भूसी, चोकर ।
سبها	(س)	(सभा)	समाज, दर्बार, मजलिस ।
سبيتا	(४)	(सुबीता)	अवकाश, फ़ुरसत, अवसर ।
سويرا	(४)	(सवेरा)	प्रातःकाल, भोर, सुबह, फ़ज्र, तड़का ।
سبيل	(ع)	(सबील)	प्रकार, ढंग, पानी पिलाने की जगह, प्याऊ, राह ।
ساکهی	(४)	(साखी)	गवाह, साक्षी ।
سپاري	(४)	(सुपारी)	छालिया, दोहरे, पुङ्गीफल ।
سپاس	(ف)	(सिपास)	धन्यवाद, शुक्र, स्तुति, सराहना ।
سپاه	(ف)	(सिपाह)	दल, सेना, फ़ौज, लश्कर, कटक ।
سپاهي	(ف)	(सिपाही)	प्यादा, पैदल, शस्त्रधारी ।
سپت	(س)	(सप्त)	सात, (७) ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سپتاہ	(س)	(सप्ताह)	हफ़्ता, सातरोज़ को कहते हैं।
سپر	(ف)	(सिपर)	ढाल।
سپرد	(ف)	(सपुर्द)	सौंपना।
سپردائي	(ہ)	(सपरदाई)	वेश्या का नौकर (साज़िन्दा)।
سپرز	(ف)	(सिप्रुज़)	लीहा, तिल्ली।
سپن	(س)	(स्वप्न)	ख़्वाब, सुपना।
سپوت	(س)	(सपूत)	अच्छा बेटा, अधिकारी पुत्र।
سپولا	(ہ)	(सपोला)	सर्प का बच्चा।
سپہر	(ف)	(सिपहर)	अपराह्न काल, तीसरा पहर।
سپہ	(ف)	(सिपह)	फ़ौज, सेना।
سپہر	(ف)	(सिपहर)	आकाश, ब्राह्मण।
سپید	(ف)	(सपेद)	उजला, श्वेत।
ست	(س)	(सत)	बल, ज़ोर।
ستار	(ف)	(सितार)	एक बाजा है तीन तारों का।
ستارہ	(ف)	(सितारा)	नक्षत्र।
ستانا	(ہ)	(सताना)	दुःख देना।
ستایش	(ف)	(सितायश)	सराहना, स्तुति।
ستراہتڑا	(ہ)	(सतराबहतरा)	मूर्ख, बहुत बूढ़ा।
ستکار	(س)	(सत्कार)	आदरभाव, प्रतिष्ठा।
ستم	(ف)	(सितम)	अधर्म, अपराध, अन्याय।
ستماسا	(ہ)	(सतमासा)	सात महीने का पैदाहुआ बच्चा (जो गर्भ में केवल ७ मास रहा हो)।
ستمگار	(ف)	(सितमगार)	अधर्मी, अन्यायी।
ستو	(ہ)	(सत्तू)	भूने अनाज का आटा।
ستپٹانا	(ہ)	(सिटपिटाना)	घबड़ाना, व्याकुल वा दुखी होना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ستون	(ف)	(सुतून)	खम्भा, अरवाड़ ।
ستھرا	(ہ)	(सुथरा)	साफ़, सुन्दर ।
ستي	(س)	(सती)	पतिव्रता, पति के साथ तन त्यागने-वाली स्त्री ।
ستیاناش	(ہ)	(सत्यानाश)	विनाश, उजाड़ ।
ستیزہ	(ف)	(सितेज़ा)	संग्राम, युद्ध ।
ستا	(ہ)	(सिट्टा)	मुट्ठा, मक्का ।
ستابٹا	(ہ)	(सट्टाबट्टा)	जोड़ तोड़ करना, कपट, धोखा ।
ستانا	(ہ)	(सटकाना)	चोरी करना ।
ستکنا	(ہ)	(सिटकना)	छिपना, लुकना ।
ستھیانا	(ہ)	(सठियाना)	६० वर्ष की अवस्था का होजाना, मूर्ख, कुमत होजाना ।
سچ	(ہ)	(सच्च)	सत्य ।
سجادہ	(ع)	(सज्जादह)	महन्त की गद्दी, मुसल्ला, जा नमाज़ ।
سجانا	(ہ)	(सजाना)	सँवारना ।
سجل	(ہ)	(सिजल)	सुन्दर, सोहाना ।
سجن	(س)	(सज्जन)	सुपात्र, सत्यवादी ।
سخاوت	(ف)	(सख़ावत)	उपकार, दान, पुण्य ।
سخت	(ف)	(सख़्त)	कड़ा ।
سخن	(ف)	(सख़ुन)	बात, वार्त्ता ।
سخي	(ف)	(सख़ी)	दानी, परोपकारी ।
سدا	(س)	(सदा)	हमेशा, अनादि, अविनाशी, आवाज़ (सदा) ।
سدابرت	(ہ)	(सदाव्रत)	पुण्यदानादि नित्य २ रोज़ २ ।
سدھ	(س)	(सुध)	ख़बर (बुद्धि) सीधा, सही ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سدھ (س)	(सिद्ध)	ऋषि, महापुरुष, देवता, योगी।
سدھارنا (ہ)	(सिधारना)	रवानह होना, चला जाना।
سدھانا (ہ)	(सधाना)	पालन करना, सिखाना।
سدھانت (س)	(सिद्धान्त)	पक्का, सच ठहराई हुई।
سدھارنا (ہ)	(सुधारना)	ठीक करना।
سدھرنا (ہ)	(सुधरना)	ठीक होना।
سر (ف)	(सर)	माथा, मस्तक, कपाल, शीस, मूँड़।
سر (ع)	(सिर)	भेद, गुप्तबात।
سراب (ع)	(सराब)	पानी का धोका, धरती के बुख़ारात।
سراپ (س)	(सराप)	शाप, बददुआ, कोसना।
سرای (ف)	(सराय)	धर्मशाला।
سراپا (ف)	(सरापा)	सिर से पैर तक।
سراپردہ (ف)	(सरापरदा)	राजा का डेरा, तम्बू।
سراج (ع)	(सराज)	दीवा, चिराग़, घोड़े का जीन।
سرادھ (س)	(सराध)	अर्घा।
سراسر (ف)	(सरासर)	कुल, सम्पूर्ण, सर्व।
سراسیم (ف)	(सरासीम)	व्याकुल, घबराया हुआ।
سراغ (ف)	(सुराग़)	खोज, निशान, पता।
سرانجام (ف)	(सरंजाम)	तय्यारी, परिश्रम।
سراوگی (س)	(सरावगी)	एक हिंदू जाति है (जैनी मतवाली)।
سراھنا (ہ)	(सराहना)	बड़ाई करना, तारीफ़ करना।
سربراہ (ف)	(सरबराह)	प्रधान, मुखिया।
سرپ (س)	(सर्प)	साँप, अजगर, नाग।
سرپٹ (ہ)	(सरपट)	घोड़े की ख़ूब तेज़ दौड़ने की चाल।
سرپوش (ف)	(सरपोश)	ढक्कन, टोपी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سرت	(ہ)	(सुर्त)	होश, ध्यान।
سرجو	(س)	(सरजू)	एक नदी का नाम है।
سرچشمہ	(ف)	(सरचश्मा)	कुण्ड, सरोवर।
سرحد	(ع)	(सरहद)	किनारा, सीमा।
سرخ	(ف)	(सुर्ख़)	लाल।
سرخاب	(ف)	(सुरख़ाब)	एक (जल का) पक्षी है।
سرخط	(ع)	(सरख़त)	किराये का पत्र।
سرد	(ف)	(सर्द)	शीतल, ठण्ढा।
سردا	(س)	(सरदा)	ख़र्बूज़ा एक फल है।
سردار	(ف)	(सरदार)	अफ़सर।
سردي	(ف)	(सरदी)	शीत, ठण्ढ।
سرشتہ	(ف)	(सरिश्ता)	दफ़्तर, तागा, धागा।
سرور	(ف)	(सुरूर)	नशा, पीनक।
سرزنش	(ف)	(सरज़निश)	लानत, मलामत, ताड़ना, दण्ड।
سرس	(س)	(सिरस)	एक पेड़ है।
سرسام	(ف)	(सरसाम)	सन्निपात।
سرشتہ تعلیم	(ف)	(सरिश्ते तालीम)	शिक्षा प्रकरण।
سرسبز	(ف)	(सरसब्ज़)	हरा भरा।
سرسرانا	(ہ)	(सरसराना)	रेंगना, सरकना।
سرسري	(ف)	(सरसरी)	साधारण, मामूली।
سرکش	(ف)	(सरकश)	फिरा हुआ, क्रोधी, विमुख।
سرکنا	(ہ)	(सरकना)	चलना, हिलना।
سرکھپانا	(ہ)	(सरखपाना)	उद्योग या उपाय करना।
سرکي	(ہ)	(सिरकी)	एक मोटी घास है, सेंठे के ऊपर का भाग।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سرگ (س) (सुरग) स्वर्ग, बैकुण्ठ, बहिश्त, देवताओं के रहने की जगह।

سرگشته (ف) (सरगश्ता) आवारा, वाही, तबाही, परेशान।

سرگم (س) (सरगम) गान-विद्या की कौमुदी [स, रे, ग, म, प, ध, नी]।

سرگوش (ف) (सरगोश) ताड़ना, धमकाना, सलाह।

سرگین (ف) (सरगीं) गोबर, पशु का मैला।

سرل (س) (सरल) आसान, सीधा।

سرما (ف) (सरमा) सर्दी की ऋतु, जाड़े के दिन।

سرمایه (ف) (सरमाया) जमा, पूंजी।

سرمه (ف) (सुरमा) अंजन, काजल।

سرن (س) (सरन) भरोसा, पनाह, हिफ़ाज़त।

سرنامه (ف) (सरनामा) पता, ठिकाना।

سرنائي (ف) (सरनाई) बीन बाजा, शहनाई।

سرنگ (س) (सुरंग) धर्ती के नीचे रास्ता, घोड़े का रंग, हिंजलू।

سرو (ف) (सर्व) एक पेड़ बाग में होता है [बे फल]।

سروپ (س) (सरूप) स्वरूप, चेष्टा, सूरत।

سروتا (ہ) (सरौता) छालिया काटने का औज़ार।

سرود (ف) (सरोद) गाना, राग एक प्रकार का बाजा।

سرور (س) (सरवर) अच्छा, शानदार, सुरदार।

سرور (ف) (सुरूर) नशा, पीनक, ख़ुशी।

سروري (ف) (सरवरी) अफ़सरी, मुखियापन।

سروکار (ف) (सर्वकार) प्रयोजन, काम, मतलब।

سروهي (ہ) (सरोही) एक प्रकार की तलवार।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سرهنگ (ف) (सरहंग) सेनापति, जनरैल, फ़ौजी सरदार ।

سري (س) (श्री) लक्ष्मी, विष्णुपत्नी, सम्पदा, धन, शोभा, यह शब्द देवताओं और बड़े आदमियों के नाम के साथ लाया जाता है ।

سڑي (ہ) (सिड़ी) बावला, कुमत, कुबुद्धि, दीवाना, पागल ।

سرير (ف) (सरीर) गद्दी, तख़्त ।

سري راگ (س) (सिरीराग) छः रागों में से एक राग है ।

سريش (ف) (सरेश) एक चिपकदार चीज़, जिससे लकड़ी की चीज़ें जोड़ी जाती हैं ।

سريع (ع) (सरीअ) जल्दी, फुर्ती करनेवाला, तेज़ ।

سريکها (ہ) (सरीखा) जैसा, वैसा ।

سرين (ف) (सुरीन) चूतड़ ।

سڑا (ہ) (सड़ा) घुसा हुआ, गला हुआ ।

سزا (ف) (सज़ा) दण्ड ।

سزاوار (ف) (सज़ावार) क़ुसूर करनेवाला, दण्ड योग्य, शुद्ध ।

سست (ف) (सुस्त) आलसी, आलकशी, मलीन, उदास ।

سستا (ہ) (सस्ता) मन्दा ।

سسر (س) (सुसर) ससुर, स्त्री या पति का बाप ।

سسرال (ہ) (ससराल) पति या स्त्री का घर, सुसरा ।

سطح (ع) (सतह) धरती की चौड़ाई [जिसमें लम्बाई चौड़ाई हो] ।

ستر (ع) (सतर) लकीर, खतलेखा, रेखा, धारी, डंडीर ।

سعادت (ع) (सआदत) सुख, सम्पति, ऐश, उत्तमता, नेकबख़्ती ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سعد (ع) (साद) शुभ, अच्छा।
سعي (ع) (सई) उपाय, यत्न, अशरफ़ी।
سفارش (ف) (सिफ़ारिश) सुकड़, भलाई, समर्थता।
سفت (ف) (सिफ़त) मोटा, प्रकार, उपमा।
سفر (ف) (सफ़र) प्रदेश।
سفره (ف) (सुफ़रा) कपड़ा जिस पर भोजन खाये जाते हैं।
سفل (ع) (सिफ़ल) नीच, कमीना।
سفوف (ع) (सफ़ूफ़) बुरादा, चूरन, बुर्की।
سفيد (ف) (सफ़ेद) उजला, चिट्टा, स्वेत।
سقا (ه) (सक़्क़ा) पानी भरनेवाला, पनिहारा, भिश्ती।
سقف (ف) (सक़्फ़) छत।
سكارنا (س) (सकारना) हुण्डी सही करना, मानना।
سكت (س) (सकत) बल, ज़ोर, शक्ति।
سكته (س) (सकता) बे औसान, बेहोश होने की हालत।
سكر (ع) (सुकर) नशा, मधु, पीनक।
سنكرانت (س) (संक्रान्त) मेल मिलाप, ग्रहों का एक राशि से दूसरी राशि में जाना।
سكل (س) (सकल) सब, कुल, सिगरा, पूरा, सम्पूर्ण, समस्त।
سكل (س) (सुकल) [शुक्ल] उजला, साफ़, ब्राह्मण की पदवी है।
سكنه (ع) (सकनह) बासी, रहनेवाला।
سكوت (ع) (सकूत) चुपचाप रहना।
سكوڑنا (ه) (सकोड़ना) तंग करना, समेटना, सुकड़ना का सकर्मक।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سکونت (ع) (सकूनत) बास, रिहायश, बसना, निवास स्थान।
سکہ (ع) (सिक्का) मुहर, छाप, रुपया।
سکھ (س) (सुख) आनन्द, प्रसन्नता।
سکھانا (ہ) (सिखाना) शिक्षा देना, बतलाना, पढ़ाना।
سکھپال (س) (सुखपाल) पालकी, डोली, पीनस।
سکھت (س) (सुखित) आनन्दी, सुखी।
سکھدرشن (س) (सुखदरशन) एक पत्ता होता है जो कान की पीड़ा को सुखदायक है।
سکھی (س) (सुखी) आनन्दी, प्रसन्न रहनेवाला।
سگ (ف) (सग) कुत्ता, कुक्कर, श्वान।
سگا (ہ) (सगा) सम्बन्धी, नातेदार, रिश्तेदार।
سگائی (ہ) (सगाई) सम्बन्ध, मंगनी, नाता, रिश्ता।
سگرا (س) (सिगरा) सब, कुल, पूरा, सम्पूर्ण।
سگھڑ (س) (सुघड़) अच्छा, सुन्दर, सुडौल, सुथरा।
سلوتری (ہ) (सलोत्री) अश्व-चिकित्सक।
سل (ع) (सिल) लहू मुँह से आना, पुराना ज्वर।
سلسلہ (ف) (सिलसिला) लगातार, जंजीर।
سلح (ع) (सिलह) शस्त्र, हथियार, अस्त्र।
سلامت (ع) (सलामत) जीता, चिरंजीव।
سلام (ع) (सलाम) नमस्कार, विनती।
سلامی (ع) (सलामी) ढाल, नीचा, सलाम करना (शस्त्र से)।
سماعت (ع) (समाअत) सुनना, ध्यान करना।
سلح خانہ (ع) (सिलहखाना) शस्त्राधार, शस्त्रालय।
سمائی (ہ) (समाई) फैलाव, चौड़ाई, धीरज, समाव।
سماق (ع) (सिमाक़) एक दवाई है [पत्थर]।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سمالو (ع) (समालू) एक पेड़ है।
سمان (س) (समान) समय, जमाना, अवसर, अवकाश, बराबर, तुल्य।
سمبت (س) (सम्बत) साल, वर्ष, सन्।
سمبندھ (س) (सम्बन्ध) नाता, रिश्ता, मेल, लगाव।
سمبھالنا (س) (संभालना) सजाना, सुधारना, शृंगारना।
سمبھوگ (س) (सम्भोग) सुख, सुरत, मैथुन।
سمپت (س) (सम्पत) सुख, माया, लक्ष्मी, सम्पदा।
سمپٹ (س) (सम्पुट) डब्बा, मिलना।
سمپورن (س) (सम्पूर्ण) सारा, तमाम, पूरा, सब।
سمت (ع) (सिम्त) ओर, तरफ़।
سمت (س) (सुमति) प्रीति, इत्तिफ़ाक़, सुबुद्धि।
سمیٹنا (ہ) (समेटना) इकट्ठा करना, जमा करना।
سمجھ (ہ) (समझ) विचार, बुद्धि, ज्ञान।
سمجھانا (ہ) (समझाना) सम्बोधन (समझ)।
سماج (س) (समाज) सभा, साथ, समूह।
سمجھدار (ہ) (समझदार) सियाना, चतुर, निपुण।
سمدر (س) (समुद्र) सागर, वारीश, नदीश, पयोद।
سمندرسوکھ (ہ) (समुन्दरसोख) एक दवाई है।
سمدملاوا (ہ) (समदमिलावा) समधी से मिलना।
سمدھن (ہ) (समधन) समधी की स्त्री।
سمدھی (ہ) (समधी) [सम्बन्धी] नातेदार।
سمر (ع) (समर) रात्रि, रजनी, यामिनी।
سامرتھ (س) (सामर्थ्य) बल।
سمرن (س) (सुमिरन) [स्मरण] ध्यान करना, ईश्वराराधन करना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سمسم (ع) (सिमसिम) तिल, जिसका तेल निकाला जाता है।
سمع (ع) (समा) सुनना, कान।
سمک (ع) (सिमक) मछली।
سمن (ع) (समन) एक फूल का नाम [चंबेली]।
سمند (ع) (समन्द) घोड़े का रंग है।
سمندرپھل (س) (समन्दरफल) एक दवाई है।
سمندرکھار (س) (समन्दरखार) एक दवाई है।
سما (س) (समा) [समय] वक़्त, काल।
شمشان (س) (श्मशान) मरघट।
سموچہ (س) (समूचा) साबुत, पूरा।
سمور (ع) (समूर) एक पशु की खाल है जिस पर रुवां होता है।
سم (ع) (सम) विष, जहर।
سمیت (ہ) (समेत) साथ, मये, सहित, संयुक्त।
سمیٹنا (ہ) (समेटना) इकट्ठा करना, बटोरना।
سن (ہ) (सुन) रीता, बेहोश, खाली, छूंछा।
سن (ف) (सिन) अवस्था, आयु, उम्र।
سناتن (س) (सनातन) प्राचीन, पुराना, नित, सदा, अनादि।
سنار (ہ) (सुनार) स्वर्णकार, सोना चांदी का गहना बनानेवाला।
سنیاسی (س) (संन्यासी) चौथा आश्रम, संसारी वस्तु त्यागी।
سناسی (ہ) (सनासी) गहवा।
سنائےمکی (ع) (सनायमक्की) एक औषधि है।
سنان (ع) (सिनान) तीर, बाण, भाल, बर्छी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سنبل (ف) (सुम्बुल) एक पौधा, बाल ।
سموسه (ف) (समोसा) तिकोनी भोजन करने की वस्तु ।
سنتاپ (س) (सन्ताप) शोक, चिन्ता, सोच, दुःख ।
سنت (ع) (सुन्नत) मुसल्मानी करना, ख़तना मुसलमानी रीति ।
سنت (س) (सन्त) साधू, फ़क़ीर, सत्पुरुष, धर्मात्मा ।
سنپات (س) (सन्निपात) सरसाम, त्रिदोष ।
سنتان (س) (सन्तान) बाल-बच्चे, औलाद ।
سنتشت (س) (सन्तुष्ट) सन्तोषवाला, प्रसन्न ।
سنتوش (س) (सन्तोष) सुख, आनन्द, सब्र ।
سنجاب (ف) (संजाब) वस्त्र का किनारा, मग्जी ।
سنجم (س) (संजम) नियम, परहेज़, रुकावट ।
سنجوگ (س) (संयोग) मेल मिलाप, इत्तिफ़ाक़ ।
سنجها (ه) (संझा) शाम, सायंकाल ।
سنچت (س) (संचित) कमाना, जमा करना ।
سنچی (س) (संची) जमा, भंडार ।
سند (ع) (सनद) आज्ञा ।
سندر (س) (सुन्दर) मनोहर, सुडौल, रूपवान्, रूपसागर।
سنده (ه) (सिंध) एक देश का नाम है, एक दरिया का भी नाम है ।
سندهیا (س) (सन्ध्या) अच्छी तरह से ध्यान करना, ब्रह्म कर्म ।
سندور (ه) (सिंदूर) हिंगलू, एक लाल चीज़, रक्तचूर्ण ।
سوندهاوت (ه) (सुन्धावट) सुगन्धी, ख़ुशबूदार ।
سندیسا (س) (संदेशा) समाचार, ख़बर ।
سنده (ه) (सन्धि) छेद, सूराख़ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سنڈا (ہ) (सण्डा) बलवान्, पुष्टि, मोटा ताजा।
سنڈاس (ہ) (सण्डास) पायखाना, जायजरूर।
سنسار (س) (संसार) जगत्, जग, दुनिया, सृष्टि।
سنسان (س) (सुनसान) उजाड़, चुपचाप, निराश, एकान्त।
سالن (ہ) (सालन) मांस, तरकारी।
سنک (ہ) (सिनक) नाक का मैल।
سنک (ہ) (सनक) भय, डर, एक मुनि का नाम।
سنسنانا (ہ) (सनसनाना) झुंझनाना।
سنکارنا (ہ) (सनकारना) इशारा करना।
سنکٹ (س) (संकट) विपत्ति, क्लेश, कष्ट।
سنکلپ (س) (संकल्प) इच्छा, दान।
سنکھ (س) (संख) एक बड़ी कौड़ी जिसे मन्दिरों में बजाते हैं।
سنکرانتی (س) (संक्रान्ती) मेल मिलाप, सूर्य्य का दूसरी राशि में जाना।
سنکھنی (س) (संखिनी) वेश्या, चतुर स्त्री।
سنگ (ف) (संग) पत्थर, पाषाण, प्रस्तर।
سنگ (ہ) (संग) साथ, मेल।
سنگار (س) (सिंगार) सजावट।
سنگت (ہ) (संगत) साथ, मेल, मुहब्बत, सोहबत।
سنگ مرمر (ف) (संगमरमर) उपलसित, श्वेत पत्थर।
سنگرام (س) (सगराम) (संग्राम) युद्ध, लड़ाई, रण।
سنگرہ (س) (संग्रह) रचना, जमा करना, तालीफ़ करना।
سنگر (س) (संगर) युद्ध, झगड़ा, लड़ाई।
سنگرھنی (س) (संग्रहनी) दस्तों की बीमारी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سینگڑا (ہ) (सींगड़ा) बारूत दान ।
سنگسار (ف) (संगसार) पत्थर वर्षाना ।
سنگم (س) (संगम) मेल मिलाप, समागम, आगमन ।
سنگھ (س) (सिंघ) [सिंह] शेर, बाघ, व्याघ्र ।
سنگھاڑا (ہ) (सिंघाड़ा) एक फल जो पानी में होता है ।
سنگھاسن (س) (सिंघासन) [सिंहासन] गद्दी, तख़्त ।
سنگین (ف) (संगीन) मज़बूत, पक्का, निग्गर ।
سنمان (س) (सन्मान) आदर, सत्कार ।
سنمکھ (س) (सन्मुख) साम्हने, आगे, प्रत्यक्ष ।
سنوارنا (ہ) (संवारना) ठीक करना, सजाना ।
سنی (ہ) (सुन्नी) मुसल्मानों का एक मत है ।
سنیچر (ہ) (सनीचर) शनिवार ।
سنیہ (س) (सनेह) [स्नेह] अनुराग, प्यार, मोह, प्रीति ।
سو (ہ) (सौ) पचास और पचास (१००) ।
سو (ف) (सू) तरफ़, ओर ।
سوا (ہ) (सुआ) मोटी बड़ी सुई, सूजा ।
سوا (ہ) (सिवा) अलावा, अलम ।
سواد (ہ) (सवाद) मज़ा, रस ।
سوادک (س) (सुवादिक) [स्वादिक] मज़ेदार, रसीला, स्वरस, मधुर, सवाददायक ।
سوادھین (س) (सुवाधीन) [स्वाधीन] आज़ाद ।
سوار (ف) (सवार) घुड़चढ़ा, अश्वपति ।
سور (ہ) (सुअर) एक जंगली जानवर, शूकर, वाराह ।
سوارتھ (س) (स्वार्थ) अभिप्राय, अपने मतलब का ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سواري (ف) (सवारी) गाड़ी, घोड़ा आदि, यान, वाहन ।
سوانس (س) (सवांस) [श्वास] प्राण, दम ।
سوال (ف) (सवाल) मांगना, गणित करना ।
سوالي (ف) (सवाली) मांगनेवाला ।
سوامی (س) (सवामी) [स्वामी] मालिक, पति ।
سوانح (ع) (सवानह) चरित्र, कथा ।
سوانگ (ہ) (सुवांग) [स्वांग] दूसरी सूरत बदलना, बहुरूप ।
سوانه (ہ) (सिवाना) हद, किनारा, सियो ।
سوائی (ہ) (सवाई) पदवी, राजा जयपुर की ।
سوبھا (س) (सोभा) शोभा, रौनक़ ।
سوبھاؤ (س) (सुभाव) सुशीलता, ख़ुश मिज़ाजी ।
سوپ (ہ) (सूप) छाज, टोकरा ।
سوپان (س) (सोपान) सीढ़ी, नसेनी ।
سوپاري (ہ) (सुपारी) पुंगीफल, कड़ाफल, छालिया, इसको पान के साथ खाते हैं ।
سوت (ہ) (सूत) तागा, डोरा, धागा ।
سوت (ہ) (सौत) पति की दूसरी स्त्री, सौकन ।
سوتک (س) (सूतक) पातक, दोष ।
سوتلی (ہ) (सुतली) सन की डोरी, रस्सी ।
سوتیلي ماں (ہ) (सौतेलीमां) विमाता ।
سوتنتر (س) (सुतंतर) [स्वतन्त्र] निर्भय, निडर, आज़ाद, ख़ुदमुख़्तार ।
سوتی (ہ) (सूती) एक वस्तु सूत की बनी हुई ।
سوجن (ہ) (सूजन) वरम ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سوجا (ہ) (सूजा) मोटी सुई ।
سوجھ (ہ) (सूझ) बुद्धि ।
سوجی (ہ) (सूजी) गेहूं का रवाँ, आटा ।
سوچ (ہ) (सोच) चिन्ता, शोक ।
سوچنا (س) (सोचना) चिन्ता करना ।
سوخت (ف) (सोख़्त) जलन ।
سود (ف) (सूद) लाभ, प्राप्ति वह रुपया जो क़र्ज़ लेनेवाले से फ़ायदे में लिया जाय ।
سودا (ع) (सौदा) बावलापन, सिड़ीपन, व्योपार ।
سور (س) (सूर) सूरमा, शूरवीर ।
سوراخ (ف) (सूराख़) छेद ।
سورٹھ (س) (सोरठ) एक रागिनी है ।
سورج (س) (सूरज) [सूर्य्य] आफ़ताब, पतंग, रवि ।
سورداس (ہ) (सूरदास) एक कवीश्वर का नाम है जिसने सूरसागर रचा ।
سورج مکھی (س) (सूरजमुखी) एक फूल है, पंखा ।
سورگ (س) (सुरग) [स्वर्ग] वैकुण्ठ, देवलोक ।
سورمان (س) (सूरमा) बहादुर, वीर, पुरुषार्थी ।
سورنجان (ع) (सूरनजान) एक दवाई है ।
سوزاک (ف) (सोज़ाक) धातु-पतन, एक बीमारी है ।
سوزش (ف) (सोज़िश) जलन ।
سوزن (ف) (सोज़न) सुई, सूची ।
سوسن (ع) (सोसन) एक फूल है ।
سوغات (ف) (सौग़ात) तुहफ़ा, भेंट ।
سوک (س) (सूक) [शुक्र] एक तारा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سوکا (ہ) (सूका) ख़ुश्क ।
سوکٹیا (ہ) (सुकटया) सूखा हुआ ।
سوکشم (س) (सूक्षम) [सूक्ष्म] पतला, महीन ।
سوگ (ف) (सोग) मातम, ग़म ।
سوگند (ہ) (सौगंद) क़सम हलफ़. शपथ ।
سوگند (س) (सुगंद) [सुगंध], ख़ुशबूदार, सुहावनी बासवाला ।
سول (س) (सूल) पीड़ा, दर्द, दुख ।
سولی (س) (सूली) लोहे की कील जिस पर ख़ूनी को चढ़ाकर मारते थे ।
سوم (س) (सूम) कंजूस, कृपण ।
سون (ہ) (सौं) क़सम, शपथ ।
سون (ہ) (सोन) शिगून ।
سونا (ہ) (सोना) स्वर्ण, नींद ।
سونا (ہ) (सूना) अकेला, रीता ।
سونپنا (ہ) (सौंपना) देना, हवाले करना, समर्पण करना
سونٹھ (ہ) (सोंठि) शूंठ, अदरक सूखी हुई ।
سونٹا (ہ) (सोंटा) छोटा लट्ठ [छोटा मगर मोटा] ।
سوندا (ہ) (सोंदा) सुगन्ध ।
سونڈ (ہ) (सूंड) हाथी की नाक ।
سونف (ہ) (सौंफ़) एक औषधि है ।
سونگھنا (ہ) (सूंघना) बासना ।
سوہاگا (ہ) (सुहागा) औषध है ।
سوہن (ہ) (सोहन) रेती, एक औज़ार है जिससे रेतते हैं ।
سوئی (ہ) (सुई) एक सीने का औज़ार, सूची ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سوهنا (ہ) (सोहना) सुन्दर, प्यारा ।
سه (ف) (सेह) तीन [३] ।
سهارا (ہ) (सहारा) आसरा, भरोसा ।
سهارنا (ہ) (सहारना) बर्दाश्त करना, सहना ।
سهاگ (ہ) (सुहाग) विवाही स्त्री का गहना ।
سهاگن (ہ) (सुहागिन) विवाही स्त्री, पतिवाली, अबला ।
سهال (ہ) (सुहाल) घी में पकी हुई रोटी ।
سهايتا (س) (सहायता) रक्षा, हिफ़ाजत, मदद ।
سهاون (ہ) (सुहावन) मन भावन, प्यारा ।
سهائک (س) (सहायक) रक्षक, सहायी, राखी ।
سهت (س) (सहित) साथ, भेंटा ।
سهج (ہ) (सहज) आसान, सरल, सुगम, सुचित्त ।
سهجنا (ہ) (सहजना) एक वृक्ष है ।
سهرا (ہ) (सेहरा) मस्तक पर बाँधने की फूल की माला ।
سهلانا (ہ) (सहलाना) मलना, रगड़ना ।
سهسر (س) (सहस्र) हजार [१०००] ।
سهل (س) (सहल) आसान, सरल ।
سهمنا (ہ) (सहमना) भय खाना, भौंचक्का होना ।
سهنا (ہ) (सहना) उठाना, सहारना ।
سهو (ف) (सहो) भूल, चूक ।
سهوليت (ف) (सहूलियत) आसानी, सहल होना ।
سهيلي (ہ) (सहेली) संगती स्त्री, साथ रहनेवाली ।
سياح (ع) (सैयाह) प्रदेश घूमनेवाला ।
سياحت (ع) (सियाहत) धरती की नाप ।
سير (ف) (सैर) तमाशा, हवा खाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سیار (ع) (सयार) सात सितारे, घूमनेवाला।
سیارہ (ع) (सैयारह) घूमनेवाला, हवा खानेवाला।
سیاست (ع) (सियासत) ताड़ना, राजदण्ड।
سیاق (ع) (सियाक़) गणित, हिसाब।
سیانا (ہ) (सयाना) चतुर, होशियार।
سیاھہ (ف) (सियाहा) हिसाब किताब, गणित की पुस्तक।
سیاھی (ف) (सियाही) कालक।
سیب (ف) (सेब) एक मेवा है।
سیپ (ہ) (सीप) समन्दर के एक जानवर की हड्डी है जिसमें से मोती पैदा होता है।
سیت (ہ) (सीत) [शीत] ठण्ड, जाड़ा।
سیتا (س) (सीता) श्रीरामचन्द्रजी की स्त्री का नाम है।
سیتل (س) (सीतल) ठण्डा।
سیتلا (س) (सीतला) माता, गोदी, चेचक।
سینتنا (ہ) (सैंतना) रखना, छिपाना,।
سیٹی بجانا (ہ) (सीटीबजाना) मुसकारना, मुँह से सिसियाना।
سیٹھ (ہ) (सेठ) साहूकार, व्योपारी।
سیٹھنے (ہ) (सीठने) गालियों के गीत।
سیج (س) (सेज) पलंग, सजी हुई चारपाई।
سینچنا (س) (सींचना) कमाना, पेड़ों को पानी देना।
سید (ع) (सय्यद) मुसल्मानों की एक जात है।
سیخ (ف) (सीख) लोहे की डण्डी, गज़।
سیدھا (ہ) (सीधा) लंबा, सरल, सादा, भोला।
سیر (ف) (सैर) हवा खाना, मन प्रसन्न करना।
سیر (ہ) (सीर) धरती जोतनी, बोनी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

سیراب (ف) (सेराब) पानी से तर ।
سیرت (ف) (सीरत) बानि, आदत, प्रकृति, स्वभाव ।
سیڑھی (ہ) (सीढ़ी) ज़ीना, नसेनी, पोड़ियां ।
سیلا (ہ) (सीला) गीला, तर ।
سیلاب (ف) (सैलाब) नदी का चढ़ाव, रौ ।
سیلانی (ہ) (सैलानी) फिरनेवाला, लुच्चा ।
سیلی (ہ) (सेली) साधू का वस्त्र, गुदड़ी ।
سیم (ف) (सीम) चाँदी, रूपा ।
سیماب (ف) (सीमाब) रसराज, पारद, एक प्रकार की धातु [पारा] ।
سیمرغ (ف) (सीमुर्ग़) एक परन्द ।
سیمل (ہ) (सेमल) एक पेड़ ।
شین (س) (श्येन) एक शिकारी पक्षी, शिकरा ।
سینا (س) (सेना) दल, फ़ौज ।
سینا (ہ) (सीना) कपड़े को सुई से जोड़ना, टांका लगाना ।
سیناپتی (س) (सेनापति) सिपहसालार, बड़ा फ़ौजी अफ़सर ।
سیٹھا (س) (सेंठा) मोटी घास, नरसल ।
سندور (ہ) (सिंदूर) एक वस्तु लाल रंग की है, रक्तचूर्ण ।
سیندھا (ہ) (सेंधा) लाहौरी नमक, पत्थर का नोन ।
سنکھیا (ہ) (संखिया) जहर, विष ।
سینگ (ہ) (सींग) पशुओं के सिर पर दो सींग ।
سینہ (ف) (सीना) छाती, हृदय, उर, चूंची, कुच ।
سیوتی (ہ) (सेवती) एक सुगंधित फूल ।
سیوک (س) (सेवक) नौकर, भगत ।
سیاہ (ف) (सियाह) काला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

(ش)

شاباش (ف) (शाबाश) आशीर्वाद, प्रसन्न रहो, दुआ देना ।
شاخ (ف) (शाख़) टहनी, डाल, सींग ।
شاد (ف) (शाद) प्रसन्न, ख़ुश ।
شاداب (ف) (शादाब) हराभरा, ताज़ा सींचा हुआ ।
شادمان (ف) (शादमान) ख़ुश, सुखी, प्रसन्न ।
شادی (ف) (शादी) विवाह, ख़ुशी, प्रसन्नता ।
شادیانہ (ف) (शादियाना) ख़ुशी का नक्क़ारा बजाना ।
شاذ (ع) (शाज़) कभी-कभी, बहुत कम ।
شارع عام (ع) (शारेआम) रास्ता, सड़क । शारेआम [सब के चलने की सड़क] ।
شرق (ع) (शर्क़) पूर्व दिशा ।
شارک (ف) (शारक) एक पक्षी है [मैना] ।
ساستر (س) (शासतर) [शास्त्र] संवाद ।
شاستراتھ (س) (शास्त्रार्थ) चर्चा, वाद विवाद ।
شاستری (س) (शास्त्री) शास्त्र पढ़ा हुआ, एक पदवी है ।
شاش (ف) (शाश) मूत्र, पेशाब ।
شاطر (ع) (शातिर) चतुर, चालाक, खिलाड़ी [शतरंज का] ।
شاعر (ع) (शायर) कवि, कवीश्वर ।
شاعری (ع) (शायरी) कविताई ।
شامہ (ع) (शाम्मा) नासिका, सूंघने की इन्द्रिय ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شافي (ف) (शाफ़ी) तन्दुरुस्ती देनेवाला, ईश्वर ।
شاق (ع) (शाक़) दुर्बल, अप्रसन्न, नागवार ।
شاكر (ع) (शाकिर) धन्यवाद देनेवाला ।
شفاف (ع) (शफ़्फ़ाफ़) साफ़, सुथरा, उजला ।
شكايت (ف) (शिकायत) निन्दा, बुराई ।
شاگرد (ف) (शागिर्द) शिष्य, चेला ।
شال (ف) (शाल) पश्मीना ।
شالي (ف) (शाली) धान, चावल ।
شام (ف) (शाम) संध्या, साँझ, सायंकाल ।
شاما (د) (शामा) एक चिड़िया है ।
شامت (ع) (शामत) कुकर्म, दुर्भाग्य, कर्महीनता ।
شامل (ف) (शामिल) मिला हुआ ।
شاملات (ف) (शामिलात) मिलावट ।
شاميانه (ف) (शामियाना) तंबू, पर्दा, कपड़े की छत ।
شان (ع) (शान) शहद का छत्ता, मर्तबा, इज़्ज़त ।
شانه (ف) (शाना) कंधा, कंघा ।
شاه (ف) (शाह) राजा, नृप, बादशाह, भूप ।
شاهانه (ف) (शाहाना) एक रागिनी है, राजाओं की-सी ।
شاهتره (ف) (शाहतरा) एक बूटी है ।
شاهد (ع) (शाहिद) गवाह, साखी, साक्षी, माशूक़ ।
شاهدي (ع) (शाहदी) साख, गवाही ।
شاهنشاه (ف) (शाहनशाह) महाराजाधिराज ।
شاهي (ف) (शाही) राजसी ।
شايان (ف) (शायां) योग्य ।
شايستگي (ف) (शायस्तगी) लियाक़त, गुण, बुद्धि ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شایستہ (ف) (शायस्ता) बुद्धिमान्, गुणी, योग्य ।
شایع (ع) (शाया) फैलना, चर्चा करना ।
شایق (ع) (शायक़) अभिलाषी ।
شب (ف) (शब) रात्रि, रजनी, रैन, यामिनी, रात ।
شباب (ع) (शबाब) खूबसूरती, युवा, तरुण, जवानी ।
شبوروز (ف) (शबोरोज़) अहोरात्र, रातदिन ।
شباشب (ف) (शबाशब) रातों-रात ।
شبان (ف) (शबान) चरवाहा, गड़रिया ।
شبانی (ف) (शबानी) चरवाहे या गड़रिये का कर्म ।
شباهت (ع) (शबाहत) मूर्त्ति, तसवीर, चेष्टा ।
شبو (ف) (शब्बो) एक प्रकार का फूल है ।
شبد (س) (शबद) (शब्द)बोल,वचन,पद,लफ़्ज़,आवाज़ ।
شبدیگ (ف) (शबदेग) हांडी जो सारी रात पकती रहे ।
شبکور (ف) (शबकोर) रात का अन्धा, रतोंधा ।
شبگاه (ف) (शबगाह) सोने की जगह ।
شبنم (ف) (शबनम) ओस, रजनीजल, अम्बुकण ।
شبهه (ف) (शुभा) शंका, संदेह, शक ।
شبینه (ف) (शबीना) रात का । نان شبینه रात की रोटी ।
شراب کباب (ع) (शराब कबाब) मधु, मांस ।
شتا (ع) (शता) जाड़े का समय, सर्दी ।
شتاب (ف) (शिताब) जल्दी, फुर्ती ।
شتالنگ (ف) (शितालंग) टांग, लंगड़ी ।
شتر (ف) (शुतर) ऊँट, उष्ट्र ।
شتر (س) (शत्रु) दुश्मन, बैरी ।
شترتا (س) (शत्रुता) विरोध, बैर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شتري (ف) (शुतरी) उँटनी ।
شجاع (ع) (शुजा) जीवटवाला, बहादुर ।
شجر (ع) (शजर) दरख़्त, पेड़, वृक्ष ।
شجرنامه یا شجره (ع) (शजरनामा या शजरा) वंशावली ।
شهنائی (ف) (शहनाई) नफ़ीरी, बाँसुरी, मुरली ।
شحنه (ع) (शहना) राखी, कोतवाल, चौकिदार ।
شخص (ف) (शख़्स) मानुस, मनुष्य, आदमी ।
شخصیت (ف) (शख़्सियत) आदर, भाव ।
شدبود (ف) (शुदबूद) कमबेश, थोड़ा-बहुत ।
شدت (ع) (शिद्दत) बहुत, अधिक, कड़ापन ।
شدید (ع) (शदीद) ज़्यादह, बहुत सख़्त ।
شر (ع) (शर) बुराई, सताना ।
شراب (ف) (शराब) मदिरा, दारू, मद्य ।
شرابي (ف) (शराबी) मतवाला, दारू पीनेवाला, मद्यपानी ।
شرار (ف) (शरार) चमक, तेज़ ।
شرارت (ف) (शरारत) खोट, बुराई, दुष्टता ।
شرافت (ف) (शराफ़त) भलाई, अच्छाई, सुजनता ।
شراکت (ف) (शिराकत) साझा, मेल ।
شرایط (ف) (शरायत) प्रमाण ।
شربت (ف) (शरबत) मिश्री या बूरे की चाशनी ।
شرح (ع) (शरह) टीका भाषा ।
شرع (ع) (शरा) मुसलमानों की शास्त्र की पुस्तक, क़ानून ।
شرف (ع) (शरफ़) बड़ाई, उत्तमता ।
شرم (ف) (शर्म) लाज, संकोच ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شرماشرمي (ف) (शरमाशरमी) लिहाज़, लाज से ।
شروع (ف) (शुरू) आरम्भ, अनुष्ठानारम्भ ।
شریان (ع) (शिरयान) रग, नस (पतली जिनमें लोहू हो) ।
شریر (ع) (शरीर) दुष्ट, कुचाल, दुखदाई ।
شریعت (ع) (शरीअत) मुसलमानों के मज़हब की किताबें, क़ानून ।
شریف (ع) (शरीफ़) महापुरुष, नेक, श्रेष्ठ, महाशय ।
شریفه (ع) (शरीफ़ा) एक मेवा है ।
شست (ع) (शिस्त) ताकना ।
شصت (ف) (शस्त) (६०) साठ ।
شش (ف) (शुश) फुसर, फेफड़ा ।
ششتاچار (س) (शिष्टाचार) सन्मान, आदर ।
ششکارنا (ع) (शिशकारना) लहकाना, भड़काना, सिसकारी देना ।
شطرنج (ع) (शतरंज) एक प्रकार का चौपड़ की समान खेल ।
شطرنجي (ع) (शतरंजी) दरी, फ़र्श ।
شعار (ع) (शिआर) स्वभाव, प्रकृति ।
شعاع (ع) (शुआ) सूर्य की किरन ।
شعبان (ع) (शावान) एक मुसलमानी महीना (आठवां) ।
شعر (ع) (शेर) कवित्त, श्लोक, पद्य ।
شعله (ع) (शोला) लौ, लपट ।
شعور (ع) (शऊर) बुद्धि, समझ ।
شغال (ع) (शिग़ाल) गीदड़, सियार ।
شغل (ع) (शग़ल) कामकाज, धन्दा ।
شفا (ع) (शिफ़ा) सेहत, तन्दुरुस्ती, निरोग्यता, स्वस्थ ।
شفاعت (ع) (शिफ़ाअत) क्षमा, छिमा, माफ़ी ।
شفاف (ع) (शफ़्फ़ाफ़) साफ़, सुथरा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شفاخانه (ع) (शफ़ाख़ाना) चिकित्सालय ।
شفقت (ع) (शफ़क़त) दया, कृपा ।
شفتالو (ف) (शफ़तालू) एक मेवा है ।
شفق (ع) (शफ़क़) संजा फूलना, पौ फटना, अरुणाई ।
شفع (ع) (शुफ़य) पड़ोस ।
شق (ع) (शक़) फटना, टूटना ।
شقاوت (ع) (शक़ावत) विपत्ति, मुसीबत ।
شک (ع) (शक) शंका, संदेह, शुबह ।
شکار (ف) (शिकार) आखेट ।
شکاری (ف) (शिकारी) बधिक, बधौं, अहेरी ।
شکایت (ع) (शिकायत) निन्दा, बुराई, उलहना, चुग़ली ।
شکت (س) (शक्ति) बल, सामर्थ्य ।
شکر (ف) (शकर) मीठा, बूरा ।
شکر (ع) (शुकर) (शुक्र) धन्यवाद ।
شکرانه (ع) (शुकराना) धन्यवाद ।
شکرپاره (ف) (शकरपारा) एक मिठाई है ।
شکره (ع) (शिकरा) एक शिकारी पक्षी है ।
شکست (ف) (शिकस्त) हारना, टूटना ।
شکسته (ف) (शिकस्ता) टूटा, फूटा ।
شکل (ف) (शकल) सूरत, चेष्टा, मूर्त्ति ।
شکم (ف) (शिकम) पेट, उदर ।
شکن (ف) (शिकन) सिलवट ।
شکنجه (ف) (शिकंजा) एक यन्त्र है जिसमें किताब की जिल्द बांधकर दबाते हैं ।
شکوه (ف) (शिकवह) शिकायत, निन्दा, बुराई ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شکیب (ف) (शकेब) संतोष, सब्र ।
شکیل (ف) (शकील) सुन्दर, सोहाना ।
شگاف (ف) (शिगाफ़) फटना, दर्ज ।
شگفت (ف) (शिगफ़त) (शिगुफ़्त) आश्चर्य ।
شگوفه (ف) (शिगूफ़ा) फूल की कली ।
شگون (ہ) (शुगून) शुभ घड़ी ।
شگونیا (ہ) (शिगूनिया) मुहूर्त्त ।
شل (ع) (शल) अंग, शरीर का जो सुन्न होजावे ।
شلخ (ع) (शलख़) बन्दूकों की बाढ़ की आवाज़ ।
شلغم (ہ) (शलग़म) एक तरकारी है ।
شلوار (ف) (शलवार) एक प्रकार का पाजामा है ।
شلیته (ف) (शलीता) ऊँट पर एक प्रकार की खुरजी है ।
شمار (ف) (शुमार) गिनना, गिनती ।
شمال (ع) (शुमाल) उत्तर दिशा ।
شمر (ع) (शिमर) सतानेवाला, दुखदाई ।
شمس (ع) (शम्स) सूरज, भानु ।
شمشاد (ف) (शमशाद) एक पेड़ है ।
شمشیر (ف) (शमशेर) तलवार, खांडा ।
شمع (ع) (शमा) चिराग़, दिया, ज्योति, दीपक ।
شمه (ع) (शिम्मा) ज़रा-सा, थोड़ा ।
شناسائی (ف) (शिनासाई) जान-पहिचान, मेल-मिलाप ।
شناور (ف) (शनावर) पैरनेवाला, तैरनेवाला ।
شنبه (ف) (शम्बा) (शम्बह) शनीचर, शनिवार ।
شنکر (س) (शंकर) महादेवजी का नाम है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شنکراچارج (س) (शंकराचरज) (शंकराचार्य्य) जैन मत खण्डन करनेवाले महात्मा का नाम है ।

شنگرف (ہ) (शिंगर्फ़) एक लाल रंग पारे से मिलकर बनता है।

شنیع (ع) (शनीअ) पाप, कुकर्म, बुरा ।

شوال (ع) (शव्वाल) एक मुसलमानी महीना है (आठवाँ)।

شوب (ف) (शोब) धोब, वस्त्र का धुलाना ।

شوخ (ف) (शोख़) चालाक, निर्भय ।

شور (ف) (शोर) हेला, गुल (शोर) नमकीन, कड़वा ।

شوربا (ف) (शोरबा) मांस का रस ।

شورش (ف) (शोरिश) झगड़ा, युद्ध ।

شوق (ع) (शौक़) इच्छा, प्रेम, लगन, प्रीति ।

شوقین (ع) (शौक़ीन) रसिया, रँगीला ।

شوکت (ع) (शौकत) शोभा, तेज, दबदबा ।

شوم (ہ) (शूम) कंजूस, मक्खीचूस ।

شوهر (ف) (शौहर) स्वामी, पति ।

شه (ف) (शह) राजा, बादशाह ।

شهوت (ع) (शहवत) कामोद्दीपन, इच्छा ।

شهاب (ف) (शहाब) सितारे का टूटना, लाल रंग, चमकना

شهادت (ع) (शहादत) साखी, गवाही, ।

شهامت (ع) (शहामत) शूरवीरी, शूरमाई ।

شاهانه (ع) (शाहाना) राजसी ।

شهانه (ف) (शहाना) एक रागिनी है ।

شهپر (ف) (शहपर) पक्षी के बाजू के बड़े पर ।

شهتوت (ف) (शहतूत) एक मेवा है ।

شهتیر (ف) (शहतीर) लट्ठा, मोटी कड़ी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شہد (ف) (शहद) मधु, फूलों का रस ।
شہدہ (ہ) (शुहदा) लुच्चा ।
شہر (ف) (शहर) नगर, बस्ती, पुरी ।
شہرت (ع) (शोहरत) यश, कीर्त्ति, नामवरी ।
شہرگ (ف) (शहरग) गले की बड़ी नस ।
شہریار (ف) (शहरयार) कोतवाल, चौकीदार, रक्षक, बादशाह ।
شہید (ع) (शहीद) युद्ध में क़त्ल होनेवाला ।
شے (ع) (शय) वस्तु, चीज़ ।
شیطان (ع) (शैतान) पापी, अपराधी, राक्षस ।
شیت (س) (शीत) सर्दी, ठंड, पाला ।
شیخ (ع) (शेख़) एक वृद्ध अवस्था का सुपात्र, मुसल्मानों की एक ज़ात ।
شیخی (ع) (शेख़ी) असत्य, झूठ ।
شیدا (ف) (शैदा) प्रेमी, मस्त ।
شیر (ف) (शेर) सिंह, मृगराज, पशुओं का राजा ।
شیرازہ (ف) (शीराज़ह) पुस्तक की जिल्द की पींठ ।
شیرہ (ف) (शीरह) चाशनी, राब, हलवा ।
شیرین (ف) (शीरीं) मीठा ।
شیرینی (ف) (शीरीनी) मिष्टान्न ।
شیشم (ہ) (शीशम) एक वृक्ष है ।
شیشناگ (س) (शेषनाग) सर्प, नाग जिसके सरपर धरती है ।
شیشہ (ف) (शीशा) दर्पण, काँच, आईना ।
شیشی (ف) (शीशी) छोटी बोतल ।
شیطنت (ع) (शैतनत) बुराई, खोट, दुष्टता ।
شیعہ (ع) (शीया) मुसल्मानों का एक मत है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

شیوہ (ف) (शेवा) प्रकार, तरीक़ा ।

(ص)

صفر (ع) (सफ़र) मुसल्मानों का एक महीना है (दूसरा)।
صابر (ع) (साबर) संतोषी ।
صابن (ع) (साबन) कपड़े और देह को धोकर साफ़ करने की वस्तु ।
صاحب (ع) (साहब) मालिक, मुखिया ।
صحب (ع) (सुहब) साथी, संगती ।
صاحبی (ع) (साहबी) हुकूमत, राज ।
صادرهونا (ع) (सादिरहोना) आना, उतरना ।
صادر (ع) (सादिर) उतरनेवाला ।
صادق (ع) (सादिक़) सच्चा ।
صاف (ع) (साफ़) सुथरा, सफ़ा ।
صافی (ع) (साफ़ी) कपड़ा (साफ़ करने का) ।
صفائی نامہ (ع) (सफ़ाईनामा) शुद्धि-पत्र ।
صالح (ع) (सालेह) नेक, सतोगुणी ।
صبا (ع) (सबा) वायु, हवा ।
صبح (ع) (सुबह) तड़का, फ़जर, प्रभात, प्रातःकाल ।
صبر (ع) (सब्र) संतोष, प्रसन्नता ।
صبیان (ع) (सबीयां) लड़के, पुत्र ।
صبیہ (ع) (सबीयह) लड़की, पुत्री ।
صحاب (ع) (सहाब) संगती, साथी ।
صحبت (ع) (सोहबत) संगत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

صحت (ع) (सेहत) स्वस्थ, निरोगता, आरोग्यता ।
صحرا (ع) (सहरा) जंगल, वन ।
صحن (ع) (सहन) आँगन, अँगनाई, चौक ।
صحيح (ع) (सही) शुद्ध, सत्य, ठीक ।
صحيفه (ع) (सहीफ़ा) चिट्ठी, पत्र, पुस्तक ।
صد (ف) (सद) सौ, सैकड़ा (१००) ।
صدا (ع) (सदा) आवाज़, शब्द ।
صدارت (ع) (सदारत) मंत्री की कचेहरी, वज़ीर का दरबार ।
صداع (ع) (सुदा) मस्तक की पीड़ा ।
صداقت (ع) (सिदाक़त) सच्चाई, निश्चय ।
صدر (ع) (सदर) राजधानी, हृदय, घट ।
صدف (ع) (सदफ़) सीपी, सीप ।
صدق (ع) (सिदक़) सच, सत्य ।
صدقه (ع) (सदक़ह) उतारा, क़ुर्बानी ।
صدمه (ع) (सदमा) दुःख, क्लेश ।
صراحت (ع) (सराहत) तफ़सील, ब्योरा ।
صراحي (ع) (सुराही) पानी रखने का पात्र, कूज़ा ।
صراط (ع) (सिरात) रास्ता ।
صراط مستقيم (ع) (सिरातमुस्तक़ीम) सीधा रास्ता ।
صراف (ع) (सर्राफ़) महाजन, साहूकार ।
صرافي (ع) (सर्राफ़ी) महाजनी, साहूकारी ।
صرصر (ع) (सरसर) झक्कड़, आँधी ।
صرع (ع) (सिरा) एक बीमारी, मिरगी ।
صرف (ف) (सर्फ़) खर्च ।
صرفه (ف) (सर्फ़ा) खर्च ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

صره (ع) (सुरह) थैली (रुपये रखने की) ।
صريح (ع) (सरीह) प्रकट, ज़ाहिर ।
صعب (ع) (साब) कड़ा, दुखदाई ।
صعود (ع) (सऊद) ऊपर जाना, चढ़ना ।
صغار (ع) (सग़ार) छोटे ।
صف (ع) (सफ़) पंगत, मंडली, क़तार ।
صفائی (ع) (सफ़ाई) सुथराई ।
صفا (ع) (सफ़ा) सुथरा ।
صفت (ع) (सिफ़त) गुण, तारीफ़ ।
صفحه (ع) (सफ़ह) पन्ना, वरक़ ।
صفر (ع) (सिफ़र) बिन्दी, नुक़्ता, शून्य ।
صفرا (ع) (सफ़रा) ज़र्द, पीला ।
صلابت (ع) (सलाबत) वरम, सूजन, सख्ती ।
صلاح (ع) (सलाह) अनुमति, सम्मति ।
صلح (ع) (सुलह) मेल, मिलाप ।
صلحنامه (ع) (सुलहनामा) सम्मति-पत्र ।
صلواة (ع) (सलवात) आशीर्वाद, आशीष ।
صليب (ع) (सलीब) सूली, फांसी ।
صمصام (ع) (समसाम) तलवार, खांडा ।
صميم (ع) (समीम) दिली, मन भावन ।
صناعت (ع) (सनाअत) कारीगरी, दस्तकारी ।
صندل (ف) (सन्दल) चन्दन, एक सुगन्धित लकड़ी ।
صندلي (ف) (सन्दली) एक रंग है, मालागिरी ।
صندوق (ع) (सन्दूक़) बक्स, मंजूषा ।
صنعت (ع) (सनअत) कारीगरी, दस्तकारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

صنم (ع) (सनम) प्यारा, मनोहर पत्थर की मूर्ति ।
صنوبر (ع) (सनोबर) एक पेड़ है ।
صواب (ع) (सवाब) सतोगुण, शुभ ।
صوبه (ع) (सूबह) मुल्क का एक भाग ।
صوبيدار (ف) (सूबेदार) एक फ़ौजी सर्दार ।
صوت (ع) (सौत) आवाज़, शब्द ।
صورت (ف) (सूरत) मूर्त्ति, चेष्टा, पुतली, प्रतिमा ।
صوف (ع) (सूफ़) रुई, तागा, कम्मल ।
صوفي (ع) (सूफ़ी) एक मुसल्मानी पंथ है, वेदान्ती ।
صياد (ع) (सैयाद) शिकारी, अहेरी, आखेटी ।
صيد (ع) (सैद) आखेट, शिकार ।
صيغه (ع) (सीग़ह) विभाग, टुकड़ा, हिस्सा, शब्द ।
صيقل كرنا (ع) (सैक़लकरना) सफ़ाई करना, जिला देना, चमकाना ।

(ض)

ضابطه (ع) (ज़ाबतह) क़ानून, शास्त्र ।
ضامن (ع) (ज़ामिन) प्रतिनिधि ।
ضامني (ع) (ज़ामिनी) प्रतिनिध ।
ضايع كرنا (ع) (ज़ायाकरना) बिगाड़ना, खोना, नाश करना ।
ضد (ع) (ज़िद) हद, हुज्जत, उलटा ।
ضرر (ع) (ज़रर) घाटा, नुक़सान ।
ضرور (ع) (ज़रूर) अवश्य, बेशक ।
ضميمه (ع) (ज़मीमा) क्रोड़-पत्र ।
ضبط كرنا (ع) (ज़ब्तकरना) अपहरण, हरना, छीनना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ضرورت (ع) (ज़रूरत) आवश्यकता, इच्छा ।
ضعف (ع) (ज़ोफ़) निर्बलता, कमज़ोरी ।
ضلع (ع) (ज़िला) सूबे का एक भाग जैसे अवध में लखनऊ।
ضماد (ع) (ज़माद) लगाना, चुपड़ना (चुपड़नेकी दवा लेप)।
ضمیر (ع) (ज़मीर) दिल, मन, हृदय, सर्वनाम ।
ضیا (ع) (ज़िया) रोशनी, चमक ।
ضیافت (ع) (ज़ियाफ़त) निमंत्रण ।
ضیق (ع) (ज़ीक़) तंगी, घुटना ।

(ط)

طاس (ع) (तास) चमकीला कपड़ा, थाल ।
طاعت (ع) (ताअ़त) ताबेदारी, सेवा ।
طاق (ع) (ताक़) मोकला, आला ।
طعن (ع) (तान) उलहना ।
طاقت (ع) (ताक़त) बल, सामर्थ्य, पराक्रम, शक्ति ।
طاقچہ (ع) (ताक़चा) मोकला ।
طبقہ زمین (ع) (तबक़ाज़मीन) भूचक्र, भूमंडल ।
طالب (ع) (तालिब) मांगनेवाला, इच्छावाला ।
طالع (ع) (तालय) प्रारब्ध, तक़दीर, भाग ।
طامع (ع) (तामय) लोभी, लालची ।
طاؤس (ع) (ताऊस) एक पक्षी, मोर, एक भांति की सारंगी ।
طاہر (ع) (ताहर) शुद्ध, पवित्र ।
طایر (ع) (तायर) पक्षी, परिन्द ।
طایفہ (ع) (तायफ़ा) मंडली ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

طب (ع) (तिब) ओषधि, दवाई, हकीमी, वैद्यक ।
طبابت (ع) (तबाबत) डाक्टरी, वैद्यक ।
طباشیر (ع) (तबाशीर) एक दवाई है, बंसलोचन ।
طباق (ع) (तबाक़) तश्तरी, रकाबी, थाली ।
طبع (ع) (तबय) प्रकृति, स्वभाव ।
طبق (ع) (तबक़) परदा, रकाबी, थाल ।
طبل (ع) (तबल) ढोल, नक्कारा ।
طبلق (ع) (तबलक़) पेटी ।
طبله (ع) (तबला) मृदंग की भाँति का एक बाजा ।
طبخ (ع) (तबख़) पकाना ।
طبیعت (ع) (तबीअत) प्रकृति ।
طحال (ع) (तिहाल) प्लीहा, तिल्ली ।
طرار (ع) (तर्रार) चतुर, चालाक ।
طراوت (ع) (तरावत) ताज़ा होना, हरियाली, ताज़गी ।
طرب (ع) (तरब) खुशी, प्रसन्नता ।
طرح (ع) (तरह) तरीक़ा, भाँति, प्रकार, जड़ ।
طوز (ع) (तर्ज़) डौल, ढंग, प्रकार ।
طرف (ع) (तरफ़) ओर ।
طرفة العین (ع) (तुर्फ़तुलऐन) पल, साअत ।
طرفه (ع) (तुरफ़ा) आश्चर्य, तअज्जुब ।
طرفین (ع) (तरफ़ैन) दोनों तरफ़ ।
طریق (ع) (तरीक़) प्रकार, तरह ।
طریقت (ع) (तरीक़त) प्रकार, ढंग, ईश्वर की ओर का मत ।
طشت (ع) (तश्त) रिकाबी, थाल ।
طلاق نامه (ع) (तलाक़नामा) मुक्ति-पत्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

طعام (ع) (तआम) खाना, भोजन ।
طغرا (ع) (तुग़रा) एक प्रकार का लिखना ।
طغیان (ع) (तुग़यान) चढ़ाव, रौ (पानी की) ।
طفل (ع) (तिफ़्ल) लड़का, छोकरा ।
طفیل (ع) (तुफ़ैल) सबब, आसरा, ज़रिया, कारण ।
طلا (ع) (तिला) स्वर्ण, सोना, धातु है, कंचन ।
طلاق (ع) (तलाक़) छोड़ना ।
طلائی (ع) (तिलाई) सुनहरी ।
طلب (ع) (तलब) इच्छा, तनख्वाह ।
طلب‌دار (ع) (तलबदार) नौकर, सेवक ।
طلبگار (ع) (तलबगार) माँगनेवाला, इच्छावाला ।
طلسم (ع) (तिलस्म) मंत्र, जादू, टोना ।
طلوع (ع) (तुलुअ) उदय, सूर्य इत्यादि का निकलना ।
طمانچه (ف) (तमांचा) थप्पड़ ।
طمانیت (ع) (तमानियत) तसल्ली, आसरा ।
طمطراق (ع) (तुमतराक़) शोभित ।
طمع (ع) (तमा) लोभ, लालच ।
طناب (ع) (तनाब) रस्सी, डोरी ।
طنبوره (ع) (तंबूरा) एक बाजा ।
طنطنه (ع) (तनतना) शोभा, यश, तारीफ़, कीर्ति ।
طواف (ع) (तवाफ़) परिक्रमा, घूमना ।
طوائف (ع) (तवायफ़) वेश्या, पातुर ।
طوبیٰ (ع) (तूबा) एक पेड़ (स्वर्ग में) ।
طور (ع) (तौर) प्रकार, ढंग ।
طوسی (ع) (तूसी) एक प्रकार का लाल रंग है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

طوطی (ف) (तूती) मादा तोता, एक पक्षी, सुआ ।
طوفان (ع) (तूफ़ान) आँधी, झकड़ ।
طوفانی (ع) (तूफ़ानी) दुष्ट, राक्षस, दुखदाई ।
طوق (ع) (तौक़) गले का गहना ।
طول (ع) (तूल) लम्बा, दराज़, लम्बाई, दराज़ी ।
طومار (ع) (तूमार) पुस्तक ।
طویلا (ع) (तवेला) अश्वस्थान, घोड़ों के बँधने की जगह ।
طہارت (ع) (तिहारत) पवित्रता, शुद्धता, पाक, स्वच्छ ।
طی (ع) (तय) लपेटना, फ़ैसला करना ।
طیش (ع) (तैश) क्रोध, तामसी ।
طینت (ع) (तीनत) प्रकृति, आदत ।

(ظ)

ظالم (ع) (ज़ालिम) अन्याई, दुष्ट, राक्षस ।
ظاہر (ع) (ज़ाहिर) प्रकट, ज़ाहिर ।
ظرافت (ع) (ज़राफ़त) बुद्धि, दानाई ।
ظرف (ع) (ज़र्फ़) पात्र, बर्तन ।
ظریف (ع) (ज़रीफ़) बुद्धिमान् ।
ظلام (ع) (ज़ुल्लाम) अन्यायी, राक्षस ।
ظلم (ع) (ज़ुल्म) अन्याय, अधर्म ।
ظلمات (ع) (ज़ुलमात) अँधेरी जगह जिसमें अमृत है ।
ظن (ع) (ज़न) शंका, संदेह, शक ।
ظہور (ع) (ज़हूर) प्रकाश, प्रगट, ज़ाहिर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

(ع)

عابد (ع) (आबिद) तपस्वी, मुनि, ऋषि ।
عاجز (ع) (आजिज़) दुखी ।
عادت (ع) (आदत) बान, प्रकृति, स्वभाव, लत ।
عادل (ع) (आदिल) न्यायकारी ।
عذر (ع) (उज्र) इनकार, मना करना ।
عار (ع) (आर) लाज, शरम ।
عارض (ع) (आरिज़) गाल, पैदा होनेवाला ।
عارضه (ع) (आरज़ा) रोग ।
عارضي (ع) (आरज़ी) साधारण, थोड़े समय के लिये ।
عارف (ع) (आरिफ़) ऋषि, मुनि ।
عاريت (ع) (आरियत) मँगनई ।
عزم (ع) (अज़्म) इच्छा ।
عاشق (ع) (आशिक़) प्रेमी, अनुरक्त ।
عطر (ع) (इत्र) सुगन्धित तेल ।
عاطفت (ع) (आतफ़त) दया, कृपा ।
عاقبت (ع) (आकबत) अन्त समय ।
عافيت (ع) (आफ़ियत) कुशल, क्षेम, सुख ।
عقرقرحا (ع) (अक़रक़रहा) एक दवाई है ।
عاقل (ع) (आक़िल) बुद्धिमान् ।
عالم (ع) (आलम) संसार, जगत्, दुनिया ।
علم (ع) (इल्म) विद्या, ज्ञान ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

عالي (ع) (आली) बड़ा, ऊँचा ।
عام (ع) (आम) सब, सारा, जगत् ।
عامل (ع) (आमिल) तहसीलदार, महन्त ।
عبادت (ع) (इबादत) तपस्या ।
عبارت (ع) (इबारत) लेख, गद्य ।
عباسی (ع) (अब्बासी) एक फूल है ।
عبث (ع) (अबस) मिथ्या, व्यर्थ ।
عبرت (ع) (इबरत) भय, डर ।
عبور (ع) (अबूर) पार होना ।
عتاب (ع) (इताब) क्रोध, कोप ।
عجائب (ع) (अजायब) आश्चर्य ।
عجز (ع) (इज्ज़) विनती ।
عجلت (ع) (उजलत) फुर्ती, जल्दी, शिताबी ।
عجم (ع) (अजम) एक देश का नाम है फ़ारिस ।
عجوبه (ع) (अजूबा) उत्तम, श्रेष्ठ ।
عجیب (ع) (अजीब) जिससे अचरज हो ।
عدالت (ع) (अदालत) कचहरी, न्याय-स्थान ।
عداوت (ع) (अदावत) शत्रुता, बैर ।
عدد (ع) (अदद) नग ।
عدل (ع) (अदल) न्याय, इंसाफ़ ।
عدم (ع) (अदम) नेस्ती, न होना ।
عدن (ع) (अदन) मुल्क अरब में एक सूबे का नाम है, अब वहाँ अंग्रेज़ी राज है ।
عدو (ع) (अदू) दुश्मन, बैरी ।
عذاب (ع) (अज़ाब) पाप, दोष ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

عراق (ع) (इराक़) एक देश है।
عراقی (ع) (इराक़ी) अर्बी घोड़ा।
عرب (ع) (अरब) एक मुल्क।
عرس (ع) (उर्स) एक मुसल्मानी मेला दर्गाहों पर होता है।
عرش (ع) (अर्श) आकाश।
عرصه (ع) (अरसा) समय, काल।
عرضي (ع) (अरज़ी) चिट्ठी, विनयपत्रिका।
عرف (ع) (उर्फ़) अल्ल, जात, गोत्र, उपनाम।
عرق (ع) (अर्क़) किसी पौधे का सार, दूध, मदार, सूर्य।
عروج (ع) (अरूज) उन्नति, वृद्धि।
عروس (ع) (अरूस) बहू, दुलहिन।
عريان (ع) (उरियां) नंगा।
عزازيل (ع) (अज़ाज़ील) एक दूत जिसको सज़ा हुई है, शैतान।
عزت (ع) (इज़्ज़त) आदर, ऐश, पदवी।
عزرائيل (ع) (अज़राईल) यमदूत जो मरने के समय आते हैं।
عزلت (ع) (उज़लत) एकान्त में रहना, संसार त्यागना।
عزيز (ع) (अज़ीज़) प्यारा।
عسكر (ع) (असकर) दल, सेना, लश्कर।
عسرت (ع) (उसरत) तंगी, कमी।
عسل (ع) (असल) मधु, फूलों का रस।
عشبه (ع) (उशबा) एक दवाई है।
عشرت (ع) (इशरत) ख़ुशी, प्रसन्नता।
عشره (ع) (अशरह) मुहर्रम, १० दिन का।
عشق (ع) (इश्क़) प्रेम, मोह।
عشوه (ع) (अशवह) नखरा, लाड़।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

عصا (ع) (असा) हाथ की लकड़ी, छड़ी ।
عصر (ع) (असर) समय, काल ।
عصمت (ع) (असमत) स्त्री का धर्म ।
عصیان (ع) (असयां) पाप, दोष ।
عضو (ع) (अज़ू) अंग का कोई हिस्सा, आकार ।
عطا (ع) (अता) प्रदान, देना ।
عطار (ع) (अत्तार) सुगन्धित वस्तु बेचनेवाला ।
عطسه (ع) (अतसह) छींक ।
عطش (ع) (अतश) प्यास ।
عطف (ع) (अत्फ़) कृपा, दया ।
عظیم (ع) (अज़ीम) बड़ा ऊँचा ।
عظمت (ع) (अज़मत) बड़ाई, शोभा ।
عفت (ع) (इफ़्फ़त) शर्म, लाज ।
عفریت (ع) (इफ़रीत) देव, जिन, इच्छा, लोक का मानस।
عفو (ع) (अफ़व) क्षमा, छिमा, माफ़ी ।
عفونت (ع) (अफ़ूनत) दुर्गन्ध, बदबू ।
عقاب (ع) (उक़ाब) एक पक्षी है ।
عقب (ع) (अक़ब) पीछे, पश्चात् ।
عقبیٰ (ع) (उक़बा) अन्त समय ।
عقد (ع) (अक़द) गाँठ, गिरह, व्याह ।
عقرب (ع) (अक़रब) बिच्छू ।
عقل (ع) (अक़्ल) बुद्धि ।
عقیده (ع) (अक़ीदा) निश्चय ।
عقیق (ع) (अक़ीक़) एक प्रकार का रत्न, लाल रंग का जवाहिर ।
عقیقه (ع) (अक़ीक़ा) बच्चे की छठी, मुंडन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

عکس (ع) (अकस) (अक्स) छाया, साया।
علاج (ع) (इलाज) उपाय, जतन।
علاقه (ع) (इलाक़ा) ज़िला, देश का एक भाग।
علاوه (ع) (अलावह) सिवाय, उपरान्त, अलग।
علت (ع) (इल्लत) कारण।
علم (ع) (अलम) (अलम) ध्वजा, झंडा, पताका।
علي (ع) (अली) मुहम्मद साहब का जमाई या दामाद।
علیحدا (ع) (अलहिदा) अलग, दूर।
علیل (ع) (अलील) रोगी, बीमार।
عم (ع) (अम) चचा, चाचा, बाप का भाई।
عمارت (ع) (इमारत) घर, महल, भवन।
علامت (ع) (अलामत) लक्षण।
عماري (ع) (अम्मारी) काठी, हाथी का हौदा।
عمدگي (ع) (उम्दगी) उत्तमता।
عمق (ع) (उमक़) गहिराई।
عمل (ع) (अमल) कर्म, करतूत।
عملدرامد (ع) (अमलदरामद) प्रयोग, अनुष्ठान।
عملي (ع) (अमली) कपटी, बनावटी।
عمود (ع) (अमूद) लम्बा।
عموم (ع) (अमूम) अकसर।
عناد (ع) (अनाद) शत्रुता, दुश्मनी।
عناصر (ع) (अनासर) पाँच तत्त्व, पृथ्वी, जल, तेज, वायु, आकाश।
عنايت (ع) (इनायत) कृपा, दया।
عنبر (ع) (अम्बर) दरियाई गाय का गोबर।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

عنقا (ع) (उनक़ा) एक पक्षी है ।
عنقريب (ع) (अनक़रीब) अभी २, लगभग ।
عنكبوت (ع) (अनकबूत) मकड़ी ।
عنوان (ع) (उनवान) नमूना, डौल, प्रकार ।
عنين (ع) (इन्नीं) नपुंसक ।
عوام (ع) (अवाम) सब कोई, आम का बहुवचन ।
عود (ع) (ऊद) एक सुगन्धित वस्तु ।
عورت (ع) (औरत) नारी, तिरिया, स्त्री ।
عوض (ع) (एवज़) अदल, बदल, पलटा ।
عهد (ع) (अहद) समय, वचन, काल ।
عهده (ع) (ओहदा) नौकरी, दर्जा, काम, ख़िताब ।
عيال (ع) (अयाल) बाल बच्चे ।
عيان (ع) (अयां) प्रकट, ज़ाहिर ।
عيب (ع) (ऐब) खोट, बुराई ।
عيد (ع) (ईद) मुसल्मानी त्योहार ।
عيسى (ع) (ईसा) ईसाइयों का पैग़म्बर ।
عيش (ع) (ऐश) सुख-चैन, विषय-भोग ।
عين (ع) (ऐन) आँख, नेत्र, चक्षु, लोचन ।
عينك (ع) (ऐनक) चश्मा ।
عياش (ع) (ऐयाश) विषयी, भोगी ।

(غ)

غار (ع) (ग़ार) गड्ढा, खड्ड ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

غارت (ع) (ग़ारत) लूट, नाश ।
غازي (ع) (ग़ाज़ी) शूरमा, बहादुर, नट ।
غافل (ع) (ग़ाफ़िल) सुस्त, अज्ञानी, असावधान ।
غالب (ع) (ग़ालिब) बलवान्, बढ़ती, दबानेवाला ।
غاليچه (ع) (ग़ालीचा) ऊनी दरी जिस पर रुवाँ होता है ।
غائب (ع) (ग़ायब) छिपना, अलोप ।
غائت (ع) (ग़ायत) विशेष, अधिक ।
غبار (ع) (ग़बार) अंधवायु, धुन्दला ।
غباره (ع) (ग़ुब्बारा) (ग़ुब्बारह) उड़नखटोला ।
غبن (ع) (ग़बन) चुराना, मुकरना ।
غبي (ع) (ग़बी) भूलनेवाला, भुलक्कड़ ।
غت پت (ه) (ग़टपट) लिपटना, कुश्ती करना ।
غچاغچ (ه) (ग़चाग़च) कीचड़ में चलने की आवाज़ ।
غدر (ه) (ग़दर) झगड़ा, रौला, बलवा ।
غذا (ع) (ग़िज़ा) भोजन, खाना ।
غرب (ع) (ग़रब) पश्चिम ।
غربال (ع) (ग़िरबाल) चलनी, छान्नी ।
غريب (ع) (ग़रीब) निर्धन, सीधा, कंगाल ।
غرض (ع) (ग़रज़) इच्छा, मनोरथ, कामना, प्रयोजन ।
غرغره (ع) (ग़रग़रा) कुल्ली करना, आचमन ।
غرق (ع) (ग़र्क़) डूबना ।
غرور (ع) (ग़रूर) अभिमान, अहंकार ।
غريبي (ف) (ग़रीबी) बिपता, विपत्ति ।
غزال (ف) (ग़िज़ाल) हिरन, मृग, एक चौपाया है ।
غسل (ف) (ग़ुसल) स्नान, नहाना, मज्जन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

غش (ف) (ग़श) मूर्च्छा ।
غصب (ع) (ग़सब) चोरी, लूटना, लेकर करना ।
غصه (ع) (ग़ुस्सा) क्रोध, कोप, कोह ।
غلاظت (ع) (ग़िलाज़त) मल, मूत्र इत्यादि ।
غلاف (ع) (ग़िलाफ़) ढक्कन ।
غيرحاضري (ع) (ग़ैरहाज़िरी) अभाव, अनुपस्थित होना ।
غفلت (ف) (ग़फ़लत) असावधानी ।
غلام (ع) (ग़ुलाम) सेवक, दासीपुत्र, आधीन ।
غلبه (ع) (ग़लबा) दबाव, चढ़ाव, उभार, बढ़ती ।
غلط (ع) (ग़लत) अशुद्ध, झूठ ।
غلمان (ع) (ग़िलमान) स्वर्ग के बालक ।
غليظ (ع) (ग़लीज़) म्लेच्छ, मैला, अपवित्र, अशुद्ध, गढ़ा ।
غم (ع) (ग़म) शोक, दुःख, क्लेश ।
غماز (ع) (ग़म्माज़) निन्दक, चुगली खानेवाला ।
غمزه (ع) (ग़मज़ा) आँख का इशारा ।
غنچه (ف) (ग़ुंचा) (ग़ुञ्चा) कली ।
غني (ع) (ग़नी) धनी, धनाढ्य, धनवाला, मायापात्र ।
غنيم (ع) (ग़नीम) शत्रु, बैरी ।
غنيمت (ع) (ग़नीमत) लूटमार, लूट ।
غور (ع) (ग़ौर) सोच-विचार ।
غوغا (ع) (ग़ौग़ा) रौला, हेला, ग़ुल ।
غول (ع) (ग़ोल) मंडली, भीड़ ।
غيب (ع) (ग़ैब) दैवगति, अचानक, अकस्मात् ।
غوطه‌خور (ف) (ग़ोतेख़ोर) जलकाक, पनडुब्बी ।
غيبي (ع) (ग़ैबी) अचानक, गैबी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

غیر (ع) (ग़ैर) अजान, अजनबी, आगन्तुक ।
غیرت (ع) (ग़ैरत) लाज, हया, शर्म, संकोच ।
غیرممکن (ع) (ग़ैरमुमकिन) असम्भव, अनहोना ।
غیرمحدود (ع) (ग़ैरमहदूद) अपार, अपरम्पार, अनन्त ।

(ف)

فاتحه (ع) (फ़ातिहा) प्रार्थना, बिनती, क्षमा, आरम्भ ।
فاحشه (ع) (फ़ाहिशा) वेश्या, विषयी स्त्री, कुनारी ।
فحش (ع) (फ़ोहश) गाली-गलौज ।
فاخته (ع) (फ़ाख़्ता) कुमरी, एक पक्षी है, पिड़की ।
فارس (ف) (फ़ारस) एक देश है ।
فارغ (ع) (फ़ारिग़) फ़ुर्सत, ख़ाली, बेकार ।
فارسي (ع) (फ़ारसी) एक भाषा है (फ़ारिस देश की) ।
فاسد (ع) (फ़ासिद) खोटा, छूटा ।
فسق (ع) (फ़िस्क़) पाप, छूट ।
فاش (ف) (फ़ाश) प्रकट, प्रगट, ज़ाहिर ।
فاصله (ع) (फ़ासिला) अन्तर, फ़र्क़ ।
فاضل (ع) (फ़ाज़िल) पंडित, ज्ञानी, विद्यावान्, विद्वान् ।
فعل (ع) (फ़ेल) कर्म, काम, करतूति, क्रिया ।
فال (ع) (फ़ाल) शगून, शकुन, सगुन ।
فاقه (ع) (फ़ाक़ा) व्रत, निर्जल, रोज़ा, उपास, लंघन, अनाहार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

فالتو (ع) (फ़ालतू) बढ़ती, ज़ियादह ।
فالج (ع) (फ़ालिज) सन्निपात ।
فالوده (ع) (फ़ालूदा) चावल के पीच की बनी हुई खाने की चीज़ ।
فالیز (ف) (फ़ालेज़) ख़र्बूज़ों का खेत ।
فام (ف) (फ़ाम) रंग ।
فانوس (ف) (फ़ानूस) दीपक जो काँच के पात्र में रक्खा जावे ।
فانی (ع) (फ़ानी) नाश होनेवाला ।
فائده (ف) (फ़ायदा) प्राप्ति, लाभ ।
فائق (ع) (फ़ायक़) उत्तम, श्रेष्ठ ।
فبها (ع) (फ़बहा) अच्छा, ठीक ।
فتح (ع) (फ़तेह) जीतना, वश में करना, विजय ।
فتق (ع) (फ़ितक़) आँतों के उतरने की बीमारी ।
فتنه (ف) (फ़ितना) झगड़ा, रौला ।
فتور (ع) (फ़ितूर) झगड़ा, बीमारी ।
فتوریا (ف) (फ़तूरिया) दुष्ट, कलहकारी, झगड़ालू ।
فتوی (ع) (फ़तवा) हुक्म (मत के अनुसार) ।
فتیله (ع) (फ़तीला) बत्ती ।
فجر (ع) (फ़जर) प्रातःकाल, भोर, तड़का ।
فخر (ع) (फ़ख़्र) बड़ाई, उत्तमता ।
فدا (ع) (फ़िदा) बलिहारी, वारी ।
فدوی (ع) (फ़िदवी) सेवक, ग़ुलाम ।
فراخ (ف) (फ़राख़) खुला हुआ, ढीला ।
فراخی (ف) (फ़राख़ी) घोड़े की पेटी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

فرار (ف) (फ़रार) भागनेवाला, छिपनेवाला ।
فرش (ف) (फ़र्श) बिछौना, बिस्तरा ।
فراغت (ف) (फ़राग़त) फ़ुर्सत ।
فراموشي (ف) (फ़रामोशी) भूलना, बिसरना ।
فرمان (ف) (फ़रमान) राजसी हुक्म, आज्ञापत्र ।
فراهم (ف) (फ़राहम) इकट्ठा करना, बटोरना ।
فرض (ع) (फ़र्ज़) धर्म, नियम ।
فربه (ع) (फ़र्बह) मोटा, बलवान्, पुष्ट ।
فرج (ع) (फ़र्ज) खुला हुआ, दर्ज ।
فرجام (ف) (फ़रजाम) अन्त, अंजाम, पीछा ।
فرحت (ع) (फ़रहत) प्रसन्नता, सुख ।
فرخ (ف) (फ़र्रुख़) आनन्द, सुख ।
فرد (ع) (फ़र्द) कपड़े की चादर ।
فردا (ف) (फ़रदा) कल का दिन (आनेवाला) ।
فردوس (ف) (फ़िरदोस) स्वर्ग, बैकुंठ ।
فرزند (ف) (फ़र्ज़न्द) पुत्र, बेटा, सुत ।
فرس (ع) (फ़रस) घोड़ा, अश्व ।
فرشته (ف) (फ़रिश्ता) यमराज का दूत ।
فرصت (ع) (फ़ुर्सत) ख़ाली समय ।
فردوسي (ع) (फ़िरदोसी) एक फ़ारसी कवीश्वर का उपनाम है ।
فرعون (ع) (फ़रऊन) एक अधर्मी बादशाह का नाम है ।
فرق (ع) (फ़र्क़) अन्तर, सर ।
فرقت (ع) (फ़ुरक़त) दूरी, अलग होना, जुदाई ।
فرقه (ع) (फ़िरक़ा) मंडली, ज़ात ।
فرمايش (ع) (फ़रमायश) माँग ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

فرنگي (ع) (फ़रंगी) यूरुप देश का रहनेवाला ।
فروخت (ف) (फ़रोख़्त) बेचना ।
فرهاد (ف) (फ़रहाद) एक मनुष्य का नाम है जो शीरीं का आशिक़ था ।
فرهنگ (ف) (फ़रहंग) टीका, दानाई ।
فرياد (ف) (फ़रयाद) नालिश, दुहाई, अभियोग ।
فريب (ف) (फ़रेब) कपट, धोखा ।
فريبي (ف) (फ़रेबी) कपटी, धोखा देनेवाला ।
فريق (ع) (फ़रीक़) मंडली, जत्था ।
فساد (ف) (फ़साद) झगड़ा, दंगा ।
فسخ (ع) (फ़िस्ख़) बन्द करना, रोकना ।
فسق (ع) (फ़िस्क़) झूठ, असत्य, बदकारी ।
فصاحت (ع) (फ़साहत) मीठी वाणी, मीठा वाक्य ।
فصد (ع) (फ़स्द) बाँह से लोहू निकालना ।
فصل (ع) (फ़स्ल) खेती पकने का समय, ऋतु ।
فصيح (ع) (फ़सीह) मीठी वाणी बोलनेवाला ।
فضل (ع) (फ़ज़्ल) कृपा, बड़ाई ।
فضله (ع) (फ़ुज़ला) मैला, मैल ।
فضول (ع) (फ़ज़ूल) वृथा, मिथ्या, व्यर्थ ।
فضيحت (ع) (फ़ज़ीहत) दुर्दशा, बुरा हाल, दुर्गति ।
فضيلت (ع) (फ़ज़ीलत) उत्तमता, बड़ाई ।
فطرتي (ع) (फ़ितरती) कपटी, खोटा ।
فغان (ع) (फ़ुगाँ) हेला, रौला, दुहाई, चिल्लाकर रोना ।
فقره (ع) (फ़िक़रा) पद ।
فقط (ع) (फ़क़त) समाप्ति, निराला, अकेला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

فقیر (ع) (फ़क़ीर) भिक्षुक, माँगनेवाला ।
فکر (ع) (फ़िक्र) चिन्ता, क्लेश ।
فلاح (ع) (फ़लाह) लाभ, प्राप्ति ।
فلاں (ع) (फ़ुलां) उक्त ।
فلفل (ع) (फ़िलफ़िल) मिर्च ।
فلک (ع) (फ़लक) आकाश, आसमान ।
فلوس (ع) (फ़लूस) पैसा ।
فمعدہ (ع) (फ़ुममेदा) कौड़ी ।
فن (ع) (फ़न) हुनर, गुण, विद्या ।
فنا (ع) (फ़ना) मृत्यु, मौत ।
فوارہ (ع) (फ़व्वारा) फुआरा ।
فوت (ع) (फ़ौत) मृत्यु, मौत ।
فوج (ع) (फ़ौज) दल, सेना, लश्कर, कटक ।
فوطہ (ع) (फ़ोता) अण्डकोश ।
فوقیت (ع) (फ़ौक़ियत) उत्तमता, बड़ाई ।
فولاد (ف) (फ़ौलाद) पक्का लोहा ।
فہرست (ف) (फ़ेहरिस्त) सूचीपत्र, अनुक्रम ।
فہم (ع) (फ़हम) समझ, बुद्धि ।
فہمیدہ (ع) (फ़ैहमीदा) बुद्धिमान्, समझदार ।
فی (ع) (फ़ी) बीच में, अन्दर, बीच ।
فیاض (ع) (फ़ैयाज़) दाता, देनेवाला, सखी ।
فیروزہ (ف) (फ़ीरोज़ा) एक नीले रंग का पत्थर ।
فوراً (ع) (फ़ौरन्) तत्काल, उसी दम ।
فیصل (ع) (फ़ैसल) न्याय, निबेड़ना, निबटाना, निर्णय ।
فیض (ع) (फ़ैज़) लाभ, प्राप्ति ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

فیل (ع) (फ़ील) हाथी, हस्ती ।
فیلپا (ع) (फ़ीलपा) पावँ का फूलना, सितून ।
فیلسوف (ع) (फ़ैलसूफ़) मक्कार, कपटी, फ़रेबी ।
فوجدار (ف) (फ़ौजदार) दंडधार, दंडधात्री ।
فوجداری (ف) (फ़ौजदारी) न्यायालय ।

(ق)

قابل (ع) (क़ाबिल) योग्य, गुणी, विद्वान्, श्रेष्ठ ।
قابلیت (ع) (क़ाबलियत) गुण, विद्या ।
قاتل (ع) (क़ातिल) शस्त्र से मारनेवाला ।
قادر (ع) (क़ादिर) बस में करनेवाला ।
قارورہ (ع) (क़ारूरा) मूत्र की शीशी, शीशी ।
قارون (ع) (क़ारूं) एक बादशाह का नाम है ।
قاری (ع) (क़ारी) जिसको क़ुरान का शुद्ध पढ़ना आता हो ।
قاش (ع) (क़ाश) टुकड़ा ।
قاصد (ع) (क़ासिद) दूत, दल्लाल, एलची ।
قاضی (ع) (क़ाज़ी) न्यायी, इन्साफ़ करनेवाला ।
قاعدہ (ع) (क़ायदा) शास्त्र ।
قاف (ع) (क़ाफ़) जिसके अन्तर्गत संसार है ।
قافلہ (ع) (क़ाफ़िला) प्रदेशियों की मंडली, जत्था ।
قالب (ع) (क़ालिब) शीघ्र, देह ।
قالیچہ (ع) (क़ालीचा) ऊनी दरी, जिस पर रुवाँ होता है ।
قانون (ع) (क़ानून) शास्त्र ।
قائل (ع) (क़ायल) माननेवाला, बननेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

قائم (ع) (क़ायम) स्थिर, ठहरना, अनादि, अविनाशी, निश्चल ।

قبا (ع) (क़बा) एक पोशाक है ।

قباحت (ع) (क़बाहत) बुराई ।

قباله (ع) (क़बालह) विक्रीपत्र ।

قبائل (ع) (क़बायल) बाल-बच्चे, स्त्री इत्यादि ।

قبر (ع) (क़बर) मुर्दा गाड़ने की जगह पर चिह्न बना हुआ ।

قبرستان (ع) (क़बरस्तान) मुर्दा गाड़ने की जगह ।

قبض (ع) (क़ब्ज़) मन्दाग्नि, विड्बन्ध ।

قبضه (ع) (क़ब्ज़ा) बश, क़ाबू ।

قبل (ع) (क़ब्ल) पहिले, अगाऊ ।

قبله (ع) (क़िबला) मुसल्मानों का मक्का अरब देश में है ।

قبول (ع) (क़बूल) माँगना, अंगीकार ।

قبوليت (ع) (क़बूलियत) लिखित जो ज़मींदार को किसान देता है

قتل (ع) (क़त्ल) शस्त्र से मारना ।

قحبه (ع) (क़हबा) वेश्या, नगर नारी, विषयी स्त्री, कंचनी, रामजनी ।

قحط (ع) (क़हत) अकाल, दुर्भिक्ष, कुसमय ।

قد (ع) (क़द) शरीर की लंबाई ।

قدح (ع) (क़दह) कटोरा, प्याला, बेला ।

قدر (ع) (क़दर) चाहत, माँग ।

قدرت (ع) (क़ुदरत) माया, शक्ति, क़ाबू ।

قدرتي (ع) (क़ुदरती) असली, परमेश्वर की आज्ञानुसार ।

قدم (ع) (क़दम) चरण, पाँव, पग, पद ।

قديم (ع) (क़दीम) सनातन, प्राचीन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

قرابت (ع) (क़राबत) सम्बन्धी, शाख़ ।
قرابین (انگ) (क़राबीन) शेर बच्चा, एक शस्त्र है ।
قرار (ع) (क़रार) वचन, स्थिर ।
قران (ع) (क़ुरान) मुसल्मानों के मत की पुस्तक ।
قرب (ع) (क़ुर्ब) पास, धीरे, कने, तीर ।
قربان (ع) (क़ुर्बान) बलिहार, वारी ।
قرحه (ع) (क़ुरहा) घाव, ज़ख्म ।
قرص (ع) (क़ुर्स) टिकिया ।
قرض (ع) (क़र्ज़) उधार, ऋण ।
قرق قرقي (ع) (क़ुर्क़ क़ुर्क़ी) छीनना, बस में करना, हरना, अपहरण ।
قرنفل (ع) (क़रनफ़ल) लौंग ।
قسط (ع) (क़िस्त) मासिक ऋण यथा नियत देना ।
قسم (ع) (क़सम) सौगन्ध, हलफ़, किरिया, शपथ ।
قسمت (ع) (क़िस्मत) भाग्य, प्रारब्ध ।
قشقه (ع) (क़शक़ा) टीका, तिलक ।
قصاب قصائي (ع) (क़स्साबक़साई) हिंसक, बधिक, बध करनेवाला ।
قصبه (ع) (क़सबह) छोटा नगर, नग्र, पुरी ।
قصر (ع) (क़सर) महल, भवन ।
قدردان (ع) (क़दरदान) गुणग्राहक, गुणग्राही ।
قرضخواه (ع) (क़र्ज़ख़्वाह) उधार देनेवाला ।
قصور (ع) (क़सूर) अपराध, दोष, भूल, पाप, कमी ।
قصيده (ع) (क़सीदा) कबित्त, श्लोक, छन्द की पुस्तक ।
قضا (ع) (क़ज़ा) मृत्यु, मौत ।
قضيب (ع) (क़ज़ीब) मूत्र का अंग ।
قضيه (ع) (क़ज़िया) टंटा, झगड़ा, बखेड़ा, रौला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

قط (ع) (क़त) काटना ।
قطار (ع) (क़तार) डार, पांति, पंगति ।
قطامه (ع) (क़ुत्तामा) विषयी स्त्री ।
قطب (ع) (क़ुतुब) धरती का धुरा, कीली ।
قطر (ع) (क़ुतर) व्यास ।
قطره (ع) (क़तरा) बूँद ।
قطع (ع) (क़ता) कपड़े की काट काटना ।
قفتان (ع) (क़फ़तान) एक वस्त्र है ।
قفس (ع) (क़फ़स) पिंजरा ।
قفل (ع) (क़ुफ़ल) ताला ।
قلابه (ع) (क़ुल्लाबा) लोहे की कील, आँकड़ा, कटिया ।
قلب (ع) (क़ल्ब) दिल, हृदय, मन ।
قلبه (ع) (क़ुलबह) हल ।
قلت (ع) (क़िल्लत) कमी ।
قلزم (ع) (क़ुलज़म) एक लाल रंग का समुद्र है ।
قلعه (ع) (क़िला) गढ़, कोट ।
قلعي (ع) (क़लई) राँग का पानी किसी दूसरे पात्र पर चढ़ जाना।
قلق (ف) (क़लक़) दुख, क्लेश ।
قلم (ع) (क़लम) लेखनी ।
قلندر (ع) (क़लन्दर) फ़क़ीर, दरवेश ।
قلي (تركي) (कली) मज़दूर ।
قليل (ع) (क़लील) थोड़ा, तनक, किंचित् ।
قليه (ع) (क़लिया) मांस (रसदार) ।
قمار (ع) (क़िमार) जुआ ।
قماش (ع) (क़िमाश) प्रकार, तरह, भाँति ।

CC-0. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

قمچی (ع) (क़मची) कोड़ा, छड़ी ।
قمر (ع) (क़मर) चन्द्रमा, सोम, मयंक, शशि ।
قلمي (ف) (क़लमी) हस्तलिखित, हाथ की लिखी हुई ।
قميص (ع) (क़मीस) कुर्ता ।
قنات (ع) (क़नात) पर्दा, कपड़े की दीवार ।
قناعت (ع) (क़नाअत) संतोष ।
قند (ع) (क़न्द) मीठा, मिश्री ।
قنديل (ع) (क़ंदील) लम्प, लालटैन ।
قواعد (ع) (क़वायद) फ़ौज को लड़ाई का ढंग सिखाना ।
قوال (ع) (क़व्वाल) रागी, गानेवाला, गवैया ।
قوت (ع) (क़ूवत) सामर्थ्य, शक्ति, बल ।
قورمه (ع) (क़ोरमा) एक प्रकार का मांस का भोजन ।
قوس (ع) (क़ौस) धनुष, धनक, चाप ।
قول (ع) (क़ौल) बाछ, बात ।
قوم (ع) (क़ौम) ज़ात ।
قوي (ع) (क़वी) बलवान्, पुष्ट ।
قهر (ع) (क़हर) क्रोध, कोप ।
قهقهه (ع) (क़हक़हा) हँसना (ज़ोर से) ।
قهوه (ع) (क़हवा) काफ़ी ।
قيدخانه (ف) (क़ैदख़ाना) वन्दीगृह, बन्धनालय ।
قی (ع) (क़य) उलटी करना, वमन ।
قياس (ع) (क़यास) अनुमान, अटकल ।
قيام (ع) (क़याम) बास, टिकाव, टिकाना, टिकना ।
قيامت (ع) (क़यामत) प्रलय, सृष्टि का नाश ।
قيد (ع) (क़ैद) बँधा हुआ, पकड़ा हुआ, (होना या करना)।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

قیدی (ع) (क़ैदी) बँधुवा ।
قیمت (ع) (क़ीमत) मोल, दाम ।
قیمہ (ع) (क़ीमा) कुटा पिटा हुआ मांस ।
قینچی (ہ) (क़ैंची) कपड़ा काटने का औज़ार, कतरनी ।

(ک)

کابک (ف) (कावक) कबूतर या किसी पालतू पक्षी के लिये काठ इत्यादि का घर ।
کابلی (ف) (काबुली) काबुल का बासी ।
کاتب (ع) (कातिब) लिखनेवाला, लिखारी, लेखक ।
کاتک (ع) (कातिक) हिन्दुओं का आठवाँ महीना ।
کارگذار (ف) (कारगुज़ार) कार्यदर्शक, कामकाजी ।
کاتنا (ہ) (कातना) रुई का सूत बनाना ।
کاٹ (ہ) (काट) काटना, टुकड़े करना ।
کاٹھ (ہ) (काठ) लकड़ी, काष्ठ ।
کاٹھی (ہ) (काठी) शरीर, घोड़े का जीन ।
کاج (ہ) (काज) कार्य, काम, धन्धा ।
کاجل (ہ) (काजल) सुर्मा, अंजन ।
کاچھی (ہ) (काछी) तरकारी भाजी बेचनेवाला ।
کذب (ع) (किज़्ब) झूठ, अशुद्धि, असत्य ।
کارج (ہ) (कारज) काम, धन्धा ।
کارد (ف) (कारद) छुरी, चाकू ।
کارن (س) (कारन) कारण, सबब ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کارندہ (ف) (कारिंदा) मुख्तार, (कारिंदा) कारदार ।
کارتوس (انگ) (कारतूस) टोंटा (बन्दूक़ का)।
کاروان (ف) (कारवान) व्योपारियों की मंडली ।
کاریگر (ف) (कारीगर) बनानेवाला, मिस्त्री ।
کانس (ہ) (कांस) एक प्रकार की घास ।
کارگذاری (ف) (कारगुज़ारी) कार्यकलाप ।
کاسہ (ع) (कासह) प्याला, कटोरा, बेला ।
کاشانہ (ف) (काशाना) महल, राज्यस्थान, भवन, घोंसला ।
کاشف (ع) (काशिफ़) प्रकाश करनेवाला ।
کشف (ع) (कशफ़) करामात खुलना ।
کاغذ (ف) (काग़ज़) पत्र ।
کافر (ع) (काफ़िर) नास्तिक ।
کافور (ع) (काफ़ूर) एक दवाई है, कपूर ।
کافي (ع) (काफ़ी) बहुत, बस ।
کاکا (ف) (काका) बाप का भाई ।
کاکریزی (ف) (काकरेज़ी) एक प्रकार का रंग ।
کاکڑاسینگی (س) (काकड़ासींगी) एक दवाई है ।
کاکی (ف) (काकी) चाची ।
کاگا (ہ) (कागा) कव्वा, ज़ाग़, काग ।
کال (س) (काल) समय, मौत का वक्त ।
کالا (ہ) (काला) सर्प, स्याह ।
کالبدہ (ف) (कालबुध) ढाँचा, शरीर, मनुष्य देह ।
کاشتکار (ف) (काश्तकार) किसान, कृषिकारक ।
کالک (ہ) (कालक) सियाही, काला रंग, रोशनाई ।
کالکوٹ (ہ) (कालकूट) विष, ज़हर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کالی (س) (काली) देवी, भवानी ।
کام (ہ) (काम) प्यार का देवता, अनंग, कामना, चाह, धन्धा।
کامدھین (س) (कामधेनु) स्वर्ग की गाय, बहुत दूध देनेवाली ।
کامدیو (س) (कामदेव) मदन, अतन, प्यार का देवता ।
کامران (ف) (कामराँ) प्रारब्धी, सौभाग्य ।
کامل (ع) (कामिल) पूर्ण, संपूर्ण ।
کامنا (س) (कामना) इच्छा, मनोरथ ।
کامنی (س) (कामिनी) जवान स्त्री ।
کامود (س) (कामोद) एक रागिनी ।
کامیابی (ف) (कामयाबी) मनकामना सिद्ध होना ।
کانا (ہ) (काणा) काना, एक आँख का ।
کان (ف) (कान) खानि, पर्वत में जहाँ से धातु निकलती है ।
کانٹا (ہ) (कांटा) एक तरहकी तराज़ू, शूल, चुभनेवाली वस्तु।
کانجی (س) (कांजी) चटनी, अचार ।
کان (ہ) (कान) सुनने की इन्द्री, श्रवण, श्रोत्र ।
کانچ (ہ) (कांच) शीशा ।
کندھا (ہ) (कन्धा) मुन्धा, खवा ।
کانسہ (ہ) (कांसा) फूल धातु है ।
کانکھ (ہ) (कांख) बग़ल ।
کانھ (س) (कान्हा) श्रीकृष्णजी का नाम है ।
کانھڑا (س) (कान्हड़ा) एक राग है ।
کاوادینا (ہ) (कावादेना) घोड़े को घुमाना ।
کاوش (ف) (काविश) शत्रुता, बैर, खोदना ।
کاہل (ف) (काहिल) सुस्त, निकम्मा, आलसी ।
کائی (ہ) (काई) पानी अथवा दीवार और छत पर की फफूंदी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کایا (س) (काया) शरीर, पिण्ड, देह ।
کائنات (ف) (कायनात) संसार, जगत्, जग, सृष्टि ।
کایتھ (س) (कायथ) एक हिन्दू जात है ।
کائپھل (४) (कायफल) एक दवाई है ।
کب (४) (कब) किस समय ।
کباب (ف) (कबाब) भुना हुआ मांस ।
کباب چینی (ف) (कबाबचीनी) एक दवाई है ।
کبت (س) (कबित्त) श्लोक, दोहा, छंद आदि ।
کبیر (ع) (कबीर) बड़ा, एक साधू का नाम है ।
کبڑا (४) (कुबड़ा) टेढ़ी कमर या झुकी कमरवाला, कुब्जा ।
کبوتر (ف) (कबूतर) एक पक्षी, पारावत, कपोत ।
کبود (ف) (कबूद) नीला रंग ।
کبیشور (س) (कबीश्वर) कवि, शायर ।
کپا (४) (कुप्पा) तेल अथवा घी रखने का चमड़े का पात्र ।
کپت (س) (कुपत) बे इज़्ज़त ।
کپاس (४) (कपास) बिनौलादार रुई ।
کپال (४) (कपाल) मस्तक, ब्रह्माण्ड ।
کپٹ (४) (कपट) खोट, धोखा, छल ।
کپٹی (४) (कपटी) खोटा, धोखेबाज़, छली ।
کپڑکوٹھا (४) (कपड़कोठा) डेरा, तम्बू ।
کپوت (س) (कपूत) कुसुत, खोटा बेटा, कुबुद्धी पुत्र ।
کپور کچری (४) (कपूरकचरी) एक दवाई है ।
کپول (४) (कपोल) गाल, रुखसार ।
کپی (س) (कपि) बन्दर, वानर ।
کتا (४) (कुत्ता) श्वान, कुक्कुर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کتاب (ع) (किताब) पुस्तक, ग्रन्थ ।
کتابت (ع) (किताबत) लिखना ।
کتربیونت (ہ) (कतरब्योंत) कपड़े की काट छांट ।
کترن (ہ) (कतरन) कपड़े के टुकड़े, दांत से काटना ।
کترنی (ہ) (कतरनी) क़ैंची ।
کتف (ع) (कतफ़) कंधा, मोढ़ा ।
کتھا و کتھا (ہ) (कत्था) जो पान में चूने के साथ लगाया जाता है ।
کتھک (ہ) (कत्थक) नाचने गानेवाली एक जाति ।
کٹ (ہ) (कुट) काला रंग ।
کٹھا (ہ) (कट्ठा) पक्का ।
کٹار (ہ) (कटार) एक प्रकार की छुरी ।
کٹارا (ہ) (कटारा) एक दवाई का पौधा है ।
کٹاری (ہ) (कटारी) एक प्रकार की छुरी ।
کٹر (ہ) (कट्टर) कठोर, कंटक ।
کٹھرا (ہ) (कटहरा) काठ का जँगला ।
کٹک (س) (कटक) दल, सेना, फ़ौज ।
کٹکی (ہ) (कुटकी) एक दवाई का नाम है ।
کٹخانا (ہ) (कटखना) काटनेवाला ।
کٹمب (ہ) (कुटुम्ब) बाल बच्चे, परिवार, खानदान ।
کٹورا (ہ) (कटोरा) प्याला, बेला, कोपर ।
کٹھالی (ہ) (कुठाली) मिट्टी का पात्र, जिसमें सोना चांदी गलाया जाता है ।
کٹھڑا (ہ) (कठड़ा) काठ का थाल ।
کٹھل (ہ) (कटहल) एक मेवा है ।
کٹھن (س) (कठिन) दुर्लभ, मुश्किल ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کٹھور (ہ) (कठोर) कड़ा, बेरहम।
کٹھیا (ہ) (कठिया) भैंस की बछिया।
کٹی (ہ) (कुटी) मड़ैया, साधू का स्थान।
کثافت (ع) (कसाफ़त) म्लेच्छ, मैला।
کثرت (ع) (कसरत) बहुतायत।
کثیر (ع) (कसीर) बहुधा, अधिक।
کج (ف) (कज) टेढ़ा, तिर्छा।
کجات (س) (कुजात) नीच जातिवाला।
کجاوہ (ف) (कजावह) ऊँट का जीन।
کجل (ہ) (कज्जल) सुर्मा, अंजन।
کجلوٹی (ہ) (कजलौटी) सुरमे का पात्र, सुरमेदानी।
کچا (س) (कुचा) स्त्री की चूची।
کچا (ہ) (कच्चा) जो पक्का न हो, खाम।
کوچال (س) (कुचाल) कुपति, कुमति, कुढंग।
کچالو (ہ) (कचालू) एक तरकारी।
کچرا (ہ) (कचरा) खरबूज़ा, कचरा।
کچری (ہ) (कचरी) एक फल है (खरीफ़ की ककड़ी का भेद)।
کچکچانا (ہ) (किचकिचाना) दाँत पीसना, और कटकटाना।
کچکڑا (ہ) (कचकड़ा) कछुवे की पीठ की हड्डी।
کچکول (ف) (कचकोल) साधुओं का पात्र।
کچلنا (ہ) (कुचलना) पीसना, टुकड़े करना।
کچلون (ہ) (कचलोन) एक प्रकार का नमक।
کچلہو (ہ) (कचलहू) पानी और लहू मिला हुआ।
کچنال (ہ) (कचनाल) एक वृक्ष है।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کچوری (ہ) (कचौरी) घी अथवा तेल में पकी हुई पूरी जिसमें आलू इत्यादि भरा हो।

کچومر (ہ) (कचूमर) एक तरह का अँचार है, कांजी।

کچہری (ہ) (कचहरी) न्यायस्थान, न्यायालय, अदालत, धर्मशाला।

کچھوا (ہ) (कछुवा) एक पानी का जीव।

کحل (ع) (कुहल) आँख बनानेवाला, अंजन, काजल, सुर्मा।

کداچت (س) (कदाचित्) जो, अगर।

کدارا (س) (किदारा) एक रागिनी का नाम है।

کدال (ہ) (कुदाल) मिट्टी काटने का हथियार।

کدانا (ہ) (कुदाना) दौड़ाना, भगाना।

کدبانو (ف) (कदबानू) रानी, बेगम, राजपत्नी।

کدخدائی (ف) (कदखुदाई) विवाह, निकाह, शादी।

کدو (ہ) (कद्दू) एक तरकारी भाजी का नाम है।

کدورت (ع) (कदूरत) विरोध, रंज।

کدہ (ف) (कदह) घर, स्थान।

کوڈھنگ (ہ) (कुढंग) कुचाल, कुपति।

کذب (ع) (किज़्ब) झूठ, असत्य।

کر (س) (कर) हाथ।

کرارا (ہ) (करारा) नदी का किनारा, कड़ा।

کرامات (ع) (करामात) ईश्वर सम्बन्धी बड़ाई या लीला।

کرانتی (ہ) (करांती) दरांती।

کراو (ہ) (कराओ) पुनर्विवाह।

کراہت (ع) (कराहत) घिन करना।

کڑاہی (ہ) (कड़ाही) लोहे का चौड़ा पात्र पूरी पकाने का।

کرایہ (ف) (किराया) भाड़ा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کڑوي (ہ) (कड़वी) चारा, चरी, हरा पेड़ जुवार का ।
کرپال (س) (किरपाल) =(कृपाल) दयालु ।
کرپن (س) (कृपण) लोभी, कंजूस, सूम, खसीस ।
کرتار (س) (करतार) परमेश्वर, परमात्मा ।
کرتب (ہ) (करतब) हुनर, विद्या ।
کرتوت (ہ) (करतूत) कर्म, काम ।
کرتہ کرتی (ہ) (कुरता, कुरती) एक प्रकार का वस्त्र हैं ।
کرچ (انگ) (किर्च) पतली तलवार ।
کرچھا (ہ) (करछा) =(कर्छा) बड़ा चमचा ।
کرچھي (ہ) (करछी) =(कर्छी) छोटा चमचा ।
کرخت (ف) (करख़त) कड़ा ।
کردار (ف) (किरदार) चलन, कर्म, प्रकार ।
کردگار (ف) (किर्दगार) ईश्वर, परमात्मा ।
کرسي (ف) (कुरसी) चौकी ।
کرشمہ (ف) (करश्मा) इशारा, झलक ।
کرشن (س) (कृष्ण) अवतार, कन्हैयाजी ।
کرک (س) (कर्क) एक राशि है ।
کرم (ف) (किरम) कीड़ा, जीव ।
کرم (ع) (करम) दया ।
کرم کلا (ہ) (करमकल्ला) एक तरकारी साग है ।
کرمي (ہ) (कुरमी) एक किसान की जात है ।
کرن (ہ) (किरन) सूर्य की चमक ।
کرنگ (س) (कुरंग) हिरन, मृग ।
کروٹ (ہ) (करवट) पसलियों के तर्फ़ ।
کروت (س) (करोत) आरा, लकड़ी काटने का हथियार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کرودھ (س) (क्रोध) तामस, कोप ।
کروڑ (ہ) (करोड़) सौ लाख का एक करोड़ होता है ।
کروڑی (ہ) (करोड़ी) करोड़पती ।
کروندا (ہ) (करौंदा) एक फल है ।
کروہ (ف) (किरोह) कोस (३½ मील का) ।
کریا (س) (किरिया) सौगन्द, शपथ, सौंह, क़सम ।
کریت (س) (कुरीति) कुचाल, कुढंग ।
کریر (ہ) (करीर) एक वृक्ष है ।
کریاکرم (س) क्रियाकर्म) धर्म-सम्बन्धी काम (मरे हुए के लिये)।
کریلا (ہ) (करेला) एक भाजी, साग ।
کریم (ع) (करीम) दयालु, कृपालु ।
کڑا (ہ) (कड़ा) बड़ा, कुण्डल, मज़बूत, सख़्त ।
کڑاہ (ہ) (कड़ाह) हलवा, मिठाई, शीरा ।
کڑکاکڑکنا (ہ) (कड़काकड़कना) धड़का, टूटना ।
کڑوا (ہ) (कड़वा) तीखा ।
کڑھنا (ہ) (कुढ़ना) शोक करना ।
کزدم (ف) (कज़दुम) बिच्छू ।
کس (ہ) (कस) बल, शक्ति ।
کس (ف) (कस) मानुस, कोई ।
کسالہ (ہ) (कसाला) दुख, संताप ।
کسان (ہ) (किसान) जोता, आसामी, कृषिकारक ।
کسب (ع) (कसब) पेशा, व्योपार ।
کسبت (ف) (किसबत) जर्राह अथवा नाऊ के औज़ार रखने की थैली ।
کسبی (ع) (कसबी) नगर नारी, वेश्या, पातुरि ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کستورا (س) (कस्तूरा) हिरण (कस्तूरीवाला) ।
کستوری (س) (कस्तूरी) मुश्क, मृगमद ।
کشت (س) (कष्ट) दुःख, क्लेश ।
کسر (ع) (कसर) कमी, टुकड़ा ।
کسک (ع) (कसक) पीड़ा, दर्द ।
کشل (س) (कुशल) खेम, सुख, कल्याण ।
کسل (ف) (कसल) थकना, बीमारी ।
کسم (ع) (कुसुम) एक रंग है ।
کسنا (ع) (कसना) खैंचना, बाँधना ।
کسوٹی (ع) (कसौटी) सोना परीक्षा करने की पथरी ।
کسیرا (ع) (कसेरा) पीतल के पात्र बनानेवाला ।
کسیرو (ع) (कसेरू) एक मेवा है ।
کش (ف) (कश) खैंचना ।
کشا (س) (कुशा) एक घास है ।
کشتی (ف) (कुश्ती) मल्लयुद्ध ।
کشادہ (ف) (कुशादा) खुला हुआ ।
کشت (ف) (किश्त) बोना, जोतना ।
کاشتکاری (ف) (काश्तकारी) खेती, क्यारी, कृषि ।
کشتی (ف) (किश्ती) नाव, बेड़ा, तरनी ।
کشتیبان (ف) (किश्तीवान) मल्लाह ।
کشمش (ف) (किशमिश) मेवा ।
کشنیز (ف) (किशनीज़) धनिया ।
کشور (ف) (किशवर) मुल्क, देश, विलायत ।
کعبہ (ع) (काबा) अरब देश में मक्का ।
کف (ع) (कफ़) फेन, झाग, हथेली ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کفارہ (ع) (कफ़्फ़ारह) प्रायश्चित्त।
کفالت (ع) (कफ़ालत) ज़मानत।
کفایت (ع) (किफ़ायत) कमी से बंधेज करना।
کفچہ (ف) (कफ़्चा) चमचा, कर्छी, सांप का फन (کفچہ مار)
کفر (ع) (कुफ़्र) नास्तिकपन।
کفش (ف) (कफ़्श) जूता, पगरखी।
کفگیر (ف) (कफ़्गीर) चमचा, कर्छी।
کفن (ع) (कफ़न) मुर्दे का वस्त्र।
ککٹ (س) (कुक्कुट) मुर्गा।
ککرمتا (س) (कुकुरमुत्ता) एक जड़ी है।
ککروندھا (ہ) (कुकरौंधा) एक घास है।
ککر (ہ) (कगर) किनारा, दीवार की मुँडेर।
کل (ع) (कुल) सारा, तमाम, सर्व, सकल।
کل (س) (कुल) वंश, घराना।
کل (ہ) (कल) दूसरा दिन, यन्त्र।
کلا (ف) (कल्ला) शिर, शीस, मस्तक।
کلا (س) (कला) बहुत छोटा भाग, अंश का साठवाँ भाग।
کلابتون (ہ) (कलाबतून) सुनहरी तागा।
کلار (س) (कुलार) कलार, मदिरा बनानेवाला।
کلام (ع) (कलाम) बोल, बात, वाणी।
کلاں (ف) (कलां) बड़ा, ऊँचा।
کلانچ (ہ) (कुलांच) फलाँग, छलाँग।
کلاونت (ہ) (कलावन्त) गवय्या, रागी, गायक, कत्थक।
کلاہ (ف) (कुलाह) टोपी, टोप।
کلائی (ہ) (कलाई) पहुँचा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کلبہ (ف) (कुलबा) कुटी, मड़ैया, झोपड़ी ।
کلتھی (ہ) (कुलथी) एक प्रकार का अनाज ।
کلجگ (س) (कलजुग) चौथा युग ।
کلجبھا (س) (कलजिभा) बुरा चीतनेवाला, दुर्जन ।
کلچھن (س) (कुलच्छन) =(कुलक्षण) कुचाल, कुबुद्धी ।
کلر (ہ) (कल्लर) ऊसर, बंजर धरती ।
کلسہ (ہ) (कलसा) पानी का पात्र ।
کلف (ہ) (कुलफ़) ताला (देखो قفل) ।
کلفت (ع) (कुलफ़त) दुःख, क्लेश ।
کلغی (ع) (कलग़ी) एक गहना जो राजाओं के शिर पर बाँधा जाता है ।
کلک (ف) (किलक) लेखनी, क़लम ।
کلنک (س) (कलंक) बदनामी, निरादर ।
کلنگ (ف) (कुलंग) लमटंगु एक पक्षी है ।
کلوٹا (ہ) (कलूटा) काला, स्याह ।
کلول (ہ) (किलोल) पक्षियों का खेल ।
کلونت (س) (कुलवन्त) कुलीन, श्रेष्ठ वंशी ।
کلونجی (ہ) (कलौंजी) एक प्रकार का बीज ।
کلہڑا (ہ) (कुल्हड़ा) एक छोटा मिट्टी का पात्र ।
کلہاڑی (ہ) (कुल्हाड़ी) लकड़ी काटने का हथियार ।
کلہم (ع) (कुलहुम) सब, सारा, तमाम ।
کلی (ہ) (कली) कोंपल, टूसी, मंजरी, अंकुर ।
کلیان (س) (कलयान) =(कल्याण) सुख, कुशल ।
کلیجہ (ہ) (कलेजा) जिगर ।
کلید (ف) (कलीद) कुंजी, चाबी, ताली ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کلیش (س) (कलेश) दुख, संताप ।
کلیسہ (انگ) (कलीसा) गिरजा घर ।
کم و بیش (ف) (कमोवेश) न्यूनाधिक ।
کلین (س) (कुलीन) उत्तम वंश का कुलवन्त ।
کلیوا (س) (कलेवा) छोटी हाज़िरी, थोड़ा भोजन ।
کم (ف) (कम) थोड़ा, छोटा ।
کمال (ع) (कमाल) सम्पूर्ण ।
کمانا (ہ) (कमाना) धन संचित, पैदा करना ।
کمانچہ (ف) (कमानचा) एक बाजा ।
کماؤ (ہ) (कमाऊ) धन कमानेवाला ।
کمان (ف) (कमान) धनुष, कमंठा ।
کمائی (ہ) (कमाई) धन कमाया हुआ ।
کمتر (ف) (कमतर) अधर्म, नीच ।
کمتی (ہ) (कमती) थोड़ा ।
کمخواب (ف) (कमख़्वाब) एक रेशमी सुनहरी कपड़ा ।
کمر (ف) (कमर) धड़, कटि ।
کمرکھ (ہ) (कमरख) एक मेवा है ।
کمربند (ف) (कमरबंद) कटिबन्ध, नाड़ा ।
کمری (ہ) (कमरी) बंडी मिर्ज़ई, जाकट, भेड़ के बालों का वस्त्र।
کمک (ف) (कुमक) मदद, सहायता ।
کم کم (س) (कुमकुम) केसर, ज़ाफ़रान ।
کمل (ہ) (कम्मल) ऊनी चादर, रोमपाट ।
کول بائے (ہ) (कवलबाय) एक बीमारी है ।
کمند (ف) (कमन्द) फन्दा, रस्सी की सीढ़ी ।
کم نیت (ف) (कमनीयत) कंजूस, सूम ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کمونی (ع) (कमूनी) एक ओषधि है।
کمہار (ہ) (कुम्हार) प्रजापति, मट्टी के पात्र बनानेवाला।
کمہلانا (ہ) (कुम्हलाना) मुर्झाना।
کمیرا (ہ) (कमेरा) नौकर, मज़दूर।
کمیلا (ہ) (कमीला) दवाई का नाम है।
کمیں گاہ (ف) (कमींगाह) घात की जगह।
کنار (ف) (कनार) बग़ल, कच, काँख।
کنارہ (ف) (किनारा) नदी का तीर, तट।
کناری (ہ) (किनारी) गोटा।
کناگت (س) (कनागत) पितृपक्ष।
کمزوری (ف) (कमज़ोरी) निर्बलता, असमर्थता।
کنایا (ع) (कनाया) इशारा।
کنبا (ہ) (कुनबा) घरबार, परिवार, ख़ानदान।
کنت (س) (कंत) पति, मित्र।
کنٹک (ہ) (कंटक) कट्टर, कठोर।
کنٹھ (س) (कंठ) टेंटुवा, गला।
کنٹھا (ہ) (कंठा) गले का गहना।
کنج (ہ) (कुंज) बन, जंगल।
کنج (ف) (कुंज) कोना, गोशा, एकान्त।
کنجا (ہ) (कंजा) हरे रंग के नेत्रवाला।
کنجر (ہ) (कंजर) एक हिन्दू जाति जो सर्प यानी साँप को खाते हैं।
کنجڑا (ہ) (कुँजड़ा) फल, तरकारी साग बेचनेवाला मुसल्मान।
کنجنک (ف) (कुंजनक) चिड़िया।
کنجی (ہ) (कुंजी) ताली, चाबी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کنچت (س) (किंचित्) थोड़ा, तनक ।
کنچن (س) (कंचन) सोना, स्वर्ण ।
کنچني (४) (कंचनी) नगर नारी, वेश्या ।
کند (ف) (कुंद) चाक़ू अर्थात् तलवार मोटी धारवाली।
کندن (४) (कुंदन) उत्तम सोना ।
کنڈل (س) (कुंडल) कड़ा, छल्ला, बाला ।
کنرسیا (४) (कनरसिया) राग सुननेवाला ।
کنس (س) (कंस) कृष्ण का शत्रु, मथुरापुरी का राजा ।
کنسلائي (४) (कनसलाई) वर्षा का एक कीड़ा ।
کنکر (४) (कंकर) चूना ।
کنکھجورا (४) (कनखजूरा) हज़ार पंजे का कीड़ा ।
کنگال (४) (कंगाल) निर्धन ।
کنگن (४) (कंगन) एक गहना है ।
کنگنا (४) (कंगना) धागे जो विवाह के समय हाथ में बाँधते हैं ।
کنگھي (४) (कंघी) कंदारा, कर्धनी ।
کنور (س) (कुँवर) राजा का पुत्र, राजकुमार ।
کنوڑا (४) (कनौड़ा) आधीन ।
کنھیا (س) (कन्हैया) कृष्णजी का नाम है ।
کنے (४) (कने) पास, नज़दीक, धोरे ।
کنیا (س) (कन्निया) =(कन्या) कुँवारी लड़की ।
کنیت (ع) (कुन्नियत) लक़ब, पदवी ।
کنیر (४) (कनेर) एक वृक्ष है ।
کنیزک (ف) (कनीज़क) लौंडी, टहलनी ।
کنواں و کوا (४) (कुंवाँ) इन्दारा, कूप ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کوا (ہ) (कव्वा) काग, बायस, कागा ।
کواکب (ع) (कवाकिब) सितारे, कौकब का बहुवचन ।
کوار (س) (कुवार) एक हिन्दुओं के महीने का नाम है ।
کوارا (ہ) (कुवारा) बिन ब्याहा पुरुष ।
کوبہ (ف) (कोबा) छत कूटने का औज़ार, मुगरी ।
کوپ (س) (कोप) क्रोध, गुस्सा ।
کوپین (ہ) (कोपीन) लँगोटी ।
کوتاہ (ف) (कोताह) छोटा ।
کوتوال (ف) (कोतवाल) रक्षक, रखवारा, चौकीदार ।
کوٹ (ہ) (कोट) गढ़, क़िला ।
کوٹھا (ہ) (कोठा) बड़ी कोठरी ।
کوٹھڑی (ہ) (कोठड़ी) जो घर सब तरफ़ से बन्द हो ।
کوٹھی (ہ) (कोठी) अंग्रेज़ी घर ।
کوسر (ع) (कौसर) स्वर्ग में एक कुंड ।
کوچ (ہ) (कूच) सफ़र में चलना ।
کوچک (ف) (कोचक) छोटा ।
کوچہ (ف) (कूचा) गली, मुहल्ला, टोला ।
کودنا (ہ) (कूदना) उछलना ।
کودک (ف) (कोदक) लड़का, बालक ।
کودن (ع) (कौदन) मूर्ख, कुपढ़ ।
کودون (ہ) (कोदों) एक अनाज ।
کور (ف) (कोर) अंधा, सूरदास ।
کورا (ہ) (कोरा) नया, जो काम में न आया हो ।
کورنش (ف) (कोरनिश) प्रणाम, दंडवत् ।
کواری (س) (कुआरी) बे ब्याही लड़की ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کوڑھ (४) (कोढ़) महा रोग, पिण्ड रोग, कुष्ठ ।
کوڑا (४) (कोड़ा) चाबुक ।
کڑھنا (४) (कुढ़ना) शोक करना, दुःख पाना ।
کوڑی (४) (कोड़ी) बीस=२०), कोड़ी, कुष्ठी ।
کوڑیالا (४) (कौड़ियाला) चितला सर्प ।
کوزہ (४) (कूज़ा) मिट्टी का पात्र ।
کوس (ف) (कोस) दो मील का एक कोस ।
کوسنا (४) (कोसना) गाली देना, श्रापना, श्राप ।
کوش (س) (कोष) लुग़त, भंडार ।
کوشش (ف) (कोशिश) उपाय, जतन ।
کوفت (ف) (कोफ़्त) दुःख, थकना, टोकना ।
کوفتہ (ف) (कोफ़ता) मांस का भोजन एक प्रकार का ।
کوک (س) (कोक) एक शास्त्र त्रिषय के विषय में ।
کوکھ (س) (कोख) कुक्षि, पेट ।
کوکا (س) (कोका) एक पण्डित का नाम है जिसने कोक रचा है ।
کوکب (ع) (कौकब) सितारा ।
کوکر (س) (कूकर) कुत्ता, श्वान ।
ککڑی (४) (कुकड़ी) तागे की मौली ।
کوکل (४) (कोकिल) एक काला पक्षी है, कोयल ।
کوکنا (४) (कूकना) चीखना, उच्चस्वर बोलना ।
کوکنار (ف) (कोकनार) एक दवाई है ।
کولو (४) (कोलू) तेल निकालने व पेलने का पेच ।
کوئل (४) (कोयल) एक काला पक्षी है ।
کوپل (४) (कोपल) कली ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کوندنا (ہ) (कौंदना) बिजली का चमकना।
کونڈی (ہ) (कूंडी) पत्थर की उखली।
کون ومکان (ع) (कौनोमका) संसार, जगत्।
کونہ (ہ) (कोना) ईशान, गोशा, खूंट।
کوہ (ف) (कोह) पर्वत, पहाड़।
کوہان (ف) (कोहान) बैल अथवा ऊँट का कंधा, कुब्ब।
کوہر (ہ) (कोहर) कोहरा, धुन्ध, हिम।
کوہستان (ف) (कोहिस्तान) पहाड़ी देश, पर्वती मुल्क।
کوئلا (ہ) (कोयला) जली हुई लकड़ी।
کھات (ہ) (खात) खाद, मैला जो खेत में डालते हैं।
کھاتا (ہ) (खाता) हिसाब, लेखा बही।
کھاتی (ہ) (खाती) सुतार, मिस्त्री, बढ़ई।
کھاج (ہ) (खाज) खुजली, चुल।
کھاجا (ہ) (खाजा) खाना, भोजन, अदन, एक प्रकार की मिठाई।
کھارا (ہ) (खारा) नमकीन, सलोना।
کھاروا (ہ) (खारवा) एक लालरंग का मोटा कपड़ा।
کھال (ہ) (खाल) चमड़ा, धौंकनी, खाड़ी।
کھان (ہ) (कहाँ) किधर, किस तर्फ़, कौन ओर।
کھان (ہ) (खान) छेर, घर खोदना।
کھانا (ہ) (खाना) मुँह में चबाना, भोजन करना।
کھانچا (ہ) (खांचा) टोकरा, जाल।
کھانڈ (ہ) (खांड) मीठा, बूरा, शकर।
کھانڈا (س) (खांडा) एक प्रकार की तलवार।
کھانسنا (ہ) (खांसना) धाँसना, खोंखना, कांसना।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کھانسي (४) (खांसी) धाँसी, खोखी, कांस ।
کہانی (४) (कहानी) क़िस्सा, नाविल ।
کہاوت (४) (कहावत) दृष्टान्त, प्रमाण, वाक्य ।
کھائي (४) (खाई) नाला, खन्दक़ ।
کھبا (४) (खबा)=(खबा) बाँह ।
کھنبا (४) (खम्बा) सितून, अड़वार ।
کھپر (४) (खप्पर) एक पात्र जो जोगी रखते हैं ।
کھپریل (४) (खपरैल) खपरों से बनाया छप्पर ।
کھتا (४) (खत्ता) अनाज भरने का गड़हा ।
کھٹر (ف) (कैंहतर) छोटा, कमतर ।
کھتري (४) (खत्री) एक हिन्दू जात है ।
کھٹ (س) (खट) छह (६) ।
کھٹا (४) (खट्टा) चूक, अमल ।
کھٹاپٹي (४) (खटापटी) विरोध, तकरार ।
کھٹراگ (س) (खटराग) छह प्रकार के राग ।
کھٹکا (४) (खटका) भय, डर ।
کھٹمل (४) (खटमल) एक विषदार जीव (खाट में का कीड़ा) ।
کھٹنا (४) (खटना) कमाना ।
کھٹولا (४) (खटोला) छोटी खाट, चारपाई ।
کھٹیا (४) (खटिया) चारपाई छोटी ।
کھجانا (४) (खिजाना) चिढ़ाना, सताना ।
کھجلانا (४) (खुजलाना) कलकलाना, चुलचुलाहट ।
کھجور (४) (खजूर) एक मीठा मेवा है ।
کھچڑی (४) (खिचड़ी) दाल चावल मिलाकर पकाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کھچنا (४) (खिचना) घसिटना।
کھرا (४) (खरा) सच्चा, साफ़।
کھرپی (४) (खुरपी) घास काटने का हथियार।
کھرچنا (४) (खुरचना) छीलने का हथियार।
کھڑاؤں (४) (खड़ाऊं) चरणपीठ, चरणपृष्ठि।
کھرل (४) (खरल) ओखली।
کھرنی (४) (खिरनी) एक मेवा है।
کھڑا (४) (खड़ा) सीधा।
کھڑبڑاہٹ (४) (खड़बड़ाहट) घबराहट, .ग़ुल।
کھڑکا (४) (खड़का) खटका।
کھڑکی (४) (खिड़की) छोटा दर्वाज़ह।
کھسرا (४) (खसरा) खेतों के हिसाब की किताब (خسرہ)
کھسکنا (४) (खिसकना) चला जाना।
کھسوٹنا (४) (खसोटना) उखाड़ना।
کھکشاں (ف) (कहकशां) धनुष, धनक, आकाश गंगा।
کھگل (ف) (कैहगिल) मिट्टी घास से लीपना।
کلہاڑی (४) (कुल्हाड़ी) लकड़ी काटने का हथियार।
کھلبلی (४) (खलबली) ग़दर, झगड़ा, गड़बड़ी।
کھلڑی (४) (खलड़ी) चमड़ा, खाल।
کھلکھلانا (४) (खिलखिलाना) हँसना।
کھلی (४) (खिल्ली) हँसी ठट्ठा।
کھلیان (४) (खलियान) खत्ता, जहां नाज साफ़ किया जाता है।
کھماچ (४) (खम्माच) एक रागिनी है।
کھنجری (४) (खंजरी) एक बाजा है।
کھنڈ (س) (खंड) भाग, हिस्सा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کھنڈانا (ہ) (खिंडाना) फैलाना, फेंकना ।
کھنڈن (س) (खंडन) अशुद्धि करना, झूठा करना ।
کھنڈر (ہ) (खंडर) उजाड़ स्थान ।
کھنسنا (ہ) (खुनसना) क्रोध करना ।
کھن سال (ف) (कुहनसाल) वृद्ध अवस्था ।
کھنگالنا (ع) (खंगालना) धोना, पानी में डुबोना ।
کھنگر (ہ) (खंगर) एक प्रकार का पत्थर ।
کھوا (ہ) (खोवा) दूध का मावा ।
کھوپرا (ہ) (खोपरा) गोला, नारियल की गिरी ।
کھوپڑی (ہ) (खोपरी) कपाल, शीस, शिर ।
کھوٹا (ہ) (खोटा) कपटी, धोखा देनेवाला ।
کھونا (ہ) (खोना) बिसरना ।
کھوج (ہ) (खोज) पैड़, निशान, तलाश ।
کھدرا (ہ) (खुदरा) ऊँचा नीचा, जो साफ़ न हो ।
کھودنا (ہ) (खोदना) मिट्टी काटना, उखाड़ना ।
کھوسنا (ہ) (खोसना) छीनना, झपटना ।
کھوکا (ہ) (खोका) हुण्डी जिसका रुपया दे दिया हो ।
کھوکلا (ہ) (खोकला) थोथा, ख़ाली ।
کھولنا (ہ) (खोलना) प्रकट करना, उघाड़ना ।
کھونٹ (ہ) (खूंट) कोना, गोशा ।
کھونٹا (ہ) (खूंटा) मेख, काठ का कीला ।
کھونچ (ہ) (खोंच) कपड़े का नुच जाना ।
کھیپ (ہ) (खेप) धोबी के कपड़ों का बंडल, एक बार जितना बोझ लद सके ।
کھیت (ہ) (खेत) धरती जोती बोई हुई ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کھید (ہ) (खेद) बीमारी, रोग ।
کھیدنا (ہ) (खेदना) निकालना, बाहर करना ।
کھیر (ہ) (खीर) दूध चावल मिलाकर पकाना ।
کھیڑا (ہ) (खेड़ा) गाँव, आबादी, बस्ती ।
کھیس (ہ) (खेस) रेशमी या सूत की चादर ।
کھیسا (ہ) (खीसा) जेब, थैली वस्त्र में जुड़ी हुई ।
کھیل (ہ) (खील) भुना हुवा चावल ।
کھیل (ہ) (खेल) दिल बहलाना ।
کھیم کشل (س) (खेमकुशल) सुख, कल्याण ।
کئی (ہ) (कई) कितनेही ।
کیاری (ہ) (कियारी) फूलों का तख़्ता ।
کیتکی (س) (केतकी) एक फूल है ।
کیچ کیچڑ (ہ) (कीच / कीचड़) दलदल
کیر (ف) (केर) पुरुष के मूत्र की इन्द्री ।
کرت (س) (कृत) सराहना, यश ।
کیڑا (ہ) (कीड़ा) धरती का जीव ।
کیس (ہ) (केस) बाल, रोम, लोम ।
کیسر (س) (केसर) जाफ़रान, नागकेशर, कुमकुम ।
کیسہ (ف) (कीसा) थैली, कोथली ।
کیف (ع) (कैफ़) नशा, मधु, पीनक ।
کیفیت (ع) (कैफ़ियत) सत्य वार्त्ता ।
کیکڑا (ہ) (केकड़ा) एक धरती में जीव कीड़ा, गेंगटा ।
کمپو کمپ (انگ) (कम्पू,कम्प) अक्षौहिणी ।
کیل (ہ) (कील) सलाख ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

کیلا (ہ) (कीला) बड़ी सलाख ।
کیمخت (ہ) (कीमुख़्त) एक प्रकार का हूरा रंगा हुआ चमड़ा ।
کیمیا (ف) (कीमिया) रसायन, अकसीर ।
کینچلی (ہ) (केंचुली) सर्प की झिल्ली, पुरानी खाल ।
کینچوا (ہ) (केंचुवा) एक बरसात का कीड़ा है ।
کینہ (ف) (कीना) शत्रुता ।
کیواڑ (ہ) (केवाड़) दर्वाज़ा ।
کیوڑا (ہ) (केवड़ा) एक सुगन्धित पौदा जिसका इत्र व तेल होता है ।
کیول (س) (केवल) सिर्फ़, अकेला ।
کیوں (ہ) (क्यों) किस वास्ते ।

(گ)

گاب یا (ہ) { गाव
گابھ (س) { गाभा } एक पेड़, वृक्ष का गूदा ।
گابھن (س) (गाभन) हामिला. गर्भवती पेट से ।
گاجر (ہ) (गाजर) एक साग है ।
گرجنا گاجنا (ہ) { गर्जना
गाजना } चिल्लाना, हेलाकरना बादलका गड़गड़ाना।
گاؤ (ف) (गाव) गऊ, धेनु, गाय ।
گازر (ف) (गाज़ुर) रजक, धोबी ।
گارا (ہ) (गारा) मिट्टी गूँधना, कीचड़ ।
گاڑنا (ہ) (गाड़ना) धरती या किसी वस्तु में घुसाना ।
گاڑھا (ہ) (गाढ़ा) एक मोटा कपड़ा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گاڑی (ہ) (गाड़ी) बहली, रथ, मँझोली शकटी ।
گاگر (ہ) (गागर) पानी का पात्र ।
گال (ہ) (गाल) कपोल, गल्लू, रुखसार ।
گالا (ہ) (गाला) रुई का पहल ।
گالی (ہ) (गाली) दुर्वचन, बुरी वाणी ।
گام (ف) (गाम) चरण, पाँव, क़दम, पग ।
گائن (س) (गायन) गाना, अलापना ।
گانٹھ (ہ) (गाँठ) गिरह ।
گانجھا (ہ) (गांझा) एक नशेदार पौधा ।
گانڑ (ہ) (गांड़) गुदा, विष्ठा की इन्द्री ।
گانگن (ہ) (गांगन) एक प्रकार का फोड़ा ।
گانو (ہ) (गांव) ग्राम, छोटी बस्ती ।
گاؤدم (ف) (गावदुम) एक वस्तु का एक सिरा पतला दूसरा मोटा ।
گاودی (ف) (गाउदी) मूर्ख, अज्ञानी ।
گاہ (ف) (गाह) जगह, समय ।
گاہک (ہ) (गाहक) खरीदार, मोल लेनेवाला ।
گاہ گاہے (ف) (गाहगाहे) कभी-कभी ।
گایتری (س) (गायत्री) वेदमाता, एक प्रकार का मन्त्र है ।
گبر (ف) (गब्र) अग्नि का पूजनेवाला ।
گبرو (ہ) (गबरू) युवा, जवान ।
گپ شپ (ہ) (गपशप) बक-बक, झूठी ख़बर ।
گپت (س) (गुप्त) छिपा हुआ ।
گپھا (س) (गुफा) कन्दरा, खोह, गुफ़ा, पहाड़ में जगह ।
گپتی (ہ) (गुप्ती) छिपी हुई तलवार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گت (س) (गति) दशा, हालत, चाल ।
گت پت (ہ) (गटपट) लिपटना, चिपटना ।
گٹکنا (ہ) (गुटकना) निगलना ।
گٹھا (ہ) (गट्ठा) बड़ा बोझा, बंडल ।
گٹھر (ہ) (गट्ठर) बड़ी गठरी ।
گٹھری (ہ) (गठरी) छोटा गट्ठर ।
گٹھلی (ہ) (गुठिली) बीज किसी फल का ।
گٹھیا (ہ) (गठिया) हाथ, पाँव अथवा जोड़ों की पीड़ा ।
گٹھنا (ہ) (गठना) मिलना ।
گج (س) (गज) हाथी, हस्ती ।
گجپت (س) (गजपति) हाथीवान, फ़ीलवान ।
گجرا (ہ) (गजरा) फूलों का हार या माला ।
گجراج (س) (गजराज) बड़ा हाथी ।
گجھیا (ہ) (गुझिया) एक प्रकार की मिठाई ।
گچ پچ (ہ) (गचपच) मिलना, चिपकना ।
گچھا (ہ) (गुच्छा) एक मेवे का ख़ोशा ।
گدا (س) (गुदा) गांड़, विष्ठा की इन्द्री ।
گدا (ف) (गदा) फ़क़ीर, भिखारी ।
گدا (ہ) (गुद्दा) किसी वृक्ष का तना ।
گداز (ف) (गुदाज़) मोटा, भारी ।
گدائی (ف) (गदाई) फ़क़ीरी ।
گدڑی (ہ) (गुदड़ी) बाज़ार, पेंठ ।
گدگدانا (ہ) (गुदगुदाना) छेड़ना, हाथ से दबाना।
گدلا (ہ) (गदला) मैला, गलीज़ ।
گدھ (ہ) (गिद्ध) एक पक्षी है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گدھا (ہ) (गधा) गर्दभ, ख़र ।
گدی (ہ) (गद्दी) तख़्त, आसन, सिंहासन, एक दही दूध बेचनेवाली मुसलमानों की ज़ात ।
گدیلا (ہ) (गदेला) रुई का फ़र्श, बड़ी गद्दी ।
گذارش (ف) (गुज़ारिश) कहना, हाथ जोड़ना ।
گزر (ف) (गुज़र) रास्ता, सड़क ।
گزران (ف) (गुज़रान) जीविका, रोज़गार ।
گزرگاہ (ف) (गुज़रगाह) रास्ता, सड़क ।
گر (ف) (गर) कदाचित्, जो ।
گراس (س) (ग्रास) निगलना, लुक़मा, निवाला, कौर ।
گراں (ف) (गराँ) महँगा, भारी ।
گرب (س) (गरब) अभिमान, घमंड, अहंकार।
گربھ (س) (गरभ) गाभ, पेट, कोख, हमल ।
گربہ (ف) (गुरबा) बिल्ली ।
گاوسالہ (س) (गावसाला) =गोशाला, खरिक ।
گرج (ہ) (गरज) बादल के गड़गड़ाने की आवाज़ ।
گرد (ف) (गर्द) ख़ाक, धूल, मट्टी ।
گرد (ف) (गिर्द) आस पास ।
گرداب (ف) (गिर्दाब) नद्दी में चक्कर, भँवर ।
گرداور (ف) (गिर्दावर) दौरा करनेवाला ।
گردش (ف) (गर्दिश) पलटना, फेर, दौरा ।
گردگان (ف) (गिर्दगान) अख़रोट, एक फल है ।
گردن (ف) (गर्दन) ग्रीवा, मुंड, नार ।
گردنی (ف) (गर्दनी) घोड़े की झूल ।
گردہ (ف) (गुर्दा) एक छोटासा पिंड का भाग ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گرسنگي (ف) (गुरस्नगी) भूख ।
گرفتار (ف) (गिरफ़्तार) पकड़ा हुआ, फँसा हुआ ।
گرفتاري (ف) (गिरफ़्तारी) फँसाव ।
گرگ (ف) (गुर्ग) भेड़िया, ल्यारी ।
گره (س) (गिरह) लैना, नोसितारे ।
گھونسلا (ه) (घोंसला) पक्षी का घर ।
گرگا (ه) (गुरगा) नौकर ।
گرگابي (ه) (गुरगाबी) अंग्रेज़ी जूता, सिलीपर ।
گرم (ف) (गर्म) तत्ता,, तपन, क्रोधी ।
گرمابه (ف) (गरमावह) जिसमें पात्र गर्म किया जाता है, हम्माम ।
گرمي (ف) (गरमी) तामसी, घाम, उष्णता ।
گرنتھ (س) (ग्रन्थ) पुस्तक, किताब ।
گروي (ه) (गिरवी) बन्धक, गहना, गिरो ।
گرو (س) (गुरू) पाठक, उपाध्याय ।
گرور (س) (गिरवर) पर्वत, पहाड़ ।
گروه (س) (गिरोह) मंडली, भीड़, टोली ।
گھر (ه) (घर) स्थान, जगह, गृह ।
گره (ف) (गिरह) गांठ ।
گرهستهي (ه) (गृहस्थी) घरवाला, परिवारवाला ।
گرهن (س) (ग्रहन)=(ग्रहण) पकड़ना, राहु का ग्रास करना ।
گري (ه) (गिरी) मींगी, मग्ज़ ।
گڑيا (ه) (गुड़िया) एक कपड़े का खिलौना ।
گرياں (ف) (गिरयां) रोता, पीटता हुआ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گریباں (ف) (गरीबां) वस्त्र का ऊपरी भाग ।
گریز (ف) (गुरेज़) बचना, अलग होना ।
گڑ (ہ) (गुड़) मीठा, ऊख के रस का बना हुआ मिष्टान्न ।
گڑبڑ (ہ) (गड़बड़) घबराहट, झगड़ा ।
گڑریا (ہ) (गड़रिया) चरवाहा, अहीर भेड़ बकरी चरानेवाला ।
گڑگڑانا (ہ) (गिड़गिड़ाना) बिनती करना, हाथ जोड़ना ।
گڑگڑی (ہ) (गुड़गुड़ी) हुक़्क़ा ।
گاڑنا (ہ) (गाड़ना) धसाना, ठोकना ।
گڑوا (ہ) (गड़वा) पानी पीने का छोटा पात्र, लुटिया ।
گڑھا (ہ) (गड़हा) = (गढ़) क़िला, कोट ।
گڑھل (ہ) (गुड़हल) एक प्रकार का फूल ।
گڑھنا (ہ) (गढ़ना) बनाना, रचना ।
گز (ہ) (गज़) नापने की वस्तु (३६ इंच का) ।
گزک (ف) (गज़क) गुड़ और तिल मिलाकर पट्टी बनाना ।
گزی (ہ) (गज़ी) धोतर, कम दाम का कपड़ा ।
گستاخ (ہ) (गुस्ताख़) निर्लज्ज, मूर्ख ।
گستانگر (ہ) (गस्तांगर) अज्ञान, मूर्ख, गँवार ।
گلاب جامن (ف) (गुलाबजामन) एक मिठाई है ।
گلابی (ف) (गुलाबी) एक रंग है ।
گلال (ہ) (गुलाल) सूखा लाल रंग होली के त्योहार में मलते हैं ।
گلانا (ہ) (गलाना) पिघलाना, नर्म करना ।
گلبدن (ف) (गुलबदन) एक रेशमी कपड़ा ।
گلپھڑا (ہ) (गलफड़ा) जाबड़ा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گلتراش (४) (गुलतराश) बत्ती के फूल काटने की क़ैंची ।
گلٹي (४) (गिलटी) एक प्रकार का फोड़ा ।
گلخن (ف) (गिलख़न) भुर्जी का भाड़ ।
گلدم (४) (गुलदुम) बुलबुल, एक पक्षी ।
گلستان (ف) (गुलिस्तां) बाग़, बाड़ी ।
گلشن (ف) (गुलशन) पुष्प स्थान, बाग़ीचा ।
گلگلا (४) (गुलगुला) बहुत नर्म, पिलपिला ।
گلدستہ (ف) (गुलदस्ता) फूलों का गुच्छा ।
گلگون (ف) (गुलगूँ) फूल के रंग का ।
گلگیر (ف) (गुलगीर) दीवे का फूल काटने की कतरनी ।
گلنا (४) (गलना) पिघलना, नर्म होना, बिगड़ना ।
گلو (४) (गिलो) एक दवाई, गुर्च ।
گلو (ف) (गुलू) गला, कंठ ।
گلہ (ف) (गिलह) निन्दा, बुराई, शिकायत ।
گلہری (४) (गिलहरी) एक चार पावँ का जीव, सीताजी की गुड़िया ।
گلي (४) (गली) छोटा कूचा, तंग रास्ता ।
گلیل (४) (गुलेल) कमान, धनुष, मट्टी का गुल्ला चलाने की ।
گم (ف) (गुम) खोया हुआ ।
گماشتہ (४) (गुमाश्ता) मुनीब, नायब ।
گمان (ف) (गुमान) संदेह, शंका, ध्यान ।
گمراہ (ف) (गुमराह) बहका हुआ, बदराह, कुरीति ।
گمٹي (४) (गुमटी) घर स्थान ।
گن (س) (गुण) विद्या ।
گنا (४) (गन्ना) ऊख, पौंड़ा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گننا (ہ) (गिनना) गिन्ती करना, गणना ।
گناہ (ف) (गुनाह) पाप, दोष ।
گمبد (ف) (गुम्बद) छत्री, बुर्ज ।
گنپت (س) (गनपति) संसार का पति, मालिक, परमात्मा ।
گنبھیر (ہ) (गम्भीर) समझवाला, बुद्धिमान्, धीमा, धीर ।
گنت (س) (गिनत) = (गणित) हिसाब, अंक विद्या ।
گنتی (ہ) (गिनती) गिनना, गणना ।
گنج (ہ) (गंज) बाज़ार, मंडी, खज़ाना ।
گنج (ہ) (गंज) खजाना, भंडार ।
گنجا (ہ) (गंजा) मुहिर, चन्दला ।
گنجان (ف) (गुंजान) तंग, सकड़ा ।
گنجفہ (ف) (गनजुफ़ा) खेल के पत्र ।
گندگندا (س) (गंदगंदा) मैला, दुर्गन्ध ।
گندم (ف) (गन्दुम) गेहूँ ।
گندھ (س) (गन्ध) बास ।
گندھی (س) (गन्धी) अत्तार, सुगन्धित वस्तु बेचनेवाला ।
گندھار (س) (गन्धार) कंधार देश, एक रागिनी ।
گندک (س) (गन्दक) =(गन्धक) पीले रंग की धातु ।
گنڈا (ہ) (गण्डा) चार कौड़ी का, मन्त्र का धागा, तावीज़ ।
گنڈاسا (ہ) (गण्डासा) चरी काटने का हथियार ।
گنک (س) (गनिक) गिनती करनेवाला, हिसाब करनेवाला ।
گنگ (ف) (गंग) दरिया गंगाजी, भागीरथी नदी ।
گونگا (ہ) (गुंगा) अबोल, अवाक, मौन, मूक ।
گنوار (ہ) (गँवार) ग्रामवासी ।
گنوانا (ہ) (गँवाना) खोना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گني (س) (गुनी) विद्यावाला, गुणवान् ।
گنيش (س) (गणेश) शिवसुत, परमेश्वर, गजानन ।
گو (س) (गू) विष्ठा, मैला, पाख़ाना ।
گوارا (ف) (गवारा) प्रसन्न होना ।
گواه (ف) (गवाह) साक्षी, साखी ।
گوبر (ه) (गोबर) गाय या भैंस की विष्ठा ।
گوبرگنيش (س)(गोबरगनेश) निकम्मा, बहुत मोटा ।
گوبري (س) (गोबरी) गोबर से लीपना ।
گوبند (س) (गोबिन्द) श्रीकृष्णजी का नाम है ।
گوبهي (ه) (गोभी) एक तर्कारी ।
گواهي (ه) (गवाही) साख ।
گوپال (س) (गोपाल) श्रीकृष्णजी का नाम है, अहीर ।
گوپهن (ه) (गोफन) गोपिया, गोफना ।
گوپي (س) (गोपी) सखी, अहीरी, ग्वालिन ।
گوت (س) (गोत) गोत्र, कुल, वंश, जाति ।
گوتم (س) (गौतम) एक ऋषि का नाम है, जिसने न्याय शास्त्र रचा है ।
گوت (ه) (गोट) मग़ज़ी, संजाफ़, कोर ।
گوٹا (ه) (गोटा) सुनहरी या रुपहरी तार की बनी वस्तु ।
گوجر (ه) (गूजर) एक हिन्दू ज़ात है ।
گوجري (ه) (गूजरी) गूजर की स्त्री ।
گودڑ (ه) (गूदड़) पुराना सड़ा कपड़ा ।
گود لينا (ه) (गोदलेना) लै पालना, मुँह बोला बेटा करना ।
گودنا (ه) (गोदना) खोदना, शरीर पर निशान बनाना ।
گورا (ه) (गोरा) उजला, सफ़ेद, श्वेत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گورخر (ف) (गोरख़र) एक जंगली चौपाया ।
گورس (ہ) (गोरस) मठा, छाछ, दूध ।
گنگوتری (س) (गंगोत्री) गंगधार, जहां से गंगा निकली है पर्वत ।
گنگاساگر (س)(गंगासागर) जहां गंगा समुद्र में मिली है, एक प्रकार का लोटा ।
گورستان (ف)(गोरिस्तान) मुर्दों के गाड़ने की जगह ।
گورو (س) (गोरू) बैल, बिजार, गाय, भैंस आदि ।
گوری (س) (गौरी) पार्वती, शिवजी की स्त्री ।
گوڑ (ہ) (गोड़) घुटने ।
گوز (ف) (गोज़) वायु सरना ।
گوزن (ف) (गवज़न) बारहसिंहा ।
گوشالہ (س) (गौशाला) गौवों के रहने का स्थान ।
گوسپند (ف) (गोसपंद) बकरी, छेरी, छगरी ।
گوش (ف) (गोश) कान, सुनने की इन्द्री, श्रवण ।
گوسائیں (س) (गोसाईं) जोगी ।
گوشت (ف) (गोश्त) मांस
گوشٹ (ہ) (गोष्ट) सलाह, अनुमति ।
گوشوارہ (ف) (गोशवारा) कान का गहना, कर्णफूल ।
گوشہ (ف) (गोशा) कोना, खूँट ।
گوکل (س) (गोकल) श्रीकृष्णजी की जन्मभूमि ।
گوکھرو (ہ) (गोखरू) एक प्रकार की दवाई ।
گوشت خور (ف)(गोश्तख़ोर) मांसाहारी, मांस खानेवाला ।
گوگل (س) (गूगल) एक पेड़ का रस अथवा गोंद ।
گولہ (ہ) (गोला) पल्ल, लोहे का गोल पिंडा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گولر (४) (गूलर) एक फल ।
گولک (४) (गोलक) जिस पात्र में रोकड़ रखते हैं ।
گولندار (ف) (गोलंदाज़) तोपची, गोला चलानेवाला ।
گولي (४) (गोली) छोटा गोला ।
گومڑا (४) (गूमड़ा) सूजन ।
گون (४) (गोन) थैला, बोरी ।
گون (ف) (गौं) इच्छा, मतलब ।
گنا گون (ف) (गुनागूं) रंग, बरंग ।
گونج (४) (गूंज) शब्द, आवाज़ ।
گوند (४) (गोंद) किसी पेड़ का गाढ़ा चिपचिपा रस, कीकर, आम, नीम इत्यादि का रस ।
گوندنی (४) (गोंदनी) एक मेवा है ।
گونه (ف) (गूना) रंग, तरह ।
گوه (४) (गोह) एक जीव ।
گوهر (ف) (गौहर) जवाहर, मणि, रत्न, मोती ।
گوی (ف) (गोय) गेंद, बच्चों के खेलने की गोल वस्तु ।
گویا (ف) (गोया) बोलनेवाला ।
گویا (४) (गवैया) गानेवाला, गायक ।
گویای (ف) (गोयाई) बोल चाल, बोलना ।
گهات (४) (घात) मारना, ताक, झांक, दाव, पेच ।
گهات (४) (घाट) डौल, नदी पर नहाने या पार उतरने की जगह ।
گهاٹا (४) (घाटा) कमी, हानि, नुक़सान ।
گهاٹی (४) (घाटी) पहाड़ में का रास्ता ।
گهاس (४) (घास) कुशा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گھاگھ (४) (घाघ) पुराना, वृद्ध अवस्थावाला ।
گھاگرا (स) (घागरा) एक दरिया है ।
گھالنا (४) (घालना) डालना, ख़राब करना ।
گھام (४) (घाम) गर्मी, धूप ।
گھامڑ (४) (घामड़) मूर्ख, सीधा, बेवक़ूफ़ ।
گھانی (४) (घानी) तेल निकालने की चक्की व कोल्हू (जितनी तिलहन का एक बार तेल निकाला जाय)।
گھاؤ (४) (घाव) फोड़ा, ज़ख्म, चोट ।
گھاؤگھپ (४) (घावघप) खा जाना, मुकरना ।
گھایل (४) (घायल) ज़ख्मी ।
گھبرانا (४) (घबराना) बे औसान होना ।
گھپ (४) (घुप) अँधेरा ।
گھٹا (४) (घटा) गाढ़ा बादल ।
گھٹاٹوپ (४) (घटाटोप) पालकी अथवा गाड़ी के ढकने का कपड़ा ।
گھٹانا (४) (घटाना) कम करना ।
گھچاگھچ (४) (घचाघच) फचाफच ।
گھر (४) (घर) स्थान, जगह, निवास, गृह ।
گھرا (४) (गहरा) गम्भीर, नीचा ।
گھرانا (४) (घराना) वंश, ख़ान्दान, कुल, कुटुम्ब ।
گھرانا (४) (घुर्राना) धमकाना, ताड़ना ।
گھربار (४) (घरबार) कुटुम्ब, परिवार ।
گھرو (४) (घरू) आपस ।
گھڑا (४) (घड़ा) मिट्टी का पानी भरने का पात्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گھڑونچا (४) (घड़ौंचा) पानी रखने की काठ की तिपाई ।
گھڑیال (४) (घड़ियाल) मगर मच्छ, घढ़िका, घंटा ।
گھڑیالی (४) (घड़ियाली) घंटा बजानेवाला ।
گھسانا (४) (घुसाना) डालना, घुसेड़ना, ठूंसना ।
گھسنا (४) (घुसना) अन्दर जाना ।
گھسنا (४) (घिसना) रगड़ना ।
گھسیارا (४) (घसियारा) घास काटनेवाला ।
گھسیڑنا (४) (घुसेड़ना) ज़ोर से अन्दर डालना, ठूंसना ।
گھولنا (४) (घोलना) मिलाना (पतली चीज़ पानी इत्यादि में) ।
گھمری (४) (घुमरी) शिर का चक्कर ।
گھمسان (४) (घमसान) युद्ध, संग्राम ।
گھمنڈ (४) (घमंड) अभिमान ।
گھڑی (४) (घड़ी) समय बताने की कल, २४ मिनट ।
گہن (४) (गहन) ग्रहण, राहु का ग्रास करना, पकड़ना ।
گہنا (४) (गहना) आभूषण ।
گھنا (४) (घुना) थोथा, दीमक या घुन का खाया हुआ ।
گھنا (४) (घुन्ना) दुष्ट, क्रोधी ।
گھن (४) (घिन) ग्लानि, नफ़रत ।
گھنٹا (४) (घंटा) ढाई घड़ी, घड़ियाल ।
گھینچ (४) (घींच) गर्दन, नार ।
گھنڈی (४) (घुण्डी) बटन (गोल) ।
گھنگھور (४) (घनघोर) बादल की घटा, गाढ़ा बादल ।
گھنگھولنا (४) (घंघोलना) पानी में मिलाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گھنے (४) (गहने) गिरवी ।
گھوارہ (ف) (घैवारा) हिंडोला, पिंघुड़ा, पालना ।
گھوٹنا (४) (घोटना) रगड़ना, दबाना, मलना ।
گھورنا (४) (घूरना) क्रोध से देखना, ताकना ।
گھونس (४) (घूंस) बड़ा मूसा, रिशवत ।
گھوسی (४) (घोसी) मुसल्मान ग्वाला, अहीर ।
گھوسم گھاسا (४) (घूसमघासा) मुक्कामुक्की ।
گھوڑا (४) (घोड़ा) अश्व, तुरंग ।
گھوگھی (४) (घुग्घी) कम्बली का शिर से पाँव तक कोटे ।
گھول میل (४) (घोलमेल) मिलाप मेलजोल ।
گھومنا (४) (घूमना) फिरना, चक्कर खाना ।
گھونٹ (४) (घूंट) पानी का ग्रास ।
گھونگھٹ (४) (घूंघट) मुँह का परदा ।
گھی (४) (घी) घृत ।
گھیا (४) (घीया) रामतुरई, लौकी (तर्कारी) ।
گھیر (४) (घेर) हाता, मंडल, घेरा ।
گھیرنا (४) (घेरना) रोकना, पकड़ना ।
گھیگوار (४) (घीगुवार) एक दवाई का पौधा ।
گیان (س) (ज्ञान) जानना, इल्म, विद्या ।
گیانی (س) (ज्ञानी) जाननेवाला, आलिम, अक़्लमन्द ।
گیاہ (ف) (ज्ञाह) घास (गाय अथवा घोड़े का खाना) ।
گیت (४) (गीत) गाना, रागिनी ।
گیتی (ف) (गेती) संसार, जगत् ।
گیدڑ (४) (गीदड़) स्यार, कलेला, करठक, दमनक ।
گیدی (ف) (गीदी) मूर्ख, अनजान ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

گیر (ف) (गीर) पकड़ना ।
گیرو (ہ) (गेरू) पहाड़ की लाल मिट्टी ।
گیسو (ف) (गेसू) बाल, केश ।
گیل (ہ) (गैल) रास्ता, डगर, राह ।
گیلا (ہ) (गीला) भीगा, तर ।
گیندا (ہ) (गेंदा) एक फूलदार पौदा ।
گینڈا (ہ) (गैंडा) एक जंगली पशु, जिसके मस्तक पर एक सींग होता है ।
گیہان (ف) (गैहान) संसार, जगत् ।
گیہون (ہ) (गेहूं) कनक, गन्दुम, गोधूम ।
گیند (ہ) (गेंद) लड़कों के खेल की एक गोल वस्तु ।

(ل)

لا (ع) (ला) नहीं ।
لابد (ع) (लाबुद) अवश्य, ज़रूर ।
لابھ (س) (लाभ) प्राप्ति, फ़ायदा ।
لات (ہ) (लात) पग, पावँ ।
لاٹ (ہ) (लाट) अग्नि की लौ, लपट, मीनार ।
لاٹھی (ہ) (लाठी) लकड़ी, लकुट, छड़ी ।
لاج (س) (लाज) शर्म ।
لاجورد (ف) (लाजवर्द) नीला पत्थर ।
لاد (ہ) (लाद) बोझा ।
لادنا (ہ) (लादना) चढ़ाना ।
لادی (ہ) (लादी) धोबी के कपड़ों का बोझा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لاڈلا (ہ) (लाडला) प्यारा, दुलारा ।

لاڑ (س) (लाड़) प्यार, चाव, दुलार ।

لازم (ف) (लाज़िम) उचित, योग्य, साथ रहनेवाला ।

لازوال (ع) (लाज़वाल) अक्षय, चिरंजीव, स्थिर, जो घट न सके ।

لاسا (ہ) (लासा) एक चिपकदार चीज़ जिसे चिड़िया के परों में लगाकर पकड़ते हैं ।

لاش (ہ) (लाश) मरा शरीर, मुर्दा, लोथ ।

لاغر (ف) (लाग़र) दुबला, निर्बल, कमज़ोर, दुर्बल ।

لاف (ف) (लाफ़) शेख़ी, डींग ।

لاکھ (ہ) (लाख) सौ हज़ार, लक्ष, १००००० ।

لاک (ہ) (लाक) पेड़ का गोंद ।

لاکن (ف) (लाकिन) परन्तु ।

لاگ (ہ) (लाग) शत्रुता, वैर ।

لاگت (ہ) (लागत) क़ीमत, मोल, ख़र्चा ।

لاگو (ہ) (लागू) चाहनेवाला, प्रेमी ।

لعل (ف) (लाल) लालरंग का एक रत्न ।

لال (ف) (लाल) गूँगा, बे बोल ।

لالہ (ہ) (लाला) एक पदवी है, जैसे साहब, राय ।

لالچ (ہ) (लालच) लोभ ।

لالڑی (س) (लालड़ी) छोटा लाल, घुंघची ।

لالسا (ہ) (लालसा) अभिलाषा ।

لاولد (ع) (लावलद) अपूत, निपुत्र ।

لال کدو (ہ) (लालकद्दू) तर्कारी, सीताफल ।

لالہ (ف) (लाला) एक लालरंग का पुष्प है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لالی (ف) (लाली) सुर्खी, सुर्ख रंगत ।
لامسہ (ع) (लामसा) इन्द्री जो छूने से प्रतीत हो ।
لاوا (ہ) (लावा) फफूँदी, सड़ना ।
لاهي (ہ) (लाही) एक पौदा है (तिलहन का) ।
لایق (ف) (लायक़) योग्य, सुपात्र, श्रेष्ठ ।
لب (ف) (लब) होंठ, रदपुट, ओष्ठ ।
لبادہ (ہ) (लबादा) रुई का कपड़ा ।
لباس (ع) (लिबास) पोशाक, वस्त्र ।
لبالب (ف) (लबालब) भरा हुआ, मुँहामुँह ।
لبرغٹا (ہ) (लबरग़ुट्टा) लुच्चा ।
لبھانا (ہ) (लुभाना) ललचाना ।
لپ (ہ) (लप) मुट्ठी भर, दोनों हाथभर ।
لپاٹیا (ہ) (लपाटिया) असत्य बोलनेवाला, झूठा ।
لپٹ (ہ) (लपट) अग्नि की लौ, दहक, लहर, भबक, लूका ।
لپٹنا (ہ) (लिपटना) गले लगना ।
لپٹانا (ہ) (लिपटाना) गले लगाना ।
لپسي (ہ) (लपसी) एक प्रकार का बना घी का हलवा, शीरा ।
لپکنا (ہ) (लपकना) पकड़ लेना ।
لپ لپ (ہ) (लपलप) जलदी खाना ।
لپیٹنا (ہ) (लपेटना) तह करना, समेटना ।
لت (ہ) (लत) आदत, बान, प्रकृति, स्वभाव ।
لتا (ہ) (लत्ता) वस्त्र, लीड़ ।
لتاڑنا (ہ) (लताड़ना) धमकाना, ताड़ना, लाज दिलाना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لتھڑنا (ا) (लिथड़ना) कीचड़ से भीगना या कीचड़ लग जाना।
لتیا (ا) (लतिया) बुरे स्वभाववाला।
لٹھا (ا) (लट्ठा) मोटी लाठी, सोंटा।
لٹاپھٹا (ا) (लटाफटा) पुराने वस्त्र।
لٹانا (ا) (लुटाना) बर्बाद करना, नाश करना।
لٹک (ا) (लटक) चटक, मटक, चोंचला, सनक।
لٹکانا (ا) (लटकाना) झुलाना, टाँगना, पीछे रह जाना।
لٹکنا (ا) (लटकना) झुकना।
لٹو (ا) (लट्टू) खिलौने की चीज़।
لٹورا (ا) (लटूरा) एक पक्षी।
لٹیا (ا) (लुटिया) छोटा लोटा, पानी पीने का पात्र।
لٹیرا (ا) (लुटेरा) डाकू, चोर।
لجاجت (ع) (लजाजत) विनती, हाथ जोड़ना।
لجانا (س) (लजाना) शर्माना, लाज करना, संकोच करना।
لجت (س) (लज्जित) लजालू, शर्मीला।
لچا (ا) (लुच्चा) कुचाली, कुकर्मी।
لچانا (ا) (लचाना) मोड़ना, झुकाना।
لچک (ا) (लचक) हिलना, झुकना।
لچکا (ا) (लचका) गोटा, किनारी।
لچھا (ا) (लच्छा) गुच्छा, सूत या रेशम की आँटी।
لچھمی (س) (लच्छमी) (लक्ष्मी) धन, माया।
لچھن (س) (लच्छन) आदत, गुण।
لحاظ (ع) (लिहाज़) ख्याल।
لحاف (ع) (लिहाफ़) रुई भरी चादर।
لحظہ (ع) (लहज़ा) पल।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لحم (ع) (लहम) मांस ।
لخت (ف) (लख़्त) टुकड़ा ।
لداو (ہ) (लदाव) पक्का घर जिसमें कड़ियाँ न हों ।
لدو (ہ) (लड्डू) एक मिठाई है ।
لذت (ع) (लज़्ज़त) स्वाद, रस ।
لرزش (ف) (लरज़िश) काँपना ।
لرزا (ف) (लरज़ा) भूचाल, शीत, जाड़ा ।
لڑ و لڑي (ہ) (लड़ व लड़ी) क़तार, मोतियों की पांति ।
لڑنا (ہ) (लड़ना) युद्ध करना, झगड़ा करना ।
لڑاکا (ہ) (लड़ाका) झगड़ालू, दुष्ट ।
لڑائي (ہ) (लड़ाई) युद्ध, संग्राम ।
لڑکا (ہ) (लड़का) पुत्र, छोकरा ।
لڑکاپن (ہ) (लड़कापन) बचपन, मूर्खता ।
لڑکھڑانا (ہ) (लड़खड़ाना) काँपना, हिलना ।
لڑکنا (ہ) (लुड़कना) डोलना।
لس (ہ) (लस) चेपदार वस्तु या चेप ।
لسان (ع) (लिसान) जिह्वा, ज़बान ।
لسلساولسوڑا (ہ) (लसलसा) एक फल है, लसोड़ा ।
لشتم پشتم (ہ) (लस्टमपस्टम) दुर्लभ, मुश्किल ।
لشکر (ف) (लश्कर) सेना, दल, कटक, फ़ौज ।
لشکري (ف) (लश्करी) पैदल, सिपाही ।
لطافت (ع) (लताफ़त) रसीलापन, स्वादिष्ठ ।
لطف (ع) (लुत्फ़) दया, कृपा ।
لطيف (ع) (लतीफ़) मज़ेदार, रसीला ।
لطيفه (ع) (लतीफ़ा) चुटकुला, चुहल, रस, हँसी की बात ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لعاب (ع) (लुआब) चेपदार पानी ।
لعب (ع) (लअब) खेल, कूद ।
لعنت (ع) (लानत) फटकार, मलामत ।
لغت (ع) (लुग़त) कोष, शब्द-संग्रह ।
لغام (ف) (लग़ाम) घोड़े की लगाम ।
لغو (ع) (लग़ो) अनर्थ, निकम्मा, मिथ्या ।
لف (ع) (लफ़) लपेटना ।
لفظ (ع) (लफ़्ज़) शब्द ।
لفافه (ف) (लिफ़ाफ़ा) परिवेष्टन ।
لقب (ع) (लक़ब) गोत्र, पदवी ।
لقمان (ع) (लुक़मान) एक हकीम का नाम है ।
لقوه (ع) (लक़वा) हवा का मारना, बीमारी ।
لکھه (ف) (लख) लक्ष, लाख ।
لکانا (ہ) (लुकाना) छिपाना ।
لکد (ف) (लकद) लात, पाँव की ठोकर ।
لکڑی (ہ) (लकड़ी) काठ, ईंधन, लाठी, सोंटा ।
لکنت (ہ) (लुकनत) तुतलाना, हकलाना ।
لکھا (ہ) (लिखा) प्रारब्ध, नसीब, भाग ।
لکھنا (ہ) (लिखना) लिखत करना ।
لکھائی (ہ) (लिखाई) लिखाई की मज़दूरी या ढंग ।
لکھوٹا (ہ) (लखौटा) किसी चीज़ पर लाख लगाना ।
لکھیرا (ہ) (लखेरा) लाख का काम करनेवाला ।
لکیر (ہ) (लकीर) सतर, रेखा, ख़त ।
لگام (ف) (लगाम) घोड़े की लगाम, बाग ।
لگان (ہ) (लगान) धर्ती का महसूल, कर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لگانا (ہ) (लगाना) जमाना, चुपड़ना ।

لگاو (ہ) (लगाव) सम्बन्ध, रिश्ता ।

لگ بھگ (ہ) (लगभग) पास, नेरे, धोरे ।

لگن (س) (लगन) प्रेम, समय, घड़ी, पल ।

لگھو (س) (लघु) थोड़ा, सार, कन ।

للاٹ (ہ) (ललाट) प्रारब्ध ।

للت (س) (ललित) एक रागिनी ।

للچانا (ہ) (ललचाना) चाहना, इच्छा करना ।

للکارنا (ہ) (ललकारना) ताड़ना, धमकाना ।

للوپتو (ہ) (लल्लोपत्तो) विनती, हाथ जोड़ना ।

لمبا (ہ) (लंबा) ऊँचा, दराज़ ।

لمبائي (ہ) (लंबाई) उँचाई, बड़ा भाग, बड़ा होना ।

لمپٹ (س) (लम्पट) असत्य, झूठ ।

لمچھڑا (ہ) (लमछड़ा) लम्बा, लम्बोतरा ।

لمہا (ع) (लमहा) पल, लहजा ।

لمکنا (ہ) (लमकना) लटकना, जल्दी २ चलना ।

لن ترانی (ع) (लनतरानी) डींग, शेख़ी, असत्य ।

لنڈا (ہ) (लुनडा) लुच्चा, कुचाल ।

لنڈورا (ہ) (लंडूरा) बे दुम, बे पूँछवाला ।

لنجا (ہ) (लुंजा) अपाहिज, बे हाथ पाँव का ।

لنگ (ف) (लंग) लंगड़ा ।

لنگ (س) (लिंग) शरीर, पिण्डी, मूत्र की इंद्री ।

لنگر (ہ) (लंगर) कांटा, जहाज़ ठहराने का बोझा, लंगोट बोझ ।

لنگڑا (ہ) (लंगड़ा) एक टांग का ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لنگوٹي لنگوٹ (ہ) (लंगोटी लंगोट) कोपीन ।
لنگوٹیا یار (ہ) (लंगोटियायार) बचपन का मित्र ।
لنگور (ہ) (लंगूर) काला बन्दर, लंगूली ।
لنگھن (س) (लंघन) फ़ाक़ा, व्रत, उपास ।
لنگھنا (ہ) (लंघना) पार होना ।
لنگھي (ہ) (लुंघी) सूत या रेशम का तार ।
لو (س) (लौ) रोशनी, बत्ती का शोला, मन, ध्यान, लगव ।
لوا (ف) (लवा) एक पखेरू है ।
لواحق (ع) (लवाहक़) साखी, सम्बन्धी ।
لوازمہ (ف) (लवाज़मा) सामान, सामग्री ।
لوبان (ع) (लोबान) एक प्रकार का सुगंधित गोंद ।
لوبھ (س) (लोभ) लालच, लालसा ।
لوبھی (س) (लोभी) लालची, हिर्सी, अभिलाषी ।
لوبیا (ہ) (लोबिया) साग, भाजी, एक अनाज ।
لوتھڑا (ہ) (लोथड़ा) मांस की बड़ी बोटी ।
لوٹ (ہ) (लूट) चोरी, खसोट ।
لوٹنا (ہ) (लूटना) चुराना, खसोटना ।
لوٹ پوٹ (ہ) (लोटपोट) व्याकुल, बेचैन, तड़प ।
لوچن (س) (लोचन) नेत्र, चक्षु ।
لوح (ع) (लौह) लकड़ी का तख्ता, तख्ती ।
لودھا (ہ) (लोधा) किसानों की एक ज़ात का नाम ।
لوگ (ہ) (लोग) मनुष्य ।
لوکی (ہ) (लौकी) घिया, तर्कारी ।
لوکک (س) (लौकिक) संसारी व्यवहार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لوک (س) (लोक) लोग, मनुष्य, भवन, सृष्टि के विभाग, तीन लोक प्रसिद्ध हैं (१) स्वर्गलोक अथवा देवलोक अर्थात् देवताओं के रहने की जगह (२) मर्त्यलोक यह संसार जिसमें मनुष्य रहते हैं (३) पाताल लोक अर्थात् नीचे का लोक। कितने एक ग्रंथों में सात लोक लिखे हैं–सब १४ लोक हैं, ७ धरती के ऊपर और ७ धरती के नीचे ऋषियों ने वर्णन किया है।

لوکا (س) (लूका) अग्नि।

لوکالوک (س) (लोकालोक) पहाड़ के सब तरफ़ संसार के, कोह काफ़।

لولو (ع) (लूलू) मोती।

لومڑی (ہ) (लोमड़ी) लोमशा, लोम।

لون (س) (लोन) नमक, सेंधा, सांभर, काला, खारी इत्यादि।

لوند (س) (लौंद) अधिक महीना।

لونڈا (ہ) (लौंडा) छोकरा।

لونڈی (ہ) (लौंडी) नौकरनी, बांदी, दासी।

لوھا (ہ) (लोहा) एक प्रकार की धातु।

لوھار (ہ) (लोहार) लोहकार।

لوہچون (ہ) (लोहचून) लोहे का बुरादा।

لوہسار (س) (लोहसार) लोहे की खानि।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لہو (ہ) (लहू) रक्त, ख़ून ।
لوئی (ہ) (लोई) ऊनी चादर ।
لہان (ہ) (लुहान) ख़ून से भरा ।
لہجہ (ع) (लहजा) आवाज़ जो पढ़ने या बोलने में निकलती है ।
لہذا (ع) (लिहाज़ा) इस वास्ते, अतः ।
لہر (ہ) (लहर) पानी की चाल, सर्प के विष का असर ।
لہرانا (ہ) (लहराना) हिलना, खेलना ।
لہربہر (ہ) (लहरबहर) सुख सम्पत्ति ।
لہسن (ہ) (लहसन) लस्सन, एक मसाला है ।
لہسنیا (ہ) (लहसनिया) एक रत्न है, जवाहर ।
لیلوٹ (ہ) (लैलोट) मुकर जानेवाला ।
لہنا (ہ) (लहना) प्रारब्ध ।
لہنگا (ہ) (लहँगा) स्त्री के शरीर के नीचे भाग का वस्त्र ।
لیاقت (ع) (लियाक़त) गुण, बुद्धिमानी, विज्ञता ।
لیپ (ہ) (लेप) शरीर पर कोई दवा लगाना ।
لیپالک (ہ) (लैपालक) गोद लिया हुआ, पुत्र बनाया हुआ ।
لے پڑنا (ہ) (लैपड़ना) दूसरे को लेकर गिरना ।
لیپنا (ہ) (लीपना) पोतना, पलस्तर करना ।
لیت لعل (ع) (लैतलाल) टालना, आजकल करना ।
لیچڑ (ہ) (लीचड़) कंजूस, मक्खीचूस ।
لید (ہ) (लीद) गधे, हाथी अथवा घोड़े की विष्ठा ।
لیر (ہ) (लीर) कपड़े की धज्जी ।
لیزم (ف) (लेज़म) लोहे का धनुष, कमान जो बनती है ।
لیسنا (ہ) (लेसना) लीपना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

لیکن (ع) (लेकिन) परन्तु ।
لیکھ (ہ) (लीख) रास्ता, सड़क ।
لیکھا (س) (लेखा) हिसाब ।
لیکھک (س) (लेखक) हिसाब करनेवाला, लिखनेवाला ।
لیل (ع) (लैल) रात्रि, रैन, रजनी ।
لیل (ہ) (लील) नीला रंग ।
لیلا (ہ) (लीला) खेल ।
لیلکنٹھ (ہ) (लीलकण्ठ) एक पक्षी है ।
لئیم (ع) (लईम) कंजूस, सूम ।
لیمو (ع) (लेमू) एक खट्टा फल है, नींबू ।
لین دین (ہ) (लेनदेन) व्योपार ।
لینڈی (ہ) (लेंडी) देसी कुत्ता, विष्ठा ।
لئی (ہ) (लेई) लेटी ।

(م)

ما (ف) (मा) हम
ماں (ہ) (माँ) माता, जननी, महतारी ।
ماں باپ (ہ) (माँ बाप) माता पिता ।
ماپ (ہ) (माप) नाप ।
مات (ف) (मात) हार ।
ماتا (س) (माता) माँ, मात, महतारी, जननी ।
ماترا (س) (मात्रा) थोड़ा ।
ماتم (ف) (मातम) सोग, शोक, ग़म ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ماتھا (४) (माथा) शिर, शीश, मस्तक ।
ماجرا (ع) (माजरा) सत्य वार्त्ता ।
ماجوپھل (س) (माजूफल) एक दवाई है ।
ماچا (४) (माचा) बहुत ऊँचे पावों की चारपाई ।
ماچین (ف) (माचीन) एक देश ।
مالیخولیا (ع) (मालीखोलिया) बावलापन ।
مدح (ع) (मदह) स्तुति, सराहना ।
مادام (ف) (मादाम) सदा ।
مادر (ف) (मादर) माता, मात, महतारी ।
مدک (४) (मदक) एक नशा है—अफ़ीम व पान मिलाकर बनती है ।
مادہ (ف) (मादा) पक्षी की स्त्री ।
مادیان (ف) (मादियान) घोड़ी ।
مار (४) (मार) मारपीट ।
مار (ف) (मार) सर्प, नाग, सांप ।
مارتول (४) (मारतौल) एक औज़ार, हथौड़ी जिसमें पेचकश भी बना होता है ।
مارجن (س) (मार्जन) पवित्र करना, शुद्ध करना ।
مارگ (س) (मार्ग) रास्ता, बाट, पन्थ ।
مارواڑ (४) (मारवाड़) राजपूताना देश का एक भाग ।
ماڑیا (४) (माड़या) कमज़ोर, निर्बल ।
ماس (س) (मास) महीना ।
ماسوا (ف) (मासिवा) अलग, रहित ।
ماش (४) (माश) उर्द ।
ماشہ (४) (माशा) आठ रत्ती ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ماکھان (ف) (माकियाँ) मुर्गी ।
ماگھ (س) (माघ) हिंदुओं का ११ वाँ महीना ।
مال (ف) (माल) अंश, अंजाम ।
مالا (ہ) (माला) जपनी, सुमरनी ।
مالامال (ف) (मालामाल) धनवान्, धनाढ्य ।
مال پوا (ہ) (मालपुआ) मीठी पूड़ी ।
مالسری (س) (मालसिरी) एक रागिनी, एक पेड़ है ।
مالش (ف) (मालिश)शरीर पर तेल मलना, घिसना, रगड़ना ।
مالک (ف) (मालिक) स्वामी, पति ।
مالکانہ (ف) (मालकाना) मालिकाना ।
مالکوس (س) (मालकौस) एक राग है ।
مال کنگنی (ہ) (मालकंगनी) एक औषधि है ।
مالگذاری (ف) (मालगुज़ारी) धरती का महसूल ।
مالی (ہ) (माली) बागवान, फूलवाला ।
مالیت (ف) (मालियत) मोल, क़ीमत ।
مالیدہ (ف) (मालीदा) घी, आटा, बूरा मिलाकर बनाना ।
ماما و مامو (س) (मामा व मामू) माता का भाई ।
ماما (ہ) (मामा) दाई ।
مامی (ہ) (मामी) मामू की स्त्री ।
مانجنا (ہ) (मांजना) साफ़ करना, रगड़ना ।
ماندگی (ف) (मांदगी) थकावट, बीमारी, थकाई ।
ماند (ہ) (मांद) धुन्दला, जिसमें चमक न हो ।
مانند (ف) (मानिन्द) जैसे, जिस तरह, समान ।
مانڈنا (ہ) (मानना) सुनना, मंज़ूर करना, स्वीकार करना, निश्चय करना, आदर करना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مانوس (ف) (मानुस) प्यार, प्रीति, प्रेमी, मोहवाला ।
ماوا (ہ) (मावा) खोया, दूध को पकाकर गाढ़ा करना ।
ماہ (ف) (माह) मास, महीना ।
ماہتاب (ف) (माहताब) चन्द्रमा, सोम ।
ماہتابی (ف) (माहताबी) आतिशबाज़ी का चाँद या टेंटा ।
ماہی (ف) (माही) मछली ।
ماہیانہ (ف) (माहियाना) तनख़्वाह, तलब ।
ماہیت (ع) (माहियत) सत्य वार्ता ।
مایا (ف) (माया) लक्ष्मी, दौलत ।
میکا (ہ) (मैका) स्त्री की माता का घर ।
مائل (ع) (मायल) प्रीति, आशिक़ होना ।
مایوس (ع) (मायूस) निराश, नाउम्मेद ।
مایا (ف) (माया) पूंजी, सामान ।
مباح (ع) (मुबाह) मुनासिब, वाजिब, उचित, जायज़ ।
مباحثہ (ع) (मुबाहसा) संवाद ।
مبارک (ع) (मुबारक) आशीर्वाद शुभ ।
مبارکباد (ف) (मुबारकबादी) आशीर्वाद, बधाई, मंगलाचार ।
مباشرت (ع) (मुबाशरत) भोग, विलास ।
مبالغہ (ع) (मुबालग़ा) अधिक झूंठ, अत्युक्ति ।
مبتدا (ف) (मुबतदा) प्रथम, शुरू, पहिले ।
مبتدی (ف) (मुबतदी) नवीन, विद्यार्थी ।
مبتلا (ع) (मुबतिला) फँसा हुआ ।
مبدل (ف) (मुबद्दल) बदलनेवाला ।
مبصر (ع) (मुबस्सिर) जांचनेवाला, देखनेवाला ।
مبلغ (ع) (मुबलिग़) नक़द, रुपया ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مبنی (ع) (मुबनी) कारण, बुनियाद, सबब ।
مبہوئی (ع) (मुबहई) पुष्टि ।
مپانا (ہ) (मपाना) नापने का गज़ ।
مت (س) (मत) बुद्धि, राय ।
مت (ہ) (मत) नहीं ।
متوالا (ہ) (मतवाला) नशेवाला ।
متابعت (ع) (मुताबिअत) ताबेदारी, नौकरी, पीछे चलना ।
متاخرین (ع) (मुतआखिरीन) पिछले लोग ।
متا (ع) (मता) माल, दौलत, माया, लक्ष्मी ।
متبدل (ف) (मुतबद्दिल) बदलनेवाला ।
متبرک (ع) (मुतबर्रिक) पवित्र, शुद्ध ।
متبسم (ع) (मुतबस्सम) हँसनेवाला ।
متبنی (ف) (मुतबन्ना) बेटा गोद लिया हुआ ।
متحرک (ع) (मुतहर्रिक) छेड़नेवाला, हिलनेवाला ।
متحمل (ع) (मुतहम्मिल) सहनेवाला, उगनेवाला ।
متحیر (ع) (मुतहइयर) आश्चर्य्य में ।
متدین (ع) (मुतदइयन) धार्मिक, धर्मी, सत्यवादी ।
مترتب (ع) (मुतरत्तिब) ठीक करनेवाला ।
مترجم (ع) (मुतरज्जिम) अनुवाद करनेवाला ।
متردد (ف) (मुतरद्दिद) चिन्ता करनेवाला ।
مترصد (ع) (मुतरस्सिद) आशा करनेवाला ।
مترقب (ع) (मुतरक्किब) आशा, भरोसा, उम्मेद करनेवाला ।
متروک (ع) (मतरूक) त्यागा, छोड़ दिया गया ।
متسلط (ع) (मुतसल्लत) वश में करनेवाला ।
متشابہ (ع) (मुतशाबह) वैसी ही शक्ल, वैसी ही सूरत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

متصدع (ع) (मुतसद्दा) दुख देनेवाला, दुष्ट ।
متصرف (ع) (मुतसर्रिफ़) वश में करनेवाला ।
متصل (ع) (मुत्तसिल) पास, धोरे ।
متعجب (ع) (मुतअज्जिब) आश्चर्य्य में ।
متعدد (ع) (मुतअद्दिद) बहुत, बहुधा ।
متعفن (ع) (मुतअफ़्फ़िन) बुरी बास देनेवाला, दुर्गन्धिवाला ।
متعلق (ع) (मुतअल्लिक़) रिश्तेदार, सम्बन्धी ।
متعين (ع) (मुतअइयन) नौकर, सेवक ।
متغير (ع) (मुतग़ैयर) बदला हुआ, विलोम ।
متفرق (ع) (मुतफ़र्रिक़) अलग, जुदा, भिन्न ।
متفق (ع) (मुत्तफ़िक़) इत्तिफ़ाक़, मेलवाला ।
متفكر (ع) (मुतफ़क्किर) चिन्तावान्, दुखी ।
متفنى (ع) (मुतफ़न्नी) कपटी, बुरा, खोटा ।
متكبر (ع) (मुतकब्बिर) अभिमानी, गर्ववाला, घमण्डी ।
متكلم (ع) (मुतकल्लिम) बातें करनेवाला, बोलनेवाला ।
متلاشي (ع) (मुतलाशी) ढूंढ़नेवाला ।
متنفر (ع) (मुतनफ़्फ़िर) घिन करनेवाला ।
متنفس (ع) (मुतनफ़्फ़िस) मनुष्य, जीव, मानुस ।
متواتر (ع) (मुतवातिर) लगातार, बराबर ।
متوجه (ع) (मुतवज्जह) ख्याल करनेवाला, ध्यान करनेवाला ।
متوسل (ع) (मुतवस्सिल) भरोसेवाला ।
متوطن (ع) (मुतवत्तिन) रहनेवाला, बास करनेवाला, निवासी ।
متوفي (ع) (मुतवफ़्फ़ी) मरा हुआ ।
متوكل (ع) (मुतवक्किल) भरोसा करनेवाला, मुक़द्दमेवाला ।
متهرا (س) (मथुरा) नगरी, श्रीकृष्णजी की जन्मभूमि ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

متھن (س) (मिथुन) एक राशि ।
متھنا (س) (मथना) बिलोना ।
متی (س) (मिती) तारीख, दिन ।
مٹانا (ہ) (मिटाना) छीलना ।
مٹر (ہ) (मटर) एक अनाज ।
مٹکا (ہ) (मटका) मिट्टी का बड़ा घड़ा, गागर ।
مٹکنا (ہ) (मटकना) टेढ़ा होकर चलना, चोचला करना ।
مٹھا (ہ) (मट्ठा) गुर्स, घी निकाला हुआ दही, मही, (मट्ठा) सुस्त ।
مٹھائی (ہ) (मिठाई) मिष्टान्न ।
مٹی (ہ) (मिट्टी) धूल, माटी, रेत ।
مثال (ع) (मिसाल) दृष्टान्त, प्रमाण ।
مثل (ع) (मसल) कहावत ।
مثنوی (ع) (मसनवी) एक प्रकार की कविता ।
مثنی (ع) (मसनवी) पैंठ, दूसरा ।
مثانہ (ع) (मसाना) वसत, वह थैली जिसमें मूत्र इकट्ठा होता है ।
مجادلہ (ع) (मुजादलह) लड़ाई, संग्राम, युद्ध ।
مجاز (ع) (मजाज़) अधिकारी ।
مجال (ع) (मजाल) सामर्थ्य, शक्ति ।
مجامعت (ع) (मुजामअत) स्त्री से भोग करना ।
مجاور (ع) (मुजावर) पुजारी, मंदिर का ब्राह्मण ।
مجبور (ع) (मजबूर) दबा हुआ, लाचार, विवश ।
مجرا (ع) (मुजरा) दंडवत, प्रणाम, नमस्कार, सलाम ।
مجرائی (ع) (मुजराई) चाकर, सेवक, सलाम करनेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مجرب (ع) (मुजर्रिब) परीक्षा किया हुआ ।
مجرد (ع) (मुजर्रद) अकेला, रंडवा, जितेन्द्रिय, जती ।
مجرم (ع) (मुजरिम) अपराधी ।
مجروح (ع) (मजरूह) घायल ।
مجسم (ع) (मुजस्सिम) स्थूल, मोटे शरीरवाला ।
مجلا (ع) (मुजल्ला) चमकीला ।
مجلد (ع) (मुजल्लिद) पट्ठेदार पुस्तक ।
مجلس (ع) (मजलिस) सभा, पंचायत ।
مجمع (ع) (मुजमा) मंडली, भीड़ भाड़, मेला ।
مجمل (ع) (मुजमिल) थोड़ा, कमती ।
مجموعه (ع) (मजमूआ) इकट्ठा, पुस्तक, समूह, बंधन ।
مجنون (ع) (मजनून) एक बावले मनुष्य का नाम, बावला ।
مجوز (ع) (मुजव्विज़) उपाय करनेवाला, न्यायकारी ।
مجھ (ا) (मुझ) मुझको ।
مجھلا (ع) (मझला) बिचला, मध्यम ।
مجھول (ع) (मजहूल) सुस्त, निकम्मा ।
مجھولی (ا) (मझोली) गाड़ी, बहली ।
مجیٹھ (ا) (मजीठ) एक रंग, लाल रंग ।
مجید (ع) (मजीद) पवित्र, पाक ।
مچان (ا) (मचान) टांड़, माच ।
مچکانا (ا) (मिचकाना) नेत्रों से देखना ।
مچلانا (ا) (मचलाना) हठ करना ।
مچلکه (ف) (मुचलका) वचनपत्र ।
مچنگ (ف) (मुचंग) एक बाजा है ।
مچھ (ا) (मच्छ) बड़ी मछली ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مچھر (४) (मच्छर) मुनगा, कुटकी, माछर ।

مچھلی / مچھی (४) { मछली, मच्छी } मत्स्य, एक जल की जीव, मीन ।

مچھندر (४) (मछन्दर) मूर्ख ।

محاسب (ع) (महासिब) हिसाबी, लेखक ।

محاربہ (ع) (महारबा) संग्राम, युद्ध ।

محاصرہ (ع) (महासरा) घेरना, बन्द करना, आक्रमण ।

محافظت (ع) (महाफ़ज़त) रक्षा, सहायता ।

محال (ع) (महाल) दुर्लभ, मुश्किल ।

محاورہ (ع) (महावरा) अभ्यास ।

محبت (ع) (मोहब्बत) मित्रता, प्रेम ।

محبس (ع) (महबस) बँधुओं के रहने का स्थान, क़ैदख़ाना ।

محبوب (ع) (महबूब) मनोहर, प्यारा ।

محبوس (ع) (महबूस) बँधुवा ।

محکمہ تعلیم (ع) { महकमा तालीम } शिक्षा प्रकरण ।

محتاج خانہ (ف) { मोहता-जख़ाना } अनाथालय ।

محتاج (ف) (मोहताज) निर्धन, अपाहिज, अनाथ ।

محتسب (ع) (मुहतसिब) लेखा करनेवाला, लेखक ।

محتشم (ع) (मुहतशम) शोभायमान ।

محدود (ع) (महदूद) बांधा गया, बन्धित ।

محراب (ع) (मेहराब) धनुष की सदृश बना हुआ घर ।

محرر (ع) (मुहर्रिर) लिखारी, लेखक ।

محرم (ع) (मोहर्रम) पहिला मुसल्मानी महीना ।

محروسہ (ع) (महरूसा) जो देश वश में होवे, घिरा हुआ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

محروم (ع) (महरूम) अभागी ।
محسن (ع) (मुहसिन) परोपकारी ।
محسوب (ع) (महसूब) लेखे में लाना ।
محشر (ع) (महशर) प्रलय ।
محصل (ع) (मुहस्सिल) उगाहनेवाला, महथा ।
محصور (ع) (महसूर) घिर जाना, बन्द हो जाना ।
محصول (ع) (महसूल) किराया, भाड़ा, कर ।
محکمہ (ع) (महकमा) नीतिधात्री, कार्य्यालय, दफ़्तर ।
محرم (ع) (महरम) कंचुकी, अंगिया, चोली, जाननेवाला ।
محض (ع) (महज़) बिलकुल, केवल, साफ़ ।
محضر (ع) (महज़र) पंचायत पत्र ।
محظوظ (ع) (महज़ूज़) प्रसन्न, .खुश ।
محفل (ع) (महफ़िल) सभा, समाज ।
محکم (ع) (मुहकम) टांठा, बलवान् ।
محکوم (ع) (महकूम) सेवक, नौकर, आज्ञाधिकारी ।
محل (ع) (महल) राजभवन, राजमंदिर ।
محلہ (ع) (मुहल्ला) कूचा, टोला ।
محمدی (ع) (मुहम्मदी) मुसल्मानी ।
محنت (ع) (मेहनत) परिश्रम, उपाय ।
محو (ع) (महव) लीन, मिलना ।
محور (ع) (मेहवर) धुरा, धुरी ।
محیط (ع) (मुहीत) अन्तर्गत, घिरा हुआ ।
مخاطب (ع) (मुख़ातिब) दूसरा मानुस जिससे बोलते हैं ।
مخالف (ع) (मुख़ालिफ़) शत्रु, बैरी ।
مخبر (ف) (मुख़बिर) दूत, समाचार लानेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مختار (ع) (मुख़्तार) गुमाश्ता, आज़ाद ।
مختصر (ع) (मुख़्तसर) कम थोड़ा ।
مختلف (ع) (मुख़्तलिफ़) नाना प्रकार ।
مخدوم (ع) (मख़दूम) बड़ा, गुरू, अन्नदाता ।
مخزن (ع) (मख़ज़न) भंडार ।
مخفف (ع) (मुख़फ़्फ़फ़) कमी, थोड़ी, कम किया हुआ ।
مخفي (ع) (मख़फ़ी) छिपा हुआ ।
مخل (ع) (मुख़िल) हर्ज करनेवाला, रोकनेवाला ।
مخلص (ع) (मुख़लिस) मित्र, सच्चा दोस्त ।
مخلوط (ع) (मख़लूत) मिला, जुला ।
مخلوق (ع) (मख़लूक़) सृष्टि, संसार, पैदा किया हुआ ।
مخمصه (ع) (मख़मसा) झगड़ा, जंजाल ।
مخمل (ع) (मख़मल) एक प्रकार का नर्म कपड़ा ।
مخمور (ع) (मख़मूर) मतवाला ।
مخنث (ع) (मुख़न्नस) नपुंसक ।
مدهو (س) (मधु) मदिरा, रस, दारू, शराब, शहद ।
مداخلت (ع) (मदाख़लत) घुसना, क़ब्ज़ा करना ।
مدار (ع) (मदार) सहारा, भरोसा, जिसपर कोई वस्तु घूमे ।
مدارات (ع) (मुदारात) पूजा, आदर, सत्कार ।
مدام (ع) (मुदाम) सदा, हमेशा ।
مدارج (ع) (मदारिज) पदवी, दर्जे ।
مداري (ع) (मदारी) बाजीगर, शोबदाबाज़ ।
مدبر (ع) (मुदब्बिर) उपाय करनेवाला ।
مدت (ع) (मुद्दत) समय, काल ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مدح (ع) (मदह) स्तुति, सराहना ।
مدد (ع) (मदद) सहारा, सहायता ।
مددگار (ف) (मददगार) सहायक ।
مدرا (س) (मदिरा) मधु, दारू, शराब ।
مدرس (ف) (मुदर्रिस) पाठक, पढ़ानेवाला ।
مدعا (ع) (मुद्दआ) इच्छा, मनसा, मनोरथ ।
مدعا علیہ (ع) (मुद्दआअलेह) अभियोग्य, प्रतिवादी ।
مدعی (ع) (मुद्दई) अभियोगी ।
مدمغ (ع) (मुदम्मग़) अभिमानी ।
مدن (س) (मदन) कामदेव ।
مدور (ع) (मुदव्वर) गोल, चक्करदार ।
مدھوکر (س) (मधुकर) भँवर, भ्रमर, भौंरा ।
مدھم (س) (मध्यम) बिचला, मँझला, एक स्वर ।
مدھوش (ع) (मदहोश) मस्त, बेहोश ।
مدینہ (ع) (मदीना) अरब देश में एक नगर ।
مذاق (ع) (मज़ाक़) हँसी, ठट्ठा ।
مذبح (ع) (मज़बह) चौपायों की जान मारने की जगह ।
مذبذب (ع) (मुज़बज़ब) गूढ़, छिपा हुआ ।
مذکر (ع) (मुज़क्कर) मनुष्य, नर ।
مذلت (ع) (मज़ल्लत) निरादर, ख्वारी ।
مذمت (ع) (मज़म्मत) निन्दा, बुराई ।
مذھب (ع) (मज़हब) पन्थ, मार्ग ।
مرات (ع) (मिरआत) काँच, दर्पण, आईना ।
مراتب (ع) (मरातिब) पदवियां ।
مراجعت (ع) (मुराजअत) उलटना, आना, पुनरागमन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مرحلہ (ع) (मरहला) मंज़िल, पड़ाव ।
مراد (ع) (मुराद) इच्छा, चाहत, मनोरथ ।
مرادی (ع) (मुरादी) सिक्के पैसे, ख़रीद ।
مربی (ع) (मुरब्बी) गुरू, रक्षक, स्वामी ।
مرتیو (س) (मृत्यु) मौत, काल ।
مرتب (ع) (मुरत्तब) सँवारा हुआ, ठीक किया हुआ ।
مرتبان (ع) (मर्तबान) चीनी या मिट्टी का पात्र ।
مرتبہ (ع) (मर्तबह) दफ़े, समय, पदवी ।
مرتھیا (س) (मिथ्या) असत्य, झूंठ ।
مرتھن (ع) (मुर्तहिन) रहेन व गिरवी करनेवाला ।
مرثیہ (ع) (मरसिया) सोगी कवित्त ।
مرجاد (س) (मरजाद) मर्य्यादा, रीति, रस्म ।
مرجاں (ف) (मरजां) मूंगा ।
مرجانا (ہ) (मरजाना) मृत्यु ।
مرجھانا (ہ) (मुरझाना) कुम्हिलाना, सुस्त होना ।
مرچ (ہ) (मिर्च) एक मसाला, काली और लाल दो रंग की होती है ।
مرحبا (ع) (मरहबा) शाबाश, सराहना ।
مرحمت (ع) (मरहमत) दया, कृपा ।
مرحوم (ع) (मरहूम) बैकुंठवासी. स्वर्गवास, मरा हुआ ।
مرد (ف) (मर्द) मानुस, मनुष्य ।
مردار (ف) (मुर्दार) मरा हुआ जीव ।
مردارسنگ (ف) (मुर्दारसंग) एक दवाई है ।
مردانگی (ف) (मर्दानगी) शूरवीरता, सूरमाई ।
مردانہ (ف) (मर्दाना) सूरमा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مردک (ف) (मर्दक) छोटा, तुच्छ ।
مردم (ف) (मर्दुम) मनुष्य, लोग, पुतली (आंख की) ।
مردمي (ف) (मर्दुमी) सूरमाई, मुरव्वत ।
مردنگ (س) (मृदंग) तबला, एक बाजा है ।
مردم شماري (ف) (मर्दुमशुमारी) मनुष्यगणना ।
مردوا (ف) (मर्दुआ) पुरुष ।
مرده (ف) (मुर्दा) मरा हुआ ।
مردي (ف) (मर्दी) शूरवीरी ।
مرزا (ف) (मिरज़ा) मुग़ल मुसलमानों की एक पदवी ।
مرسله (ع) (मुरसिला) पात्र, भेजा हुआ, चिट्ठी, पाती ।
مرشد (ع) (मुर्शिद) गुरू, उपाध्याय ।
مرض (ع) (मरज़) रोग, बीमारी ।
مرضي (ع) (मरज़ी) प्रसन्नता ।
مرطوب (ع) (मरतूब) गीला, बादी ।
مرغ (ف) (मुर्ग़) कुक्कुट, कुकड़ा ।
مرغابي (ف) (मुर्ग़ाबी) जलमुर्गी ।
مرغباز (ف) (मुर्ग़बाज़) मुर्ग पालनेवाला (लड़ाने के लिये) ।
مرغزار (ع) (मर्ग़ज़ार) बाग़ीचा, फुलवारी ।
مرغوب (ع) (मर्ग़ूब) चाही हुई वस्तु ।
مرقوم (ع) (मर्क़ूम) लिखा हुआ ।
مركب (ع) (मुरक्कब) मिला हुआ ।
مركز (ع) (मरकज़) केन्द्र ।
مركي (ه) (मुरकी) कान का गहना ।
مرگ (ف) (मर्ग) मृत्यु, मौत ।
مرگ (س) (मृग) हरिण, मृगा, कुरंग ।
مرگراج (س) (मृगराज) सिंह, शेर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مرگھٹ (४) (मरघट) श्मशान भूमि ।
مرگی (४) (मिरगी) एक बेहोशी की बीमारी ।
مرلی (س) (मुरली) बांसुरी ।
مرم (س) (मर्म) भेद, छिपी बात ।
مرمت (ف) (मरम्मत) बनाना ।
مرمر (४) (मरमर) उजला, सफ़ेद ।
مرن (س) (मर्न) मरना ।
مرنا (४) (मरना) मृत्यु ।
مرنڈاکرنا (४) (मुरंडाकरना) कमज़ोर करना ।
مروارید (ف) (मरवारीद) मोती ।
مروت (ع) (मुरव्वत) लिहाज़, प्रीति ।
مروج (ع) (मुरव्वज) मर्य्यादा, रीति ।
مروڑ (४) (मरोड़) ऐंठ, पीड़ा, दुख ।
مروڑپھلی (४) (मरोड़फली) एक मेवा है ।
مروڑنا (४) (मरोड़ना) ऐंठना, पेंच देना ।
مرھٹہ (س) (मरहटा) एक हिन्दू सिपाही ज़ात है ।
مرھم (ع) (मरहम) घाव पर लगाने की चिपचिपी दवा ।
مُرید (ع) (मुरीद) सेवक, शिष्य, चेला ।
مریض (ع) (मरीज़) रोगी, बीमार ।
مریل (४) (मरियल) कमज़ोर, दुबला, निर्बल ।
مڑھی (४) (मड़ही) =(मढ़ी) कुटी, झोंपड़ी ।
مزاج (ف) (मिज़ाज) स्वभाव, प्रकृति ।
مزاحم (ع) (मुज़ाहिम) रोकनेवाला ।
مزاق (ع) (मज़ाक़) हँसी, ठट्ठा ।
مزار (ع) (मज़ार) क़बर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مزارع (ع) (मज़ारअ) किसान, जोता ।
مُزاولت (ع) (मुज़ावलत) अभ्यास ।
مزدور (ف) (मज़दूर) कुली, बोझ उठानेवाला ।
مزدوري (ف) (मज़दूरी) किराया, काम के दाम ।
مزروعہ (ع) (मज़रूआ) धरती जोती बोई हुई ।
مزہ (ف) (मज़ा) स्वाद, रस
مزید (ف) (मज़ीद) अधिक, बहुत ।
مزین (ف) (मुज़इयन) शोभायमान ।
مژدہ (ف) (मुज़दा) मंगलाचार, शुभ समाचार ।
مژگان (ف) (मिज़गान) पलक ।
مس (ف) (मिस) तांबा, एक धातु है ।
مس (س) (मसि) स्याही ।
مسا (ف) (मसा) शरीर पर मोटा तिल ।
مساحت (ع) (मसाहत) धरती का नापना ।
مساس (ع) (मसास) आपुस की लिपट चपट, चुहल करना, छूना ।
مسافت (ع) (मसाफ़त) अन्तर, फ़ासला ।
مسافر (ف) (मुसाफ़िर) परदेशी, यात्री ।
مسافرت (ف) (मुसाफ़रत) परदेश यात्रा ।
مسام (ع) (मसाम) रोमकूप ।
مسان (ہ) (मसान) श्मशान, मरघट ।
مساوات (ف) (मसावात) बराबरी ।
مُقابل (ع) (मुक़ाबिल) रोबरू, सामने होना ।
مسبب (ع) (मुसब्बब) कर्तार, कारण, करण ।
مست (ف) (मस्त) बेहोश, मतवाला, अज्ञानी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مستثنیٰ (ع) (मुस्तस्ना) चुनना, छांटना, अलग किया हुआ।
مُستجاب (ع) (मुस्तजाब) माना हुआ, मंज़ूर।
مُستحق (ع) (मुस्तहक़) अधिकारी।
مُستحکم (ع) (मुस्तहकम) मज़बूत, पक्का।
مستطاب (ع) (मुस्तताब) श्रेष्ठ, उत्तम।
مستعار (ع) (मुस्तआर) मांगा हुआ, मँगनई।
مستعد (ع) (मुस्तअद) =(मुस्तैद) तैयार।
مستعمل (ع) (मुस्तअमिल) पुराना, बर्ता हुआ।
مستقبل (ع) (मुस्तक़बिल) आगे जो आवेगा।
مستقل (ع) (मुस्तक़िल) स्थिर, अचल, अटल।
مستقیم (ع) (मुस्तक़ीम) सीधा, लम्बा।
مستک (س) (मस्तक) शिर, कपाल, शीश।
مستوجب (ع) (मस्तौजिब) अधिकारी।
مستوفی (ع) (मुस्तौफ़ी) छोड़नेवाला, अलग होनेवाला।
مستی (ف) (मस्ती) नशा मतवालापन।
مسجد (ع) (मस्जिद) मुसल्मानों के इबादत की जगह।
مسخرہ (ف) (मसख़रह) ठठोलिया।
مسدس (ع) (मुसद्दस) छः पद का कबित्त।
مسرت (ع) (मसर्रत) प्रसन्नता, ख़ुशी।
مسرور (ع) (मसरूर) ख़ुश, प्रसन्न।
مستطیل (ع) (मुसत्तह) चौड़ाई और लम्बाईवाली चीज़।
مسطر (ع) (मिस्तर) लकीर करने का यंत्र।
مسکرانا (ہ) (मुसकुराना) हँसना।
مسکن (ع) (मसकन) वास, देश, वतन, घर।
مسکہ (ع) (मसका) माखन, मक्खन।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مسکین (ف) (मिसकीन) ग़रीब, निर्धन ।
مسلح (ع) (मुसल्लह) शस्त्रबन्द, हथियार बन्द ।
مسلخ (ع) (मसलख़) चौपायों के मारने की जगह ।
مسلسل (ع) (मुसलसल) लगातार बराबर ।
مسلم (ع) (मुसल्लम) साबूत, सम्पूर्ण, पक्का ।
مسلمان (ع) (मुसल्मान) मोहम्मद साहब के पन्थ का ।
مسلنا (ہ) (मसलना) मलना, रगड़ना ।
مسئلہ (ع) (मसला) वाक्य, बात ।
مسمار (ع) (मिसमार) नाश, उजाड़ ।
مسموع (ع) (मसमूअ) सुना गया ।
مسمی (ع) (मुसम्मा) नामवाला ।
مسن (ع) (मुसिन) वृद्ध अवस्थावाला, बूढ़ा ।
مسند (ع) (मसनद) गद्दी, तख़्त, सिंहासन ।
مسوڑا (ہ) (मसूड़ा) दन्तवेष्टन, मसकुर ।
مسواک (ع) (मिसवाक) दातुन, दांत साफ़ करने की लकड़ी ।
مسودا (ع) (मसविदा) प्रथम लेख ।
مسور (ہ) (मसूर) एक अनाज है ।
مسوس (ہ) (मसोस) पीड़, ऐंठ ।
مسہری (ہ) (मसहरी) पलंग, बड़ी चारपाई ।
مسہل (ف) (मुसहिल) जुलाब, विरेचन ।
مسی (ف) (मिसी) तांबे का पात्र ।
مسیح مسیحہ (ع) (मसीह, मसीहा) ईसाइयों का अवतार, हज़रत ईसा ।
مسیحائی (ع) (मसीहाई) ईसाई कर्म ।
مشابہ (ع) (मुशाबह) हमशक्ल, एकसी सूरत का ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مشارکت (ع) (मुशारकत) मिला हुआ, साझा करना ।
مشاعره (ع) (मशायरा) कवियों की सभा ।
مشاطه (ع) (मशातह) स्त्रियों का सिंगार करनेवाली स्त्री ।
مشاق (ع) (मशाक़) अभ्यासी ।
مشام (ع) (मशाम) सुगन्ध ।
مشت (ع) (मुश्त) मुक्का, घूंसा, मुट्ठी, ।
مشتاق (ع) (मुश्ताक़) इच्छावाला, अभिलाषी ।
مشترک (ع) (मुश्तरक) मिला हुआ ।
مشتري (ع) (मुश्तरी) गाहक, एक सितारे का नाम है, बृहस्पति ।
مشتهي (ع) (मुश्तही) भूख लगानेवाला ।
مشجر (ع) (मुशज्जर) रेशमी कपड़ा, बूटेदार ।
مشر (س) (मिश्र) ब्राह्मणों की एक पदवी है ।
مشرب (ع) (मशरब) पन्थ, मार्ग, आश्रम, घाट ।
مشرق (ع) (मशरिक़) पूर्व दिशा ।
مشروع (ع) (मशरू) एक रेशमी कपड़ा ।
مشعل (ع) (मशअल) बड़ा दिया (बहुत रोशनीवाला) ।
مشغله (ع) (मशग़ला) काम, धन्धा ।
مشغول (ع) (मश.गूल) जुतना, काम करना, मसरूफ़, तत्पर ।
مشفق (ع) (मुशफ़क़) मित्र, हितू ।
مشق (ع) (मश्क़) अभ्यास ।
مشقت (ع) (मशक़्क़त) कष्ट, दुख, आपदा ।
مشک (ف) (मश्क) चमड़े का थैला पानी भरने का ।
مشک (ع) (मुश्क) सुगन्धि, मृगमद ।
مشکل (ع) (मुश्किल) दुर्लभ, कठिन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مشکور (ع) (मशकूर) धन्यवादित
مشکوک (ع) (मशकूक) शंका, संदेह।
مشکی (ع) (मुश्की) काले रंग का घोड़ा या कोई और चीज़ जिसमें कस्तूरी मिली हो।
مشکیزہ (ع) (मशकीज़ा) चमड़े की छोटी थैली (पानी भरने की)।
مشورت (ف) (मशवरत) अनुमति।
مشوش (ع) (मुशव्विश) चिन्ता करनेवाला।
مشہور (ع) (मशहूर) यशवन्त, यशवाला, यशी।
مشیر (ع) (मशीर) अनुमती, सलाह करनेवाला।
مشین (ع) (मुशइयन) शोभायमान।
مصاحب (ع) (मुसाहब) साथी, पास बैठनेवाला।
مصالح (ع) (मसालह) गर्म मसालह, बेसर।
مصلحت (ع) (मसलहत) उचित, भलाई।
مصحف (ع) (मुसहिफ़) क़ुरान, मुसल्मानों की पुस्तक।
مصدر (ع) (मसदर, सदर) निवास स्थान, रहने की जगह।
مصر (ع) (मिस्र) एक देश का नाम है (शहर)।
مصرعہ (ع) (मिसरा) दोहे का एक भाग।
مصافحہ (ع) (मुसाफ़ह) करघर्षण, हाथ मलना।
مصروف (ع) (मसरूफ़) एक काम में लिप्त होना, तत्पर।
مصری (ع) (मिसरी) मीठा, क़न्द।
مصفا (ع) (मुसफ़्फ़ा) साफ़, सुन्दर।
مصلا (ع) (मुसल्ला) नमाज़ का कपड़ा, आसन, जानमाज़।
مصمم (ع) (मुसम्मिम) पक्का।
مصنف (ع) (मुसन्निफ़) पुस्तक रचनेवाला।
مصنوعی (ع) (मसनूई) बनावटी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مصوري (ع) (मुसव्वरी) चित्रकारी ।
مصيبت (ع) (मुसीबत) विपत, दुःख, क्लेश ।
مضامين (ع) (मज़ामीन) विषय (मज़मून का बहुवचन) ।
مضايقه (ع) (मुज़ायक़ा) हरज, तंगी ।
مضبوط (ع) (मज़बूत) टांठा, बलवान् ।
مضحكه (ع) (मज़हका) चुहल, ठट्ठा ।
مضر (ع) (मुज़िर) दुखदायक ।
مضرت (ع) (मज़र्रत) दुःख, क्लेश, कष्ट ।
مضراب (ع) (मिज़राब) सितार बजाने का छल्ला ।
مضمضه (ع) (मज़मज़ा) मुँह में पानी भरकर कुल्ला करना, आचमन ।
مضمون (ع) (मज़मून) विषय, वस्तु, पदार्थ ।
مطابق (ع) (मुताबिक़) अनुकूल, अनुसार ।
مطلب (ع) (मतलब) इच्छा, मनोरथ, कामना, आशय, प्रयोजन ।
مطالعه (ع) (मुताला) पढ़ा हुआ दोहराना, पढ़ना ।
مطبخ (ع) (मतबख़) रसोई, पकाने की जगह ।
مطبوع (ع) (मतबूअ) छापा गया, मुद्रित ।
مطرب (ع) (मुतरिब) गवैया, गानेवाला ।
مطلق (ع) (मुतलक़) सम्पूर्ण ।
مطمئين (ع) (मुतमइयन) संतोषी, सावधान ।
مطيع (ع) (मुतीअ) ताबेदार ।
مظلم (ع) (मुज़लिम) अपराधी, अधर्मी ।
معه (ع) (मय) साथ, समेत ।
معاش (ع) (मआश) जीविका ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

معاف (ع) (मआ़फ़) छिमा, क्षमा।
معالجہ (ع) (मआलजा) उपाय।
معافی نامہ (ع) (मआफ़ीनामा) शुद्धि पत्र।
معاملہ (ع) (मामला) लेन देन।
معتبر (ع) (मोतबर) भरोसेवाला, ईमान्दार।
معتدل (ع) (मोतदिल) गर्मी सर्दी के बीचवाला, बराबर।
معترض (ع) (मोतरिज़) रोकनेवाला।
معتقد (ع) (मोतक़िद) सेवक, चेला।
معتمد (ع) (मोतमिद) भरोसेवाला।
معجون (ع) (माजून) पाग।
معدن (ع) (मादन) खान जिसमें से धातु निकलती है।
معدوم (ع) (मादूम) जो नाश होगया हो।
معدہ (ع) (मेदा) गरहनी।
معزور (ع) (माज़ूर) बेवश।
معراج (ع) (मेराज) ज़ीना, सीढ़ी।
معرفت (ع) (मारफ़त) योगविद्या, वसीला।
معرکہ (ع) (मारका) युद्ध, संग्राम, लड़ाई।
معروف (ع) (मारूफ़) यशी, प्रसिद्ध।
معزول (ع) (माज़ूल) मौक़ूफ़, बेकार।
معشوق (ع) (माशूक़) मनोहर।
معصوم (ع) (मासूम) निर्दोष, बच्चा।
معطر (ع) (मोअत्तर) सुगन्धी, ख़ुशबूदार।
معطل (ع) (मोअत्तल) निकम्मा, बेकार
معظم (ع) (मोअज़्ज़िम) बड़ा, महापुरुष।
معقول (ع) (माकूल) ठीक, सत्य।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

معلم (ع) (मोअल्लिम) पाठक, शिक्षक, उपदेशक ।
معلوم (ع) (मालूम) जाना गया ।
معلی (ع) (मोअल्ला) बहुत ऊंचा ।
معمار (ع) (मेमार) राज, घर बनानेवाला ।
معمول (ع) (मामूल) साधारण ।
معانی (ع) (मानी) अर्थ ।
معیشت (ع) (मईशत) जीविका ।
معیوب (ع) (माय़ूब) बुरी, माड़ी ।
مغالطه (ع) (मुग़ालता) धोखा, भूल ।
مغرب (ع) (मग़रिब) पश्चिम दिशा ।
مغرور (ع) (मग़रूर) अभिमानी, गर्ववाला ।
مغز (ف) (मग़ज़) मींगी, भेजा ।
مغفرت (ع) (मग़फ़रत) मोक्ष, मुक्ति ।
مغل (ع) (मुग़ल) मुसल्मानों की एक ज़ात है ।
مغلوب (ع) (मग़लूब) दबा हुआ, हारा हुआ ।
مفاجات (ع) (मुफ़ाजात) चांचक मारना, एकबारगी ।
مفارقت (ع) (मुफ़ारक़त) अलग होना ।
مفت (ف) (मुफ़्त) बे कीमत, सेंत, बिना मोल, बे दाम
مفتری (ف) (मुफ़तरी) दुष्ट, झूंठा, बहकानेवाला ।
مفتی (ع) (मुफ़्ती) न्यायकारी ।
مفرح (ع) (मुफ़र्रह) सुखदायी ।
مفرد (ع) (मुफ़रद) एक, अकेला ।
مفسد (ع) (मुफ़सिद) झगड़ालू, दुष्ट ।
مفصل (ع) (मुफ़स्सिल) खुलासा, वयो, बराबर ।
مفلس (ع) (मुफ़लिस) निर्धन, कंगाल ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مفید (ع) (मुफ़ीद) शुभ, अच्छा, फ़ायदेमन्द, लाभदायक ।
مقابلہ (ع) (मुक़ाबला) मुँह दर मुँह, आमने सामने, लड़ना ।
مقصد (ع) (मक़सद) इच्छा, मनोरथ ।
مقبول (ع) (मक़बूल) मंज़ूर ।
مقدار (ع) (मिक़दार) अनुमान ।
مقدس (ع) (मुक़द्दस) पवित्र, शुद्ध ।
مقدم (ع) (मुक़द्दम) प्रथम ।
مقدمہ (ع) (मुक़द्दमा) अभियोग, झगड़ा ।
مقدور (ع) (मक़दूर) सामर्थ्य ।
مقراض (ع) (मिक़राज़) क़ैंची, कतरनी ।
مقرر (ع) (मुक़र्रर) ठहराना, पक्का करना ।
مقشر (ع) (मुक़श्शर) मींगी (छिला हुआ) ।
مقطر (ع) (मुक़त्तर) बूंद २ गिराया हुआ ।
مقناطیس (ع) (मिक़नातीस) चुम्बक पत्थर, खींचनेवाला ।
مقطع (ع) (मुक़त्ता) सुन्दर स्वरूप ।
مقعد (ع) (मिक़अद) विष्ठा निकलने की इन्द्री, गुदा ।
مقفا (ع) (मुक़फ़्फ़ा) गूढ़, सूक्ष्म, कठिन, गुप्त ।
مقفل (ع) (मुक़फ़्फ़ल) =(मुक़फ़्फ़िल) ताले में बन्द ।
مقولہ (ع) (मक़ूला) वार्ता, बात ।
مقوی (ع) (मुक़व्वी) पुष्टि, ताक़त, बल ।
مقید (ع) (मुक़ैयद) क़ैद किया हुआ, बँधा हुआ ।
مقوش (ع) (मुक़क़ैश) गोटा किनारी एक प्रकार की ।
مکا (٭) (मुक्का) घूँसा ।
مکار (ع) (मक्कार) छलिया, कपटी ।
مکان (ع) (मकान) स्थान, घर, बास ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مکتب (ع) (मकतब) पाठशाला ।
مکدر (ع) (मुकद्दर) अप्रसन्न, भाग्य, गदला ।
مکر (ف) (मक्र) छल, धोखा ।
مکرر (ع) (मुकर्रर) दोहराना ।
مکرم (ع) (मुकर्रम) महत्पुरुष, महाशय ।
مکرنا (ہ) (मुकरना) फिरना, नटना, इनकार करना ।
مکڑی (ہ) (मकड़ी) एक जाला बनानेवाला कीड़ा ।
مکو (ہ) (मको) एक दवाई का पौधा ।
مکوڑا (ہ) (मकोड़ा) बड़ी चींटी, कीड़ा ।
مکھ (س) (मुख) मुँह ।
مکھن (ہ) (मक्खन) दूध का सार, दधिसार ।
مکھنا (ہ) (मखना) बड़ा हाथी ।
مکھی (ہ) (मक्खी) माखी, उड़नेवाला कीड़ा ।
مگدھ (س) (मगध) एक देश है ।
مگر (ف) (मगर) परन्तु ।
مگرا (ہ) (मगरा) हट्ठी, ज़िद्दी ।
مگرمچھ (ہ) (मगरमच्छ बड़ी मछली, घड़ियाल ।
مگس (ف) (मगस) मक्खी ।
مگن (ہ) (मगन) प्रसन्न ।
مگھا (س) (मघा) दसवाँ नक्षत्र ।
مل (س) (मल) मैला, विष्ठा ।
ملا (ع) (मुल्ला) पाठक, गुरू ।
ملاپ (ہ) (मिलाप) मेल, मिलना ।
ملاح (ع) (मल्लाह) नाव व किश्ती चलानेवाला ।
ملاحت (ع) (मलाहत) सुन्दरता, शोभा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ملاحظه (ع) (मुलाहज़ा) देखना, बाँचना ।
ملازم (ف) (मुलाज़िम) चाकर, टहलुवा, नौकर ।
ملار (س) (मलार) वर्षाकाल की रागिनी ।
ملازمی (ع) (मुलाज़मी) चाकरी, नौकरी ।
ملاقات (ع) (मुलाक़ात) मिलना, देखना ।
ملاگری (٤) (मलागिरी) एक रंग है ।
ملال (ع) (मलाल) अप्रसन्नता, रंज ।
ملازمت (ع) (मुलाज़मत) चाकरी ।
ملامت (ع) (मलामत) ताड़ना, लजाना ।
ملائک (ع) (मलायक) दूत ।
ملایم (ف) (मुलायम) नर्म ।
ملائی (٤) (मलाई) दूध का सार, फूल ।
ملبه (٤) (मलवा) कूड़ा, निकम्मी मिट्टी ।
ملبب (ف) (मुलब्बब) ऊपर किनारे तक भरा पात्र ।
ملت (ع) (मिल्लत) धर्म, पन्थ, मार्ग ।
ملت (٤) (मलत) एक घिसा हुआ सिक्का ।
ملتانی (٤) (मुल्तानी) मुल्तान का निवासी, एक रागिनी मिट्टी ।
ملتوی (ف) (मुल्तवी) रोका हुआ, ठहरा हुआ ।
ملیچھ (س) (मलेच्छ) मैला, बुरा, नीच, अशुद्ध ।
ملحق (ع) (मुलहक़) मिला हुआ, पास, घेरे ।
ملخ (ف) (मलख़) टिड्डी, टीड़ी ।
ملزم (ع) (मुलज़िम) अपराधी, दोषी ।
ملغوبا (٤) (मलग़ोबा) कूड़ा, फटकन ।
ملفوف (ع) (मल.फ़ूफ़) लिपटा हुआ ।
ملقب (ع) (मुलक़्क़ब) पदवीवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ملک (ع) (मुल्क) देश ।
ملکیت (ع) (मिल्कियत) मालियत, क़ब्ज़ा ।
ملکوت (ع) (मलकूत) यमदूत ।
ملکہ (ع) (मलका) बेगम, रानी, महारानी
ملمع (ع) (मुलम्मा) सोने या चांदी का पानी ।
ململ (ہ) (मलमल) बारीक पतला सूती कपड़ा ।
ملنا (ہ) (मलना) रगड़ना, लगाना ।
ملنسار (ہ) (मिलनसार) मिलनेवाला, प्रीति करनेवाला ।
ملول (ع) (मलूल) सुस्त, दुखी, अप्रसन्न ।
ملے پنج (ہ) (मलेपंज) दस वर्ष की आयु का घोड़ा ।
ملین (ع) (मुलइयन) नर्म, पतला ।
مالین (س) (मलीन) मैला, बुरा, ख़राब ।
ممکن (ع) (मुमकिन) हो सकना, होनेवाला ।
مملکت (ع) (मुमलिकत) राज्य, बादशाहत ।
ممنوع (ع) (ममनूअ) रोका हुआ, मना किया हुआ ।
ممنون (ع) (ममनून) धन्यवादी, कर्तव्य, गुन माननेवाला ।
ممیرا (ف) (ममीरा) नेत्रों के वास्ते एक दवा ।
من (س) (मन) हृदय, आत्मा, चित्त, दिल ।
من بھانا (ہ) (मनभाना) सुहावना, प्यारा ।
من (ف) (मन) चालीस सेर ।
مناجات (ع) (मुनाजात) स्तुति, सराहना ।
منادی (ع) (मनादी) सूचना, घोषणा ।
منارہ (ف) (मुनारा) लाट, तूदा, सिहद्दा ।
مناسب (ف) (मुनासिब) उचित ।
مناسبت (ف) (मुनासबत) मेल, रिश्ता ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

منافع (ع) (मुनाफ़ा) लाभ, प्राप्ति ।
منانا (ہ) (मनाना) समझाना, विनय करना ।
مناهي (ع) (मनाही) रोकना, मना किया गया ।
منبع (ع) (मम्बा) कुंड, सरोवर, चश्मा ।
منت (ہ) (मन्नत) किसी देवता की भेंट देना ।
منتر (س) (मंत्र) जादू, टोना, लटका ।
منتري (س) (मंत्री) प्रधान, वज़ीर ।
منترنا (س) (मंत्रना) सलाह, विचार, सम्मति ।
منتشر (ع) (मुन्तशर) फैला हुआ, घबराया हुआ ।
منتظر (ع) (मुन्तज़िर) बाट देखनेवाला ।
منتظم (ع) (मुन्तज़िम) बन्दोबस्त करनेवाला ।
منتقل (ع) (मुन्तक़िल) बदलनेवाला ।
منتهي (ع) (मुन्तही) अन्त का दर्जा, विद्यावान् ।
منجا (ہ) (मनजा) पलंग, बड़ी चारपाई ।
منجم (ف) (मुनज्जिम) ज्योतिषी ।
منجمد (ع) (मुंजमिद) जमा हुआ ।
منجمله (ع) (मिंजुमला) सबमें से ।
منجن (ہ) (मंजन) दांत साफ़ करने की बुर्की ।
منجهلا (ہ) (मंझला) मध्यम, बिचला ।
منحرف (ع) (मुनहरिफ़) विरोधी, फिर जाना ।
منحصر (ع) (मुनहसर) भरोसा, आसरा ।
منحني (ع) (मुनहनी) दुबला, पतला, कमज़ोर ।
منحوس (ع) (मनहूस) भाग्यहीन, दुर्भाग्य ।
مندا (ہ) (मंदा) सस्ता ।
مندر (س) (मंदिर) देवता का स्थान, घर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

منڈل (س) (मंडल) एक बाजा जो उँगली से बजाते हैं, बन्दरगाह, जहाज़ ठहरने की जगह ।

مندری (س) (मुंदरी) अंगूठी, छल्ला ।

موندنا (ہ) (मूंदना) बन्द करना ।

مندیل (ہ) (मंदील) पगड़ी, दस्तार ।

موند (ہ) (मूंड) शिर, गर्दन ।

منڈاسا (ہ) (मुंडासा) साफ़ा एक प्रकार की पगड़ी ।

موندنا (ہ) (मूंडना) धोखा देना, छलना, बाल साफ़ करना ।

منڈپ (س) (मंडप) स्थान, मंदिर ।

منڈل (س) (मंडल) गोल वस्तु, घेरा ।

منڈلانا (ہ) (मंडलाना) पक्षी का घूमना ।

منڈلی (س) (मंडली) पंगत, भीड़ ।

منڈن (ہ) (मुंडन) बच्चे के बाल उतरवाना ।

منڈی (ہ) (मंडी) अनाज का बाज़ार ।

منڈیری (ہ) (मुंडेरी) दीवार का शिर, भीत की कगर ।

منزل (ع) (मंज़िल) सराय, ठहरने की जगह ।

منزلت (ع) (मंज़िलत) आदर, शोभा ।

منسا (س) (मनसा) मनोरथ, इच्छा ।

منسوخ (ع) (मंसूख़) छेदना, रोकना, खंड करना ।

منس (س) (मनुष) मनुष्य, पुरुष, आदमी, मानस ।

منشا (ع) (मनशा) इच्छा, मनोरथ ।

منشی (ع) (मुंशी) लिखनेवाला ।

منصب (ع) (मंसब) नौकरी, दर्जा ।

منصف (ع) (मुंसिफ़) न्यायी, न्यायकारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

منصوبه (ع) (मंसूबा) अनुमति।
منتق (ع) (मंतिक़) न्यायशास्त्र।
منظور (ع) (मंज़ूर) स्वीकार, अंगीकार।
منظوم (ع) (मंज़ूम) श्लोक, कविता, पद।
منع (ع) (मना) रोकना।
منفعت (ع) (मुनफ़अत) लाभ, प्राप्ति।
منقار (ع) (मिनक़ार) चोंच।
منقش (ع) (मुनक़्क़स) बेल, बूटेदार, चीता हुआ।
منقضي (ع) (मुनक़ज़ी) पूर्ण, पूरा होना, तमाम होना, बीतना।
منکا (ہ) (मनका) टेंटुआ, गर्दन।
منکر (ع) (मुनकिर) मुकरनेवाला, लोट।
منکھ (ہ) (मनुख) मनुष्य, मानस।
منگت منگتا (ہ) (मंगतमंगता) मांगनेवाला, फ़क़ीर, भिखारी।
منگل (س) (मंगल) कल्याण, कुशल।
منگلامکھي (س) (मंगलामुखी) गाने बजानेवाली।
منگني (ہ) (मंगनी) सगाई, मांगे देना।
منموهن (س) (मनमोहन) प्यारा, मनोहर, सोहना।
منور (ع) (मुनव्वर) तेजवान्, तेजस्वी, प्यारा।
منوهر (س) (मनोहर) सुन्दर, प्यारा।
منها (ع) (मिनहा) काढ़ना, मुजरा करना, वज़ा करना।
منهار (ہ) (मनिहार) चूड़ी बनानेवाला।
منهدم (ع) (मुनहदिम) नाश करना, नष्ट करना, उजाड़ना, गिराना।
منی (ع) (मनी) धातु, शरीर का राजा, सार।
منيب (ف) (मुनीब) गुमाश्ता कारिन्दा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

منیر (ع) (मुनीर) रौशन, तेजस्वी ।
موا (ہ) (मूआ) मरा हुआ ।
مواجہہ (ع) (मवाजह) सामना ।
مواخذہ (ع) (मवाख़ज़ा) ताड़ करना, पूंछना ।
مواد (ف) (मवाद) मैल, ग़लाज़त ।
مواصلت (ع) (मवासिलत) मिलना, मुलाक़ात करना ।
موافق (ع) (मुवाफ़िक़) अनुसार, अनुकूल ।
موت (ع) (मौत) मृत्यु, अन्तकाल ।
موتھہ (ہ) (मोथा) एक सुगन्धित घास है ।
موتی (س) (मोती) एक रत्न, गोल सफ़ेद सीप में के दाने ।
موتیا (ہ) (मोतिया) एक फूल है (बेला) ।
موتیابند (س) (मोतियाबिन्द) नेत्रों की बीमारी ।
موتی چور (ہ) (मोतीचूर) एक मिठाई है ।
موٹھہ (ہ) (मोठ) एक अनाज है ।
موٹا (ہ) (मोटा) भारी ।
موٹھا (ہ) (मुट्ठा) तलवा अथवा छुरी आदि का शिर, हत्ता ।
موج (ف) (मौज) पानी की लहर ।
موجب (ف) (मूजिब) अनुसार, अनुकूल, कारण, सबब ।
موجد (ع) (मूजिद) रचनेवाला, बनानेवाला (नई चीज़ का)
موجود (ع) (मौजूद) पास ।
موچ (ہ) (मोच) पांव में चोट मुड़ने से ।
موچرس (س) (मोचरस) एक दवाई है ।
موچنا (ہ) (मोचना) छोटी चिमटी, एक औज़ार है ।
موچی (ہ) (मोची) चमार, जूती बनानेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مودھو (४) (मौधू) मूर्ख, सीधा ।
مودی (४) (मोदी) दूकानदार, बनियां ।
موذی (ع) (मूज़ी) राक्षस, दुष्ट ।
مور (ع) (मोर) चींटी, कीड़ा ।
مور (४) (मोर) एक पखेरू का नाम है, मयूर, ताऊस ।
مورت (س) (मूरत) तस्वीर, प्रतिमा, पुतली, सूरत ।
مورچنگ (४) (मुरचंग) एक बाजा है ।
مورچہ (ف) (मोरचा) तोपों की जगह, दमदमा ।
مورچھا (س) (मूर्च्छा) बेहोशी ।
مورچھل (४) (मोरछल) चँवर, बालों की चौंरी ।
مورخ (ف) (मवर्रिख़) इतिहास रचनेवाला ।
مورکھ (س) (मूर्ख) कुमति, कुबुद्धि, मूढ़मति, अनाड़ी, अज्ञानी ।
موری (४) (मोरी) पानी की नाली, पानी का निकास ।
موڑنا (४) (मोड़ना) बल देना, घुमाना ।
موڑھا (४) (मोढ़ा) एक प्रकार की पीढ़ी, पीढ़ा ।
موزوں (ع) (मौज़ूं) ठीक, दुरुस्त ।
موزہ (ف) (मोज़ा) पाँव का गलाफ़ ।
موسا (४) (मूसा) चूहा, मूस ।
موسیقی (ع) (मूसीक़ी) गायन, गाना बजाना, गानविद्या ।
موسل (४) (मूसल) सोंटा, मोटी लकड़ी, कुतक ।
موسم (ف) (मौसिम) समय, काल, ऋतु ।
موسوم (ع) (मौसूम) नामवाला ।
موسی (४) (मौसी) माता की बहिन ।
موش (ف) (मूश) मूसा, चूहा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

موضع (ع) (मौज़ा) गाँव, बस्ती ।
موقع (ع) (मौक़ा) ठीक, समय ।
موقوف (ع) (मौकूफ़) छोड़ना, निकालना, भरोसा ।
موگرا (٨) (मोगरा) एक पुष्प है, एक लकड़ी की वस्तु जिससे चूना कूटा जाता है ।
مول (س) (मूल) जड़, कुल, पूंजी, असल ।
مول (٨) (मोल) दाम, क़ीमत, भाव, दर ।
مولا (ع) (मौला) ख़ुदा, मालिक ।
مولانا (ف) (मौलाना) एक पदवी फ़ारसी अरबी पढ़े हुए की (हमारे सरदार) ।
مولسري (٨) (मोलसिरी) एक पेड़ है ।
مولف (ع) (मुवल्लिफ़) पुस्तकों का गुटका करके एक नई पुस्तक रचनेवाला ।
مولوي (ع) (मौलवी) फ़ारसी, अरबी बहुत पढ़ा हुआ ।
مولی (٨) (मूली) भाजी, साग, मुरई ।
موم (ف) (मोम) मधूच्छिष्ट ।
مومیائی (ف) (मोमियाई) शिलाजीत ।
مونث (ع) (मुवन्निस) स्त्री ।
مونج (٨) (मूंज) कुशा, एक घास है ।
موندنا (٨) (मूंदना) बंद करना ।
مونگ (٨) (मूंग) एक अनाज है ।
مگدرومگري (٨) (मुगदर व मुगरी) लकड़ी की बनी हुई चीज़ जो मल्ल उठाते हैं ।
موہ (س) (मोह) प्रीति, प्रेम ।
موہن (س) (मोहन) प्यारा, मनोहर, सुन्दर ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

موهني (س) (मोहिनी) स्त्री प्यारी, सुन्दरी, मन हरनेवाली ।
موهوم (ع) (मौहूम) संदेही, संदेहक ।
موے (ف) (मूय) बाल, केश ।
مويز (ف) (मवीज़) दाख, अंगूर ।
مويشي (ف) (मवेशी) चौपाया, डांगर, पशु ।
مها (س) (महा) बड़ा ।
مه (ف) (मह) बड़ा ।
مهاوت (ع) (महावत) हाथीवान ।
مهابهارت (س) (महाभारत) कौरव, पांडव का युद्ध ।
مهاتم (س) (महातम) बहुत उत्तम, महा पवित्र ।
مهاجن (ه) (महाजन) साहूकार ।
مهاديو (س) (महादेव) शिवजी का नाम है ।
مهار (ف) (मुहार) ऊंट की रस्सी, नकेल ।
مهارت (ع) (महारत) अभ्यास ।
مهورت (س) (मुहूर्त) दो घड़ी ।
مهاسا (ه) (मुहासा) मुंह पर फुंसियाँ जवानी में ।
مهانا (ه) (मुहाना) दहाना, नहर अथवा दरिया का मुँह ।
مهاوت (ه) (महावट) वर्षा माघ के महीने में ।
مهاور (ه) (महावर) एक प्रकार का लाल रंग ।
مهت (س) (महत) बड़ा, महा, उत्तम, श्रेष्ठ ।
مهتاب (ف) (महताब) चन्द्रमा, एक तरह की आतशबाज़ी, अग्नि क्रीड़ा ।
مهتاري (س) (महतारी) माता, मा, मात ।
مهتر (ف) (मेहतर) मलग्राही, चूड़ा, भंगी, महाशय ।
مهترانی (ف) (मेहतरानी) चूहड़ी, भंगिनि, भठियारिन ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مہتو (س) (महतू) तहसीलदार।
مہر (ع) (महर) स्त्री धन या दहेज, जहेज़।
مہر (ف) (मोहर) छाप।
مہرا (ہ) (महरा) कहार, पालकी उठानेवाला।
مہرائی (ہ) (महराई) मज़दूरी कहार की।
مہربان (ف) (मेहरबान) मित्र।
مہربانی (ف) (मेहरबानी) मित्रता।
مہریا و مہروا (ہ) { मेहरिया व मेहरवा } स्त्री, नारी, तिरिया।
مہک (ہ) (महक) सुगंध, अच्छी बास, सुबास।
مہلت (ع) (मोहलत) फ़ुरसत, समय, छुट्टी।
مہلک (ع) (मोहलिक) जान जोखम, मारनेवाला।
مہم (ع) (मुहिम) लड़ाई, संग्राम, बड़ा काम।
مہمان (ف) (मेहमान) अतिथि आवना।
مہمل (ع) (मोहमिल) निकम्मा, सुस्त।
موہنا (س) (मोहना) मनोहर, प्यारा।
مہنت (س) (महंत) बड़ा साधू, गुरू।
مہنگا (ہ) (महँगा) बड़े मोल का, बढ़िया, अकरा।
مہوا (ہ) (महुवा) एक पेड़ है।
مہی (س) (मही) दही, छाछ।
مہیب (ع) (मुहीब) भयवाला।
مہیلا (ہ) (महेला) घोड़े का रातिब।
مہین (ہ) (महीन) पतला, बारीक।
مہینا (ہ) (महीना) मास।
می (ف) (मय) मदिरा, शराब।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

مایا (س) (माया) लक्ष्मी, प्रेम, कुदरत ।
میاں (ف) (मियां) एक आदर का शब्द है मुसलमानों में ।
میان (ف) (मियान) कमर, बिचला शरीर, कोश अथवा तलवार का घर ।
میانہ (ف) (मियाना) मध्यम, बड़ी डोली ।
میت (ع) (मइयत) मृत्यु, मौत, लोथ ।
میت (س) (मीत) मित्र ।
میدان جنگ (ف) (मैदानजंग) रण भूमि, लड़ाई का खेत ।
میٹنا (ہ) (मेटना) रगड़ना, छिपाना, नाश करना ।
میٹھا (ہ) (मीठा) बूरा, गुड़ ।
میچنا (ہ) (मीचना) नेत्र बन्द करना ।
میخ (ف) (मेख़) लकड़ी या लोहे की कील ।
میدان (ف) (मैदान) धरती जिसमें वृक्ष नहीं ।
میدا (ہ) (मैदा) आटा बहुत साफ़ और महीन ।
مینڈک (ہ) (मेंडक) दादुर, बेंग ।
میمبر (انگ) (मेम्बर) सभिक ।
میز (ہ) (मेज़) लकड़ी का चौरस तख्ता ।
میراث (ع) (मीरास) पुरखों का दिया हुआ धन ।
میانڈھا (ہ) (मेंढा) मेंड़ा ।
میر (ف) (मीर) नवाब, राजा, रईस ।
میزان (ع) (मीज़ान) तकड़ी, तराज़ू, जोड़ ।
میزبان (ف) (मेज़बान) अतिथि पूजक, अतिथि भक्त ।
میسر (ع) (मयस्सर) मिलना, हाथ आना ।
میعاد (ع) (मीआद) समय, काल, वादा ।
میگھہ (س) (मेघ) बादल, वर्षा, एक राग ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

میکا (४) (मैका) स्त्री के माता का घर, पीहर, नैहर ।
میل (४) (मेल) मिलाप, मिलना, संबंधी ।
میل (४) (मैल) मैल, मिट्टी, खाक, धूल ।
میلا (४) (मैला) विष्ठा, म्लेच्छ ।
میلا (४) (मेला) भीड़, संदोह ।
مین (س) (मीन) ज्योतिष में एक राशि है, मछली ।
مینا (ف) (मीना) रंगीन बेल बूटे बनाना ।
مینا (४) (मैना) एक पखेरू है ।
میں پھل (س) (मैनफल) एक फल है, जायफल ।
مینڈ (४) (मेंड) खेत का किनारा ।
مینگنی (४) (मेंगनी) ऊंट बकरी का मैला, गोबर ।
مینهدی (ع) (मेंहदी) एक पौधा है ।
میومیواتی (४) (मेव,मेवाती) एक डाकुओं की जात है ।
میوه (ف) (मेवा) फल, मूल ।

(ن)

ناب (ف) (नाब) सार, साफ़ तत्त्व ।
نابدان (ف) (नाबदान) नाली, मोरी, पर्ताला ।
ناپ (४) (नाप) माप, प्रमाण, पैमायश ।
ناپت (س) (नापित) नाई, हज्जाम, बारबर ।
ناتا (४) (नाता) शाख़, संबंधी, रिश्ता ।
ناتھ (س) (नाथ) मालिक, स्वामी, नकेल ।
ناتھنا (४) (नाथना) बैल अथवा ऊँट की नाक में नकेल डालना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ناتی (س) (नाती) पुत्री का पुत्र ।
ناٹا (ہ) (नाटा) छोटा शरीर, ठिंगना ।
ناٹک (س) (नाटक) एक प्रकार का खेल जिसमें बट नटिनी रस्सी पर तमाशा करते हैं, किसी कहानी को दिखाना ।
ناج (ہ) (नाज) अन्न, ग़ल्ला ।
ناچ (ہ) (नाच) गाना, बजाना, नाचना ।
ناخدا (ف) (नाख़ुदा) जहाज़ का प्रधान, अफ़सर ।
ناخن (ف) (नाख़ुन) नख, नखर ।
ناد (س) (नाद) शब्द, आवाज़ ।
نادان (ف) (नादान) मूर्ख, कुमत, मूढ़मत ।
نادانی (ف) (नादानी) मूर्खता ।
نادر (ع) (नादिर) उत्तम, बढ़िया ।
نادم (ع) (नादिम) लज्जित, शर्मिन्दा ।
نار (ع) (नार) अग्नि, आग ।
نار (ف) (नार) बादाम ।
نارا (ہ) (नारा) लाल धागा जो हवन के समय हाथ में बाँधते हैं ।
نارائن (س) (नारायण) परमात्मा, ईश्वर ।
ناپاک (ف) (नापाक) अपवित्र, अशुद्ध, मैला ।
نارجیل (ع) (नारजील) एक औषध है ।
نارد (س) (नारद) एक ऋषि का नाम है ।
نارنج (ف) (नारंज) एक मेवा है, नारंगी ।
نارنجی (ف) (नारंजी) एक रंग है ।
نارنگی (ہ) (नारंगी) सन्तरा मेवा है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ناری (س) (नारी) स्त्री, त्रिया ।
ناریل (ہ) (नारियल) श्रीफल, नारजील ।
ناز (ف) (नाज़) नखरा ।
نازاں (ف) (नाज़ां) लाड़ करनेवाला ।
نازبو (ف) (नाज़बो) एक पुष्प है ।
نازک (ف) (नाज़ुक) महीन, पतला ।
نازل (ع) (नाज़िल) उतरना, आना ।
نازنین (ف) (नाज़नीन) मनोहर, दुबला, निर्बल ।
ناش (س) (नाश) उजड़ना, तबाह होना ।
ناس (ہ) (नास) नासदान, हुलास का पात्र ।
ناسپال (ہ) (नासपाल) एक रंग है ।
ناستک (س) (नास्तिक) जो परमात्मा को नहीं मानता, काफ़िर ।
ناسکا (س) (नासिका) नाक ।
نسنا (ہ) (नसना) भाग जाना, छिपना ।
ناسور (ہ) (नासूर) एक प्रकार का फोड़ा है ।
ناشپاتی (ف) (नाशपाती) एक फल है ।
ناشتا (ہ) (नाश्ता) छोटी हाज़िरी, थोड़ा खाना ।
ناصح (ع) (नासह) सिसक ।
ناظر (ع) (नाज़िर) देखनेवाला ।
ناظم (ع) (नाज़िम) हाकिम, सूबा ।
نظم (ع) (नज़म) कवित्त, श्लोक ।
ناغہ (ع) (नाग़ा) ख़ाली, छुट्टी ।
ناف (ف) (नाफ़) टूंडी, तोंदी ।
نافع (ع) (नाफ़ेअ) लाभदायक, प्राप्ति ।
نافہ (ف) (नाफ़ा) मृग की टूंडी, सुगंधि, मुश्क ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نقد (ع) (नक़्द) रोकड़, रुपया सिक्का ।
ناقص (ع) (नाक़िस) खोटा, बुरा, खराब ।
نقل (ع) (नक़्ल) अनुकरण, अनुलेखन ।
ناقوس (ع) (नाक़ूस) एक प्रकार का बाजा है ।
ناقه (ع) (नाक़ह) ऊंटिनी ।
ناک (ه) (नाक) नासिका, नासा ।
ناگ (س) (नाग) सर्प शेषनाग ।
ناگاه (ف) (नागाह) अचानचक, अचानक, अकस्मात् ।
ناگر (س) (नागर) एक ब्राह्मणों की ज़ात ।
ناگرموتها (ه) (नागरमोथा) एक सुगंधित घास है ।
ناگدون (ه) (नागदौन) एक प्रकार की लकड़ी है ।
ناگدونا (ه) (नागदौना) एक पौधा ।
ناگکیسر (س) (नागकेसर) एक वृक्ष ।
ناگبیل (س) (नागबेल) पान की बेल है ।
ناگن ناگنی (س) { नागिन, नागिनी } सर्प की मादा ।
ناگپهانس (س) (नागफांस) शत्रु के पकड़ने का फंदा ।
ناگور (ه) (नागौर) एक देश मारवाड़ के पास है ।
ناگهان (ف) (नागहां) अचानचक, अचानक, अकस्मात् ।
نال (ه) (नाल) सत्संग, साथ ।
نال (ه) (नाल) नल, बड़ी नली, बन्दूक़ की नाल, घोड़े के नाल ।
نالا (ه) (नाला) नहर, पानी की बड़ी नाली ।
نالش (ف) (नालिश) दुहाई, अभियोग, मुक़द्दमा, रोना, फ़रियाद करना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نالشي (ف) (नालिशी) अभियोगी, मुद्दई ।
نالكى (ہ) (नालकी) एक प्रकार की पालकी ।
نالي (ہ) (नाली) मोरी, पानी का निकास ।
نام (ف) (नाम) नावँ, पदवी, यश, संज्ञा ।
نامور (ف) (नामवर) यशस्वी होना, प्रसिद्ध होना, यशी ।
ناموري (ف) (नामवरी) यश, कीर्त्ति, प्रतिष्ठा ।
ناموس (ع) (नामूस) आदर, यशस्वी ।
نامه (ف) (नामा) चिट्ठी, पाती ।
نان (ف) (नान) रोटी, चपाती ।
نان بائى (ف) (नानबाई) रोटी पकानेवाला, हलवाई ।
نانا (ہ) (नाना) माता का बाप ।
نالايق (ف) (नालायक़) अयोग्य, कुपात्र ।
ناند (ہ) (नांद) मिट्टी का बड़ा कूंड़ा ।
نانک (ہ) (नानक) सिक्खों के गुरू नानक अवतार पंजाब में हुआ है ।
ننهال (ہ) (ननिहाल) माता का मैका ।
ناو (ہ) (नाव) बेड़ी, किश्ती, तरणी ।
ناوک (ف) (नावक) तीर, बाण ।
نائي (ہ) (नाई) नापित, बारबर, मुण्डक ।
نائب (ع) (नायब) मुनीम, गुमाश्ता ।
نائک (ہ) (नायक) अगुग्र, मुखिया, सरदार, सेनापति ।
نايكا (ہ) (नायिका) कुटनी, दूती, नायक की स्त्री ।
نائن (ہ) (नायन) नाई की स्त्री ।
نبات (ع) (नबात) मिश्री, मीठा ।
نباتات (ع) (नबातात) जड़ी बूटी, घास ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نبض (ع) (नब्ज़) नाड़ी, धमनी ।
نباہ (س) (निबाह) निस्तारा, उद्धार, पूरा करना ।
نبوت (ع) (नबूवत) अवतारी ।
نبي (ع) (नबी) अवतार ।
نبيرہ (ف) (नबीरा) नाती, पोता ।
نبيڑنا (ہ) (निबेड़ना) न्याय करना, निपटाना ।
نپٹ (س) (निपट) अधिक, बहुत, अत्यन्त ।
نپٹانا (ہ) (निपटाना) नबेड़ना, न्याय करना ।
نپنسک (س) (नपुंसक) हीजड़ा ।
نت (س) (नित) अविनाशी, सदा ।
نتھنا (ہ) (नथना) नाक का छेद ।
نتيجہ (ف) (नतीजा) फल ।
نٹ (س) (नट) रस्सी पर नाचनेवाला ।
نٹ کھٹ (ہ) (नटखट) विरोधी ।
نٹنا (ہ) (नटना) नहीं करना ।
نثر (ع) (नसर) गद्य, लेख ।
نجھ (ہ) (निझ) घरु, अपनाही, जाती ।
نجات (ع) (निजात) मोक्ष, मुक्ति ।
نجار (ع) (नज्जार) सुतार, मिस्त्री, बढ़ई ।
نجاست (ع) (नजासत) मैला, विष्ठा ।
نحس (ع) (नेहस) अभाग, बुरा समय, अशुभ ।
نجومي (ع) (नजूमी) ज्योतिषी ।
نجيب (ع) (नजीब) श्रेष्ठ, उत्तम ।
نچوڑنا (ہ) (निचोड़ना) मरोड़ना ।
نچھاور (س) (निछावर) बलिदान, उतारा, बलिहारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نچھتر (س) (निछत्तर) नक्षत्र, तारा, २७ नक्षत्र हैं ।
نجس (ہ) (नजिस) म्लेच्छ, मैला ।
نحیف (ع) (नहीफ़) निर्बल ।
نخوت (ع) (नख़्वत) अभिमान, गर्व ।
نخود (ف) (नख़ुद) चना, एक अनाज है ।
ندیوند (س) (नदीवनद) दरिया ।
نداف (ع) (नहाफ़) धुनियां, रुई साफ़ करने या धुननेवाला ॥
ندامت (ع) (नदामत) लज्जा, शर्म, लाज ।
ندان (س) (निदान) अंत में, पीछे, कारण, मूलकारण ।
ندھڑک (ہ) (निधड़क) निर्भय, निडर, अभय ।
ندھان (س) (निधान) आधार, स्थान, भंडार, निधि ।
نڈر (ہ) (निडर) निर्भय, अभय ।
نذرانہ (ف) (नज़राना) भेंट, चढ़ावा ।
نر (ف) (नर) पुरुष, मनुष्य, मनुष्यजाति ।
نر (س) (नर) पुरुष, स्त्री का जोड़ा ।
نرادر (س) (निरादर) अपमान, अमान, बेक़दरी ।
نراش (س) (निराश) निराशा, ना उम्मेद ।
نربسی (س) (निरबसी) एक दवाई है ।
نربل (س) (निर्बल) दुबला, दुर्बल, निबल ।
نربلتا (س) (निर्बलता) दुर्बली, दुबलापन, कमज़ोरी, दुर्बलता
نرپت (س) (नरपति) राजा, बादशाह ।
نرت (ہ) (निरत) नाचना ।
نرجہ (ہ) (नरजा) तखड़ी, तराज़ू ।
نرخ (ف) (निर्ख़) भाव, दर, मुलाई ।
نرخنامہ (ف) (निर्ख़नामा) भावपत्र ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نردوش (س) (निर्दोष) वे पाप, पाप से रहित ।
نرسا (ہ) (निरसा) खोटा, कम दरजा, बुरा, हेठा ।
نرسنگا (س) (नरसिंगा) सींघा, एक प्रकार का बाजा है ।
نرسنگھ (س) (नरसिंह) चौथा अवतार ।
نرسوں (ہ) (नरसों) चौथा दिन ।
نرغا (ہ) (नरग़ा) घेरना ।
نرک (س) (नरक) पापियों का स्थान ।
نرکھڑا (ہ) (नरखड़ा) कंठ, गला ।
نرگس (ف) (नरगिस) एक फूल है ।
نرگن (س) (निर्गुन) अनाड़ी, मूर्ख ।
نرلج (س) (निर्लज्ज) बेशर्म, लज्जारहित ।
نرم (ف) (नर्म) मुलायम ।
نرمل (س) (निर्मल) साफ़ सुथरा ।
نرملی (س) (निर्मली) एक बीज है जिससे पानी साफ़ होता है
نرنکار (س) (निरंकार) ईश्वर, बेअंग, अंगहीन ।
نرنیہ (س) (निर्णय) निश्चय, ठीक ।
نروگ (س) (निरोग) वे रोग, अरोग, स्वस्थ ।
نری (ہ) (नरी) चमड़ा, खाल ।
نرینہ (ف) (नरीना) मनुष्य ।
نزاع (ع) (निज़ा) झगड़ा, अन्तकाल ।
نزاکت (ف) (नज़ाकत) दुबलापन, हलकापन ।
نزد (ف) (निज़द) पास, धोरे, नेरे , कने ।
نزلہ (ف) (नज़ला) प्रतिश्याय ।
نژاد (ف) (निज़ाद) असल, जड़, वंश, वीर्य ।
نس (ہ) (नस) रग, नाड़ी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نسبت (ف) (निसबत) रिश्ता, साख, संबंधी ।
نسب (ف) (नसब) ज्ञात, वंश, वीर्य, कुल ।
نستارا (४) (निस्तारा) उद्धार, निर्वाह ।
نسترن (ف) (नस्तरन) सफ़ेद गुलाब का फूल ।
نستعليق (ع) (नस्तालीक़) उजला, साफ़, सुथरा, साफ़ लिखाई ।
نسخ (ع) (नस्ख़) एक प्रकार का फ़ारसी लिखना ।
نسخه (ع) (नुस्ख़ा) उपचार, प्रतीकार, औषधि का योग पुस्तक ।
نسل (ع) (नसल) वंश, कुल ।
نسيان (ع) (निसयां) भूल, बिसरना ।
نسيم (ع) (नसीम) प्रात वायु ।
نشا (ع) (नशा) मद ।
نشاسته (ف) (निशास्ता) गेहूं का सत ।
نشاط (ع) (निशात) प्रसन्नता ।
نشان (ف) (निशान) झंडा ।
نشانا (ف) (निशाना) एक ही चीज़ को ताकना ।
نشاني (ف) (निशानी) चिह्न ।
نشتر (ف) (नश्तर) एक औज़ार जिससे ख़राब ख़ून निकाल दिया जाता है ।
نشچے (س) (निश्चय) यक़ीन ।
نشر (ع) (नशर) फैलना ।
نشست (ف) (नशिस्त) बैठक, बैठने की जगह ।
نشيب (ف) (नशेब) नीचान, गड़हा, ढाल ।
نشيلا (ع) (नशीला) नशे की वस्तु ।
نصايح (ع) (नसायह) शिक्षा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نصیب (ع) (नसीब) भाग, हिस्सा ।
نصرانی (ع) (नसरानी) ईसाई ।
نصرت (ع) (नुसरत) जीतना ।
نصف (ع) (निस्फ़) आधा, अर्ध ।
نصب (ع) (नसब) चिपकाना, जड़ना, गाड़ना ।
نطفه (ع) (नुतफ़ा) वीर्य ।
نظر (ع) (नज़र) नेत्रों की ज्योति, दृष्टि, दीठ, ताक ।
نظام (ع) (निज़ाम) प्रबंध, उपाय ।
نعت (ع) (नात) स्तुति, सराह ।
نعره (ع) (नारा) हेला, ग़ुल ।
نعش (ع) (नाश) लाश, लोथ ।
نعل (ع) (नाल) घोड़े का जूता ।
نظرثانی (ف) (नज़रसानी) संशोधन, ध्यान से देखना (दूसरीबार) ।
نعلین (ع) (नालैन) पगरखी, जूते का जोड़ा ।
نعم (ع) (नेअ्रम) माया, धन, दौलत, हाँ ।
نغمه (ع) (नग़मा) बाजा, गाजा, राग ।
نفاق (ع) (निफ़ाक़) शत्रुता, बैर ।
نفخ (ع) (नफ़ख़) पेट फूलना, फूंकना ।
نفرت (ع) (नफ़रत) घिन ।
نفرین (ف) (नफ़रीन) फिटकार, लानत, मलामत ।
نفس (ع) (नफ़्स) श्वास, दम ।
نفع (ع) (नफ़ा) लाभ, प्राप्ति ।
نفقه (ع) (नफ़क़ा) जीविका ।
نفی (ع) (नफ़ी) नहीं, नटना, इनकार ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نفري (ع) (नफ़री) नौकरी, चाकरी, एक दिन का काम या मज़दूरी ।

نفيس (ع) (नफ़ीस) सवादिल, रसीला ।

نقاب (ع) (नक़ाब) पर्दा, बुरक़ा ।

نقارچي (ہ) (नक़्क़ारची) ढोल बजानेवाला, धुन्धहि बजानेवाला ।

نقارخانه (ع) (नक़्क़ारख़ाना) बाजा घर ।

نقشه حاضری (ف) (नक़्शा हाज़िरी) उपस्थिति पत्र ।

نقاره (ع) (नक़्क़ारा) नगाड़ा, ढोल ।

نقاش (ع) (नक़्क़ाश) बेल बूटा बनानेवाला ।

نقاشي (ع) (नक़्क़ाशी) बेल बूटे का काम ।

نقال (ع) (नक़्क़ाल) भांड़, भंडेला, पंवारिया ।

نقاهت (ع) (नक़ाहत) निर्बलता, दुर्बलता ।

نقب (ع) (नक़ब) कूमल (दीवार में छेद करना) ।

نقره (ع) (नुक़रा) चांदी, रूपा ।

نقشه (ع) (नक़्शा) देश चिह्न, चित्र (देश इत्यादि का) ।

نقص (ع) (नुक़्स) कमी, घट ।

نقصان (ع) (नुक़सान) घाटा, टोटा, हानि ।

نقطه (ع) (नुक़्ता) बिन्दु, बिन्दी ।

نقيب (ع) (नक़ीब) चोबदार, जमादार ।

نقيض (ع) (नक़ीज़) विरुद्ध

نقيه (ع) (नक़ीह) निर्बल, दुर्बल ।

نكاح (ع) (निकाह) बिवाह ।

نكاحي (ع) (निकाही) बिवाही स्त्री या पुरुष ।

نكالنا (ہ) (निकालना) निकालना, खैंचमा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نکاسي (४) (निकासी) धरती की पैदावार।
نکتوڑا (४) (नकतोड़ा) अकड़ना, ऐंठना।
نک چڑھا (४) (नकचढ़ा) बुरा सुभाव।
نکچھکني (४) (नकछिकनी) एक जड़ी है, हुलास।
نکسیر (४) (नकसीर) नाक से लोहू जाना।
نکل بھاگنا (४) (निकलभागना) चला जाना।
نکما (४) (निकम्मा) बे अर्थ।
نکنٹک (س) (निकंटक) वैरी विहीन, शत्रुरहित।
نکو (४) (नक्कू) बुरा, नकारा, निषिद्ध।
نکھ (س) (नख) नाखुन, नखर।
نکھاد (س) (निखाद) बाजे में एक सुर का नाम है।
نکھدہ (४) (निखद्ध) बुरा, अधम।
نگ (४) (नग) नगीना, मुंदरी का पत्थर।
نگالي (४) (निगाली) नली।
نگاہ (ف) (निगाह) डीठ, दृष्टि।
نگر (س) (नगर) बस्ती, आबादी, नग्र।
نگر (४) (निग्गर) ठोस, भारी।
نگندا (४) (निगनदा) सिलाई।
نگوڑا (४) (निगोड़ा) बे सन्तान।
نگہباني (ف) (निगहबानी) रक्षा, चौकसी।
نگینہ (ف) (नगीना) नग, मुंदरी का पत्थर।
نل (४) (नल) बड़ी नली।
نلوا (४) (नलवा) काठ की नली।
نلی (४) (नली) नै, निगाली।
نم (ف) (नम) गीला, तर, भीगा।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نماز (ع) (नमाज़) ख़ुदा की स्तुति करना।
نمایش (ف) (नुमायश) प्रदर्शिनी।
نمت (س) (निमित्त) भाग, कारण, फल।
نمد (ف) (नमद) ऊन, पश्म।
نمسکار (س) (नमस्कार) प्रणाम।
نمک (ف) (नमक) लोन, सांभर, खार।
نمبر شمار (ف) (नम्बर शुमार) संख्या।
نمکین (ف) (नमकीन) सलोना।
نمو (س) (नमो) नमस्कार, प्रणाम।
نمودار (ف) (नमूदार) प्रकट, प्रघट, प्रत्यक्ष।
نمونہ (ف) (नमूना) बानगी, अटकल, डौल।
نمی (ف) (नमी) गीलापन, तरी, सील।
نند (ہ) (नंद) पति की बहिन।
نندا (س) (निन्दा) बुराई, चुग़ली।
نندت (س) (निन्दित) बुराई कहना, चुग़ली करना।
نندک (س) (निन्दक) बुराई कहनेवाला, चुग़लख़ोर।
ننگ (ف) (नंग) आदर, सत्कार।
ننگا (ہ) (नंगा) दिगम्बर, उघाड़ा, वस्त्रहीन, निर्लज्ज।
ننگدھڑنگ (ہ) (नंगधड़ंग) नंगा, वस्त्रहीन, निर्लज्ज।
نو (ف) (नो) नया।
نوا (ہ) (नवा) नया।
نواب (ع) (नवाब) नायब, वज़ीर, सूबा।
نواح (ع) (नवाह) आसपास, पड़ोस।
نواسی (س) (निवासी) वन्ती, रहनेवाला।
نواڑ (ہ) (निवाड़) चौड़ा फ़ीता।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نوازا (ہ) (निवाड़ा) नाव, किश्ती ।
نوازش (ف) (निवाज़िश) दया, कृपा ।
نواس (س) (निवास) वास, घर, स्थान ।
نواسا (ہ) (नवासा) पुत्री का पुत्र ।
نواسی (ہ) (नवासी) पुत्री की पुत्री ।
نوالہ (ف) (निवाला) ग्रास, लुक़मा, कौर ।
نوان (ہ) (निवान) निचान, नीच ।
نیوتا (ہ) (न्योता) निमंत्रण ।
نوچنا (ہ) (नोचना) खसोटना ।
نوچی (ہ) (नौची) वेश्या की पुत्री ।
نوح (ع) (नूह) एक अवतार का नाम है ।
نوحہ (ع) (नौहा) रोना पीटना ।
نور (ع) (नूर) तेज, चमक ।
نورتن (س) (नौरतन) नौ रत्न का बना हुआ गहना ।
نوروز (ف) (नौरोज़) वर्ष का पहिला दिन ।
نوسادر (ہ) (नौसादर) एक दवाई है, खार ।
نوش (ف) (नोश) पीना ।
نوشتخواند (ف) (नविश्तख़्वांद) लिखना पढ़ना ।
نوشتہ (ف) (नविश्ता) लिखा हुआ ।
نوشدارو (ف) (नोशदारू) एक दवाई है ।
نوشہ (ف) (नौशा) दूलह ।
نوع (ع) (नौय) प्रकार, तरह, भाँति ।
نوک (ف) (नोक) चोंच, शिर ।
نوکر (ف) (नौकर) चाकर, सेवक, टहलुवा ।
نوکری (ف) (नौकरी) चाकरी, टहल, वशीभूत ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نوم (ع) (नौम) नींद ।
ناامید (ف) (नाउम्मेद) निराश ।
نونیا (ہ) (नोनिया) नमक बेचनेवाला ।
نویسندہ (ف) (नवीसिन्दा) लिखनेवाला, लेखक ।
نہ (ف) (नेह) नहीं ।
نہاد (ف) (नेहाद) जात, असल, बुनियाद ।
نہار (ع) (नहार) दिन का समय ।
نہاروا (ہ) (नहारवा) एक पानी का कीड़ा है ।
نہاری (ہ) (निहारी) छोटी हाज़िरी, प्रातःकाल के समय चौपायों को रातिब देना, सवेरे का खाना ।
نہال (ہ) (निहाल) धनवान्, प्रसन्न ।
نہال (ف) (निहाल) पौधा, बूटा ।
نہایت (ع) (निहायत) अत्यन्त, विशेष, बहुत ही बहुत ।
نہتا (ہ) (निहत्ता) बेहथियार, बिना शस्त्रवाला ।
نہج (ع) (निहज) प्रकार, तरह, ढंग ।
نہر (ع) (नहर) नाला, पानी की बड़ी नाली ।
نہرنی (ہ) (नहरनी) औज़ार जिससे नाखुन कतरे जाते हैं ।
نہلانا (ہ) (नहलाना) स्नान कराना ।
نہنگ (ہ) (निहंग) बेपरवाह, बच्चा घड़ियाल ।
نہوڑا (ہ) (निहोड़ा) बिनती, हाथ जोड़ना ।
نیابت (ف) (नियाबत) नायब होना, गुमाश्तेगरी, मुनीमी ।
نیار (ہ) (नियार) चारा, पशु का भोजन, राख में से चांदी सोना निकालना ।
نیاریا (ہ) (नियारिया) धर्ती में से धातु निकालनेवाला ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نیاز (ف) (नियाज़) मन्नत मानना, दुआ करना, आजिज़ी करना ।

نیام (ف) (नियाम) तलवार या छुरी का घर, कोश ।

نیاو (س) (नियाव) चुकौता, निबेड़ना, इन्साफ़, नीति ।

نیائی (س) (नियायी) धार्मिक, फ़ैसला करनेवाला ।

نیای (س) (नियाय) चुकौता, नीति, विचार, इन्साफ़ ।

نویدن (س) (निवेदन) देवता का भोग, ख्वाहिश ।

نوپال (س) (नैपाल) एक पहाड़ी देश है ।

نئے پنج (ہ) (नयपंज) घोड़ा पांच वर्ष की उमर का ।

نیت (ع) (नीयत) इच्छा, मनसा, मनोरथ ।

نیت (س) (नीति) राजनीति, हिकमत अमली ।

نیتر (س) (नेत्र) लोचन, आँख ।

نیچ (ہ) (नीच) अधर्मी, कमीना, अकुलीन, कुजाति ।

نیچا (ہ) (नीचा) गहिरा, गड़हा, नीवाँ ।

نیچہ (ف) (नैचा) हुक़ा ।

نیند (ہ) (नींद) सोना, सुख में आना ।

نیر (س) (नीर) जल, पानी, रस, अम्भस् ।

نیرنگ (ف) (नैरंग) धोखा, कपट ।

نیزہ (ف) (नेज़ा) भाला, बरछा ।

نیست نابود (ف) (नेस्तनाबूद) नाश, उजड़ना ।

نیستان (ف) (नयस्तान) नरसल का खेत ।

نیستی (ف) (नेस्ती) सुस्ती न होना ।

نیش (ف) (नेश) चभक, डंक ।

نیشکر (ف) (नैशकर) गन्ना, पौंड़ा ।

نیک (ف) (नेक) सुपात्र, श्रेष्ठ ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

نیل (ف) (नील) मिसर में एक नदी का नाम है ।
نیلا (ہ) (नीला) लाजवर्दी, आसमानी रंग ।
نیلام (ف) (नीलाम) बाज़ार में बेचना, बोली बोलना ।
نیلکنٹھ (س) (नीलकंठ) एक पक्षी है ।
نیلم (س) (नीलम) एक रत्न है ।
نیلوفر (ف) (नीलोफ़र) एक फूल है ।
نیم (ف) (नीम) आधा, अर्ध ।
نیم (س) (नियम) संकल्प, वचन, रीति ।
نیمچہ (ف) (नीमचा) छोटी तलवार या छुरी ।
نین (س) (नैन) नेत्र, लोचन, आँख ।
نیو (ہ) (नीव) बुनियाद, जड़ (मकान इत्यादि की) ।
نیہہ (ہ) (नेह) मोह, प्रीति ।
نیہی (ہ) (नेही) मित्र, प्रेमी, स्नेही ।

(و)

وا (ف) (वा) खुला, प्रकाश ।
وابستگان (ف) (वाबिस्तगान) घरवाले, बालबच्चे, कुटुम्बी ।
واپس (ف) (वापिस) उल्टा ।
واجب (ف) (वाजिब) ठीक, मुनासिब ।
واحد (ع) (वाहिद) एक, अकेला ।
وادی (ع) (वादी) मैदान, उजाड़, धरती ।
وار (ہ) (वार) धावा, हमला, हिल्ला ।
وارپار (ہ) (वारपार) इसपार, उसपार ।
وارث (ع) (वारिस) मालिक, स्वामी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

وارد (ع) (वारिद) आना, पहुँचना।
وارنا (ہ) (वारना) बलिहार होना, सदक़े होना या करना।
واسطہ (ہ) (वास्ता) रिश्ता, सबब, वजह, कारण।
واسوخت (ع) (वासोख़्त) एक प्रकार की कविता है।
واضح (ع) (वाज़ह) मालूम, ज़ाहिर, विदित।
واضع (ع) (वाज़ै) बनानेवाला, रचनेवाला।
واعظ (ع) (वाएज़) शिक्षक, उपदेशक।
وافر (ع) (वाफ़िर) बहुत, बहुधा, अधिक।
وافی (ع) (वाफ़ी) बहुत।
واقع (ع) (वाक़ै) जगह, प्रकाश होना।
واقف (ع) (वाक़िफ़) जाननेवाला।
واقفیت (ع) (वाक़फ़ियत) जान पहिचान।
والا (ع) (वाला) मालिक।
والد (ع) (वालिद) बाप, पिता, तात, जनक।
والدہ (ع) (वालिदा) माता, महतारी, माँ, जननी।
والدین (ع) (वालिदैन) माता, पिता।
والی (ع) (वाली) मालिक, स्वामी।
وام (ف) (वाम) क़रज़ा, दैन, ऋण।
وان (ہ) (वान) वाला, मालिक।
واویلا (ف) (वावैला) रोना, पीटना।
واہ (ف) (वाह) बहुत अच्छा, शाबाश।
وہم (ع) (वहम) चिन्ता, शंका, संदेह, भ्रम।
واہی (ع) (वाही) मूर्ख, कुमति, सीधा।
واے (ع) (वाय) अफ़सोस, शोक।
وبا (ع) (वबा) बीमारी, मरी।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

وبال (ع) (वबाल) विपत, बुरा समय।
وتیرہ (ف) (वतीरा) प्रकार, ढंग, बानि, प्रकृति।
وثیقہ (ع) (वसीक़ा) जीविका, तनख्वाह, वज़ीफ़ा।
وجاہت (ع) (वजाहत) सुन्दरता।
وجد (ع) (वज्द) प्रेम, भक्ति, लौलीन होना।
وجع مفاصل (ع) (वजेमुफ़ासिल) जोड़ों में पीड़ा।
وجود (ع) (वजूद) शरीर, देह।
وجہہ (ع) (वजह) कारण, तरह।
وحیدت (ع) (वहीदत) अकेला होना, निराला, केवल होना।
وحشت (ع) (वहशत) सिड़, बावलापन।
وحشی (ع) (वहशी) जंगली, सिड़ी।
وحی (ع) (वही) आकाशवाणी।
وحید (ع) (वहीद) निराला, अकेला।
وداع (ع) (विदा) जाना, अलग होना, रुख़्सत होना।
وراثت (ع) {विरासत} पुरुखों का माल धन, दाय।
ورثہ (ع) {विरसा}
وررھنا (ع) (वररैहना) जीतना, बढ़ना।
ورزس (ف) (वरज़िश) कसरत, व्यायाम, परिश्रम, कुश्ती।
ورغلانا (ف) (बरग़लाना) बहकाना, फुसलाना।
ورق (ع) (वरक़) पन्ना, पत्र।
ورلا (ہ) (वरला) इस तरफ़ का।
ورم (ع) (वरम) सूजन।
وری (ہ) (वरे) इधर।
وزارت (ع) (विज़ारत) वज़ीर का दफ़्तर, मन्त्री का न्याय स्थान।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

وزني (ع) (वज़नी) भारी।
وزن (ع) (वज़न) बोझ।
وزير (ع) (वज़ीर) मंत्री, नायब, प्रधान।
وسالت (ع) (वसालत) कारण।
وسط (ع) (वस्त) बीच, मध्य।
وسمه (ع) (वसमा) एक पौधा नील का है, जिसकी पत्ती से बाल रंगते हैं।
وسواس (ع) (वसवास) घबराहट, शंका, भ्रम।
وسيع (ع) (वसीअ) फैला हुआ दूरतक।
وصال (ع) (विसाल) मिलना।
وصف (ع) (वस्फ़) गुण, सराह।
وصول (ع) (वसूल) हाथ आना, मिलना, पहुँचना।
وصيت (ع) (वसीयत) मृत्यु समय शिक्षा।
وضو (ع) (वज़ू) पंजअस्नानी, मुंह, हाथ, पाँव धोना।
وطن (ع) (वतन) देश, जन्मभूमि।
وطنى (ع) (वतनी) देश का, देशी।
وظيفه (ع) (वज़ीफ़ा) पेटिया, रसद, तलब।
وعده (ع) (वादा) वचन, प्रतिज्ञा।
وعظ (ع) (वाज़) व्याख्यान, उपदेश।
وغيره (ع) (वग़ैरह) आदि, इत्यादि।
وفا (ع) (वफ़ा) पूरा करना।
وفات (ع) (वफ़ात) मृत्यु।
وقر (ع) (वक़र) आदर, सत्कार।
وصيت نامه (ع) (वसीयतनामा) शिक्षापत्र।
وكاوه (ع) (वक़ायै) समाचार, ख़बर।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

وقت (ع) (वक़्त) समय, काल ।
وقف (ع) (वक़्फ़) धर्म अर्थ, पुण्य ।
وقفه (ع) (वक़्फ़ा) देर, ढील ।
وقفیت (ع) (वक़्फ़ीयत) ज्ञान ।
وقوع (ع) (वक़ूअ) वार्ता ।
وقوف (ع) (वक़ूफ़) बुद्धि, ज्ञान ।
وکیل (ع) (वकील) दूत, एलची, बसीठ, राजदूत, प्रीप्राट ।
وگر (ع) (वगर) और जो ।
ولادت (ع) (विलादत) उत्पत्ति ।
ولایت (ع) (विलायत) देश, वतन, जन्मभूमि ।
ولایتی (ع) (विलायती) दूसरे देश का, यूरुप के देश का ।
ولد (ع) (वलद) पुत्र, लड़का, बेटा ।
واوله (ع) (वलवला) चिन्ता, घबराहट, जंजाल ।
ولی (ع) (वली) स्वामी, मालिक ।
وهان (४) (वहाँ) उधर, उसतरफ़ ।
ویدانت (س) (वेदान्त) व्यासजी का बनाया हुआ शास्त्र ।
ویران (ف) (वीरान) उजाड़ ।
ویسا (४) (वैसा) उसी तरह का ।

(४)

هاتاپائی (४) (हातापाई) कुश्ती, घूसे मुक्के की लड़ाई ।
هاتاپهنچی (४) (हातापहुँची) एक खेल है ।
هتهجوڑی (४) (हत्ताजोड़ी) एक पौधे का नाम है ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هاتهي (ہ) (हाथी) हस्ती, गज ।
هاٹ (ہ) (हाट) दुकान, बाज़ार ।
هاٹو (ہ) (हाटू) दूकानदार ।
هادي (ع) (हादी) गुरू ।
هار (ہ) (हार) पुष्प की माला , टोटा, घाटा, कमी ।
هارنا (ہ) (हारना) खोना, घाटा, थकना, मात खाना ।
هارو (ہ) (हारू) हारनेवाला, खोनेवाला ।
هارون (ع) (हारूं) एक बादशाह का नाम है ।
هارت (ع) (हारूत) यह वह दूत है जिसको दंड हुआ था ।
هاتهي دانت (ہ) (हाथीदाँत) हस्ती के दन्त, हस्तिदन्त ।
هاتي وان (ہ) (हातीवान) महावत ।
هاڑ (ہ) (हाड़) असतुर्क, अस्थि, हड्डी ।
هاضم (ع) (हाज़िम) पाचक ।
هاله (ف) (हाला) मंडल, गोलाई, कुंडल ।
هامون (ع) (हामूं) मैदान ।
هان (ہ) (हाँ) ठीक, सत्य, आहो, हूँ ।
هان (س) (हानि) घाटा, कमी ।
هانپنا (ہ) (हाँपना) श्वास तेज़ चलना, हौंकना ।
هانڈي (ہ) (हाँडी) पकाने का मिट्टी का पात्र ।
هانسي (ہ) (हाँसी) हँसी, चुहल, ठट्ठा ।
هانک (ہ) (हाँक) बुलाना, हेला, आवाज़ देना ।
هانکنا (ہ) (हाँकना) पशु को चलाना ।
هاها (ہ) (हाहा) बिनती, ख़ुशामद ।
هاون (ف) (हावन) खरल, उखली ।
هاها (ع) (हाहा) हँसना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

آها (ع) (आहा) खुशी का शब्द।
هاے (ع) (हाय) शोक अथवा चिंता का शब्द।
هبهنامه (ع) (हिबानामा) दानपत्र।
هبه (ع) (हिबा) धर्म अर्थ, पुण्य।
هپ (ا) (हप) निगलना, खा लेना।
هت (ا) (हत) एक विरोधी शब्द है।
هيت (ا) (हेत) प्रेम, मित्रता, प्यार।
هتک (ع) (हतक) निरादर।
هتکار (س) (हितकार) मित्र, हित।
هتکاری (س) (हितकारी) मित्र, प्रेमी।
هتو (ا) (हितू) मित्र, प्रेमी।
هاتهه (ا) (हाथ) कर, हस्त।
هتني (ا) (हतनी) हस्ती की स्त्री।
هتا (ا) (हत्ता) मूंठ, तलवार या छुरी का शिर।
هتکهنڈا (ا) (हतखंडा) ढंग, बानि।
هتهوڑا (ا) (हथौड़ा) लोहा पीटने का औज़ार।
هتوڑي (ا) (हतौड़ी) छोटा हथौड़ा।
هتي (ا) (हत्ती) घोड़े को साफ़ करने का बुर्श।
هتيا (س) (हत्या) हिंसा, मारना, पाप।
هتکڑي (ا) (हतकड़ी) हाथ की बेड़ी।
هتيار (ا) (हतयार) शस्त्र, अस्त्र, आयुध।
هتيانا (ا) (हतयाना) ले लेना (हाथोंहाथ)।
هتيلي (ا) (हतेली) हाथ में बीच की जगह।
هتيارا (ا) (हत्यारा) पापी, मारनेवाला, राक्षस, हिंसा करनेवाला, हिंसक।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هٹ (४) (हट) अकड़, ऐंठ, ज़िद ।
هٹاکٹا (४) (हट्टाकट्टा) बलवान्, पुष्ट, संडा ।
هٹانا (४) (हटाना) सरकाना ।
هٹنا (४) (हटना) सरकना ।
هٹو (४) (हटो) बचो, परे हो ।
هٹی (४) { हट्टी } अकड़बाज़, हुज्जती ।
هٹیلا (४) { हटीला }
هجر (ع) (हिज्र) अलग, एकान्त, जुदाई ।
هجرت (ع) (हिजरत) बैराग ।
هجری (ع) (हिजरी) मुसलमानी संवत् ।
هجڑا (४) (हिजड़ा) नपुंसक ।
هجو (ع) (हजो) निन्दा, ताना, निरादर ।
هجوم (ع) (हजूम) समूह, मेला भीड़ ।
هجے (ع) (हिज्जे) उच्चारण, शब्द बोलना ।
هچرمچر (४) (हिचरमिचर) रुकना, ठहरना ।
هچکنا (४) (हिचकना) रुकना, भिचना ।
هچکی (४) (हिचकी) हिक्का, श्वास का रुकना ।
هچکولا (४) (हिचकोला) धक्का ।
هدایت (ع) (हिदायत) शास्त्र, रस्ता दिखाना ।
حدف (ع) (हदफ़) निशाना, ताकना ।
هدهد (ع) (हुदहुद) एक पखेरू है ।
هاتھ (४) (हाथ) कर, बाँह ।
هاتف (ع) (हातिफ़) दूत, देवता, फ़रिश्ता ।
هڈاهڈی (४) (हड्डाहड्डी) हाड़ ।
هر (ف) (हर) सब कोई ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هر (س) (हर) परमेश्वर, महादेव का नाम है ।
هل (ہ) (हल) नांगल, लांगल, एक लकड़ी की चीज़ जिससे किसान धरती जोतते हैं ।
هرا (ہ) (हरा) नया, ताज़ा, सब्ज़रंग ।
هرا (س) (हर्रा) एक दवाई है ।
هراس (ف) (हिरास) घबराहट, चिन्ता, व्याकुलता ।
هراسان (فہ) (हिरासां) घबरानेवाला, व्याकुल ।
هرانا (ہ) (हराना) दूसरे को घाटा देना ।
هريالي (ہ) (हरयाली) धरती घासवाली ।
هرتال (ہ) (हरताल) बाज़ार बंद होना ।
هرج (ع) (हर्ज) कमी, घाटा ।
هرچند (ف) (हरचंद) बार-बार, बहुत दफ़े ।
هردے (س) (हिरदय) मन, जीव, दिल, घट ।
هرسا (ہ) (हुरसा) चन्दन, काजी, चकला ।
هرش (س) (हर्ष) प्रसन्न होना ।
هرکارہ (ف) (हरकारा) सिपाही, पैदल, पियादा ।
هرگز (ف) (हरगिज़) कभी ।
هرن (ہ) (हरिन) मृग, कुरंग ।
هرنا (ہ) (हिरना) बारासिंघा, मृग ।
هرهر (ہ) (हरहर) एक अनाज है (अरहर)
هری (س) (हरी) परमात्मा ।
هرياول (ہ) (हरयावल) घास की जगह, सब्ज़ा ।
هريل (ہ) (हरियल) एक पक्षी है ।
هڑ (ہ) (हड़) एक दवाई है ।
هڑبڑانا (ہ) (हड़बड़ाना) घबराना, तड़पना ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هڑدنگا (ہ) (हुड़दंगा) दुष्ट, निर्लज्ज, झगड़ालू।
هڑک (ہ) (हड़क) प्रकृति, लत, बानि।
هڑجوڑا (ہ) (हड़जूड़ा) एक दवाई का पौधा है।
هزار (ف) (हज़ार) दस सौ, १०००।
هزارا (ف) (हज़ारा) एक फूल है, बुलबुल।
هزل (ع) (हज़ल) बे अर्थ बकना, हँसी-ठट्ठा।
هست (س) (हस्त) हाथ, हाथी की सूँड़, तेरहवाँ नक्षत्र।
هستناپور (س) (हस्तिनापूर) दिल्ली नगरी का नाम है।
هستي (س) (हस्ती) हाथी।
هستني (س) (हस्तिनी) चार प्रकार की स्त्रियों में से एक प्रकार की स्त्री।
هنسلی (ہ) (हंसली) गले का कुंडल।
هنسیا (ہ) (हँसिया) तरकारी व मछली काटने का औज़ार
هشت (ہ) (हिश्त) ताड़ने का शब्द।
هوشیار (ف) (होशियार) चतुर, चालाक।
هضم (ع) (हज़्म) पचना।
هفت (ف) (हफ़्त) सात ७, सप्त।
هفته (ف) (हफ़्ता) सात दिन, सप्ताह।
هکابکا (ہ) (हक्कावक्का) घबराना, अचरज।
هکلانا (ہ) (हकलाना) अटक कर बोलना।
هگاس (ہ) (हगास) विष्ठा के आने का समय या इच्छा।
هلنا (ہ) (हिलना) झूमना, काँपना।
هلاس (ہ) (हुलास) नास, सुँघनी।
هلاک (ع) (हलाक) जीवहिंसा, जान मारना।
هلایل (ع) (हलायल) जीवहिंसा, जान मारना, विष।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هلانا (ہ) (हिलाना) छेड़ना, सरकाना।
هلال (ف) (हिलाल) पहला दिन अथवा दूज का चाँद।
هلبلاهٹ (ہ) (हुलबुलाहट) जल्दी, घबराना।
هل چل (ہ) (हलचल) घबराहट, हुल्लड़, गदर, खलबली।
هلدي (ہ) (हल्दी) पीली गाँठ, मसाला, हरिद्रा।
هلڑ (ہ) (हुल्लड़) हलचल, घबराहट, गदर।
هلکا (ہ) (हलका) पतला, सुबुक।
هلکان (ہ) (हलकान) दुखी, थकना।
هلمل جانا (ہ) {हिलमिल जाना} मिल जाना, रलना।
هلّا (ہ) (हल्ला) धावा, चढ़ाई।
هليله (ع) (हलेला) एक दवाई है, हड़।
هم (س) (हिम) पाला, बर्फ़, शीत, तुषार, जमा हुआ।
هم (ف) (हम) भी।
هما (ع) (हुमा) एक पक्षी है।
همارا (ہ) (हमारा) हमका, म्हारो।
همايون (ع) (हुमायूं) एक बादशाह का नाम है।
همت (ع) (हिम्मत) उद्यम, परिश्रम।
همراه (ف) (हमराह) साथ, सत्संग।
همگي (ف) (हमगी) सब, कुल, सब-का-सब।
همواره (ف) (हमवारा) सदा, हमेशा।
همه (ف) (हमा) सकल, सब, कुल।
همين (ہ) (हमीं) मैंही।
همياني (ف) (हमियानी) पतली लंबी थैली रुपया रखने की।
هميشه (ف) (हमेशा) सदा, सर्वदा, नित्य।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هند (ف) (हिंद) हिंदुस्तान, भारतवर्ष ।
هندسه (ع) (हिंदसा) गणित, हिसाब, संख्या ।
هندو (ف) (हिन्दू) वेदमत का माननेवाला, हिंदुस्तान का रहनेवाला ।
هندوانه (ہ) (हिंदुआना) तरबूज़ ।
هندی (ہ) (हिन्दी) हिंदुस्तान की बोली ।
هندوستان (ف) (हिन्दुस्तान) भारतदेश, आर्यावर्त ।
هنڈار (س) (हुंडार) भेड़िया ।
هنڈانا (ہ) (हंडाना) बखेरना, फेंकना ।
هنڈول (س) (हिंडोल) एक राग का नाम है ।
هنڈولا (ہ) (हिंडोला) पिंघूड़ा ।
هنڈوی هنڈی (ہ) (हुंडवी, हुंडी) महाजनी चिट्ठी ।
هنر (ف) (हुनर) गुण, कर्तव्य ।
هنس (س) (हंस) एक पक्षी है जो पानी के कुंड में रहता है ।
هنسمکھ (ہ) (हँसमुख) हँसनेवाला, आनन्दी ।
هنگام (ف) (हंगाम) समय, काल, वक़्त ।
هنگامه (ف) (हंगामा) झगड़ा ।
هنوز (ف) (हनोज़) अबतक ।
هنومان (س) (हनोमान) बन्दर, महावीर ।
هوا (ع) (हवा) वायु, पवन, बयार या ब्यार ।
هوا (ف) (हवा) इच्छा, मित्रता ।
هوائی (ف) (हवाई) अग्नि-क्रीड़ा की एक चीज़ है, आतिशबाज़ी ।
هوبهو (ہ) (हूबहू) बिलकुल वैसा ही ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هوچکنا (४) (हो चुकना) पूरा होना, सम्पूर्ण, समाप्त होना ।
هودہ (४) (हौदा) हाथी का ज़ीन, काठी ।
هوس (ع) (हवस) इच्छा, मित्रता, चाह, उमंग ।
هوش (ف) (होश) चैतन्य ।
هوشمند (ف) (होशमंद) बुद्धिमान्, चतुर, सयाना ।
هوشنگ (ف) (होशंग) एक ईरान के बादशाह का नाम है ।
هک (اذک) (हुक) काँटा ।
هولا (४) (होला) हरा चना, भुना हुआ बूंट ।
هولی (४) (होली) हिन्दू त्यौहार फागुन मास में ।
هولے (४) (हौले) धीरे, धीमे
هوم (س) (होम) एक प्रकार की अग्नि की पूजा, हवन ।
هن (४) (हुन) स्वर्ण की वर्षा दक्षिण देश में ।
هون (س) (हवन) होम, यज्ञ, आहुति ।
هونٹھ (४) (होंठ) मूछों की जगह, ओष्ठ ।
هونکنا (४) (होंकना) हाँपना ।
هونہار (४) (होनहार) सज्जन, उपकारी, हितकारी ।
هیا (४) (हीया) मन, हृदय, छाती ।
هیبت (ع) (हैबत) भय, डर ।
هیت (ف) (हेत) मित्रता, प्रीति ।
هیچ (ف) (हेच) तुच्छ, नीच, अधम, कमीना ।
هیرا (س) (हीरा) एक रत्न है ।
هیرامنی (४) (हीरामनि) एक प्रकार का तोता है ।
هیز (ف) (हीज़) नपुंसक, डरपोक ।
هیزم (ف) (हेज़म) ईंधन, लकड़ी ।
هیضہ (ع) (हैज़ा) वबा ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

هیکل (ع) (हैकल) गले का गहना, घोड़े के गले का गहना।

هیلا مارنا (ہ) (हेला मारना) पुकारना, बुलाना।

همالیه (ف) (हिमालिया) भारतवर्ष के उत्तर का पर्वत।

هماچل (ف) (हिमाचल) एक पर्वत का नाम है।

هیمه (ف) (हीमा) लकड़ी, ईंधन।

هین (س) (हीन) कम, अधम, रहित, नीच।

هینگ (ہ) (हींग) हिंगु।

(ی)

یا (ف) (या) हे, ओ।

یابنده (ف) (याबिन्दा) पानेवाला।

یابو (ہ) (यावू) टट्टू, छोटा घोड़ा, टायर।

یاچک (س) (याचक) मँगता, भिखारी, फ़क़ीर।

یاد (ف) (याद) चेता, रटना, घोषणा।

یاجوج ماجوج (ع) (याजूजमाजूज) दो राक्षस थे जो जीवों को खाते थे।

یار (ف) (यार) मित्र, हेती।

یارا (ف) (यारा) बल, सामर्थ्य।

یارانه (ف) (याराना) मित्रता, हेतु।

یاس (ع) (यास) निराशा।

یاسمین (ف) (यासमीन) चमेली, एक पुष्प है।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

یافت (ف) (याफ़्त) लाभ, प्राप्ति ।
یاقوت (ع) (याक़ूत) एक रत्न लाल रंग का है ।
یال (ف) (याल) बाल घोड़े की गर्दन के ।
یام یوم (ف) (याम,योम) दिन, तिथि ।
یامنی (س) (यामिनी) रात्रि, रजनी, रैन ।
یاور (ف) (यावर) सहाई, राखी, रक्षक ।
یاوہ (ف) (यावह) बे अर्थ ।
یتیم (ع) (यतीम) अनाथ, पापड़ा, बेबश, बे पिता ।
یخ (ف) (यख़) पाला, बर्फ़ ।
ید (ع) (यद) हाथ, कर ।
یدی (س) (यदि) जो, अगर ।
یرغا (ف) (यरग़ा) एक पक्षी है ।
یرقان (ع) (यरक़ान) कमलवायु, एक रोग है ।
یتیم خانہ (ع) (यतीमखाना) अनाथालय ।
یزدان (ف) (यज़दान) परमात्मा ।
یشب / یشم (ف) { यशब / यशम } एक प्रकार का पत्थर है ।
یعنے (ع) (याने) अर्थात् ।
یغما (ع) (यग़मा) लूट ।
یقین (ع) (यक़ीन) प्रतीति, निश्चय ।
یک (ف) (यक) एक, अकेला ।
یکائی (ف) (यकाई) पहिला अंक ।
یکت (س) (युक्त) योग्य, उचित, ठीक, मिला हुआ, लगा हुआ ।
یگان (ف) (यगान) एकही, रिश्तेदारी ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

یگانگت / یگانگي } (ف) { यगानगत / यगानगी } साख, संबंधी ।

یم (س) (यम) जमराज, यमदूत, दूत जो मरते समय आता है ।

یمن (ف) (यमन) एक देश है ।

یمین (ع) (यमीन) बाँह, खबा ।

یورش (ف) (योरिश) संग्राम, युद्ध, लड़ाई ।

یوسف (ع) (योसुफ़) एक बड़े सुन्दर स्वरूप के पुरुष अवतार थे ।

یومیه (ع) (योमिया) रोज़ाना, दिनभर का ।

یوں (ه) (यों) इसतरह से ।

یونان (ع) (योनान) एक देश का नाम है ।

یوناني (ع) (योनानी) यूनान देश के बासी या बोली ।

یونس (ع) (योनिस) मछली, एक अवतार ।

یہاں (ه) (यहाँ) इधर, इस जगह ।

یہودي (ع) (यहूदी) मूसा अवतार के पंथ के लोग ।

یجورويد (س) (यजुर्वेद) दूसरा वेद ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

ملکوں کے نام قدیم و جدید

جدید		قدیم
ایشیا (ف)	(एशिया)	शक ।
ایران (ف)	(ईरान)	पासय ।
بخارا (ف)	(बुख़ारा)	तुखारा ।
روم (ع)	(रूम)	रोम ।
کابل (ف)	(काबुल)	पह्लव ।
قندھار (ف)	(क़ंदहार)	गन्दहार ।
ھرات (ف)	(हिरात)	केकय ।
یونان (ف)	(यूनान)	यवन ।
عرب (ع)	(अरब)	आवर्त ।
سندھ (ف)	(सिंध)	सिंधु देश ।
بلخ (ف)	(बलख़)	बाह्लीक ।
تبت (ف)	(तिब्बत)	तालतोशक ।
کشمیر (ف)	(कशमीर)	काशबमर ।
پنجاب (ف)	(पंजाब)	पंजनद ।
دھلی (ف)	(देहली)	इन्द्रप्रस्थ ।
قنوج (ف)	(क़न्नौज)	कान्यकुब्ज ।
برھما (ف)	(ब्रह्मा)	ब्रह्मदेश ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جدید		قدیم
(ف) دارجلنگ	(दारजिलिंग)	दरदालंग ।
(ف) بھوٹان	(भूटान)	दरद ।
(ف) تاتار	(तातार)	पार्वत ।
(ف) چین	(चीन)	महाचीन ।
(ع) مسقط	(मसक़त)	अपरांत ।
(ف) بنارس	(बनारस)	काशी ।
(ف) اوجین	(उज्जैन)	विशाला ।
(ف) گجرات	(गुजरात)	गुर्जराद ।
(ف) میسور	(मैसूर)	माहिषक ।
(ف) اوڑیسہ	(उड़ीसा)	उत्कल ।
(ف) مہاراشٹ	(महाराष्ट्र)	सुराष्ट्र ।
مگدھ	(मगध)	गया ।
بھاگل پور	(भागलपुर)	चम्पा ।
بنگال	(बंगाल)	बंगगौड़ ।
کامروپ	(कामरूप)	प्राग्ज्योतिष ।
متھرا	(मथुरा)	सारसेन ।
کرناٹک	(करनाटक)	चोला ।
کاٹھیاواڑ	(काठियावाड़)	काठियावाड़ ।
ھندوستان	(हिन्दोस्तान)	भारतवर्ष ।
الدآباد	(इलाहाबाद)	प्रयाग ।
بمبئی	(बम्बई)	मुंबई ।
کلکتہ	(कलकत्ता)	कालीघाट ।
گیا	(गया)	मगध ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جدید		قدیم
پٹنا	(पटना)	पाटलिपुत्र ।
راج محل	(राजमहल)	अंग ।
فیض آباد	(फैज़ाबाद)	उत्तर कौशल ।
کورک چھیتر	(कुरुक्षेत्र)	कुरुजांगल ।
چندیری	(चंदेरी)	चेदि ।
تلنگانہ	(तिलंगाना)	अन्ध ।
برار	(बरार)	विदर्भ ।
باربری	(बारबरी)	बर्बर ।
سایبریا	(साबिरिया)	हैख ।
سیلون	(सीलोन)	सिंघलद्वीप ।
مدینہ	(मदीना)	कारसकार ।
روس	(रूस)	रसिया ।
برٹن	(ब्रिटिन)	आवर्तन ।
اِنگلینڈ	(इंगलैंड)	दरद्वीप ।
اِٹلی	(इटली)	पटचर ।
پرتگال	(पुर्तगाल)	पशुशील ।
جرمنی	(जर्मनी)	क्रौंच ।
ہولنڈ	(हौलंड)	सैनिक ।
آسٹریا	(आस्ट्रिया)	अशवीया ।
فرانس	(फ्रांस)	अलिया, कुहक ।
اِسپین	(स्पेन)	तामसदेश ।
ڈنمارک	(डन्मार्क)	माटक ।
افریقہ	(अफ़रीक़ा)	वारिधान ।

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

جدید		قدیم
ترکستان	(तुर्किस्तान)	तुर्क ।
امریکه	(अमरीका)	कुमरद्वीप, स्वर्ण-भूमि ।

इति ॥

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosh

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha

Vinay Avasthi Sahib Bhuvan Vani Trust Donations

श्रीधर-भाषा-कोष

(परिवर्द्धित और परिमार्जित संस्करण)

आकार २०×३०½; पृष्ठ-[illegible] मूल्य सजिल्द ३।)

श्रीधर-भाषा-कोष की यह बिल्कुल नया और अप-टू-डेट संस्करण है। पिछले संस्करण से भी यह आकार-प्रकार में बहुत बढ़ गया है। विद्यार्थियों, शिक्षकों और साधारण हिंदी-प्रेमी जनता के बहुत उपयोग का है। इसमें हिंदी के प्रायः सभी प्रचलित शब्दों और मुहावरों का समावेश किया गया है। यथासाध्य शब्दों की उत्पत्ति और उनका निर्माण भी दिखाया गया है। कोष के अंत में लगे हुए कई परिशिष्टों ने सोने में सुगंध का काम किया है। परिशिष्ट १ में प्राचीन भौगोलिक नामों के आधुनिक नाम; परिशिष्ट २ में संस्कृत के प्राचीन कवियों और ग्रंथकारों का संक्षिप्त परिचय; परिशिष्ट ३ में हिंदी के नए और पुराने साहित्यसेवियों का संक्षिप्त परिचय; परिशिष्ट ४ में प्राचीन और अर्वाचीन वीरांगनाओं और विदुषियों का संक्षिप्त परिचय; परिशिष्ट ५ में व्याकरण-संबंधी आवश्यक बातें, जैसे—क्रिया, प्रत्यय, तद्धित, कृदंत, अव्यय आदि विषयों को सरल और सुबोध रीति से समझाया है। यह कोष सर्वांगपूर्ण कहा जा सकता है। प्रत्येक विद्यार्थी और शिक्षक के लिये तो यह एक अनमोल रत्न है। पुस्तकालयों में इसका होना आवश्यक है।

नोट—हमारा बड़ा सूचीपत्र मुफ्त मँगाइए।

सब प्रकार की पुस्तकें मिलने का पता—

मैनेजर नवलकिशोर-प्रेस, पुस्तकडिपो, लखनऊ

CC-O. Nanaji Deshmukh Library, BJP, Jammu. Digitized By Siddhanta eGangotri Gyaan Kosha